Tussen ‘Rust en Vreugd’ en ‘In de Werelt is veel Gevaar’

Actualisatie buitenplaatsen CHS; de buitenplaatsbiotoop in Zuid-Holland

Deel B Samenvattende tabel, lijsten, beschrijvingen

1 Buitenplaatsen in Zuid-Holland

1.1 Werkwijze onderzoek

Uitgangspunt voor het onderzoek (zie dl. A, hoofdstuk 1) is de lijst van kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland geweest, die is opgenomen als Bijlage I in *Ruimtelijke kwaliteit kastelen en historische buitenplaatsen Zuid-Holland* (OKRA landschapsarchitecten, Stichting PHB, 2007). De kastelen en buitenplaatsen op deze lijst staan ook beschreven in het boek *Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland* (J. Stöver e.a., red., Zutphen 2000). Het grootste deel daarvan is tevens te bestuderen via website http://home.tiscali.nl/~kastelenzuidholland//.

Daarnaast zijn de topografische kaarten 1:25.000 van rond 1900 (in: *Grote Historische Atlas Zuid-Holland*, 2005) geanalyseerd op groenstructuren die op de aanwezigheid van een buitenplaats kunnen duiden. Doel was zodoende buitenplaatsen te vinden die op bovengenoemde lijst ontbreken. Bij de analyse zijn vervolgens actuele topografische kaarten en luchtfoto's (Google Earth) gebruikt.
Als belangrijkste additionele bronnen zijn geraadpleegd: *Gids voor de Nederlandse tuin- en landschapsarchitectuur, deel West, Noord-Holland, Zuid-Holland* (A.M. Backer, eindred. Rotterdam 1998) en de website KennisInfrastructuur Cultuurhistorie (www.kich.nl)
De analyse heeft enkele voor de CHS 'nieuwe' buitenplaatsen opgeleverd, bijvoorbeeld Huis te Kinderdijk in Alblasserdam.

Vervolgens is bepaald of de buitenplaatsen die in 2008 niet op de CHS stonden, daarvoor wel in aanmerking kwamen. Hiertoe zijn criteria geformuleerd. Het gaat dan met name om de aanwezigheid van bebouwing - het hoofdhuis en/of markant(e) bijgebouw(en) - in samenhang met een groenaanleg. Bebouwing en groenaanleg maken met elkaar een buitenplaats als zodanig 'afleesbaar'. Op grond van de criteria kwam een aantal buitenplaatsen die nog niet op de CHS stonden daarvoor in aanmerking, andere echter niet. Bij de laatste groep behoren de kastelen en kasteellocaties (gebouw bovengronds verdwenen) waar geen buitenplaats-aanleg (meer) aanwezig is. Aangezien het hier gaat om een groep terreinen met hoge cultuurhistorische waarde, ook op provinciaal niveau, is besloten deze afzonderlijk op de CHS op te nemen.
In totaal konden de volgende categorieën onderscheiden worden:

- A beschermde buitenplaatsen (beschermde complexen), al op de CHS aanwezig;
- B niet- of gedeeltelijk beschermde buitenplaatsen, al op de CHS aanwezig;
- C beschermde buitenplaatsen (beschermde complexen) ten onrechte ontbrekend op de CHS ('vergeten');
- D niet- of gedeeltelijk beschermde buitenplaatsen die voldoen aan de criteria voor opname in de CHS (zie boven). Aanvulling CHS dus;
- E kastelen/kasteelterreinen;
- F niet- of gedeeltelijk beschermde buitenplaatsen die *niet* voldoen aan de criteria voor opname in de CHS.

Inmiddels zijn de buitenplaatsen van categorie C en D in de CHS opgenomen. Vervolgens is van de categorieën A, B, C en D per buitenplaats de buitenplaatsbiotoop bepaald; ook deze is op de CHS ingetekend.
De terreinen van categorie E zijn toegevoegd als kasteel/kasteelterrein, inclusief kasteelbiotoop (zie verder dl. B 5). De terreinen van categorie F komen in dl. B f 4 nogmaals aan de orde.

1.2 Toelichting tabel

De hoofdletters A, B, C, D, E en F in kolom 5 en verder verwijzen naar de bovengenoemde categorieën. kortweg:
A = rijksbeschermd complex, aanwezig op CHS in 2008;
B = geen rijksbeschermd complex, aanwezig op CHS in 2008;
C = beschermd complex, ontbrekend in CHS op 2008, inmiddels toegevoegd;
D = geen rijksbeschermd complex, ontbrekend op CHS in 2008, inmiddels toegevoegd;
E = kasteel/kasteelterrein, inmiddels toegevoegd;
F = geen rijksbeschermd complex, voldoet niet aan criteria, buitenplaatsrestant, wordt niet toegevoegd.

NB. Het nummer in de eerste kolom correspondeert met die in Bijlage I in *Ruimtelijke kwaliteit kastelen en historische buitenplaatsen Zuid-Holland*, overgenomen uit het boek *Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland,* Zutphen 2000.

Door dubbeltellingen (als dezelfde buitenplaats onder twee nummers voorkomt) wijken de uiteindelijke aantallen per categorie enigszins af van het totale aantal ‘kruisjes’ per categorie. Dat is daardoor iets hoger.

1.3 Samenvattende tabel 223 buitenplaatsen, buitenplaatsrestanten en kasteelterreinen in Zuid-Holland

nr	naam	plaats	monumentnr. complex	A	B	C	D	E	F	opmerkingen
1	Het Hof	Hillegom							F	
2	't Huys Dever	Lisse						E		
3	Huis Keukenhof	Lisse	511407	A						
4	Ter Specke	Lisse							F	
5	Dijkenburg	Noordwijkerhout					D			op kaart samengevoegd met Leeuwenhorst (6)
6	Leeuwenhorst	Noordwijkerhout			B					
7	Calorama	Noordwijk-Binnen	508209	A						
8	Offem	Noordwijk	520326	A						
9	Rozenhof	Noordwijk							F	
10	Schoonoord	Voorhout							F	
11	Teylingen	Voorhout						E		
12	Het Oude Koningshuis	Sassenheim					D			
13	Rusthoff	Sassenheim							F	
14	Huis ter Leede	Sassenheim	528392			C				
15	't Zant	Katwijk					D			
16	Het Huis te Warmont	Warmond	511218	A						
17	Groot Leerust	Warmond					D			
18	Leevliet	Warmond							F	
19	Middendorp	Warmond							F	
20	Oostergeest	Warmond	510513	A						
21	Oud-Teylingen	Warmond						E		
22	Vroenhof	Warmond	526561	A						
23	Abspoel	Oegstgeest							F	
24	Bos van Wijckerslooth	Oegstgeest							F	
25	Endegeest	Oegstgeest			B					
26	Oud-Poelgeest	Oegstgeest	515702	A						
27	Rhijngeest	Oegstgeest	451892	A						
28	Buitenzorg	Leiden							F	
29	De Burght	Leiden						E		
30	Cronesteyn	Leiden						E		
31	Het Gravensteen	Leiden							F	
32	Nieuweroord	Leiden							F	
33	Rhijnhof	Leiden					D			
34	Vreewijk	Leiden							F	
35	Agthoven	Leiderdorp					D			
36	Ter Does	Leiderdorp						E		
37	Huis te Nieuwkoop	Nieuwkoop							F	
38	Backershagen	Wassenaar	530245	A						
39	Beukenhorst	Wassenaar	511040	A						
40	Blankenburg	Wassenaar	524560	A						

41	Clingendael	Wassenaar	525975	A						
42	Duindigt	Wassenaar			B					
43	Duinrell	Wassenaar							F	viel tot nu toe in B, voldoet echter niet aan de CHS-criteria
44	Groot Haesebroek	Wassenaar	524582	A						
45	Eikenhorst (De Horsten)	Wassenaar	525217	A						
45	Ter Horst (De Horsten)	Voorschoten	525372	A						
45	Raaphorst (De Horsten)	Wassenaar	525195	A						
46	Langenhorst	Wassenaar	522228	A						
47	Oosterbeek	Wassenaar	522634	A						
48	Oud Clingendael	Wassenaar	524598	A						
49	Oud Wassenaar	Wassenaar	508021	A						
50	De Paauw	Wassenaar	530133	A						
51	Rijksdorp	Wassenaar							F	
52	Rust en Vreugd	Wassenaar	530401	A						
53	Voorlinden	Wassenaar	524568	A						
54	Vreeburg	Wassenaar							F	onderdeel Duinrell (43), viel tot nu toe in B, voldoet echter niet aan de CHS-criteria
55	De Wittenburg	Wassenaar	524629	A						
56	Zuidwijk	Wassenaar	522217	A						
57	Adegeest	Voorschoten							F	
58	Berbice	Voorschoten	414769	A						op kaart samengevoegd met Beresteyn (59)
59	Beresteyn	Voorschoten			B					
60	Bijdorp	Voorschoten			B					
61	Duivenvoorde	Voorschoten	5310776	A						
62	Rosenburgh	Voorschoten							F	
63	Ter Wadding	Voorschoten	529931	A						
64	Zwieten	Zoeterwoude						E		
65	Groot-Poelgeest	Koudekerk a//d Rijn						E		
66	Klein-Poelgeest	Koudekerk a//d Rijn						E		
67	Den Tol	Koudekerk a//d Rijn						E		
68	Amstelstein	Alphen a/d Rijn							F	
69	Berendrecht	Alphen a/d Rijn							F	
70	Rust en Werk	Alphen a/d Rijn							F	
71	Swanendrift	Alphen a/d Rijn						E		
72	Vredelust	Alphen a/d Rijn							F	
73	Weltevreden	Alphen a/d Rijn							F	
74	Oostduin en Arendsdorp	Den Haag			B					
75	De Binckhorst	Den Haag							F	
76	Het Binnenhof	Den Haag							F	
77	Het Hofje van Nieuwkoop	Den Haag							F	
78	Huis ten Bosch	Den Haag			B					
79	Leyenburg	Den Haag							F	
80	Marlot	Den Haag	510691	A						

81	Meer en Bosch	Den Haag	515712	A						
82	Paleis Noordeinde	Den Haag					D			
83	Ockenburgh	Den Haag			B					
84	Rosenburgh	Den Haag			B					
85	Zorgvliet/Catshuis	Den Haag	530027	A						
86	Arentsburgh (met Hoekenburg)	L'dam/ Voorburg	524454	A						
87	Damsigt	L'dam/ Voorburg	524454						F	
88	Duivenstein	L'dam/ Voorburg							F	
89	Eemwijk	L'dam/ Voorburg					D			op kaart samengevoegd met Vliet en Burgh (102)
90	Heeswijk	L'dam/ Voorburg							F	
91	Hoekvliet	L'dam/ Voorburg							F	
92	Hoekenburg (met Arentsburgh)	L'dam/ Voorburg		A						
93	Hofwijck	L'dam/ Voorburg	508185			C				
94	In de Werelt is veel Gevaar	L'dam/ Voorburg							F	
95	Leeuwensteijn	L'dam/ Voorburg							F	
96	Middenburg	L'dam/ Voorburg	524451			C				
97	Middendorp	L'dam/ Voorburg							F	
98	Noordervliet	L'dam/ Voorburg							F	
99	Rusthof	L'dam/ Voorburg							F	
100	Schoonoord	L'dam/ Voorburg							F	
101	Sionslust	L'dam/ Voorburg							F	
102	Vliet en Burgh	L'dam/ Voorburg					D			
103	Vreugd en Rust	L'dam/ Voorburg	527956	A						
104	Huis de Werve	L'dam/ Voorburg							F	
105	Leeuwenbergh of Dorrepaal	L'dam/ Voorburg					D			
106	Rozenrust	L'dam/ Voorburg							F	
107	Zeerust	L'dam/ Voorburg Den Haag	510305			C				
108	Zuyderburch	L'dam/ Voorburg							F	
109	Den Burgh	Rijswijk			B					
110	Burchvliet	Rijswijk							F	

111	Cromvliet	Rijswijk					D			
112	Drievliet	Rijswijk							F	
113	's Gravenmade	Rijswijk							F	
114	Haag- en Delfzicht	Rijswijk							F	
115	Hilvoorde	Rijswijk							F	
116	Hofrust	Rijswijk				C				toegevoegd o.g.v. zienswijzen begin 2010
117	Hoornwijk	Rijswijk					D			op kaart samengevoegd met Beukenhorst (geen nr.)
118	Huis de Nieburg	Rijswijk			B					
119	Tollenshuis	Rijswijk							F	
120	Oversteen	Rijswijk							F	
121	Schoonoord	Rijswijk							F	
122	Sionslust	Rijswijk							F	
123	De Voorden (Overvoorde)	Rijswijk	522873	A						
124	Vredenoord	Rijswijk/ Den Haag	527956			C				
125	Welgelegen	Rijswijk					D			
126	Te Werve	Rijswijk	515691	A						
127	Zuidhoorn	Rijswijk					D			
128	Meerzigt	Zoetermeer							F	
129	Polanen	Monster						E		
130	Het Hof	Wateringen						E		
131	Ouwendijk	's-Gravenzande							F	
132	Vreeburgh	's-Gravenzande							F	
133	Honselersdijk	Westland							F	
134	Hoofbosch	De Lier							F	
135	Huis de Kenenburg	Schipluiden						E		
136	Het Nieuwe Steen	Delft							F	
137	De Molenwerf	Gouda						E		
138	Kasteel Ter Goude	Gouda						E		
139	Bisdom van Vliet	Haastrecht	512489	A						
140	Koningsrust	Maasland							F	
141	Holy	Vlaardingen							F	
142	Sarijnenhove	Vlaardingen							F	
143	Mathenesse	Schiedam						E		
144	Bijdorp	Rotterdam							F	
145	Buitenzorg	Rotterdam			B				F	
146	Dijkzigt	Rotterdam							F	viel tot nu toe in B, voldoet echter niet aan de CHS-criteria
147	's Gravenhof	Rotterdam			B					
148	De Heuvel	Rotterdam			B					
149	Huis ten Berghe	Rotterdam						E		
150	IJsselmonde	Rotterdam						E		

151	Het Leeuwenhof	Rotterdam							F	
152	De Oliphant	Rotterdam							F	
153	Schoonoord	Rotterdam					D			
154	Stadzicht	Rotterdam							F	aanvankelijk was Stadzicht categorie B, na heroverweging juni 2010 is besloten tot categorie F
155	De Tempel	Rotterdam	511747	A						
156	Trompenburg	Rotterdam			B					
157	Vredenoord	Rotterdam			B					nu deel Trompenburg (156)
158	Ypenhof	Rotterdam			B					
159	Kasteel Capelle	Capelle a/d IJssel						E		
160	Huis te Liesvelt	Liesvelt						E		
161	Huis Herlaer	Ameide						E		
~~162~~	~~Amaliastein~~	~~Vianen~~								sinds 1/1/2002 provincie Utrecht
~~163~~	~~Batestein~~	~~Vianen~~								sinds 1/1/2002 provincie Utrecht
~~164~~	~~Kasteel op de Bol~~	~~Vianen~~								sinds 1/1/2002 provincie Utrecht
165	De Burcht	Oostvoorne						E		
166	Carabas	Oostvoorne							F	
167	Kooysight	Oostvoorne			B					op kaart samengevoegd met Kranenhout (168)
168	Kranenhout	Oostvoorne			B					
169	Mildenburg	Oostvoorne	?	A						op kaart samengevoegd met ’t Reigersnest (171)
170	Olaertsduyn	Oostvoorne	520818	A						
171	‘t Reigersnest	Oostvoorne	530022	A						
172	Strijpemonde	Oostvoorne	520821	A						
173	Het Ambachtsherenhuis	Abbenbroek							F	
174	Heenvliet	Heenvliet	522535			C				kasteelruïne, geen buitenplaats geweest, wel complexbescherming
175	Het Kasteel	Rhoon			B					
176	Huys ten Donck	Ridderkerk	46815	A						
177	Huis te Woude	Ridderkerk						E		
178	Hof te Souburgh	Alblasserdam						E		
179	Schonenburg	Nieuw-Lekkerland						E		
180	Kasteel Giessenburg	Giessenburg						E		
181	Schelluinderberg	Schelluinen					D			
182	Schoonzigt	Arkel							F	
183	Het Slot	Noordeloos						E		
184	Het Slot	Leerdam						E		
185	Spreeuwesteiin	Ouddorp						E		

186	Het Hof van Assendelft	Heinenoord					D			
187	Het Hof van Moerkerken	Mijnsheerenland	514024	A						
188	Develstein	Zwijndrecht						E		
189	Meerdervoort	Zwijndrecht							F	
190	Amstelwijck	Dordrecht			B					
191	Crabbehof	Dordrecht							F	
192	Dordwijk	Dordrecht	497066	A						
193	Dubbelsteyn	Dordrecht							F	
194	Eyckendonck	Dordrecht							F	
195	Gravenstein	Dordrecht			B					op kaart samengevoegd met Amstelwijck (190)
196	Haaswijk	Dordrecht							F	
197	Huis te Merwede	Dordrecht						E		
198	Louterbloemen	Dordrecht							F	
199	Merwestein	Dordrecht					D			
200	Rozenhof	Dordrecht							F	
201	Weizigt	Dordrecht					D			
202	Wielborg	Dordrecht							F	
203	Langendam	Sommelsdijk							F	
	Arcadia	Wassenaar	524503	A						
	Baljuwhuis	Wassenaar	525048			C				
	Bloemendaal	Den Haag							F	nu psychiatrische inrichting, geen buitenplaatsbebouwing aanwezig
	Duinauwe	Wassenaar				C				
	Eikenrode	Wassenaar	524518	A						
	Haagse Bos	Den Haag					D			op kaart samengevoegd met Huis ten Bosch (78)
	De Hartenkamp	Wassenaar							F	hertenkamp, geen buitenplaats
	Hof van Katwijk	Katwijk								is 't Zand (15)
	Ivicke	Wassenaar	524523	A						
	Klein Leeuwenhorst	Noordwijkerhout			B					deel van complex Leeuwenhorst/Dijkenburg (5/6)
	Maarheze	Wassenaar	524616			C				
	Meyland	Wassenaar	524553			C				
	Ottoburg	Rijswijk							F	is Tollenshuis (119)
	Overbosch	Oostvoorne			B					bij Kooysight (167)
	Overbrugh	Westvoorne								geen buitenplaats te vinden op Voorne met die naam
	Villa Ruys (De Pauwlaan 4-8)	Wassenaar	525760	A						
	Plaswijck	Rotterdam							F	stadspark, nooit buitenplaats geweest
	Scheveningse Bosjes	Den Haag							F	duinbos/park, nooit buitenplaats geweest
	Sonneburgh	Voorburg					D			op kaart samengevoegd met Middenburg (96)

	Ter Veken	Wassenaar	524496	A						
	Wildrust	Wassenaar							F	
	Wiltzangk	Wassenaar	524487	A						
	Zuiderpark	Den Haag							F	stadspark, nooit buitenplaats geweest
toegevoegd										
	Huis te Kinderdijk	Alblasserdam					D			
	Nieuw Rhodenrijs	Rotterdam	?	A						op kaart samengevoegd met De Tempel (155)
	Beukenhorst	Rijswijk					D			op kaart samengevoegd met Hoornwijk (117)
	Totalen			**51**	**24**	**11**	**23**	**32**	**82**	**223**

2 Buitenplaatsen en buitenplaatsbiotopen op nummer en per gemeente

2.1 109 buitenplaatsen op nummer

De onderstaande 109 buitenplaatsen zijn, inclusief de buitenplaatsbiotoop, opgenomen op de CHS-Zuid-Holland. Voor deze buitenplaatsen/biotopen is het provinciale beleidskader van toepassing, zoals vastgelegd in ‘Landgoedbiotoop Artikel 14 Verordening Ruimte Zuid-Holland’.

NB. De nummering correspondeert met die in Bijlage I in *Ruimtelijke kwaliteit kastelen en historische buitenplaatsen Zuid-Holland*, overgenomen uit het boek *Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland,* Zutphen 2000.

3 Huis Keukenhof - Lisse
5 Dijkenburg - Noordwijkerhout
6 Leeuwenhorst - Noordwijkerhout
7 Calorama - Noordwijk
8 Offem - Noordwijk
12 Het Oude Koningshuis - Sassenheim
14 Huis ter Leede - Sassenheim
15 ’t Zandt / Hof van Katwijk - Katwijk
16 Het Huis te Warmont - Warmond
17 Groot Leerust - Warmond
20 Oostergeest - Warmond
22 Vroenhof - Warmond
25 Endegeest - Oegstgeest
26 Oud Poelgeest - Oegstgeest
27 Rhijngeest - Oegstgeest
33 Rhijnhof - Leiden
35 Agthoven - Leiderdorp
38 Backershagen - Wassenaar
39 Beukenhorst - Wassenaar
40 Blankenburg - Wassenaar
41 Clingendael - Wassenaar
42 Duindigt - Wassenaar
44 Groot Haesebroek - Wassenaar
45 Eikenhorst - Wassenaar
45 Ter Horst - Wassenaar
45 Raaphorst - Wassenaar
46 Langenhorst - Wassenaar
47 Oosterbeek - Wassenaar
48 Oud Clingendael - Wassenaar
49 Oud Wassenaar - Wassenaar
50 De Paauw - Wassenaar
52 Rust en Vreugd - Wassenaar
53 Voorlinden - Wassenaar
55 De Wittenburg - Wassenaar

56 Zuidwijk - Wassenaar
58 Berbice - Voorschoten
59 Beresteyn - Voorschoten
60 Bijdorp - Voorschoten
61 Duivenvoorde - Voorschoten
63 Ter Wadding - Voorschoten
74 Oostduin en Arendsdorp - Den Haag
78 Huis ten Bosch - Den Haag (+ Haagse Bos)
80 Marlot - Den Haag
81 Meer en Bosch - Den Haag
82 Paleis Noordeinde - Den Haag
83 Ockenburgh - Den Haag
84 Rosenburgh - Den Haag
85 Zorgvliet/Catshuis - Den Haag
86 Arentsburgh - Leidschendam-Voorburg
89 Eemwijk - Leidschendam-Voorburg
92 Hoekenburg - Leidschendam-Voorburg
93 Hofwijck - Leidschendam-Voorburg
96 Middenburg - Leidschendam-Voorburg
102 Vliet en Burgh - Leidschendam-Voorburg
103 Vreugd en Rust - Leidschendam-Voorburg
105 Leeuwenbergh of Dorrepaal - Leidschendam-Voorburg
107 Zeerust - Leidschendam-Voorburg/ Den Haag
109 Den Burgh - Rijswijk
111 Cromvliet - Rijswijk
116 Hofrust - Rijswijk
117 Hoornwijk - Rijswijk
118 Huis de Nieburg - Rijswijk
123 De Voorden/ Overvoorde - Rijswijk
124 Vredenoord - Rijswijk/ Den Haag
125 Welgelegen - Rijswijk
126 Te Werve - Rijswijk
127 Zuidhoorn - Rijswijk
139 Bisdom van Vliet - Haastrecht
145 Buitenzorg - Rotterdam
147 ‘s Gravenhof - Rotterdam
148 De Heuvel - Rotterdam
153 Schoonoord - Rotterdam
155 De Tempel - Rotterdam
156 Trompenburg - Rotterdam
157 Vredenoord - Rotterdam
158 Ypenhof - Rotterdam
167 Kooysigt - Oostvoorne
168 Kranenhout - Oostvoorne
169 Mildenburg - Oostvoorne
170 Olaertsduin - Oostvoorne
171 ’t Reigersnest - Oostvoorne
172 Strijpemonde - Oostvoorne
174 Heenvliet - Heenvliet
175 Het Kasteel - Rhoon

176 Huys ten Donck - Ridderkerk
181 Schelluinderberg - Schelluinen
186 Het Hof van Assendelft - Heinenoord
187 Het Hof van Moerkerken - Mijnsheerenland
190 Amstelwijck - Dordrecht
192 Dordwijk - Dordrecht
195 Gravenstein - Dordrecht
199 Merwestein - Dordrecht
201 Weizigt - Dordrecht
(…) Arcadia - Wassenaar
(…) Baljuwhuis - Wassenaar
(…) Duinauwe - Wassenaar
(…) Eikenrode - Wassenaar
(…) Ivicke - Wassenaar
(…) Klein Leeuwenhorst - Noordwijkerhout (zie ook 5 en 6)
(…) Maarheeze - Wassenaar
(…) Meyland - Wassenaar
(…) Overbosch - Oostvoorne
(…) Villa Ruys - Wassenaar
(…) Sonneburgh - Voorburg
(…) Ter Veken - Wassenaar
(…) Wiltzangk - Wassenaar
(…) Huis te Kinderdijk - Alblasserdam
(…) Nieuw Rhodenrijs - Rotterdam
(…) Beukenhorst - Rijswijk

2.2 109 buitenplaatsen per gemeente

Achter de gemeentenaam tussen haakjes het aantal in de gemeente aanwezige buitenplaatsen met bijbehorende biotopen.

NB. De nummering correspondeert met die in Bijlage I in *Ruimtelijke kwaliteit kastelen en historische buitenplaatsen Zuid-Holland*, overgenomen uit het boek *Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland,* Zutphen 2000.

Alblasserdam (1)
(…) Huis te Kinderdijk - Alblasserdam

Albrandswaard (1)
175 Het Kasteel - Rhoon

Bernisse (1)
174 Heenvliet - Heenvliet

Binnenmaas (2)
186 Het Hof van Assendelft - Heinenoord
187 Het Hof van Moerkerken - Mijnsheerenland

Dordrecht (5)
190 Amstelwijck - Dordrecht
192 Dordwijk - Dordrecht
195 Gravenstein - Dordrecht
199 Merwestein - Dordrecht
201 Weizigt - Dordrecht

Den Haag (8)
(plus bij Leidschendam en Rijswijk elk 1 op de grens)
74 Oostduin en Arendsdorp - Den Haag
78 Huis ten Bosch - Den Haag (+ Haagse Bos)
80 Marlot - Den Haag
81 Meer en Bosch - Den Haag
82 Paleis Noordeinde - Den Haag
83 Ockenburgh - Den Haag
84 Rosenburgh - Den Haag
85 Zorgvliet/Catshuis - Den Haag

Giessenlanden (1)
181 Schelluinderberg - Schelluinen

Katwijk (1)
15 ’t Zandt / Hof van Katwijk - Katwijk

Leiden (1)
33 Rhijnhof - Leiden

Leiderdorp (1)
35 Agthoven - Leiderdorp

Leidschendam-Voorburg (10)
105 Leeuwenbergh of Dorrepaal - Leidschendam
107 Zeerust - Leidschendam/ Den Haag
86 Arentsburgh - Voorburg
89 Eemwijk - Voorburg
92 Hoekenburg - Voorburg
93 Hofwijck - Voorburg
96 Middenburg - Voorburg
102 Vliet en Burgh - Voorburg
103 Vreugd en Rust - Voorburg
(…) Sonneburgh - Voorburg

Lisse (1)
3 Huis Keukenhof - Lisse

Noordwijk (2)
7 Calorama - Noordwijk-Binnen
8 Offem - Noordwijk

Noordwijkerhout (3)
5 Dijkenburg - Noordwijkerhout
6 Leeuwenhorst - Noordwijkerhout
(…) Klein Leeuwenhorst - Noordwijkerhout (zie ook 5 en 6)

Oegstgeest (3)
25 Endegeest - Oegstgeest
26 Oud Poelgeest - Oegstgeest
27 Rhijngeest - Oegstgeest

Ridderkerk (1)
176 Huys ten Donck - Ridderkerk

Rotterdam (10)
145 Buitenzorg - Rotterdam
147 ’s Gravenhof - Rotterdam
148 De Heuvel - Rotterdam
153 Schoonoord – Rotterdam
155 De Tempel - Rotterdam
156 Trompenburg - Rotterdam
157 Vredenoord - Rotterdam
158 Ypenhof - Rotterdam
(…) Nieuw Rhodenrijs - Rotterdam

Rijswijk (11)
109 Den Burgh - Rijswijk
111 Cromvliet - Rijswijk
116 Hofrust - Rijswijk

117 Hoornwijk - Rijswijk
118 Huis de Nieburg - Rijswijk
123 De Voorden/ Overvoorde - Rijswijk
124 Vredenoord - Rijswijk/ Den Haag
125 Welgelegen - Rijswijk
126 Te Werve - Rijswijk
127 Zuidhoorn - Rijswijk
(…) Beukenhorst - Rijswijk

Teylingen (6)
12 Het Oude Koningshuis - Sassenheim
14 Huis ter Leede - Sassenheim
16 Het Huis te Warmont - Warmond
17 Groot Leerust - Warmond
20 Oostergeest - Warmond
22 Vroenhof - Warmond

Vlist (1)
139 Bisdom van Vliet - Haastrecht

Voorschoten (5)
58 Berbice - Voorschoten
59 Beresteyn - Voorschoten
60 Bijdorp - Voorschoten
61 Duivenvoorde - Voorschoten
63 Ter Wadding - Voorschoten

Wassenaar (28)
38 Backershagen - Wassenaar
39 Beukenhorst - Wassenaar
40 Blankenburg - Wassenaar
41 Clingendael - Wassenaar
42 Duindigt - Wassenaar
44 Groot Haesebroek - Wassenaar
45 Eikenhorst - Wassenaar
45 Ter Horst - Wassenaar
45 Raaphorst - Wassenaar
46 Langenhorst - Wassenaar
47 Oosterbeek - Wassenaar
48 Oud Clingendael - Wassenaar
49 Oud Wassenaar - Wassenaar
50 De Paauw - Wassenaar
52 Rust en Vreugd - Wassenaar
53 Voorlinden - Wassenaar
55 De Wittenburg - Wassenaar
56 Zuidwijk - Wassenaar
(…) Arcadia - Wassenaar
(…) Baljuwhuis - Wassenaar
(…) Duinauwe - Wassenaar
(…) Eikenrode - Wassenaar

(…) Ivicke - Wassenaar
(…) Maarheeze - Wassenaar
(…) Meyland - Wassenaar
(…) Villa Ruys - Wassenaar
(…) Ter Veken - Wassenaar
(…) Wiltzangk - Wassenaar

Westvoorne (7)
167 Kooysigt - Oostvoorne
168 Kranenhout - Oostvoorne
169 Mildenburg - Oostvoorne
170 Olaertsduin - Oostvoorne
171 ’t Reigersnest - Oostvoorne
172 Strijpemonde - Oostvoorne
(…) Overbosch - Oostvoorne

2.3 Beschermde buitenplaatscomplexen Zuid-Holland

NB. De nummering correspondeert met die in Bijlage I in *Ruimtelijke kwaliteit kastelen en historische buitenplaatsen Zuid-Holland*, overgenomen uit het boek *Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland,* Zutphen 2000.

3 Huis Keukenhof - Lisse
7 Calorama - Noordwijk
8 Offem - Noordwijk
14 Huis ter Leede - Sassenheim
16 Huis te Warmond - Warmond
20 Oostergeest - Warmond
22 Vroenhof - Warmond
26 Oud-Poelgeest - Oegstgeest
38 Backershagen - Wassenaar
39 Beukenhorst - Wassenaar
40 Blankenburg - Wassenaar
41 Clingendael - Wassenaar
44 Groot Haesebroek - Wassenaar
45 Eikenhorst - Wassenaar
45 Ter Horst - Wassenaar
45 Raaphorst - Wassenaar
45 De Horsten - Wassenaar
46 Langenhorst - Wassenaar
47 Oosterbeek - Wassenaar
48 Oud Clingendael - Wassenaar
49 Oud Wassenaar - Wassenaar
50 De Paauw - Wassenaar
52 Rust en Vreugd - Wassenaar
53 Voorlinden - Wassenaar
55 De Wittenburg - Wassenaar
56 Zuidwijk - Wassenaar
58 Berbice - Voorschoten
61 Duivenvoorde - Voorschoten
63 Ter Wadding - Voorschoten
80 Marlot - Den Haag
81 Meer en Bosch - Den Haag
85 Zorgvliet of Catshuis - Den Haag
86/
92 Arentsburg en Hoekenburg - Leidschendam-Voorburg
93 Hofwijk - Leidschendam-Voorburg
96 Middenburg - Leidschendam-Voorburg
103 Vreugd en Rust - Leidschendam-Voorburg
107 Zeerust - Den Haag
111 Cromvliet - Rijswijk
117 Hoornwijk - Rijswijk
123 De Voorden - Rijswijk
124 Vredenoord - Den Haag
126 Te Werve - Rijswijk
138 Bisdom van Vliet - Haastrecht

155 De Tempel - Rotterdam
169 Mildenburg - Oostvoorne
170 Olaertsduyn - Oostvoorne
172 Strypemonde – Oostvoorne
174 Heenvliet - Heenvliet
176 Huys ten Donck - Ridderkerk
187 Hof van Moerkerken - Mijnsheerenland
192 Dordwijk - Dordrecht
(...) Arcadia - Wassenaar
(...) Baljuwhuis - Wassenaar
(...) Duinauwe - Wassenaar
(...) Eikenrode - Wassenaar
(...) Ivicke - Wassenaar
(...) Maarheeze - Wassenaar
(...) Meyland - Wassenaar
(..) Villa Ruys - Wassenaar
(...) Ter Veken - Wassenaar
(...) Wiltzangk - Wassenaar
(...) Nieuw Rhodenrijs - Rotterdam

3 Beschrijving buitenplaatsen en buitenplaatsbiotopen op de CHS

3.1 Inleiding

Hieronder staan de 109 buitenplaatsen in Zuid-Holland beschreven die van grote cultuurhistorische waarde zijn. Dit houdt in dat er sprake is van bebouwing (meestal het landhuis) met bijbehorende groenaanleg (tuin/park) die samen als historische buitenplaats herkenbaar zijn.
Een meer uitgebreide definitie luidt: "Een historische buitenplaats is aangelegd. Zij kan deel vormen van een landgoed. Het geheel wordt met name gevormd door een, eventueel thans verdwenen, in oorsprong versterkt huis, kasteel, buitenhuis of landhuis, met bijgebouwen, omgeven door tuinen en/of park met één of meer van de volgende onderdelen, zoals grachten, waterpartijen, lanen, boomgroepen, parkbossen, (sier) weiden, moestuinen, ornamenten. De samenstellende onderdelen, een ensemble vormend, van terreinen (met beplanting), lanen, waterpartijen en -lopen, gebouwen, bouwwerken en ornamenten zijn door opzet of ontwerp van tuin en park en het (utilitair) gebruik historisch en architectonisch met elkaar verbonden en vormen zo een onlosmakelijk geheel. Onderdeel van de historische buitenplaats vormen die gebouwen, bouwwerken en tuinornamenten, die compositorisch deel uitmaken van het ontwerp of opzet en inrichting van de tuin en/of parkaanleg dan wel dienen voor gebruik in samenhang met de oorspronkelijke bestemming." (definitie ontleend aan *Ruimtelijke kwaliteit kastelen en historische buitenplaatsen Zuid-Holland* (OKRA landschapsarchitecten, Stichting PHB, 2007).
Voor de 109 historische buitenplaatsen gaat het beleidskader Historische Landgoederen gelden.

Leeswijzer
De 109 buitenplaatsen zijn alle volgens dezelfde opzet beschreven.
Onder het kopje ‘status’ is vermeld of het om een *rijksbeschermd buitenplaatscomplex* gaat of niet. Bij rijksbeschermde complexen gaat het om een combinatie van huis, bijgebouwen, tuin- en parkaanleg. Bij buitenplaatsen die niet als complex beschermd zijn, is in dit stadium nog niet achterhaald of onderdelen rijks- of gemeentelijk monument zijn.
Daarna volgt een zeer beknopte beschrijving van de buitenplaats met betrekking tot ontstaan, ontwikkeling in de tijd en de huidige situatie.
Tenslotte wordt de *buitenplaatsbiotoop* aangegeven. Deze omvat:

- de *buitenplaats* zelf, bestaand uit verschillende onderdelen en de interne relaties daartussen: tussen landhuis, (over)tuin, park, bijgebouwen en overige onderdelen. Deze relaties zijn zowel functioneel en ruimtelijk (paden, beplanting e.d.) als visueel (zichtrelaties). Dit onderdeel wordt samengevat onder de noemer *huis met tuin/park.*
- de (*basis)structuur* waar de buitenplaats bewust aan gekoppeld is: waterloop, weg, of beide. Het kan gaan om een enkelvoudige structuur (weg) of een meervoudige (weg en water). Ook kan de buitenplaats gekoppeld zijn aan twee lijnen (achterzijde aan weg, voorzijde aan water). De basisstructuur is vaak gerelateerd aan de landschappelijke onderlegger; bijvoorbeeld de Rijksstraatweg in Wassenaar aan de

onderliggende strandwallen. Een buitenplaats kan direct aan de basisstructuur grenzen, maar daaraan ook verbonden zijn via zichtlijnen (al dan niet gecombineerd met lanen).

- *de zichtlijn*. Een zichtlijn is een nauw ingekaderde, ontworpen lijn, die vanuit de omgeving (veelal vanaf de basisstructuur) van de buitenplaats zicht geeft op het hoofdhuis en vice versa.
  Interne zichtlijnen (tussen onderdelen binnen de buitenplaats) zijn buiten beschouwing gelaten;
- *het panorama.* Een panorama is een zichtrelatie tussen het hoofdhuis en de openbare ruimte buiten het complex, met een specifieke vorm. Het gaat om een op enige afstand gelegen ruimte (vaak een weg) vanwaar het zicht door bomen in een trechtervorm wordt ‘geleid’ naar het huis. Een panorama waaiert uit en is geen nauw ingekaderde lijn;
- *het blikveld*, de ruimte die nodig is om de buitenplaats van buiten af als geheel (dus vooral het park) te kunnen herkennen en ervaren. Het gaat om buitenplaatsen met hoog opgaande beplanting in een vlak en grotendeels open, groen, al dan niet agrarisch gebied. Het blikveld heeft een straal die overeenkomt met resp. voorkant, achterkant en zijkant van de buitenplaats, plus het grotendeels open gebied tot de grens van de dichtstbijzijnde openbare ruimte (weg, meer, water e.d.). Indien een servituut van kracht is dat voorziet in een ruimer blikveld, dan wordt dat servituut aangehouden.

NB. het gaat nadrukkelijk om de huidige situatie: elementen kunnen alleen maar onderdeel van de biotoop uitmaken als ze nu herkenbaar aanwezig zijn. Dit betekent dat bijvoorbeeld verdwenen zichtlijnen of panorama’s (overbouwd, dichtgeplant) niet als onderdeel van de biotoop gerekend zijn.

De biotoop is afgebeeld op het per buitenplaats toegevoegde kaartje:

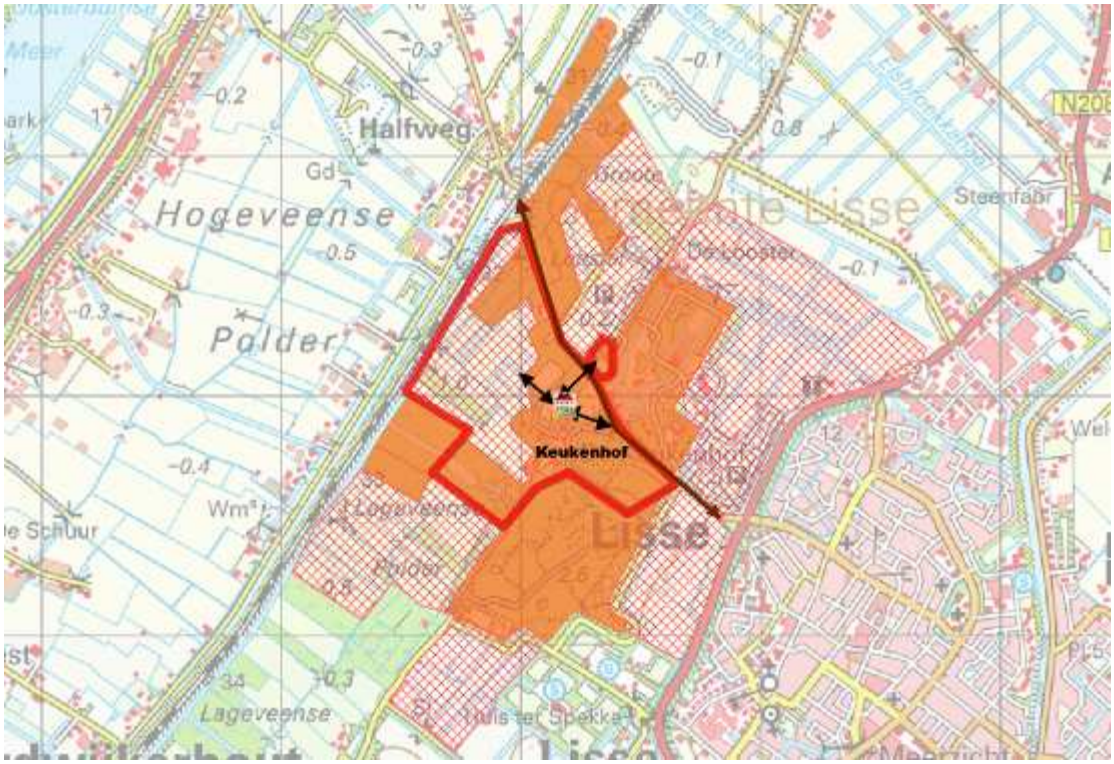
- de eigenlijke buitenplaats (*huis met tuin/park*) wordt aangegeven met een oranje vlak,
- de rode lijn daaromheen of daarbinnen geeft de grens aan van het rijksbeschermde deel. Het vlak binnen de rode lijn is dus het *beschermd buitenplaatscomplex*,
- de bruine lijn met aan beide uiteinden een pijl is de *basisstructuur*,
- zwarte pijlen duiden de *zichtlijne*n aan,
- een waaier van pijlen is een *panorama*,
- het *blikveld* wordt aangeduid met een raster,
- het landhuis wordt aangegeven met een huis-symbool.

Voor de symbolen die de basisstructuur, de zichtlijn en het panorama aanduiden, geldt dat het symbool wel de ligging, maar niet de exacte lengte van het elementen weergeeft.

NB. De nummering correspondeert met die in Bijlage I in *Ruimtelijke kwaliteit kastelen en historische buitenplaatsen Zuid-Holland*, overgenomen uit het boek *Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland,* Zutphen 2000.

3.2 Buitenplaatsen en biotopen

Huis Keukenhof (3) Lisse

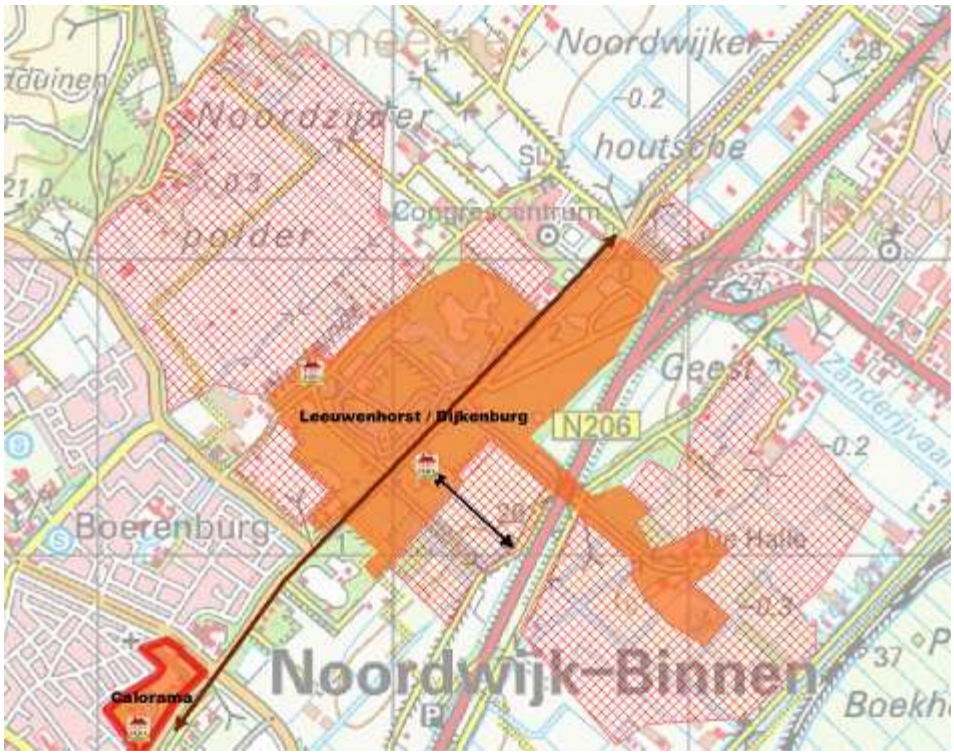

status
Beschermd complex; Overtuin en Keukenhofbosch niet beschermd.

beschrijving
Van oorsprong 17de-eeuwse buitenplaats met geometrisch parkaanleg. Het huis kreeg in de 19de eeuw een kasteelachtig uiterlijk, het park werd gewijzigd in een landschappelijke aanleg met verschillende zichtassen op het landschap. De Keukenhof bestaat uit het hoofdhuis, een ommuurde moes- en bloementuin, parkbos, diverse bijgebouwen, de overtuin en het Keukenhofbosch. De bekende openluchttentoonstelling voor bloembollen is in 1948 in de overtuin ingericht.
De buitenplaats ligt grotendeels vrij in open gebied met bollenvelden.

biotoop
huis met tuin/park met overtuin (bollententoonstelling) en Keukenhofbosch
basisstructuur (weg/water): Stationsweg
zichtlijn: vanuit het huis naar noorden, oosten en westen
panorama: geen
blikveld: weiland, bollenvelden en groene parkeerterreinen ten noorden, oosten, zuiden en westen

Leeuwenhorst/Dijkenburg (5/6) Noordwijkerhout

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
De uit een 13de-eeuwse abdij ontstane buitenplaats Leeuwenhorst en het 18de-eeuwse huis Dijkenburg werden in 1801 samengevoegd. Dijkenburg heet dan Nieuw Leeuwenhorst. Het huis Leeuwenhorst is tijdens de Tweede Wereldoorlog gesloopt, bijgebouwen, hekpijlers, oprijlaan en het park Nieuw-Leeuwenhorst (nu natuurgebied) zijn er nog. De voormalige koepelberg en de vijverpartij van Dijkenburg maken deel uit van het park. Het huis Klein Leeuwenhorst is voltooid in 1858. Het is tegen de strandwal gebouwd, waarbij gebruik is gemaakt van de natuurlijke hoogteverschillen. De boerderij Oud-Leeuwenhorst, met een deel van de 17de-eeuwse tuinaanleg erachter, ligt aan de overkant van de N208 en is bereikbaar via een viaduct. Het middeleeuwse klooster moet gelegen hebben ter plekke van de boerderij.

biotoop
de huizen Dijkenburg en Klein-Leeuwenhorst met tuin/park, park Leeuwenhorst en boerderij Oud-Leeuwenhorst
basisstructuur (weg/water): Gooweg
zichtlijn: vanuit Klein-Leeuwenhorst over waterloop
panorama: geen
blikveld: aan alle kanten; aan de zuidkant tot aan de gemeentegrens met Noordwijk

Calorama (7) Noordwijk

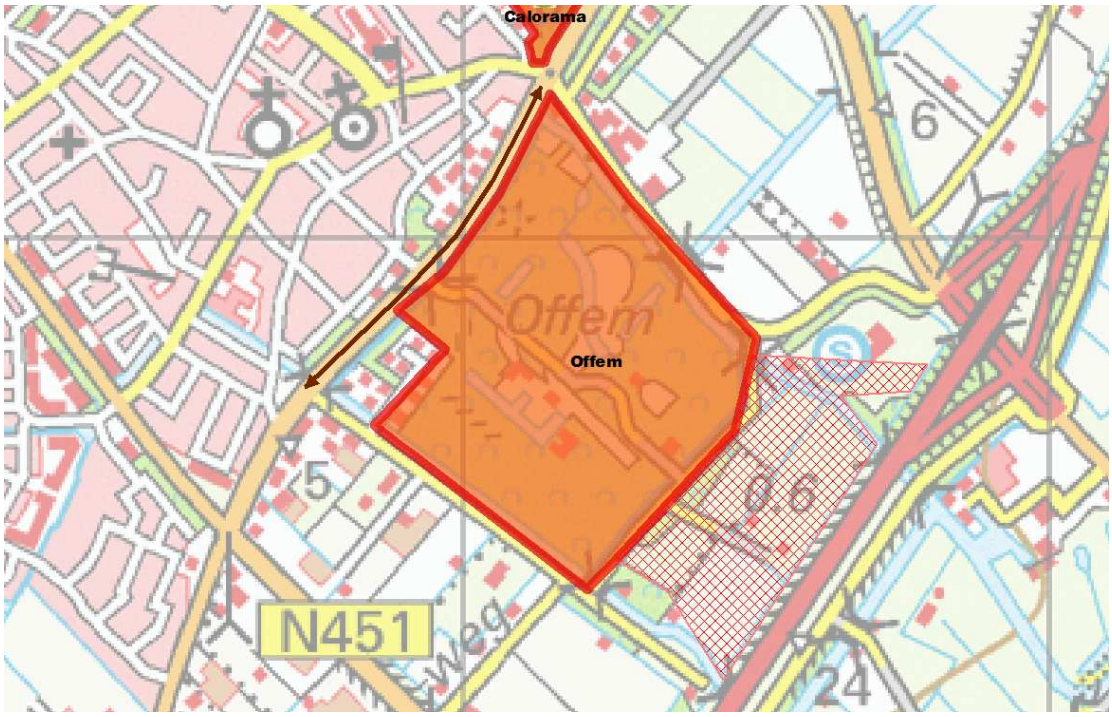

status
Beschermd complex.

beschrijving
Calorama is in de eerste helft van de 19de eeuw ontstaan uit een 17de-eeuwse kruiden- en bloembollenkwekerij. Het voor de bloembollenteelt ingerichte heggenlandschap werd opgenomen in het park dat in landschappelijke stijl werd aangelegd. Dit aspect maakt Calorama uniek. Het huis werd naderhand uitgebreid en gepleisterd, het koetshuis uit 1872 is nog origineel. Het complex ligt nu ingeklemd tussen het centrum van Noordwijk, een nieuwbouwwijk, het kerkhof en de Gooweg. Tussen de buitenplaats en de Gooweg is een hoge wal opgeworpen, die de onderlinge relatie verstoort.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Gooweg, de relatie is verstoord
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Offem (8) Noordwijk

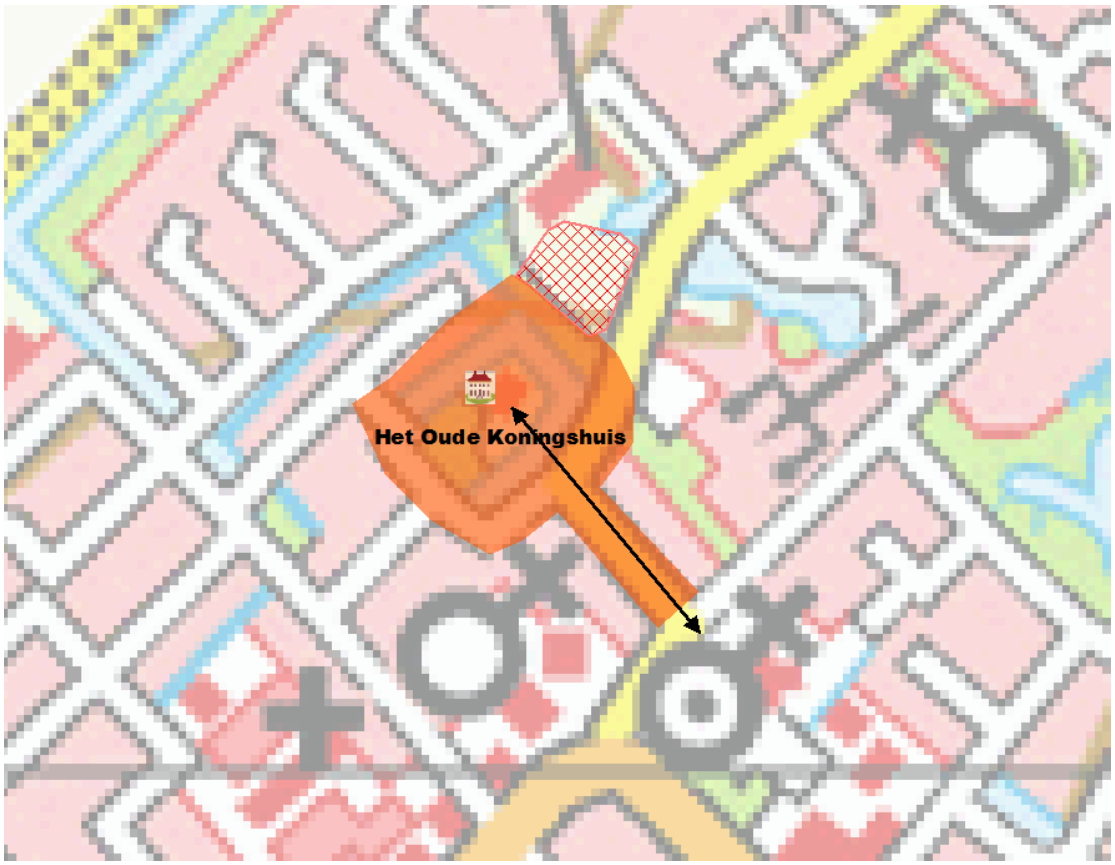

status
Beschermd complex.

beschrijving
De heerlijkheid Offem was in de 15de eeuw in Delftse handen. Het huis kreeg in de 17de eeuw een geometrische tuinaanleg, die later is vervangen door een vrij dicht beplant parkbos. Nu staat er een modern huis, gebouwd ter plaatse van een middeleeuwse en een 19de-eeuwse voorganger, met daarachter een 17de eeuws bijgebouw. De buitenplaats heeft een ingang en een personeelswoning aan de Gooweg. Het complex is verder gesloten naar de omgeving. Offem is deels door nieuwbouwwijken ingebouwd.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Gooweg
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: ten zuidoosten van het complex

Het Oude Koningshuis (12) Sassenheim

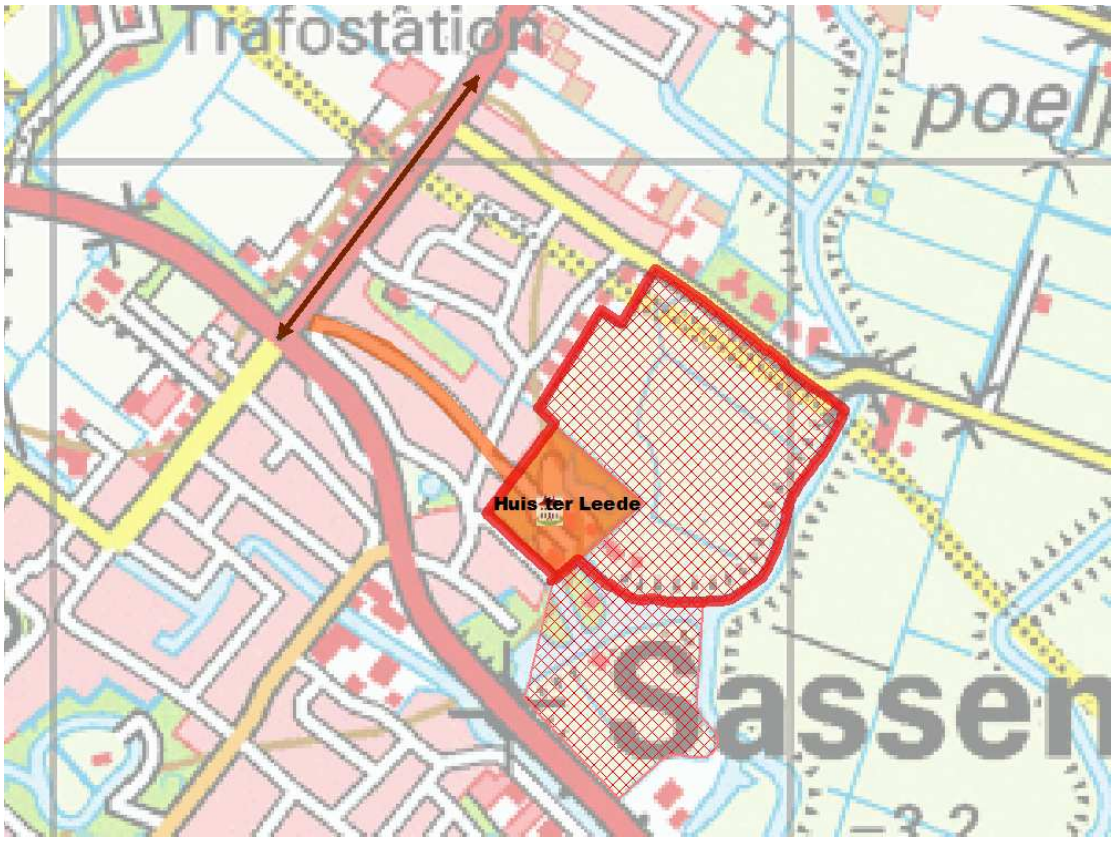

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Van oorsprong vroeg 17de-eeuwse buitenplaats, later eigendom van Koning Willem III. Nu huis met tuin, koetshuis, restant van een landschapspark en gracht rondom. De rest van het park is verkaveld en met woonhuizen bebouwd. Opvallend zijn de Wilhelminalaan met zichtlijn op het huis en de andere lanen met paardekastanjes. De Wilhelminalaan was al in de vroege 19de een open strook geflankeerd door bosschages.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Hoofdstraat Sassenheim
zichtlijn: vanaf voorgevel door Wilhelminalaan
blikveld*:* noordoostkant

Huis ter Leede (14) Sassenheim

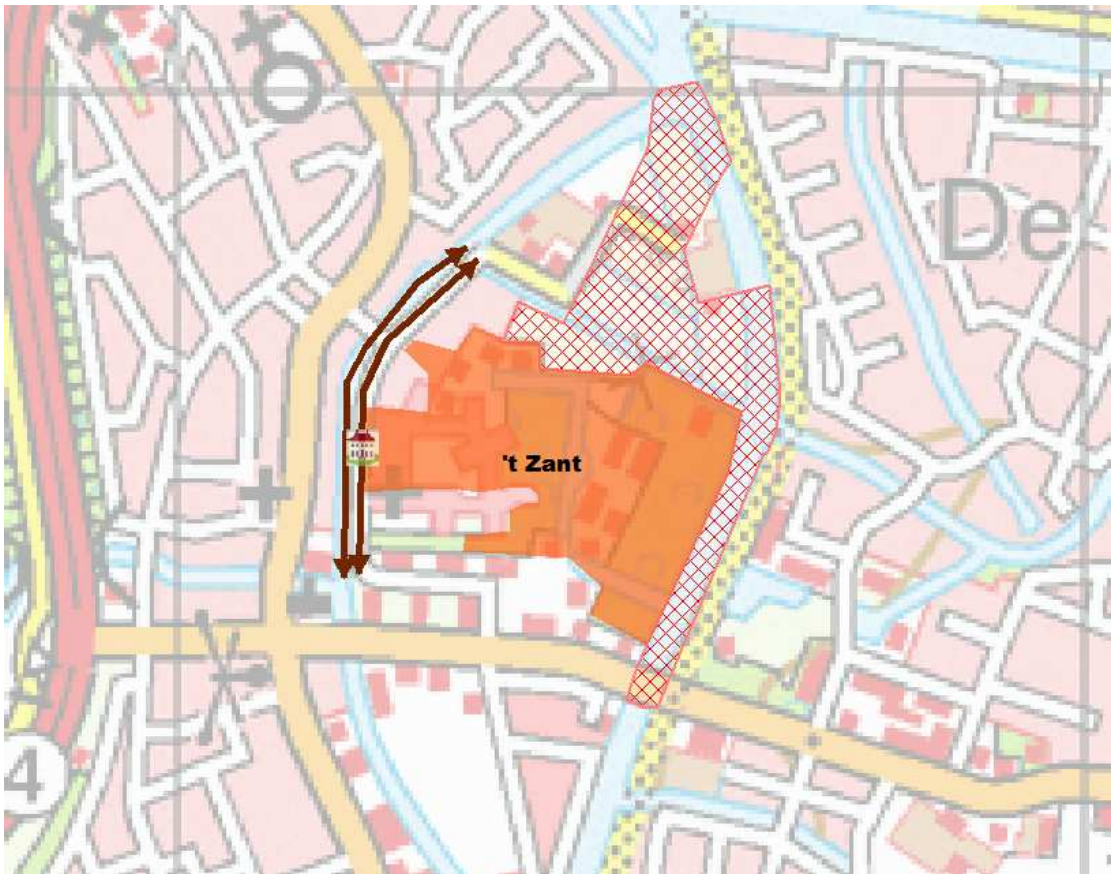

status
Beschermd complex.

beschrijving
Van oorsprong 17de-eeuwse buitenplaats met een lange oprijlaan naar de Hoofdstraat. Het complex bestaat uit een - in chaletstijl herbouwd - landhuis, enkele bijgebouwen achter op het terrein, een landschappelijk aangelegd park en een weiland aan de noordoostkant. De voormalige, bochtige oprijlaan wordt geflankeerd door laanbomen (eiken) en woonhuizen en heet nu Ter Leedelaan.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Hoofdstraat, huis is hiermee verbonden via lange oprijlaan (Ter Leedelaan) met eiken als laanbomen
zichtlijn: vanaf het huis de voormalige oprijlaan in en vice versa
panorama: vanuit het huis op weiland aan noordoostkant
blikveld: ten oosten en ten zuiden

’t Zant/Hof van Katwijk (15) Katwijk

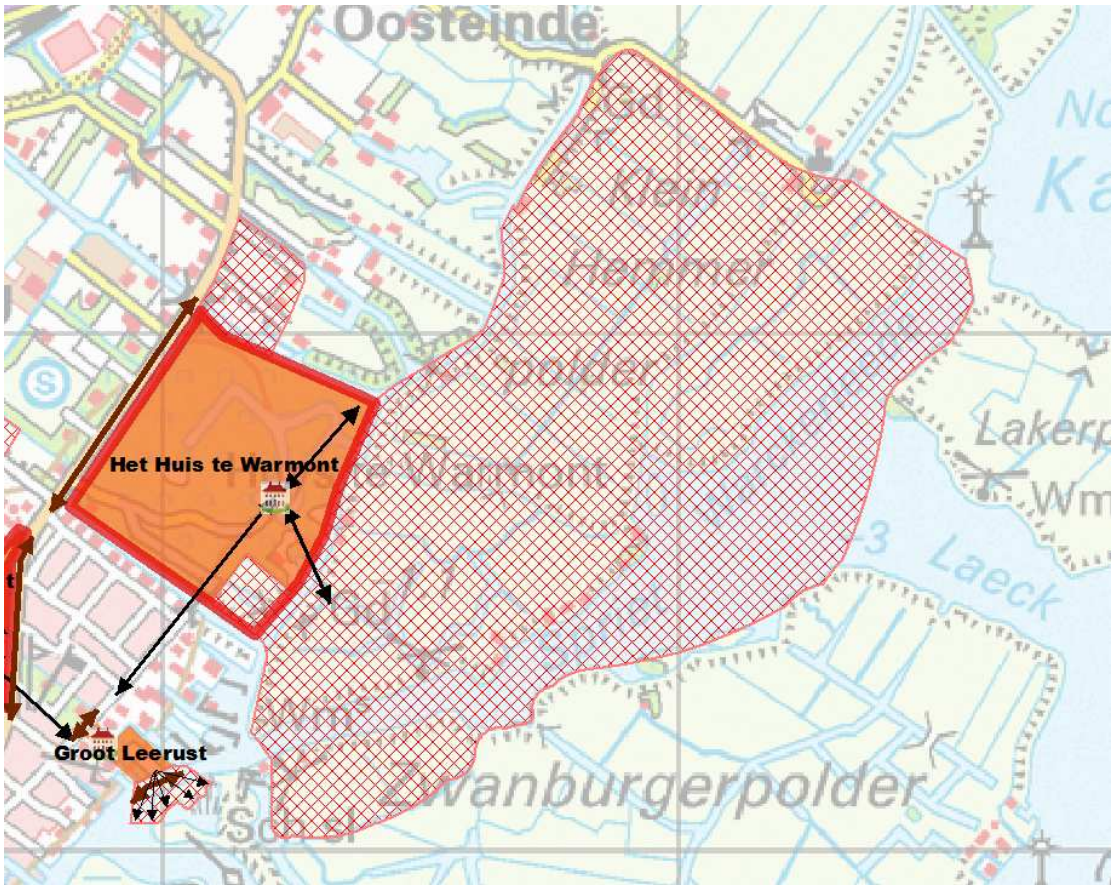

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Ambachtsherenhuis dat vooral als buitenplaats werd gebruikt, in de 18de eeuw verbouwd zodat het een brede gevel aan de Rijn kreeg. Het gebouw was rond 1900 seminarie en maakt nu deel uit van een verpleeghuis. Een groot deel van het park is achter het complex aanwezig, maar is deels afgeschermd door glazen loopgangen. Het terrein bestaat uit parkbos, geometrisch aangelegde waterpartijen, tuinbeelden, een begraafplaats en een schapenweitje. Tussen het hoofdhuis en het park staat een later gebouwd paviljoen.
De parkaanleg is op kaart van 1900 aanwezig.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Oude Rijn en de weg erlangs
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: noord- en oostkant

Huis te Warmond (16) Warmond

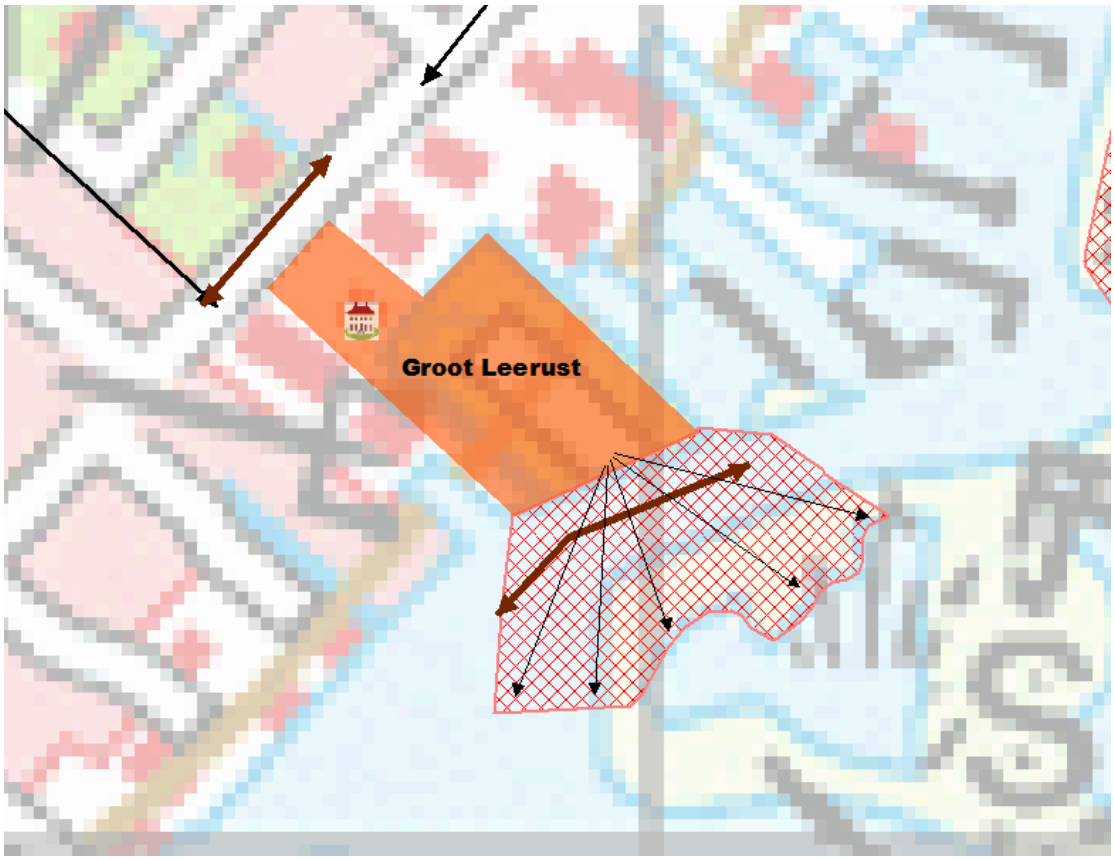

status
Beschermd complex.

beschrijving
Van oorsprong 14de eeuws huis, dat zijn huidige aanzien kreeg rond 1775. Het complex bestaat uit huis met gracht rondom, koetshuis, oranjerie en dienstwoning bij het ingangshek en parkbos met lanen en waterpartijen. Het park heeft een landschappelijke aanleg, waarbinnen elementen van een ouder, geometrisch parkontwerp bewaard zijn gebleven. Voorbeelden zijn de brede, rechte waterpartij in de as van de achtergevel en de brede, met eiken beplante rechte lanen.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Herenweg, beuken erlangs en sloten aan weerskanten
zichtlijn: vanaf het huis tot in de Dorpsstraat en over de waterpartij aan de achterzijde naar de camping, naar het oosten
panorama: geen
blikveld: ten oosten en ten noorden over de camping

Groot Leerust (17) Warmond

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Groot Leerust is in 1717 aangelegd op de plaats van een hoeve, met erachter een park en een theekoepel aan de Leede. Het restant van het park in landschapsstijl met veel oude bomen is nu openbaar wandelgebied met een eigen toegang. De relatie met het huis is nog duidelijk aanwezig.
Via de voormalige overtuin had het huis een zichtlijn op Oostergeest. In deze lijn is gebouwd en een straat gerooid, waardoor het zicht is dichtgezet.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Burgemeester Ketelaarstraat noordwestzijde, de Leede zuidoostzijde
zichtlijn: geen, ooit aanwezige zichtlijn op Oostergeest is verstoord
panorama: vanuit de theekoepel
blikveld: ten zuidoosten van het complex

Oostergeest (20) Warmond

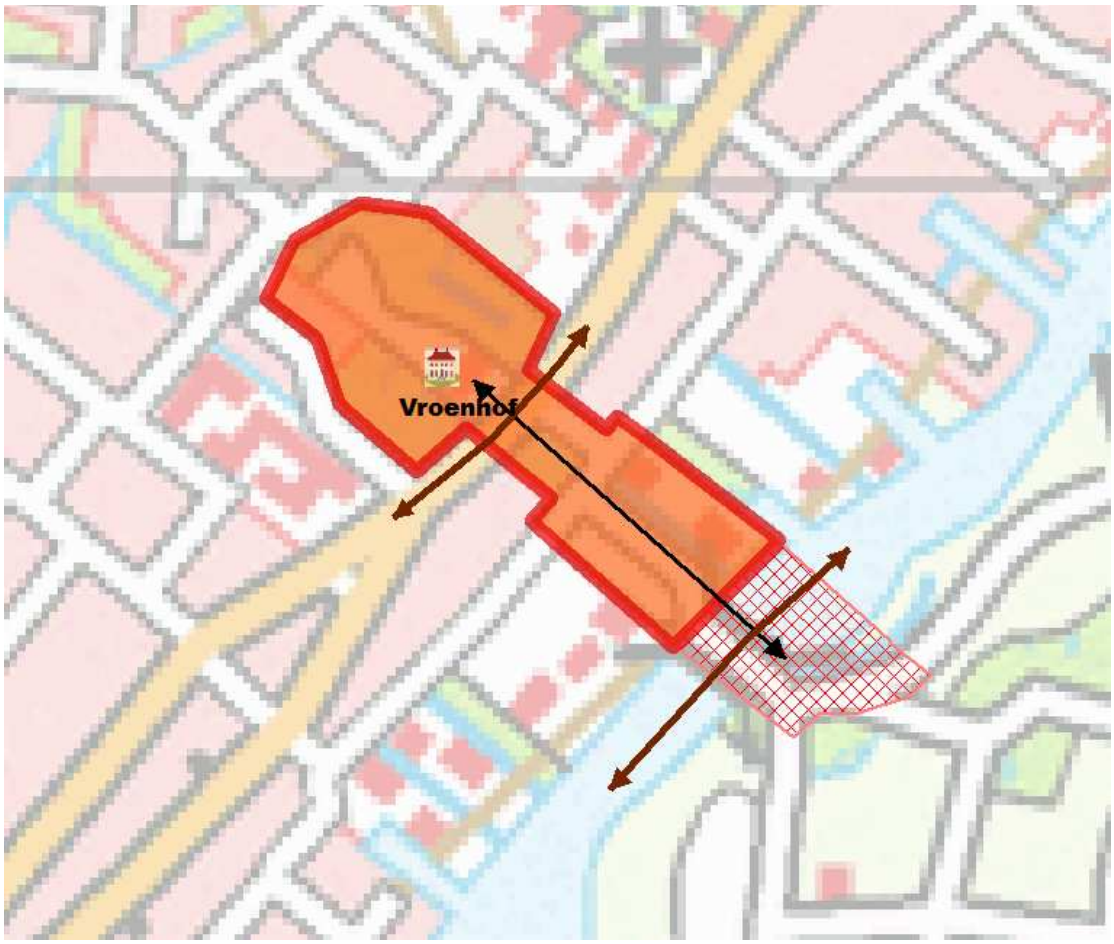

status
Beschermd complex.

beschrijving
Het huis Oostergeest is rond 1651 ontstaan uit een boerderij, in de vroege 19de eeuw kreeg het het huidig uiterlijk. Het geometrisch aangelegde park werd in 1840 veranderd in landschapsstijl, met gazon en parkbos. Bij het complex behoren een koetshuis, drie priëlen en een moestuin met kassen en tuinmuur. Het huis ligt opvallend ver terug van Herenweg met een weiland ervoor; hierop staat een ooievaarsnest.
Oostergeest ligt naast de middeleeuwse kerkruïne met toren en begraafplaats.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Herenweg
zichtlijn: tussen het huis en de Burgemeester Nederburghlaan
panorama en functioneel onderdeel: weiland voor het huis (met ooievaarsnest)
blikveld: ten noorden, westen en zuiden

Vroenhof (22) Warmond

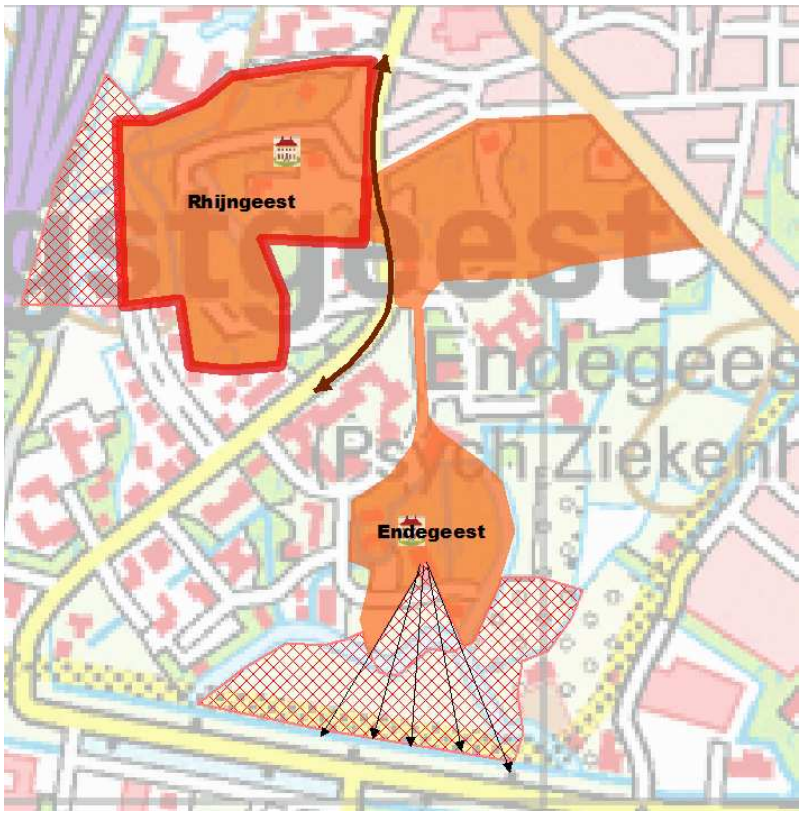

status
Beschermd complex.

beschrijving
De in 1865 gebouwde buitenplaats Vroenhof heette tot 1935 Weltevreden. De voorganger ervan stond in de overtuin. Het complex bestaat uit huis, tuinmanswoning, oranjerie, tuin, park, boomgaard en overtuin met zicht op de Leede. Op de overtuin en het gebied langs de Vliet rust een servituut van vrij uitzicht, bouwen is niet toegestaan. Dit laatste terrein is nu in gebruik als 'Gemeentehaven'; het functioneert vooral als parkeerplaats. De zichtlijn loopt in feite via de waterloop vlak ernaast, waar woonboten liggen. Achter het huis is een nieuwe woonwijk gebouwd.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Herenweg en de Leede
zichtlijn: naar de Leede
panorama: geen
blikveld: ten zuidoosten van het complex

Endegeest (25) Oegstgeest

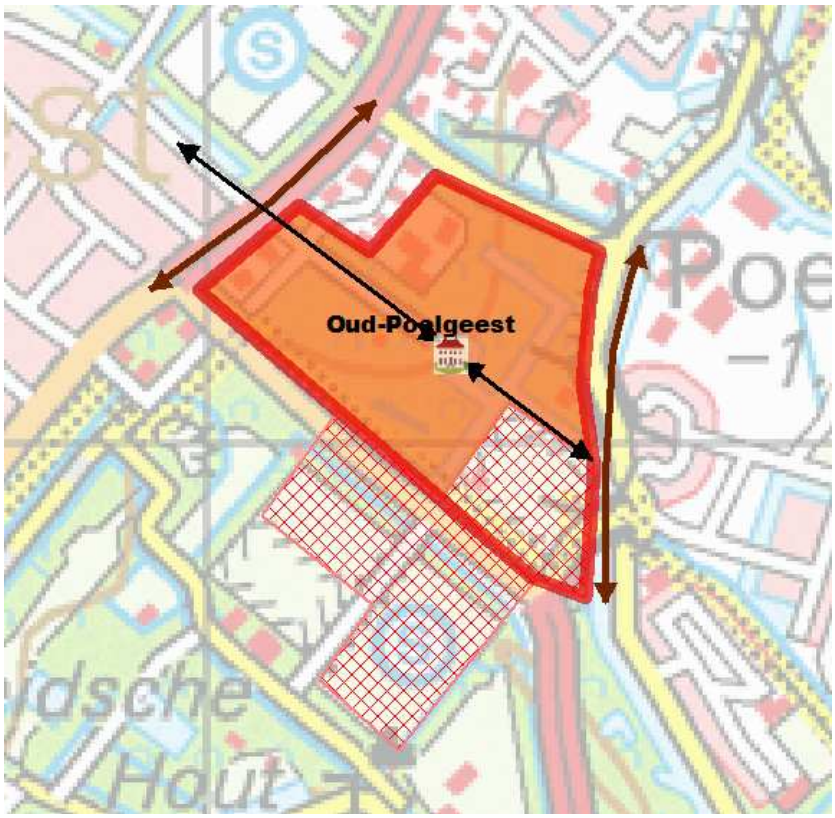

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Van oorsprong een middeleeuws kasteel op het einde van de strandwal (geest) vandaar de naam. In de 17de eeuw werd dit vervangen door het huidige huis met twee torens. Het park kreeg naderhand een aanleg in landschapsstijl. Endegeest huisvest sinds eind 19de eeuw een psychiatrische inrichting. De buitenplaats bestaat uit huis met gracht, ijskelder en park. De met eiken beplante Kasteellaan vormt de verbinding met de basisstructuur, de Endegeesterstraatweg. Een bijbehorend parkbos ligt langs de Endegeesterlaan.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rhijngeesterstraatweg/Endegeesterstraatweg
zichtlijn: geen
panorama: naar de Wassenaarseweg (met waterloop) ten zuiden van het complex
blikveld: ten oosten en ten zuiden van het complex

Oud-Poelgeest (26) Oegstgeest

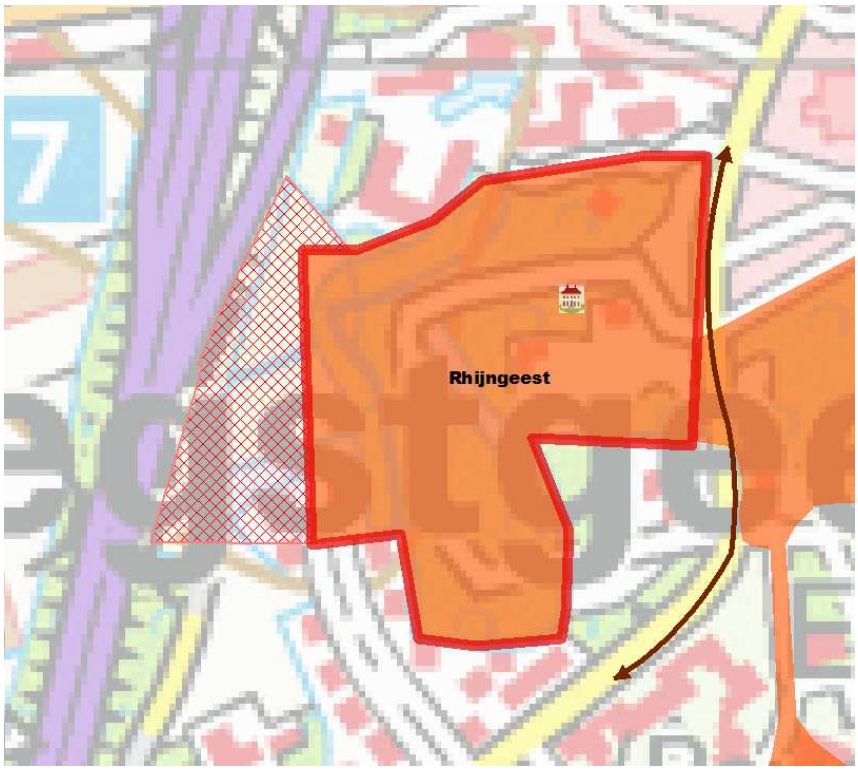

status
Beschermd complex.

beschrijving
Huis Oud-Poelgeest is in 1660 gebouwd op de restanten van een voorganger. Rondom ligt een - deels openbaar toegankelijk - landschappelijk aangelegd park met koetshuis en gemetselde hekpijlers aan de weg. Het huis is in gebruik als hotel, de oranjerie is ook tot hotel verbouwd.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Poelgeesterweg, voorheen Warmonderweg en Haarlemmertrekvaart
zichtlijn: naar de weg in het noordwesten, naar de trekvaart in het zuidoosten
panorama: geen
blikveld: ten zuidwesten

Rhijngeest (27) Oegstgeest

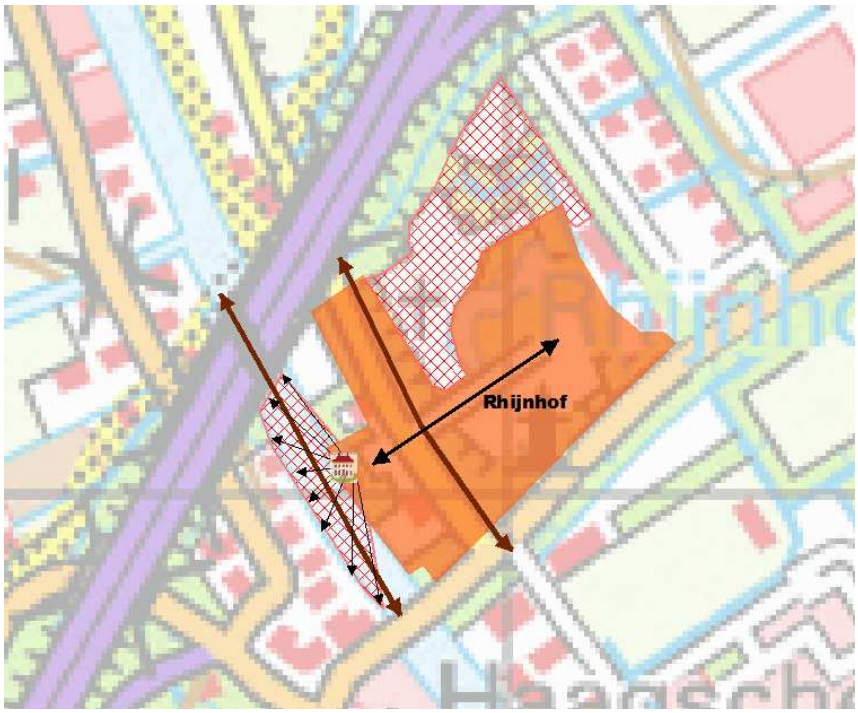

status
Beschermd complex.

beschrijving
De buitenplaats is in 1720 ontstaan uit een boerderij. Het huis is in 1840 ingrijpend veranderd; later verbouwd tot paviljoen van de inrichting Endegeest, nu woonhuis. Rond het huis liggen koetshuis, slangenmuur, tuin en park, het parkbos is openbaar. Hier zijn bijzondere, met zwanen gedecoreerde bruggen. Het gebouw van de voormalige Jelgersmakliniek bij de ingang (ca. 1900) fungeert nu als gemeentehuis.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rhijngeester/Endegeesterstraatweg
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: weiland aan de westzijde tot de snelweg

Rhijnhof (33) Leiden

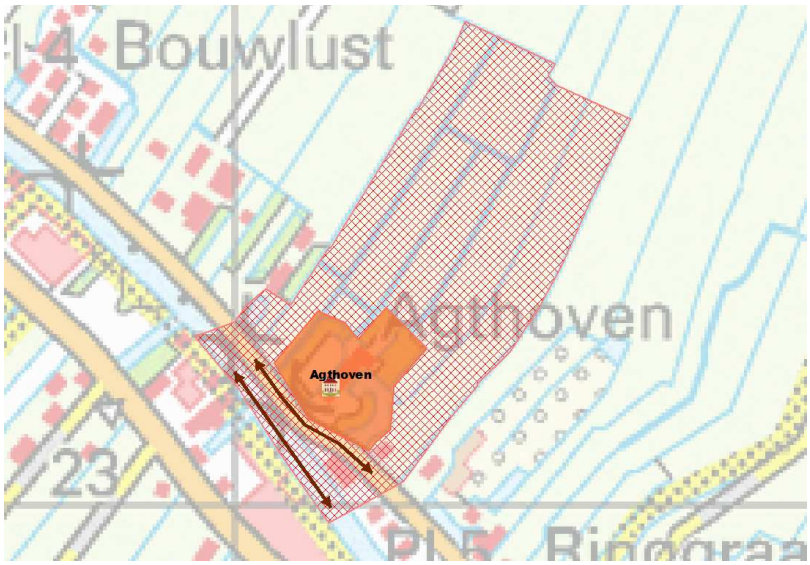

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Huis gebouwd in 1774 met diverse bijgebouwen tussen de Rhijnhofweg en de Oude Rijn, met een overtuin. Hierop is in 1910 een begraafplaats aangelegd. Veel elementen uit het park zijn daarin opgenomen, waaronder vijvers, een zichtlaan naar het huis en oude bomen. De zichtlijn stuit nu op in de tuin aangeplant groen.
Aan de Rhijnhofweg staan enkele bijgebouwen die nu apart zijn bewoond, maar die onmiskenbaar bij het huis horen. Rond het bijbehorende terrein staat een oude gemetselde tuinmuur. Aan weerskanten lopen wegsloten langs de Rhijnhofweg.

biotoop
huis met tuin/park (deels veranderd in begraafplaats)
basisstructuur (weg/water): Oude Rijn en Rhijnhofweg
zichtlijn: tussen het huis en de laan in de voormalige overtuin, over de weg heen.
panorama: vanuit koepel aan de Rijnzijde over de rivier
blikveld: over de Rijn en aan de noordzijde over de begraafplaats

Agthoven (35) Leiderdorp

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Van oorsprong 14de-eeuwse hofstede die rond 1745 is verbouwd tot buitenplaats met herenverblijf en een boerderij erachter. In 1880 is de helft van dit voorhuis of herenverblijf gesloopt. De rest is gerestaureerd. In de boerderij en andere bijgebouwen (koetshuis, tuinmanswoning, washuis) is een dierenverzorgingscentrum gevestigd. Het terrein bestaat uit een park met landschappelijke aanleg, schapenweitje, groentetuin, boomgaard, eilandje met griend, restant slingervijvers en smeedijzeren toegangshek. De buitenplaats ligt in open weidegebied.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Oude Rijn en weg erlangs
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: aan alle kanten

Backershagen (38) Wassenaar

status
Beschermd complex.
Backershagen behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Eind 17de eeuw ontstond de buitenplaats Backershagen uit een al eeuwen bestaande boerderij. Het 18de-eeuwse landhuis, gemoderniseerd in 1935, brandde in 1974 af, waarna in 1985 afbraak volgde. De herbouw in oude vorm werd voltooid in 1987.
Backershagen wordt omgeven door een park in vroeg-landschappelijke stijl, met lanen, bospercelen en waterpartijen. Kenmerkend is daarbij de afwisseling tussen besloten en meer open delen. In het park staan ook een theekoepel en de ruïne van een schelpengrot.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Zijlwatering (voorzijde), Rijksstraatweg (achterzijde)
zichtlijn: van huis naar Rijksstraatweg en parkbos aan de overzijde daarvan, vanaf het huis over de waterpartij naar het noordoosten
panorama: nee
blikveld: binnen beschermd gebied aan noordwest-kant (gemeenschappelijk met Villa Ruys), kleiner deel erbuiten eveneens aan noordwestkant.

Beukenhorst (39) Wassenaar

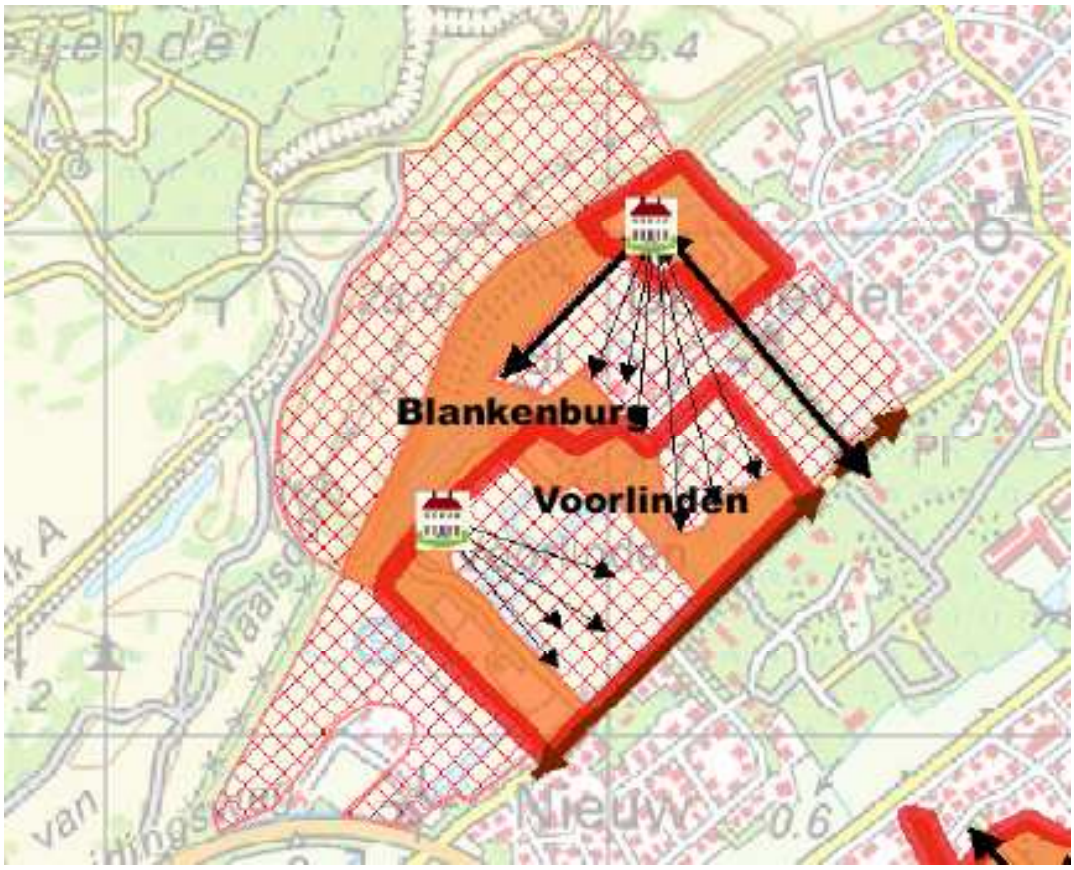

status
Beschermd complex.
Beukenhorst behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Beukenhorst ligt op de voormalige overplaats van Langenhorst. Tussen 1842 en 1857 kwamen een huis en een tuin in landschappelijke stijl tot stand, beide naar ontwerp van J.D. Zocher jr. Het aanwezige bos werd gedeeltelijk gehandhaafd. Tussen 1861 en 1875 zijn huis en tuin aangepast door resp. H.H.A. Wentzel en C.E.A. Petzold.
Het huis is gesitueerd op een licht glooiende heuvel. In de huidige situatie gaan het park van Beukenhorst en De Wittenburg (55) in elkaar over; het geheel bestaat vooral uit beboste percelen.
Zeer bijzonder is het besloten deel van de tuin van Beukenhorst in neo-pompeïaanse stijl, omgeven door een zitbank met pergola (periode Wentzel/Petzold).

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: vanuit het park via pad tot over de Landscheidingsweg
panorama: nee
blikveld: nee

Blankenburg (40) Wassenaar

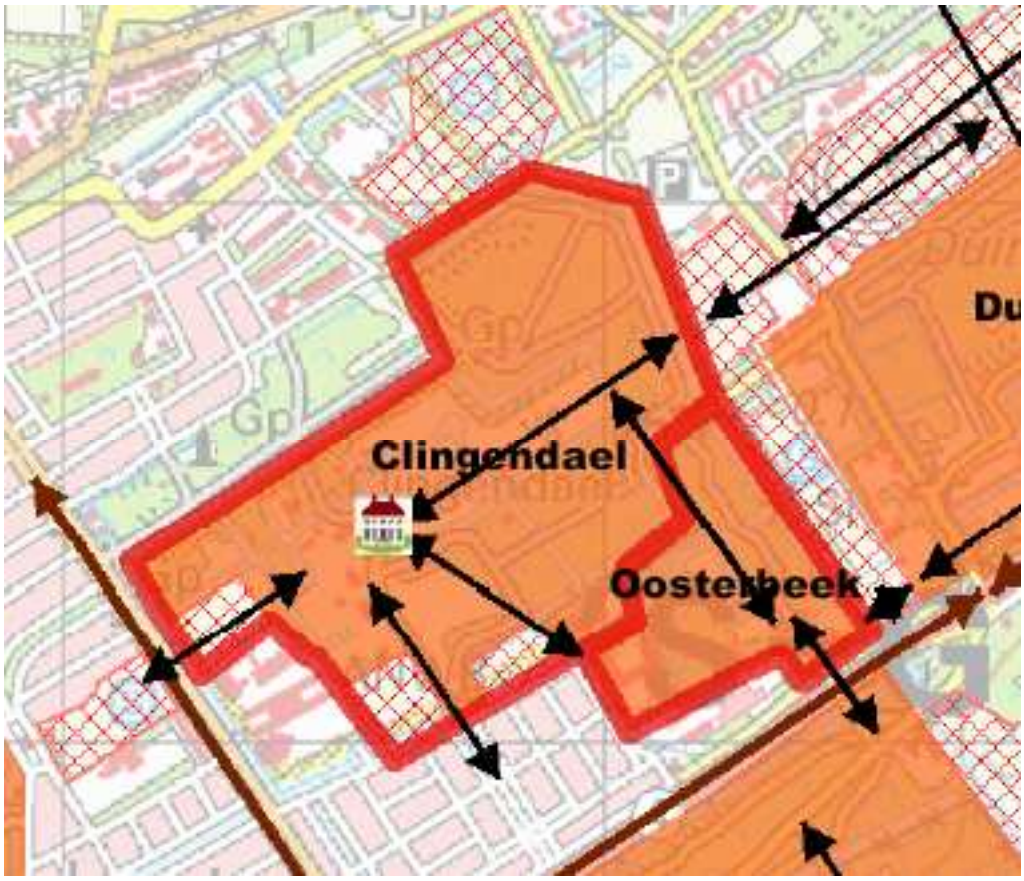

status
Beschermd complex.
Blankenburg behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Buitenplaats met landhuis, gelegen aan de rand van een duinrug. Het huis, in de kern uit de 17e eeuw, is ingrijpend verbouwd in 1917 in neo-barokke stijl. Rond het huis ligt een landschapspark, dat gedeeltelijk ook bij Voorlinden (53) hoort. Opvallende elementen zijn de rechte oprijlaan, de ommuurde moestuin en de als panorama functionerende, open weilanden.
Tot het complex behoren o.a. boerderij Blankenhoeve, een dienstwoning, een moestuin en een toegangshek.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Buurtweg
zichtlijn: op pand aan zuidkant Buurtweg, naar het zuidwesten
panorama: aan de zuidkant
blikveld: aan de noord-, noordwest-, zuidwest-, zuid- en zuidoostkant

Clingendael (41) Wassenaar

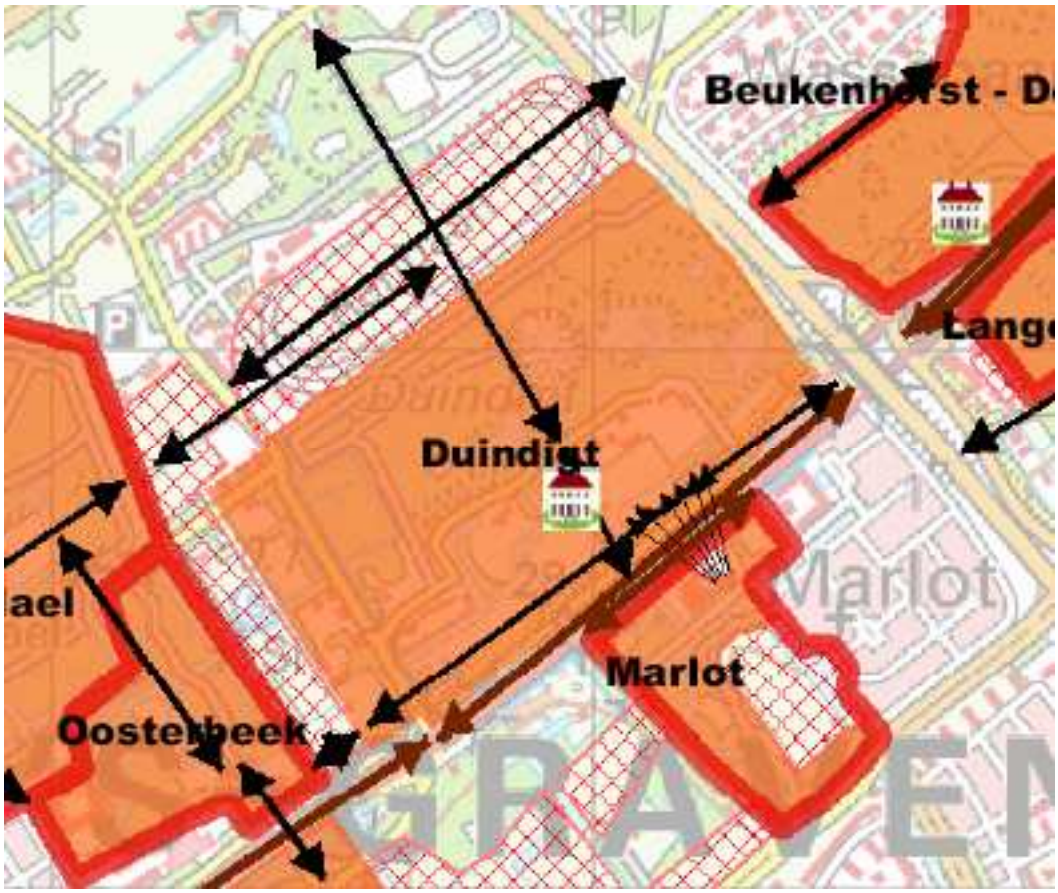
status
Beschermd complex.
Clingendael behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Buitenplaats, voortgekomen uit 16e-eeuwse hofstede. Het huidige, vrijwel symmetrische landhuis dateert van rond 1830, met latere aanbouwen. Omstreeks 1838 werd de formele aanleg getransformeerd tot een romantisch landschappelijk park naar ontwerp van J.D. Zocher jr. Naderhand werden de de Oud-Hollandse en de Japanse tuin aangelegd.
Het stervormige padenpatroon van het sterrenbos ligt in het voormalige jachtterrein het Fazantenbos. Sinds de gemeente Den Haag op 30 september 1954 eigenaar van de gehele buitenplaats is geworden, heeft het park een openbare functie als wandelpark gekregen en werden het rosarium en de bloementuin toegevoegd. Clingendael vormt met het aangrenzende Oosterbeek (47) een staalkaart aan 19de-eeuwse ontwerpmiddelen: slingerende paden en waterlopen, gedramatiseerde doorkijkjes, een afwisseling in open ruimtes en dicht beboste percelen enz.

biotoop

huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Wassenaarseweg/Van Alkemadelaan (strandwal)
zichtlijn:
- de centrale as tussen de voorzijde van het huis en de Van Alkemadelaan,
- die naar achteren door het parkbos, enigszins verstoord, naar Duindigt,
- vanuit oprijlaan over Wassenaarseweg, tot aan de Benoordenhoutseweg,
- vanuit huis over Wassenaarseweg,
- richting Oosterbeek via pad/waterloop.
blikveld: noord-, oost-, west- en zuidkant, gedeeltelijk binnen de grens van het beschermd gebied

Duindigt (42) Wassenaar

status
Geen beschermd complex.
Duindigt behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Op Duindigt werd in 1913 het oude huis uit circa 1850 vervangen door een groter landhuis in historiserende stijl. Ook de oude boerderij de Hofstee kreeg een ander uiterlijk en een woonfunctie. Tevens werd een tuin aangelegd door tuinarchitect Roeters van Lennep. De tuin werd verdeeld in compartimenten met hoogteverschillen. Het landhuis, de boerderij en alle andere bebouwing op Duindigt, bestaand uit portierswoning, timmermanswoning, oranjerie en renpaardenstallen met woonhuis Duinhorst, moestuin en druivenkassen werden aan het eind van de Tweede Wereldoorlog (maart 1945) verwoest tijdens een geallieerd bombardement. De stallen behorende bij woonhuis Duinhorst werden vervangen door een boerderij. De huidige villa verrees pas in 1953 op de plaats van het verwoeste landhuis. In de jaren ’60 van de vorige eeuw werd aan de noordwestkant van het landgoed van oude bomkraters een waterpartij gemaakt en werd het terrein voorzien van folly's in de vorm van kasteelruïnes. Tussen 1920 en 1925 is een park in landschapsstijl aangelegd met grote gazons en diverse waterpartijen met een grillig verloop. Parallel aan

de oprijlaan ligt een (kunstmatige) duinrug, beplant met loofbomen. Bijzonder is de aanwezigheid van het Sterrebos, waarschijnlijk eind 1800 aangelegd. In het middelpunt waar de acht lanen samenkomen staat als sierelement een vaas.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: dwars door landgoed naar Rijksstraatweg, door het landgoed en over de renbaan in dwarsrichting, vanuit Clingendael over de renbaan in lengterichting, evenwijdig aan de Rijksstraatweg door de weilanden
panorama: geen
blikveld: noordwestkant (renbaan), westkant (gemeenschappelijk met 47 Oosterbeek)

Groot Haesebroek (44) Wassenaar

status
Beschermd complex.
Groot Haesebroek behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
De buitenplaats gaat terug op een middeleeuwse boerderij. In de 18e eeuw is een formele aanleg gerealiseerd. Kenmerkend zijn nog altijd geometrische laanstructuren. De buitenplaats bestaat uit landhuis, tuin- en parkaanleg, toegangshek, moestuinensemble, kas en tuinmuur. Een groot deel van het landgoed is bebost; vanaf de openbare weg is het nauwelijks te ervaren.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Groot Haesebroekweg
zichtlijn: naar Groot Haesebroekweg en erover heen
panorama: geen
blikveld: noordwestkant in het duingebied (golfterrein)

Eikenhorst (45) Wassenaar

status
Beschermd complex.

Zie De Horsten (45)

Ter Horst (45) Voorschoten

status
Beschermd complex.

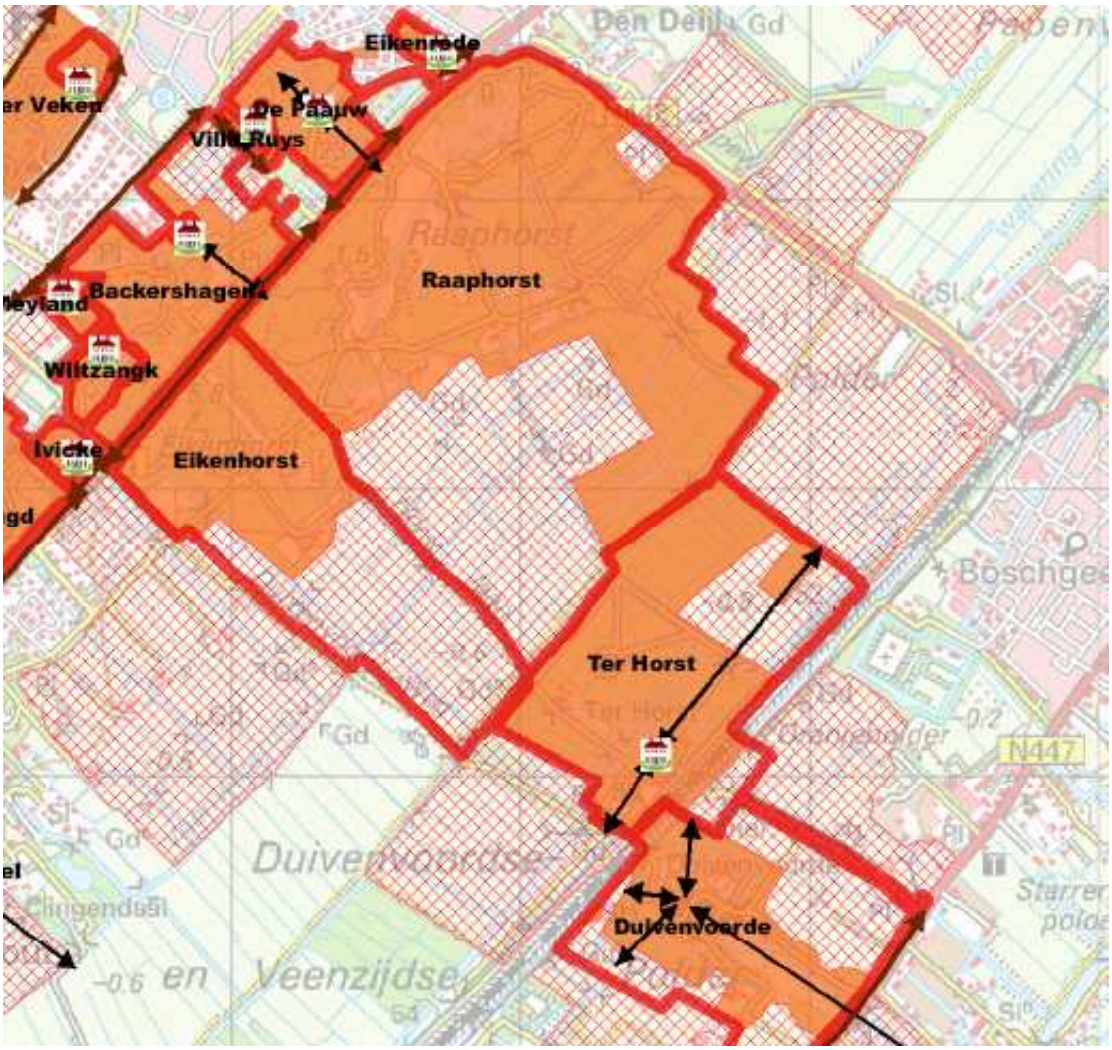
Zie De Horsten (45)

Raaphorst (45) Wassenaar

status
Beschermd complex.

Zie De Horsten (45)

De Horsten (45) Wassenaar

status
Beschermd complex.
De Horsten behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
De Horsten bestaat uit drie aaneengesloten landgoederen: de Raaphorst, Ter Horst en Eikenhorst. De eerste twee zijn ontstaan uit een kasteel, Eikenhorst uit een boerderij/buitenplaats. Prins Frederik heeft de drie tussen 1836 en 1845 met De Paauw en Backershagen tot één groot landgoed gesmeed, naar tuin- en landschapsontwerp van C. E. A. Petzold. Deze ontwierp onderlinge zichtrelaties tussen de verschillende delen. De Paauw en Backershagen zijn later weer verkocht, De Horsten is nog steeds eigendom van de Koninklijke familie.
De hoofdtoegangen tot De Horsten liggen aan de Papeweg en de Duivenvoordseweg. De historische toegang tot Ter Horst aan de Horstlaan is doorsneden door de spoorlijn. De ontsluiting verloopt nu via de

Duivenvoordseweg. De oprijlaan met zichtas vanaf de Rijksstraatweg naar Eikenhorst is aan de weg dichtgeplant.
Een groot deel van de kern van het landgoed bestaat uit bos, omzoomd door weilanden. In het noordelijk bosgebied liggen enkele grotere open ruimtes en waterpartijen. Door het landgoed loopt de naar ontwerp van Petzold (1854) aangelegde ‘Umfahrungsweg’ met een groot aantal zichten op het landschap. Ook vanaf de Seringenberg is er zicht over het gebied
Op Raaphorst en Eikenhorst zijn geen historische landhuizen meer aanwezig; op Eikenhorst staat wel een recent landhuis. Het landhuis op Ter Horst is een midden 19de eeuw door prins Frederik der Nederlanden gebouwd jachthuis, in neogotische stijl. Het huis staat op de locatie van het vroegere kasteel.

biotoop
huizen afzonderlijke landgoederen met bijbehorende tuinen/parken (aaneengesloten gebied)
basisstructuur (weg/water): Raaphorst en Eikenhorst aan de Rijksstraatweg, geen toegangen meer, de randen zijn dicht beplant. Ter Horst was gericht op de volgende strandwal, de Veurseweg via de Horstlaan. De relatie is nu door de spoorlijn verbroken.
zichtlijn: tussen het landgoed (Spiegelberg) en De Paauw, vanuit Ter Horst in noordelijke en zuidelijke richting.
panorama: geen
blikveld: uitgestrekt grasland en bouwland ten zuidwesten en ten noordoosten

Langenhorst (46) Wassenaar

status
Beschermd complex.
Langenhorst behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Langerhorst is ca. 1630 ontstaan door samenvoeging van drie boerderijen. Halverwege de 19de eeuw is een nieuw huis in classicistische stijl gebouwd. Door verbouwingen in de 20ste eeuw heeft het huis zijn historisch karakter verloren.
Het bijbehorend park heeft restanten van de formele en vroeg-landschappelijke 18de-eeuwse aanleg, bestaande uit een stelsel van elkaar kruisende lanen en waterpartijen. Midden 19de eeuw vond verdere verlandschappelijking plaats, naar ontwerp van J.D. Zocher jr. Aan de achterzijde gaat het park over in het agrarische landschap van de Duivenvoordse en Veenzijdse Polder.
Tot het complex behoort o.a. een koetshuis en een tuinmuur.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: naar open agrarisch gebied, ‘door huis heen’ in oost – west richting
panorama: naar agrarisch gebied, over waterallee (verbrede poldersloot) heen
blikveld: zuidoostkant, oostkant, westkant

Oosterbeek (47) Wassenaar

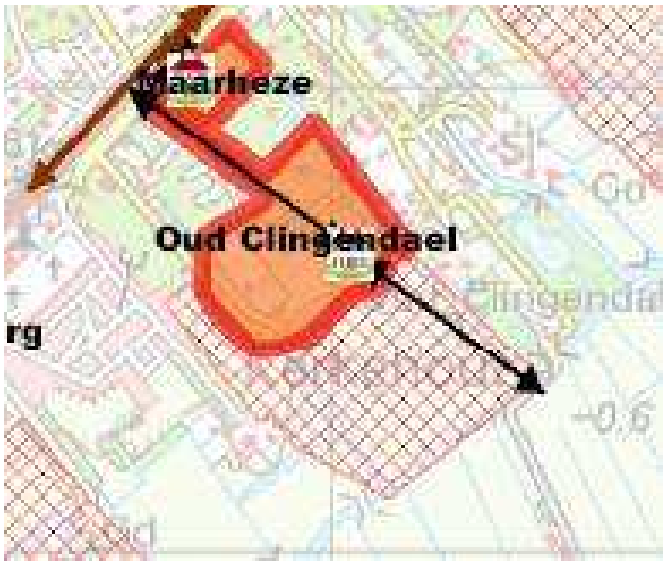

status
Beschermd complex.
Oosterbeek behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Oosterbeek was een in een strandvlakte gesitueerde boerderij, die tussen 1629 en 1659 vervangen werd door een omgracht herenhuis met geometrische tuin.
Eind 18de eeuw is, evenals op het aangrenzende Clingendael (41) het park getransformeerd tot een landschapspark in vroeg-landschappelijke stijl, naar ontwerp van J.D. Zocher sr. J.D. Zocher jr. en diens zoon L.P. Zocher voltooiden de aanleg tussen 1839 en 1854.
In 1953 kwam Oosterbeek in bezit van de gemeente Den Haag, die het een jaar later openstelde voor het publiek. Het als gevolg van oorlogshandelingen ruïneuze landhuis was kort na 1945 al afgebroken.
Oosterbeek vormt met Clingendael een staalkaart aan 19de-eeuwse ontwerpmiddelen: slingerende paden en waterlopen, gedramatiseerde doorkijkjes, een afwisseling in open ruimtes en dicht beboste percelen enz.

biotoop
tuinmanswoning met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: vijver vormt de centrale zichtas, die zich voortzet tot in Clingendael (41), zichtlijn via oprijlaan naar het zuidoosten
panorama: geen
blikveld: alleen oostkant, gemeenschappelijk met Duindigt (42)

Oud Clingendael (48) Wassenaar

status
Beschermd complex.
Oud-Clingendael behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Buitenplaats met landhuis, in oorsprong daterend uit ca. 1770 en gebouwd op de plaats van een boerderij. Het landhuis werd in 1868 gedeeltelijk afgebroken en herbouwd waarna het enige jaren in gebruik was als pension. Begin 20e eeuw is Oud-Clingendael weer als buitenplaats in gebruik genomen en nog diverse malen verbouwd. De omringende groenaanleg bestaat voornamelijk uit bospercelen en boomgroepen en gazons bij het huis. Aan de achterzijde gaat het park over in het agrarische landschap van de Duivenvoordse en Veenzijdse Polder. Via een lange laan, tevens zichtas, is het huis verbonden met de Rijksstraatweg. De zichtas zet zich, door het huis heen, voort in de genoemde polder.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: via lange oprijlaan naar/over Rijksstraatweg, naar open gebied
panorama: geen
blikveld: zuid- en zuidwestkant

Oud Wassenaar (49) Wassenaar

status
Beschermd complex.
Oud-Wassenaar behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
De buitenplaats heeft een op de renaissance geïnspireerd kasteelachtig hoofdgebouw uit 1871 – 1876 naar ontwerp van architect C. Muysken. Het bijbehorende landschapspark werd tezelfdertijd ontworpen door C. E. A. Petzold met een grootse waterpartij en door bos omzoomde weides. In de huidige situatie is het oorspronkelijk terrein van Oud Wassenaar aan de noordwestzijde gedeeltelijk bebouwd met appartementencomplexen. Laanrestanten van de formele structuur zijn bewaard gebleven

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: over waterpartij heen naar Rust en Vreugd en toren/kerk zuidwest, van huis richting Rijksstraatweg
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

De Paauw (50) Wassenaar

status
Beschermd complex.
De Paauw behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Buitenplaats, met landhuis dat sinds 1925 als raadhuis fungeert. Huis De Paauw is midden 19de eeuw opgetrokken in Neoklassieke stijl in opdracht van Prins Frederik der Nederlanden, om als buitenresidentie te dienen. Het park, 14 ha, groot, heeft een landschappelijke aanleg. Kenmerkend zijn de lange serpentinevijvers, de variatie in beplanting en de afwisseling tussen open en verdichte gedeeltes. Aan de overzijde van de straatweg ligt de overtuin die onderdeel is van De Horsten (45). Huis en park zijn vanaf de weg goed zichtbaar. In tegenstelling tot veel andere buitenplaatsen aan de Rijksstraatweg, is geen zware randbelanting toegepast om de verkeersweg uit het zicht te houden.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: over waterpartij achterzijde en aan voorzijde over straatweg heen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Rust en Vreugd (52) Wassenaar

status
Beschermd complex.
Rust en Vreugd behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Buitenplaats Rust en Vreugd is waarschijnlijk eind 17de eeuw ontstaan uit een boerderij. In 1923 werd een nieuw landhuis gebouwd, naar ontwerp van architect S. de Clerq. Het huis is gesitueerd aan een bosrand met vrij zicht over gazons en water. Het eerdere landhuis bleef tot 1987 bestaan.
In het begin van de 19de eeuw was een deel van de huidige landschappelijke waterpartij gegraven. Later volgde verdere verlandschappelijking van het park, o.m. met de aanleg van slingerpaden en waterpartijen. Het park sluit aan op het WAVO-park, een appartementencomplex uit 1927, bedoeld voor personen die buiten hun schuld hun vermogen waren kwijtgeraakt
Tot het complex behoren o.m een tuinmanswoning en een begraafplaats.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: naar Oud Wassenaar, naar Rijksstraatweg (via nieuwbouw t.p.v. vroeger bij de buitenplaats behorende bebouwing
panorama: geen
blikveld: stukken open gebied aan noordoostkant, noord-, noordwest en zuidoostkant. Deel sluit aan bij blikveld Meyland (z.n.).

Voorlinden (53) Wassenaar

status
Beschermd complex.
Voorlinden behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Buitenplaats met landhuis in 1912 gebouwd naar een ontwerp van de architect R. J. Johnston in Engelse landhuisstijl. Hij ontwierp ook de rechtlijnige tuinaanleg in architectonische stijl, als verlenging van de architectuur van het huis en als overgang naar het landschappelijke parkgedeelte. Omstreeks 1913 is de landschappelijke parkaanleg van Zocher sr. en jr. uit de periode 1803 -1835 gereorganiseerd tot een landschapspark passend bij het nieuwe landhuis en de bijgebouwen. Opvallend is de ligging van het huis op afstand van de weg, de tussenliggende, open weiland functioneren als panorama.
Bij het complex behoren ook een pomphuis, een garage en enkele dienstwoningen.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Buurtweg
zichtlijn: geen
panorama: vanuit huis naar Buurtweg
blikveld: noordoost-, noordwest- en zuidwestzijde

De Wittenburg (55) Wassenaar

status
Beschermd complex.
De Wittenburg behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Buitenplaats met landhuis in Neo-Hollandse Renaissance in 1899-1900 gebouwd naar ontwerp van de architect J.J. van Nieukerken, in samenwerking met zijn zonen Marie en Johan van Nieukerken.
De gefaseerd tot stand gekomen tuin- en parkaanleg is uitgevoerd in Engelse landschapsstijl in de eerste helft van de 19e eeuw, maar bij de bouw van het nieuwe huis rond 1900 gereorganiseerd door de tuinarchitect H. Copijn in Gemengde Tuinstijl. De voornaamste aanpassing was de verbreding van de waterpartij tot vijver direct achter het huis. Op de basse-court (voorhof) werd een formele tuin aangelegd, die omstreeks 1910 naar ontwerp van L.A. Springer opnieuw werd ingericht. In de huidige situatie gaan het park van Beukenhorst (38) en De Wittenburg in elkaar over; het geheel bestaat vooral uit beboste percelen.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: van huis over Rijksstraatweg heen, verstoord aan de weg, 2^{e} over waterpartij heen, 3^{e} in verlengde van die van Beukenhorst
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Zuidwijk (56) Wassenaar

status
Beschermd complex.
Zuidwijk behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
De buitenplaats gaat terug op een middeleeuws kasteel. Het huidige huis dateert van rond 1770. Het rechthoekige park is gedeeltelijk formeel van stijl met rechte waterpartijen en gedeeltelijk landschappelijk met kronkelpaden. Ook een toegangshek, en dienstwoning, een koetshuis en een tuin met tuinmuur zijn onderdelen van het complex.
Vanaf de openbare weg manifesteert Zuidwijk zich voornamelijk met bospercelen.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: geen
panorama: vanuit het huis over de Zuidwijkse Polder
blikveld: open gebied aan noordoost-, oost-, zuid- en zuidwestkant, deel binnen complex, een groot deel erbuiten, met ook een molen erin

Berbice (58) en Beresteyn (59) Voorschoten

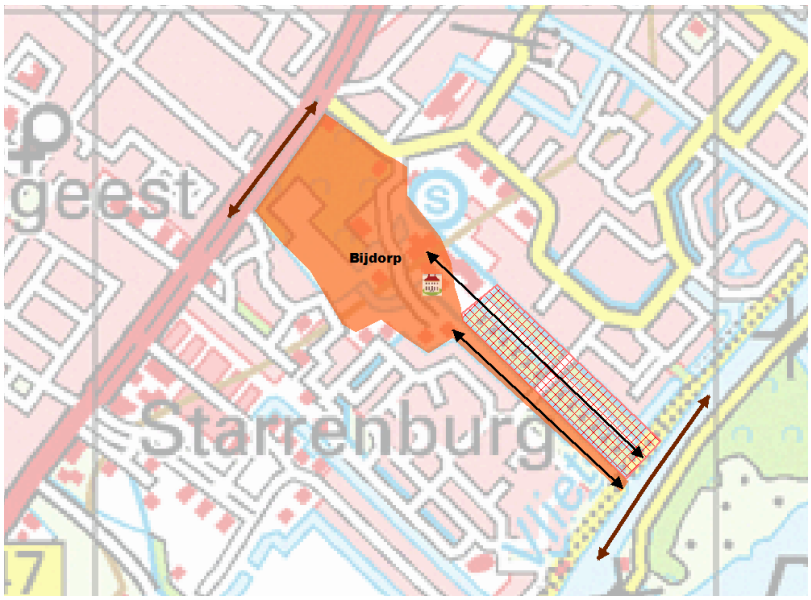

status
Berbice beschermd complex; Beresteyn heeft geen complexbescherming. Beide buitens vormen historisch gezien één geheel.

beschrijving
Het huis Berbice is gebouwd in 1670 ter plaatse van een boerderij. De buitenplaats - eerder Allemansgeest geheten - wordt in 1690 vergroot en voorzien van een groot aantal bijgebouwen. Nu bestaat Berbice uit landhuis, tuin en park, vijver, oranjerie, langs de weg gelegen tuinmanshuis, tuinmuren en een boerderij (aan de Vliet). Het servituut voor vrij uitzicht aan de voorzijde tot de Vliet is nog van kracht.
Het park van Beresteyn en de tuin van het tussen beide huizen gelegen complex van Van Kempen en Begeer maakten ooit deel uit van het park van Berbice. Het huidige huis Beresteyn is gebouwd eind 19de eeuw. Achter het huis ligt een parkbos met folly.

biotoop
huis met tuin en park Berbice, park Beresteyn, terrein achter Berbice en boerderij
basisstructuur (weg/water): Leidseweg, de Vliet
zichtlijn: aan de achterzijde van Berbice
panorama: over het weiland naar de Vliet
blikveld: ten noordwesten en zuidoosten

Bijdorp (60) Voorschoten

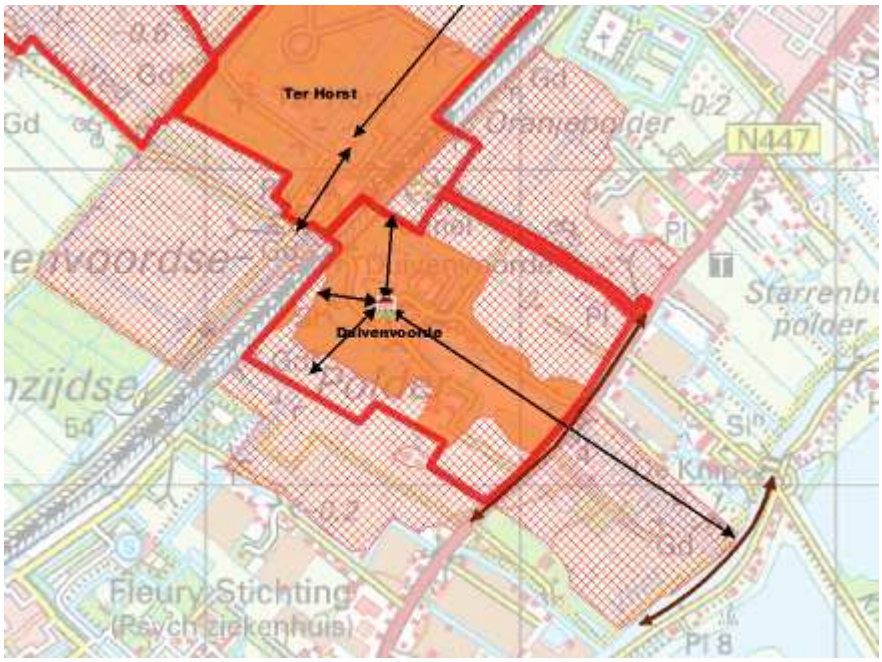

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
De van oorsprong 17de-eeuwse buitenplaats Bijdorp werd eind 18de eeuw uitgebreid ten behoeve van parkaanleg in vroege landschapsstijl. Het huis werd in de vroege 19de eeuw verbouwd. Vanaf 1879 werd Bijdorp ingericht tot RK klooster/instituut. Een kapel verrees en twee grote zijvleugels werden aangebouwd. Moestuinen, tuinmuren en de stookkas zijn bewaard gebleven. Het huis had een lange smalle verbinding met de Vliet die zicht gaf op het water, bestaande uit een waterloop met een strook grasland erlangs. Deze strook bestaat nog.

biotoop
huis met tuin/park, achter het huis gelegen bos
basisstructuur (weg/water): Veurseweg en de Vliet
zichtlijn: tussen het huis en de Vliet
panorama: geen
blikveld: de strook grasland tussen Bijdorp en de Vliet

Duivenvoorde (61) Voorschoten

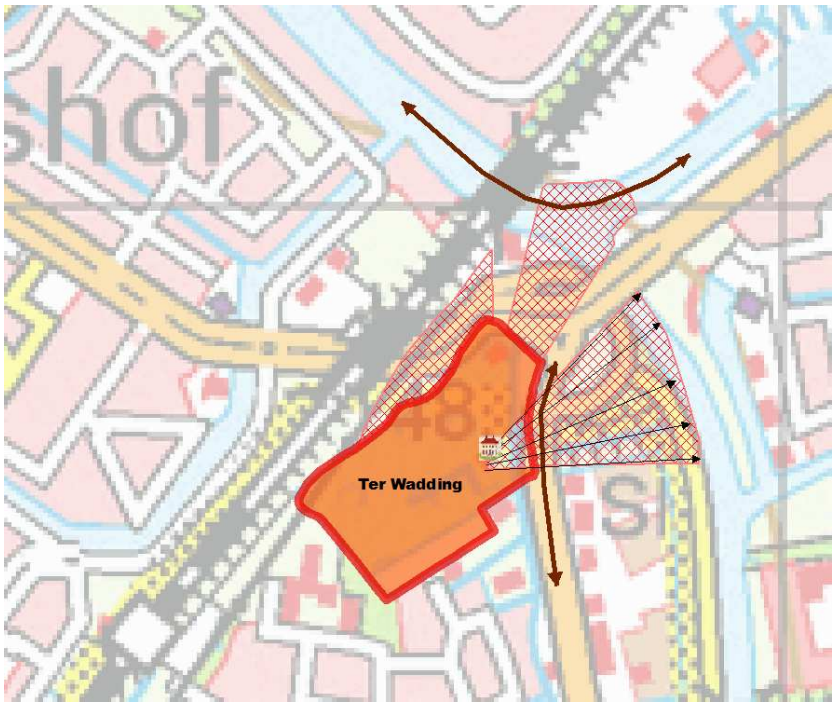

status
Beschermd complex.
Duivenvoorde behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Van oorsprong 13de-eeuws kasteel dat meermalen grondig is verbouwd. Het formele park is door J.D. Zocher jr. veranderd in een park in landschapsstijl met vrij uitzicht naar de Vliet. Het terrein bestaat uit parkbos, vijvers en slingerpaden, met bosschages in het weiland rondom, zodat het park opgaat in het landschap. Een groot aantal complexonderdelen is bewaard gebleven. Het vrije uitzicht op de Vliet is deels nog aanwezig. Duivenvoorde heeft een oprijlaan met hekpijlers aan de Veurseweg.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Veurseweg en de Vliet
zichtlijn: tussen het huis en de Veurseweg en in het verlengde daarvan naar de Vliet, en vanaf het huis in ongeveer noordelijke, noordwestelijke en zuidwestelijke richting
panorama: geen
blikveld: rondom, aan de voorzijde tot aan de Vliet, een deel valt binnen het beschermd complex

Ter Wadding (63) Voorschoten

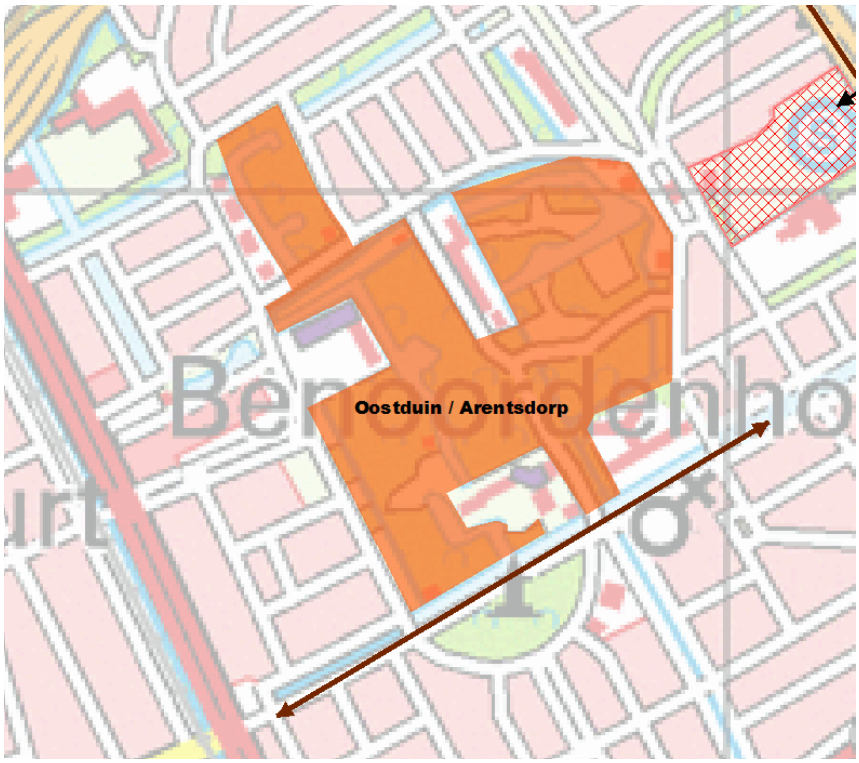

status
Beschermd complex.

beschrijving
Huis uit 1770 met koetshuis ernaast, tuin ervoor en parkbos erachter. Het laatste is openbaar wandelgebied. Het complex ligt ingeklemd tussen wegen en de spoorlijn, maar is wel goed zichtbaar over wegen en water heen.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Leidseweg, Oude Rijn
zichtlijn: geen
panorama: over open gebied tegenover het huis en over knooppunt van wegen en water
blikveld: westkant en over verkeersplein naar Oude Rijn

Oostduin en Arendsdorp (74) Den Haag

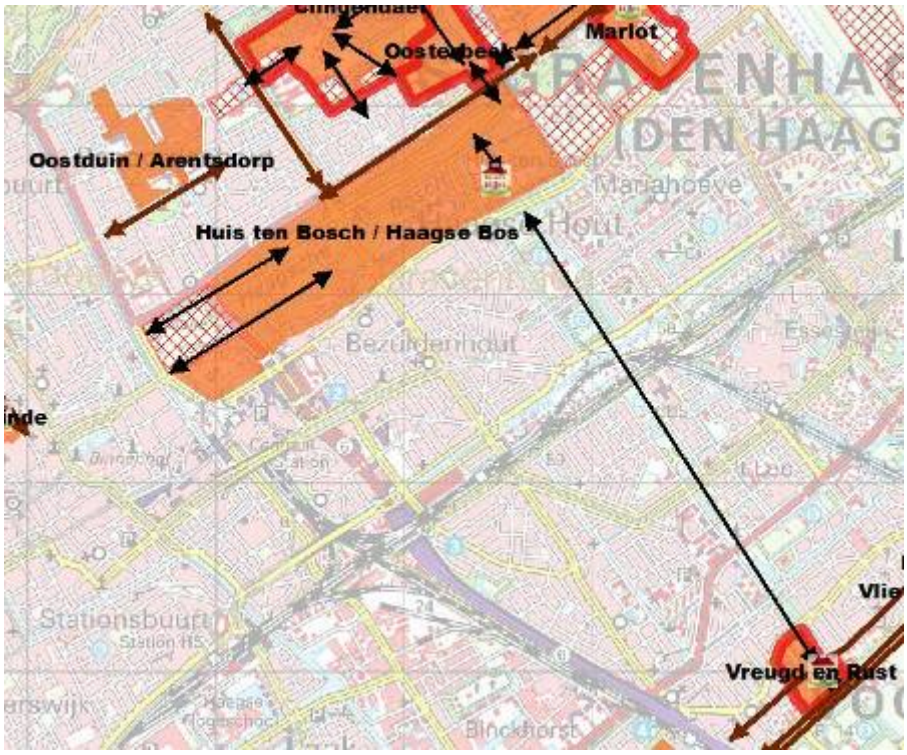

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Voormalige buitenplaatsen van omstreeks 1580, die midden 19de eeuw werden samengevoegd. De hoofdhuizen zijn inmiddels gesloopt. Aan de rand van het park aan de Wassenaarseweg staat heel opvallend de 18de-eeuwse portierswoning met toegangshek en brug. In het park een achtkant tuinhuis, een 18de-eeuws huis en een vijveraanleg uit dezelfde tijd.
De terreinen vormen nu één stadspark, met langs de rand grootschalige nieuwbouw.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Wassenaarseweg
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Huis ten Bosch (78) Den Haag

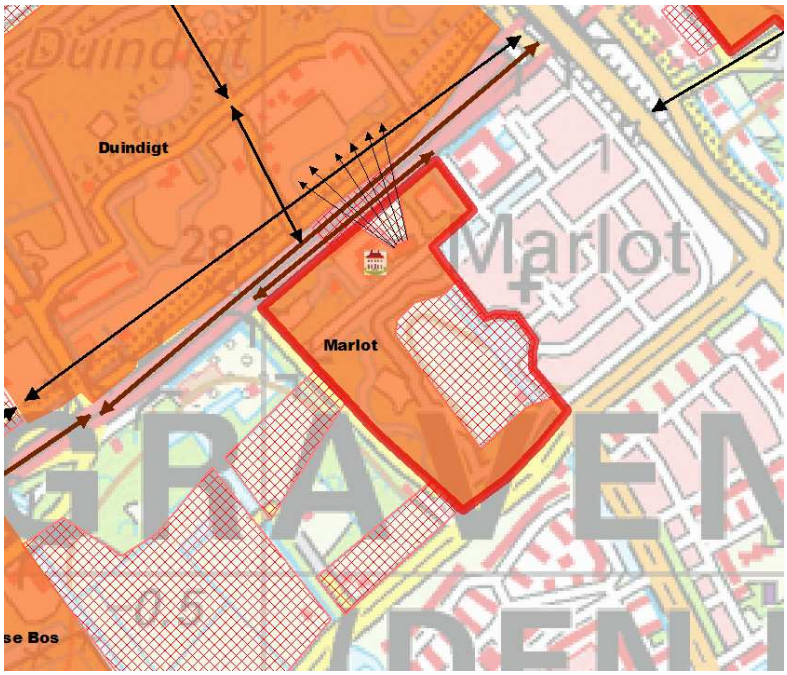

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Huis ten Bosch is gebouwd vanaf 1645, in 1734-1737 verbouwd. De bijbehorende geometrische tuin werd door J.D. Zocher sr. veranderd in landschapsstijl. De - geheel omgrachte - tuin gaat sindsdien op in het Haagse Bosch, dat op grotere schaal dezelfde landschapsvormen van boomgroepen, grasvelden en waterpartijen herhaalt. Dit bosgebied is ook door Zocher ontworpen. Malieveld en Koekamp sluiten hier qua ontwerp op aan; Koekamp als park en dierenweide, Malieveld als open gebied (voormalig exercitieterrein) met lanen rondom.

biotoop
huis met tuin/park, Haagse Bosch en Koekamp
basisstructuur (weg/water): Leidsestraatweg
zichtlijn: van huis naar de Leidsestraatweg, twee zichtlijnen vanuit allees langs het Malieveld het Haagse Bosch in
panorama: geen
blikveld: ten noordoosten, naar Marlot toe, en over Malieveld

Marlot (80) Den Haag

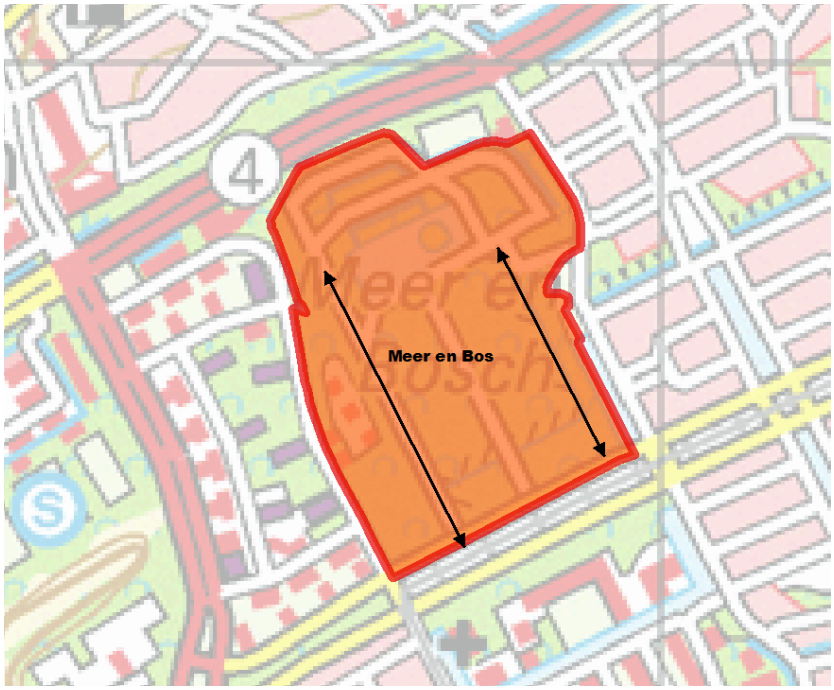

status
Beschermd complex.

beschrijving
Het beschermd complex bestaat uit het vroegere landgoed Reigersbergen en de buitenplaats Marlot. Reigersbergen was van oorsprong een boerderij, die pas in de 19de eeuw werd uitgebouwd tot buitenplaats. De eerste tuinaanleg vond plaats rond omstreeks 1850 in landschapsstijl. Het landhuis en de bijgebouwen werden in de Tweede Wereldoorlog afgebroken voor de aanleg van de Atlantikwall. De tuinaanleg werd in dezelfde periode grotendeels gerooid om een vrij schootsveld te verkrijgen.
Ook Marlot is ontstaan uit een hofstede aan het einde van de 17de eeuw. Daarna werd de buitenplaats een aantal keren verbouwd en vergroot. Het huis staat in een park met een geometrisch sloten- en padenpatroon, met een 19de-eeuwse invulling in landschapsstijl. Een deel daarvan is omgeven door gemetselde tuinmuren, daarbinnen liggen tennisbanen. Langs de Rijksstraatweg pal naast Marlot verrijst het Automuseum, daarachter vindt natuurontwikkeling plaats.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: geen
panorama: Tussen voorgevel van het huis, Rijksstraatweg en terrein aan de overkant. Alleen onderbroken door een transparante rij boompjes.
blikveld: ten zuidwesten en noordwesten. Het blikveld aan de zuidwestkant is feitelijk voormalig park bij Reigersbergen.

Meer en Bosch (81) Den Haag

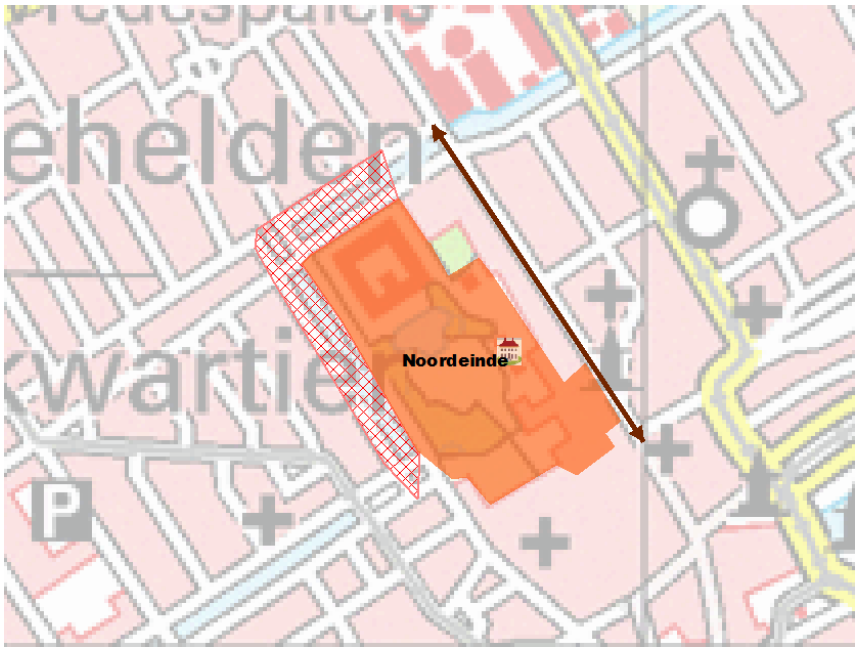

status
Beschermd complex.

beschrijving
De nog bestaande boerderij was het historische uitgangspunt van de buitenplaats. Later gerealiseerde gebouwen zijn gesloopt, het terrein is nu vooral een openbaar, enigszins verwilderd bos. Restanten van de geometrische 18de-eeuwse parkaanleg zijn duidelijk herkenbaar, waaronder de middenas met aan weerskanten een lange, doorlopende laan.

biotoop
boerderij met parkbos
basisstructuur (weg/water): verstoord
zichtlijn: twee zichtlijnen, de lange lanen in
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Paleis Noordeinde (82) Den Haag

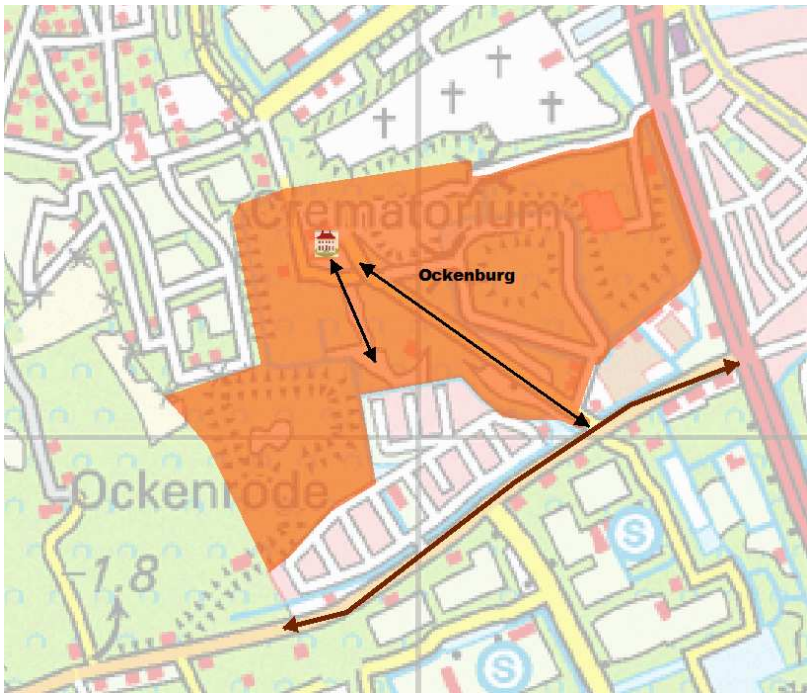

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
In de 16de eeuw gebouwd als woonhuis, in de 17de eeuw verbouwd tot paleis voor Frederik Hendrik. Ten noordwesten ervan werd een omgrachte tuin aangelegd, die in de 18de eeuw een landschappelijke aanleg kreeg. Aan het eind daarvan staat het complex van de Koninklijke stallen. Sinds 1977 midden in de stad gelegen werkpaleis van de koningin. Het park is geherstructureerd, een deel hoort bij het paleis, een deel is openbaar.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Noordeinde
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: over omringende wegen en grachten

Ockenburg (83) Den Haag

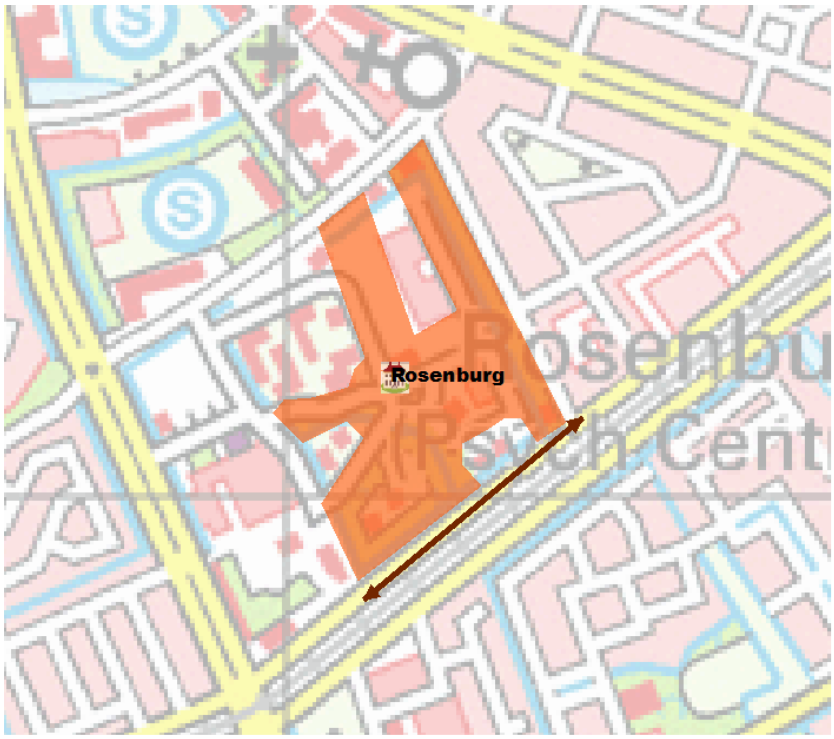

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Van oorsprong 17de-eeuws huis met lange, schuin geprojecteerde oprijlaan naar de Monsterseweg. Nu staat er een witgepleisterd landhuis (1851, een aantal keren verbouwd) op verhoging, met park, weiland en bos rondom dat restanten van de oorspronkelijk 17de-eeuwse aanleg heeft behouden. Begraafplaats en crematorium Ockenburg is aangelegd op een deel van de buitenplaats.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Monsterseweg
zichtlijn: vanaf Monsterseweg de oprijlaan in, en vanaf het huis naar het zuiden
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Rosenburg (84) Den Haag

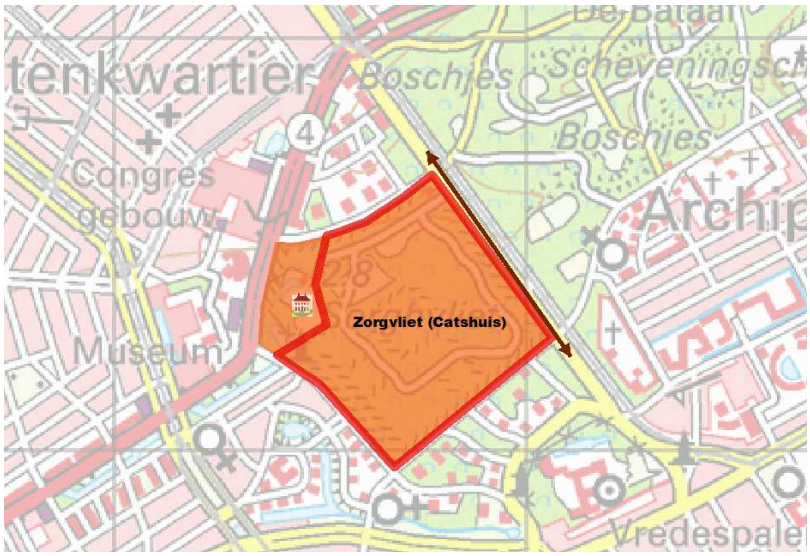

status
Geen beschermd complex

beschrijving
Vroeg 18de-eeuwse buitenplaats, waarvan het huis begin 19de eeuw een neoclassicistisch uiterlijk kreeg. Van oorsprong bestond het terrein niet alleen uit park, maar ook uit bos, akkerland en weide. Veel van de landschappelijke aanleg is verdwenen toen de buitenplaats in 1898 psychiatrische inrichting werd. Diverse paviljoens zijn gebouwd, maar een deel van het park met slingervijvers, weiden, hertenkamp en oude boomgroepen is bewaard. Op het hele terrein is het historische slotenpatroon aanwezig.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Oude Haagweg te Loosduinen
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Zorgvliet of Catshuis (85) Den Haag

status
Beschermd complex.

beschrijving
Zorgvliet is in de 17de eeuw aangelegd door Jacob Cats. Huis en park zijn vele malen gewijzigd; het formele park werd in de loop der tijden verlandschappelijkt. In het park bevindt zich een zeldzame overwelfde doorgang, die diende als doorgang naar de doolhof (eind 17de eeuw). Een deel van het park werd in 1920 ommuurd.
De Staat werd in 1955 eigenaar van het hoofdgebouw van Zorgvliet, het Catshuis, dat nu ambtswoning is van de minister-president. Het park is gedeeltelijk openbaar toegankelijk.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Scheveningseweg en Haagse Beek, gedeeltelijk herkenbaar, maar niet als basisstructuur
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Arentsburg en Hoekenburg (86, 92) Leidschendam/Voorburg

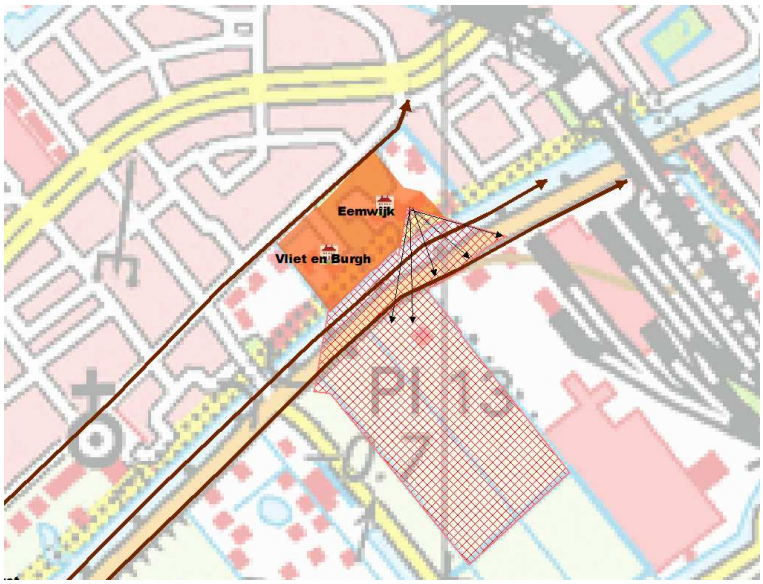

status
Beschermd complex.

beschrijving
Van de van oorsprong 17de-eeuwse buitenplaats Arentsburg zijn een huis uit 1913, de tuinmuur en delen van de parkaanleg bewaard gebleven. Onder de buitenplaats liggen de restanten van de Romeinse stad Forum Hadriani. Het buiten heeft een oprijlaan met kastanjes en linden vanaf huidige Prinses Mariannelaan. Sedert 1834 hoort Arentsburg bij Hoekenburg en is nu al enige tijd in bezit van doveninstituut Effatha, dat paviljoens en andere bijgebouwen neerzette.
Forse nieuwbouw met appartementen wordt achter het huis gerealiseerd. Een deel van het park is openbaar.
Huis Hoekenburg (van oorsprong 17de-eeuws) is gerestaureerd, het koetshuis annex tuinmanswoning is bewaard, samen met een deel van het park. Op de rest van het park is een woonwijkje gebouwd. Hoekenburg had een servituut voor vrij uitzicht tussen Zeerust en Drievliet door, dit terrein is onbebouwd gebleven. Het is onduidelijk of het servituut nog geldt.

biotoop
huizen met tuin/park en de oprijlaan Arentsburg
basisstructuur (weg/water): Vliet en tegenwoordige Prinses Mariannelaan
zichtlijn: over het terrein tussen Zeerust en Drievliet
panorama: geen
blikveld: perceel tegenover het huis en over het water, moestuinen ten noordoosten.

Eemwijk en Vliet en Burgh (89, 102) Leidschendam/Voorburg

status
Geen beschermd complex.

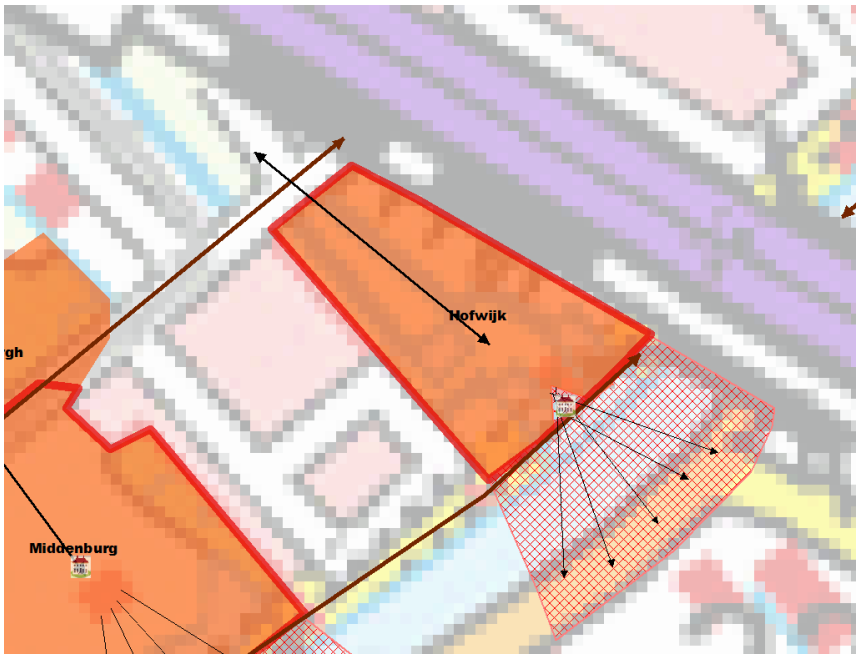
beschrijving
Eemwijk is van oorsprong een 17de-eeuwse boerenhofstede, nu landhuis (1918) met koetshuis, portierswoning, oranjerie en tuin naar ontwerp van D.F. Tersteeg. Het huis is in gebruik als kantoorruimte, ernaast zijn recentelijk forse bijgebouwen gerealiseerd.
Vliet en Burgh is in 1908 gebouwd ter plaatse van een 17de-eeuws huis met burchttoren. Het huis is nu in gebruik als kindertehuis; daarvoor zijn bijgebouwen geplaatst aan de Vlietzijde. Het park aan Oosteinde is intact, net als de portierswoning en het ingangshek. Een brede wegsloot loopt aan Oosteinde langs beide parken, verbonden met de Vliet.

biotoop
huizen met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Vliet en Oosteinde
zichtlijn: geen
panorama: vanuit Eemwijk naar Vliet en Westvlietweg
blikveld: over weiland aan de overzijde van de Vliet

Hoekenburg (92) Leidschendam/Voorburg

zie Arentsburg (86)

Hofwijk (93) Leidschendam/Voorburg

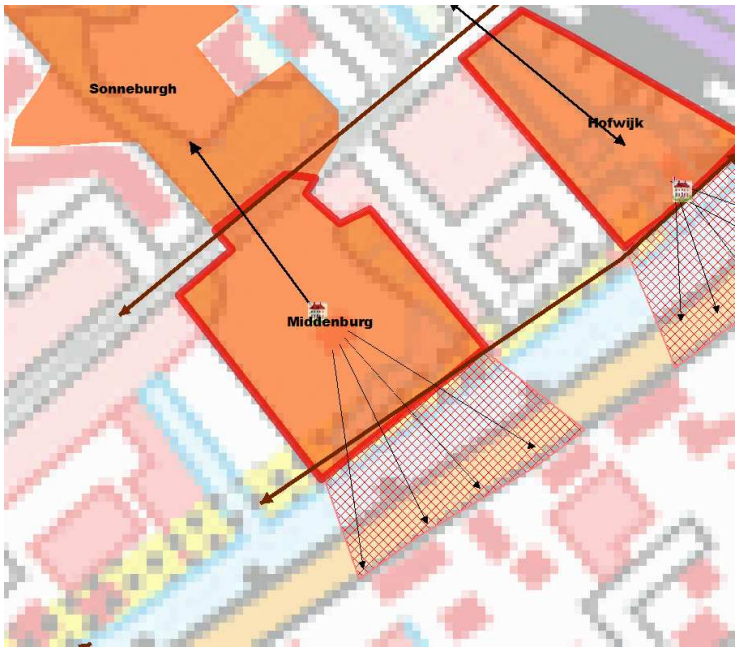

status
Beschermd complex.

beschrijving
Midden 17de-eeuwse buitenplaats, aangelegd door Constantijn Huygens naar de verhoudingen van het menselijk lichaam. Bij het huis hoort een streng geometrisch aangelegde tuin/park. Het overbos is onder de spoorlij verdwenen. Naast het beschermd complex, maar erbij behorend: tuin en poortgebouw. De tuinen zijn in oude staat hersteld.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Vliet en Westeinde
zichtlijn: door het park naar het Westeinde
panorama: naar de Vliet
blikveld: zuidoostzijde

Middenburg (96) Leidschendam/Voorburg

status
Beschermd complex.

beschrijving
Van oorsprong 17de-eeuwse buitenplaats, het huis uit 1869 vervangt een voorganger. De buitenplaats bestaat nu uit huis met gazon, bloemperken, park en overplaats (Sonneburgh) met parkaanleg, die openbaar toegankelijk is.

biotoop
huis met tuin/park en 'overtuin'
basisstructuur (weg/water): Vliet en Westeinde
zichtlijn: tussen het huis en de overplaats Sonneburgh (z.n.)
panorama: over de Vliet vanaf de achterzijde van het landhuis
blikveld: over de Vliet

Vliet en Burgh (102)

zie Eemwijk (89) Leidschendam/Voorburg

Vreugd en Rust (103) Voorburg

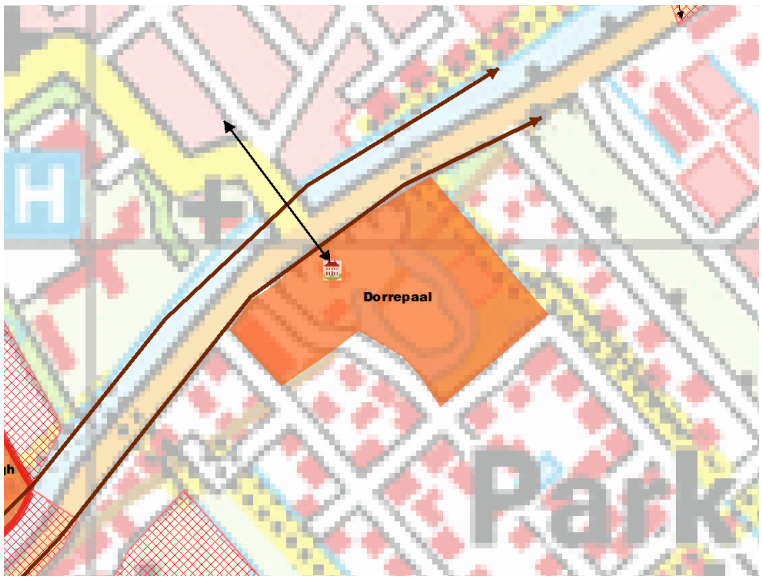

status
Beschermd complex.

beschrijving
Van oorsprong 17de-eeuwse buitenplaats. Het huis werd in 1751 vernieuwd en is diverse malen verbouwd. Het park in landschapsstijl is rond 1830 ontworpen door J.D. Zocher jr., met een zichtas naar tuinen van Huis ten Bosch. Deze groenstrook is redelijk open, de zichtlijn loopt via het ingangshek met gemetselde pijlers aan de Parkweg. Het park wordt doorsneden door het Oosteinde; de oranjerie staat op de overplaats. Park is goed bewaard, enkele bijgebouwen gesloopt en tennisbanen op de plaats van ommuurde moestuin. Het openbaar toegankelijke parkbos heeft waterpartijen en een menagerie.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Vliet en Oosteinde
zichtlijn: naar Huis ten Bosch en tussen achtergevel en de Vliet
panorama: geen
blikveld: rond de zichtlijn naar Huis ten Bosch

Leeuwenbergh/Dorrepaal (105) Leidschendam/Voorburg

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Dorrepaal is het restant van de 17de-eeuwse buitenplaats Leeuwenbergh. Het oude huis is ingrijpend verbouwd in 1925 en heet sindsdien Dorrepaal. Huis, tuin, deel van het park met historische vijveraanleg, tuinmuren en voormalige boerderij zijn bewaard gebleven. De buitenplaats is nu in gebruik als zorginstelling. De aanleg van Leeuwenbergh is enigszins herkenbaar in het volkstuinencomplex en woonwijk erachter.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Vliet, Westvlietweg
zichtlijn: vanuit het huis over de brug naar de Heeswijkstraat
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Zeerust (107) Den Haag

status
Beschermd complex.

beschrijving
Van oorsprong 18de-eeuwse buitenplaats, waarvan het huis in 1889 werd vernieuwd in neo-renaissancestijl. Erachter en ernaast lag een park met landschappelijke aanleg. De historische parkaanleg is goed herkenbaar, vooral vanwege de grote diversiteit aan bomen. Huis, dienstwoning en toegangsbrug met hek zijn duidelijk zichtbaar vanaf de weg.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Vliet, Westvlietweg
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: aan west-, oost- en zuidkant

Den Burgh (109) Rijswijk

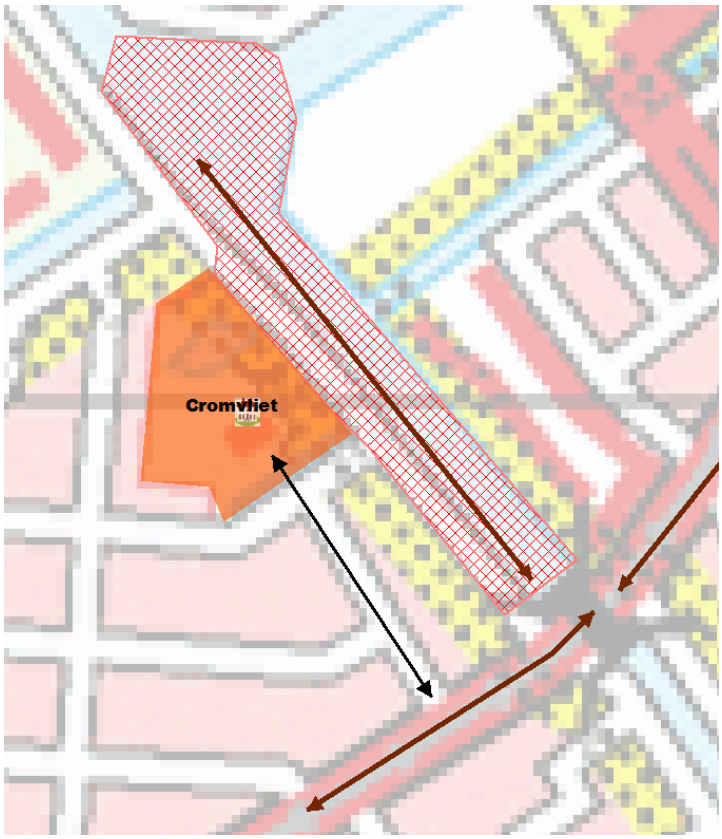

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Van oorsprong een van de oudste burchten van Rijswijk, die later werd vervangen door een herenhuis. Het huis had een oprijlaan naar de weg, hier staat nu de kinderboerderij. Het huidige huis uit de late 19de eeuw, bijgebouwen, parkaanleg, vijvers en hertenkamp zijn aanwezig.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Van Vredenburchweg
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: over hertenkamp langs de weg, gemeenschappelijk met dat van Huis de Nieburg (118)

Cromvliet (111) Rijswijk

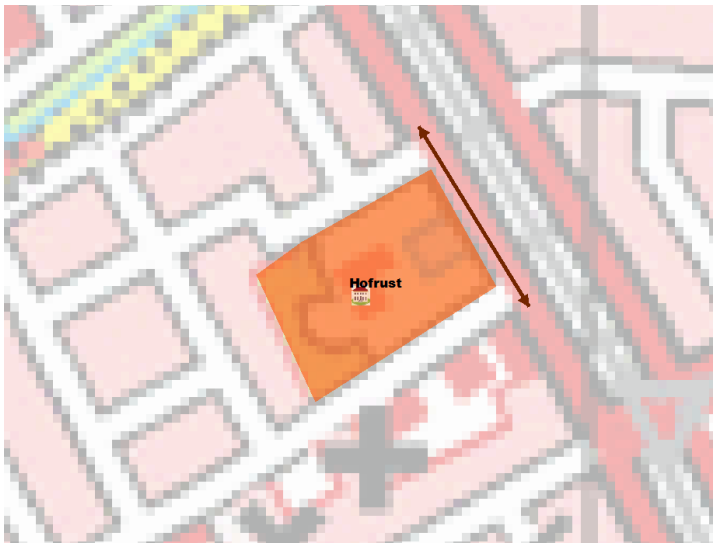

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Het 18de-eeuwse huis en een klein deel van het park van de van oorsprong 17de-eeuwse buitenplaats zijn bewaard. De slangenmuur en gemetselde hekpijlers van de toegangspoort aan de kant van de Haagse Trekvliet staan er nog. Op de rest van het park is een woonwijk gebouwd, waarbij een zichtlijn is gecreëerd op de voorgevel van het huis. In 1900 grensde de buitenplaats nog aan de Van Vredenburchweg.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Haagse Trekvliet en Geestbrugweg
zichtlijn: tussen de as van de voorgevel en de, rond die as ontworpen, Penninglaan
panorama: geen
blikveld: over het water

Hofrust (116) Rijswijk

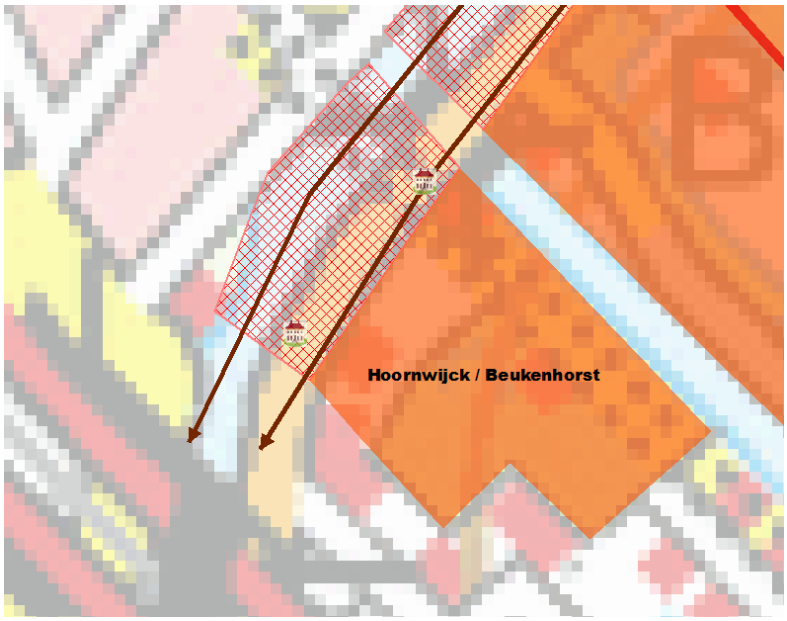

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Hofrust is ontstaan in de tweede helft van de 17de eeuw uit een boerderij. Deze werd toen afgebroken en vervangen door een landhuis met diverse bijgebouwen. In de 18de eeuw bestond het buiten uit het landhuis, een paardenstal, een wagen- en tuinmanshuis, tuinen, vijvers, lanen, bos, enz. Na een verbouwing in 1845 kreeg het landhuis het huidige aanzien.
In 1922 werd de gemeente Rijswijk eigenaar van Hofrust. Het landhuis werd in gebruik genomen als raadhuis, de meeste grond werd verkocht als bouwgrond. Sinds begin jaren ’70 van de 20ste eeuw fungeert Hofrust als dienstencentrum voor ouderen, Het Oude Raadhuis.
Van de buitenplaats zijn het huis, een theekoepel van rond 1800 aan de Haagweg, het toegangshek aan de Laan Hofrust en het omringende park bewaard gebleven. Het park is een resterend deel van de landschappelijke aanleg uit begin 19de eeuw.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Haagweg
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Hoornwijk (117) en Beukenhorst (geen nummer) Rijswijk

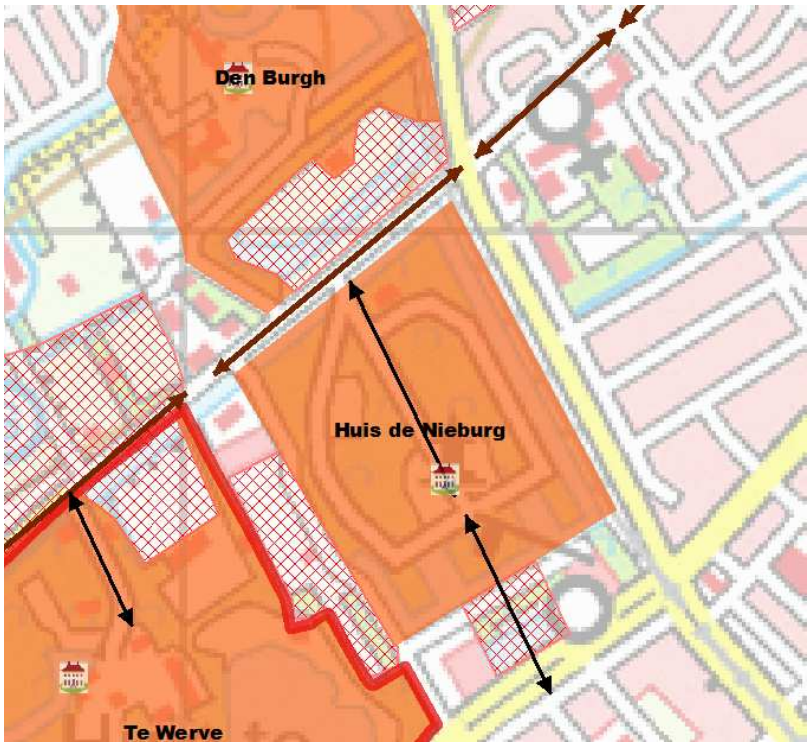

status
Beiden geen beschermd complex.

beschrijving
Hoornwijk is een van oorsprong 18de-eeuwse huis dat prominent direct aan de weg ligt. De voortuin is verkleind voor wegverbreding en is open naar het naastgelegen Beukenhorst toe. De Rotterdamseweg komt vlak langs het huis. Een deel van het park is bewaard; op de rest zijn bedrijfspanden en woonhuizen gebouwd.
Beukenhorst bestaat uit een huis van ca. 1900 (oorspronkelijk een bijgebouw?) in gebruik als zorginstelling. Begin 19de eeuw lag hier de buitenplaats Buiten Gedagten. Het park in landschapsstijl ligt achter het huis. Langs het huis loopt een brede sloot naar achteren het land in.

biotoop
huizen met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Vliet, Westvlietweg
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Huis de Nieburg (118) Rijswijk

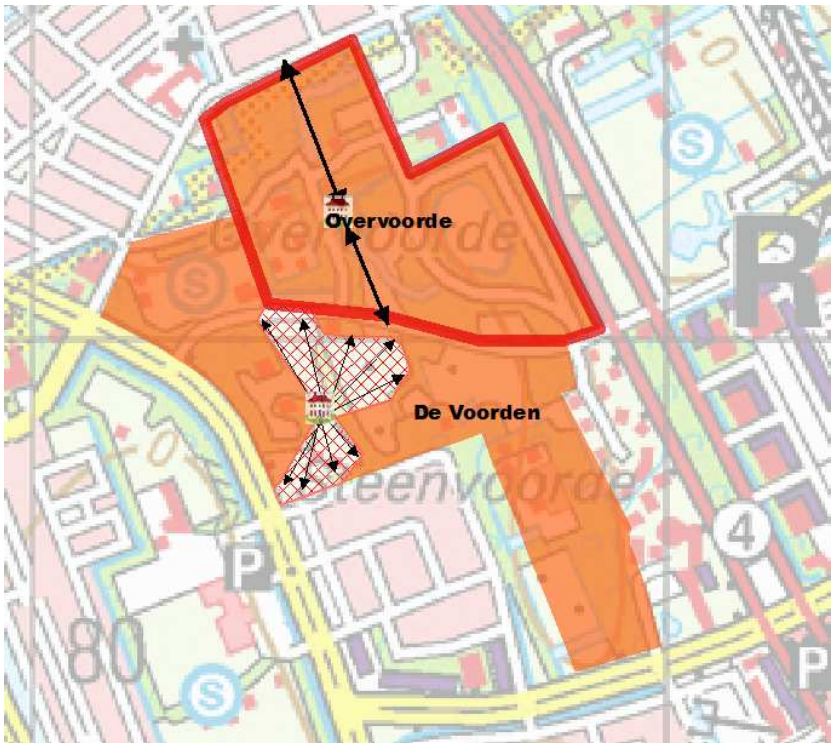

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Het Huis de Nieburg werd tussen 1630 en 1634 gebouwd voor stadhouder Frederik Hendrik; er werd een formele tuin bij aangelegd. Laat 18de eeuw werd het paleis gesloopt. In 1792 werd op de plaats ervan een gedenknaald opgericht ter herinnering aan de hier gesloten Vrede van Rijswijk. In de Tweede Wereldoorlog zijn vrijwel alle bomen gekapt, daarna zijn het Rijswijkse Bos en een nieuw park aangelegd. De gedenknaald met een zichtlijn daarop en een dienstwoning staan op een duidelijk afgebakend terrein met parkbos, omgeven door sloten en toegankelijk via een brug.

biotoop
park en bos met dienstwoning
basisstructuur (weg/water): Van Vredenburchweg
zichtlijn: tussen gedenknaald in het park en Van Vredenburchweg en door verwijderen van groen ook vanaf de achterzijde op de naald
panorama: geen
blikveld: aan de westkant, noordkant gemeenschappelijk met dat van Den Burgh (109)

De Voorden (123) Rijswijk

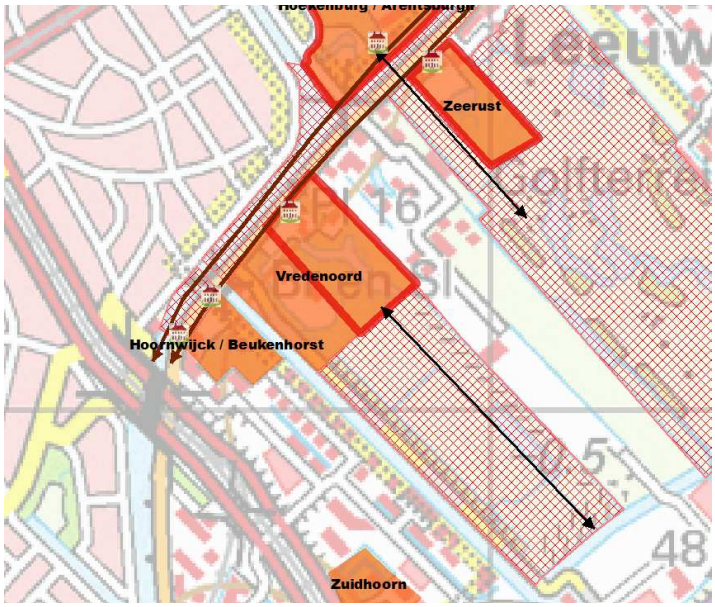

status
Beschermd complex.

beschrijving
Groot bos- en parkgebied, bestaande uit de buitenplaatsen De Voorde, Overvoorde, Steenvoorde. De Voorden vormen het westelijk einde van een reeks buitenplaatsen. Overvoorde wordt al in de 14de eeuw genoemd en bestaat uit een huis (18de eeuw) tuinmanshuis en parkaanleg. Het is in bezit van de gemeente, overal zijn gebouwtjes geplaatst. De Voorde bestaat uit het huis (1800) tuinmanswoning en park in landschapsstijl. Het huis Steenvoorde is gesloopt. Het terrein, dat bestaat uit hakhout, tuingrond, weiland, boomgaarden en besloten bosgebied, is door de gemeente Den Haag gekocht.

biotoop
huizen met tuin/park, bos, hakhout en weiland
basisstructuur (weg/water): Van Vredenburchweg
zichtlijn: vanaf Van Vredenburchweg op Overvoorde. In de zichtas aan de achterkant van Overvoorde staat nu een trafohuisje
panorama: vanaf Van Vredenburchweg en John F. Kennedylaan op De Voorde
blikveld: verstoord/verdwenen

Vredenoord (124) Den Haag

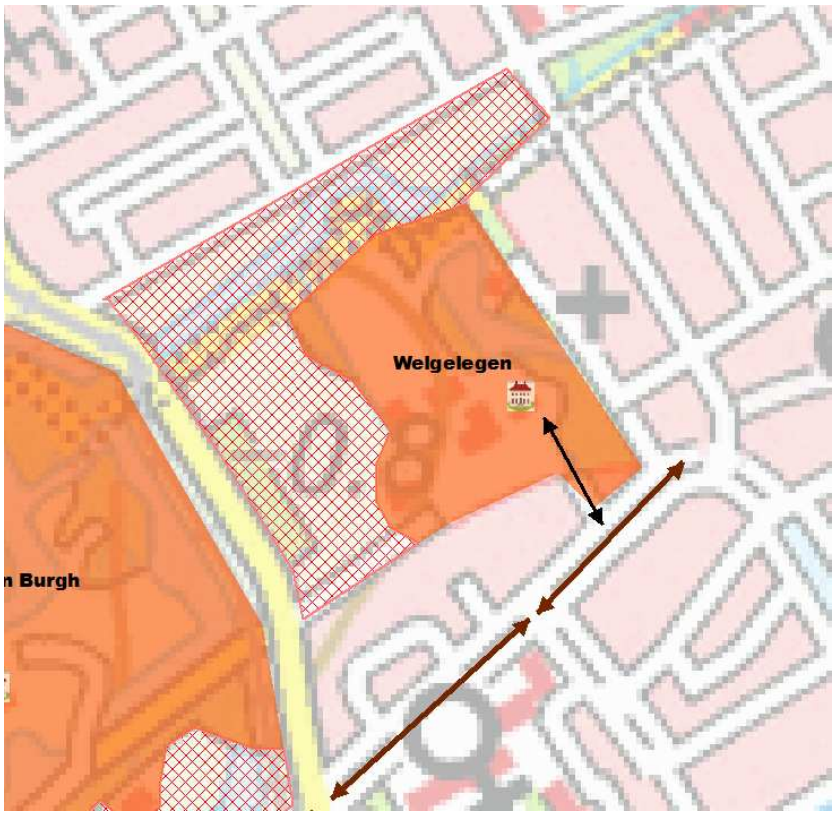
status
Beschermd complex.

beschrijving
Vredenoord is van oorsprong een 18de-eeuwse buitenplaats, waarop in 1915 het huidige huis is gebouwd. Het park in landschappelijke stijl is ontworpen door J.D. Zocher sr. begin 19de eeuw. Op het terrein staan bijgebouwen, een folly, een smeedijzeren hek en een muur langs de straat. Het park heeft een dichte groene wand langs de weg. Het ten zuidwesten gelegen parkachtige terrein is bij de buitenplaats getrokken.

biotoop[1]
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Vliet, Westvlietweg
zichtlijn: twee zichtlijnen naar het zuidoosten, één van en naar de theekoepel achterin het park, één van en naar het 'bergje'
panorama: geen
blikveld: open weiland aan de zuidoost kant

[1] Bij de vaststelling van de Provinciale Structuur Visie (PSV) en de Verordening Ruimte op 2-7-2010 besloten Provinciale Staten (PS) van Zuid-Holland om de biotoop van Vredenoord weer te verkleinen tot de omvang zoals die was bij de ter inzagelegging van deze landgoedbiotoop (ontwerpkaart en beschrijving) tussen 1 en 28 februari 2010, met echter wél de toevoeging van de zichtlijnen naar het zuidoosten.
Dat betekent dat om beleidsmatige redenen het ten zuidwesten gelegen parkachtige terrein, en de terreinen ter weerszijden van de zichtlijnen, buiten de biotoop zijn gehouden. De exacte begrenzing van deze wijziging is bij de Eerste Herziening van de PSV door PS op 23-2-2011 opgenomen op kaart 12 van de Verordening Ruimte.

Welgelegen (125) Rijswijk

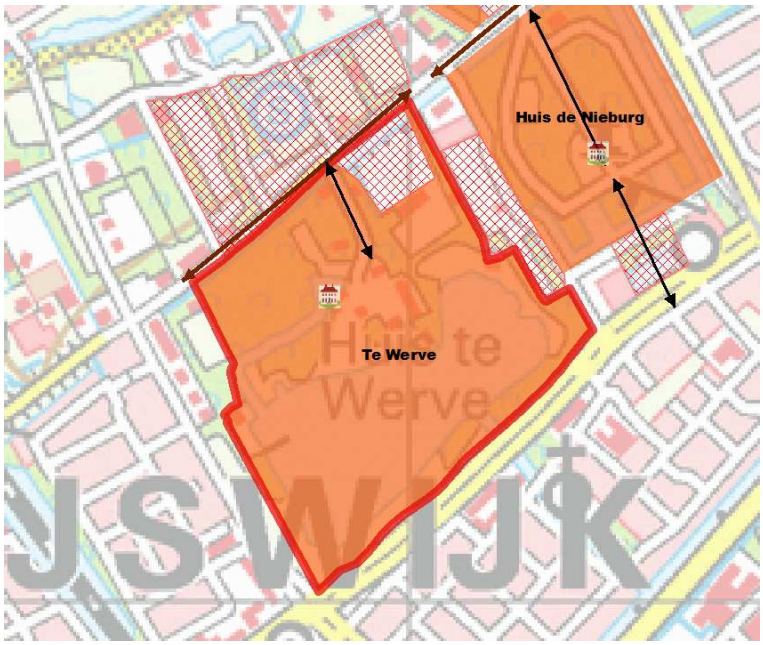

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Neoclassicistisch huis, gebouwd in 1790 op het terrein van kasteel Te Blothinge na de sloop daarvan. Naast het herenhuis staan koetshuis, tuinmanswoning, oranjerie en een toegangshek. Van het park is een klein deel over, met waterpartij achter het huis. Op het terrein zijn verder tennisbanen aangelegd.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Van Vredenburchweg
zichtlijn: vanaf de Van Vredenburchweg via laantje naar huis
panorama: geen
blikveld: noord- en noordwestkant

Te Werve (126) Rijswijk

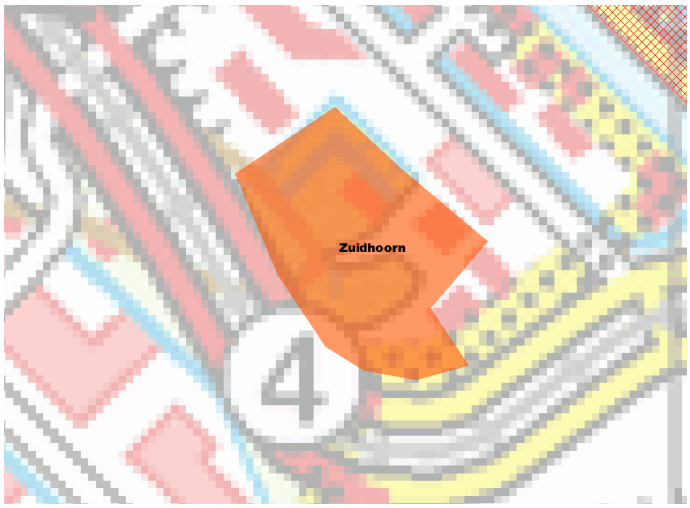

status
Beschermd complex.

beschrijving
Te Werve is ontstaan als donjon, daarna is het verbouwd tot woonkasteel en herenhuis. Op het terrein staat een duiventoren uit de 15e eeuw.
Het huidige huis dateert uit 1824. Rondom ligt een landschapspark met waterpartijen, brug met gemetselde hekpijlers en brede wegsloot. De grote waterplas is gegraven voor zandwinning en fungeert nu als zwembad.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Van Vredenburchweg
zichtlijn: vanuit het huis naar Van Vredenburchweg (dit deel nu fietspad) over gazon
panorama: geen
blikveld: noordwestzijde

Zuidhoorn (127) Rijswijk

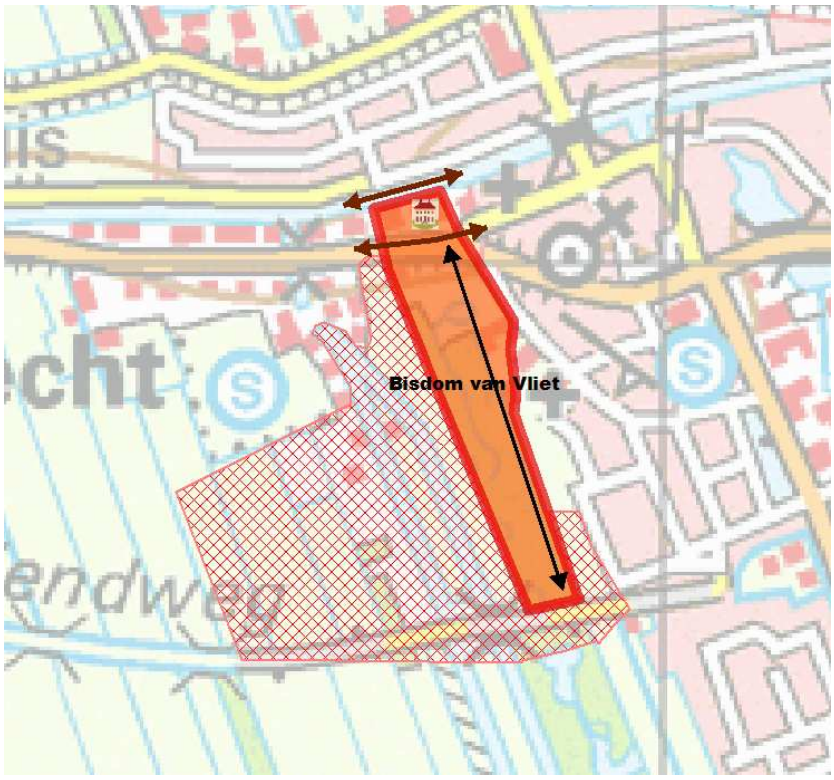

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Zuidhoorn is ontstaan uit een boerderij. De buitenplaats bestaat uit een 18de eeuws huis met boerderij uit 1916, gebouwd ter plekke van voorganger en een park met landschappelijke aanleg. Het huis had een lange oprijlaan naar de Vliet, die nu is verdwenen. Een deel van het park is bewaard gebleven. Zuidhoorn is gelegen in bocht van de Rotterdamseweg, achter een laat-19de-eeuws ingangshek.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Vliet, weg erlangs; de relatie is verstoord
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Bisdom van Vliet (139) Haastrecht

status
Beschermd complex.

beschrijving
Laat 17de-eeuwse buitenplaats met koetshuis en naar de Hollandse IJssel aflopende, geometrisch aangelegde tuin. Het huis ca. 1875 vervangen. Aan de overzijde van de weg ligt een overtuin met smeedijzeren hek langs de weg. Het terrein kreeg in de 19de eeuw een landschappelijke aanleg met hartvormige vijver, parkbos met sierelementen en een grafmonument. Rond 1980 werd het park verlengd met een nieuw bosgedeelte. De weg is geherprofileerd waarbij de relatie huis - overtuin wordt ontkend. Nieuwe huizen zijn dicht tegen het park aan gebouwd.

biotoop
huis met tuin/park en nieuw bos
basisstructuur (weg/water): Hollandse IJssel, Hoogstraat
panorama: geen
zichtlijn: over de Hoogstraat heen diep de overtuin in
blikveld: west-, zuid- en oostkant

Buitenzorg (145) Rotterdam

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Buitenplaats met huis van rond 1775 en bijbehorend park. Bijzonder zijn de voormalige praamvaart evenwijdig aan de 's-Gravenweg en de verhoogde brug (kwakel) over de vaart.
Buitenzorg vormt samen met De Ypenhof (158) en 's Gravenhof (147) een ruimtelijk geheel aan de rand van Kralingen, tussen de 's-Gravenweg en de Kralingseweg.
Het park heeft een landschappelijke aanleg; centraal liggen enkele waterpartijen.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): ''s-Gravenweg, secundair Kralingseweg (achterkant)
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

’s Gravenhof (147) Rotterdam

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Buitenplaats met herenhuis uit 1723, nadien gewijzigd, en omringende tuin/park aan de ’s Gravenweg in Kralingen. Door stadsuitbreiding (villabouw) is het oorspronkelijke landgoed sterk verkleind, al zijn in 1959 stukken grond teruggekocht. Bijzonder is de voormalige praamvaart evenwijdig aan de ’s-Gravenweg.
’s Gravenhof (147) vormt samen met Buitenzorg (145) en De Ypenhof (158) een ruimtelijk geheel aan de rand van Kralingen, tussen de ’s-Gravenweg en de Kralingseweg. Het park heeft een landschappelijke aanleg; centraal liggen enkele waterpartijen.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): 's-Gravenweg, secundair Kralingseweg (achterkant)
zichtlijn: over de ’s-Gravenweg
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

De Heuvel (148) Rotterdam

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
De Heuvel maakte met andere (voormalige) buitenplaatsen deel uit van het Nieuwe Werk, een begin 18e eeuw ingepolderd gebied ten zuiden van de Westzeedijk. De 19e-eeuwse buitenplaats met landschappelijke aanleg, is vanaf 1875 gemeente-eigendom en, met de omgeving, als park opengesteld. Daarmee werd De Heuvel onderdeel van Het Park, aangelegd vanaf 1854 tussen de Westzeedijk en de Nieuwe Maas in landschappelijke stijl. Het neoclassicistische landhuis van De Heuvel, het Herenhuis, staat in het westelijk deel van Het Park.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Westzeedijk
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: zuidkant

Schoonoord (153) Rotterdam

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
De buitenplaats is gesticht in 1706. Schoonoord maakte met andere (voormalige) buitenplaatsen deel uit van het Nieuwe Werk, een begin 19e eeuw ingepolderd gebied ten zuiden van de Westzeedijk.
Het landhuis uit 1722-1729 is afgebroken in 1926. In de huidige situatie resteert een tuinmanswoning van ca. 1900. De tuin is ingericht in landschapsstijl en sinds 1973 open voor publiek. Op het terrein ligt een vijver. Kenmerkend is de dichte begroeiing waardoor Schoonoord een groene enclave in het stedelijk gebied is. De tuin wordt door een sloot gescheiden van de Kievitslaan.

afweging
In de huidige situatie herinneren voldoende elementen aan de buitenplaats: de tuininrichting met bijzondere planten en bomen, het padenpatroon en de tuinmanswoning.

biotoop
tuin met tuinmanswoning
basisstructuur (weg/water): Kievitslaan
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

De Tempel (155) Rotterdam

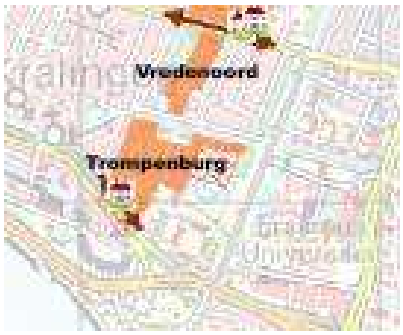

status
Beschermd complex.

beschrijving
Buitenplaats uit de 17de eeuw, met landhuis, oorspronkelijk uit begin 18e eeuw en later vergroot. Het huidige huis is van 1936. Rondom ligt een park in landschapsstijl (1830 – 1860) met oude bomen, verschillende waterpartijen en enkele eerdere formele lanen. In het park zijn de sloten uit de agrarische periode vóór de buitenplaats-aanleg gehandhaafd.
De Tempel vormt landschappelijk een geheel met de 20e-eeuwse buitenplaats Nieuw Rhodenrijs.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Delftweg en Delftsche Schie
zichtlijn: van de voorzijde van het huis over de Delftsche Schie, van de achterzijde naar het weidegebied
panorama: geen
blikveld: noord-, oost- en westkant

Trompenburg (156) Rotterdam

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
De huidige buitenplaats is ontstaan door samenvoeging van een eerdere Kralingse buitenplaats, diverse percelen weiland en een aantal aangrenzende tuinen. Het geheel huisvest nu een indrukwekkend arboretum, aangelegd in landschappelijke stijl. Het landhuis is een 19e-eeuwse villa, sinds 1859 Trompenburg genaamd en in verschillende fasen tot stand gekomen. In het noordelijk deel is de (voormalige) buitenplaats Vredenoord (157) opgenomen, met aan de ’s Gravenweg het hofje ‘Kuyl’s Fundatie’.

biotoop
huis met arboretum en overig park
basisstructuur (weg/water): Honingerdijk
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: west en oostkant

Vredenoord (157) Rotterdam

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Eind 17e-eeuwse buitenplaats aan de ’s-Gravenweg in Kralingen. Van 1902 – 1953 was Vredenoord in gebruik als sanatorium. Aan het eind van de jaren ’60 van de 20e eeuw is het bouwvallige herenhuis gesloopt. Op het terrein werd vervolgens in 1972 het hofje 'Kuyl's Fundatie', afkomstig van de Schiekade, herbouwd. De omringende groenaanleg is bij Trompenburg (156) getrokken.

biotoop
Zie Trompenburg (156)

De Ypenhof (158) Rotterdam

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
De buitenplaats is gesticht in 1716 aan de 's-Gravenweg in Kralingen. In 1930 is een nieuw landhuis gebouwd, dat is afgebrand in 1985. Er staan nu appartementen. De oorspronkelijke portierswoning, de toegangsbrug en oude bomen zijn nog aanwezig. Bijzonder is de voormalige praamvaart evenwijdig aan de 's-Gravenweg.
De Ypenhof vormt samen met Buitenzorg (145) en 's Gravenhof (147) een ruimtelijk geheel
aan de rand van Kralingen, tussen de 's-Gravenweg en de Kralingsweg,
Het park heeft een landschappelijke aanleg; centraal liggen enkele waterpartijen.

biotoop
portierswoning met tuin/park,
basisstructuur (weg/water): 's-Gravenweg, secundair Kralingseweg (achterkant)
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Kooysight, Kranenhout (167, 168) Oostvoorne

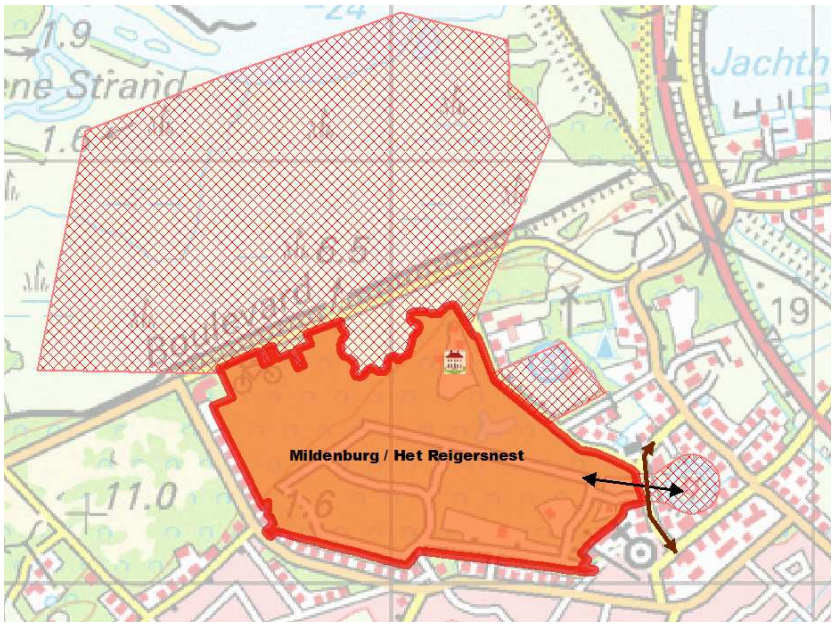

status
Beiden geen beschermd complex.

beschrijving
Kooysight is een herenboerderij uit ca. 1700, die naderhand is uitgebreid. Het huis is van de weg goed zichtbaar. De parkaanleg is grotendeels bos met zeer gevarieerde beplanting. Westelijk daarvan ligt het voormalige Overbosch van Kooysight, nu met woonhuis 't Hoghe Hout erin. Tussen het terrein van Kooysight en dat van Kranenhout loopt de Groeneweg, die beide landgoederen aan elkaar knoopt. Van Kranenhout is het 18de-eeuwse huis gesloopt, het landgoed is samengevoegd met een boerderij waarin een herenkamer werd ingericht.
Kooysight met zijn Overbosch en Kranenhout vormen samen een uitgestrekt bosgebied.

biotoop
huis met tuin/park en bos
basisstructuur (weg/water): Heveringseweg
zichtlijn: tussen huis Kooysight en de Overboslaan
panorama: geen
blikveld: over weilanden aan alle kanten

Mildenburg, het Reigersnest (169, 171) Oostvoorne

status
Beschermd complex.

beschrijving
De buitenplaats Mildenburg werd in de 18de eeuw aangelegd met huis, koetshuis en doolhof. De bebouwing is gesloopt, van het park zijn vijver, heuvel en padenstelsel bewaard, evenals de Zichtlaan (vroeger met dubbele rij eikenbomen). Op het noordelijk deel werd in 1919 het Reigersnest gebouwd, een landhuis in Amsterdamse school-stijl, met bijgebouwen en inrijhek. Het bijbehorende terrein bestaat uit een duinstrook, parkbos met laanbeplanting, gazons, bloemenborders en een vijver. Langs de randen vooral bos en bebouwing, hetgeen het ervaren van het landgoed van buitenaf lastig maakt.

biotoop
huis met tuin/park en bos
basisstructuur (weg/water): Hoflaan
zichtlijn: tussen de Zichtlaan en voorterrein van de Burcht
panorama: geen
blikveld: noord- en oostzijde

Olaertsduyn (170) Oostvoorne

status
Beschermd complex.

beschrijving
Het huis is gebouwd in 1910, met een park ontworpen door L.A. Springer. Het park kreeg een landschappelijke aanleg met drie lanen die elkaar in het midden van het huis snijden. Na 1945 kwam Olaertsduyn in gebruik als volkshogeschool. Daarvoor is het terrein uitgebreid en voorzien van nieuwe gebouwen. Nu liggen rond het huis een parkbos, siertuin en vijver met een symmetrie-as daartussen. Deze is deels dichtgegroeid.

biotoop
huis met tuin/park en bos
basisstructuur (weg/water): Middelweg
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: west- en zuidzijde

Strypemonde (172) Oostvoorne

status
Beschermd complex.

beschrijving
Het landgoed is begin 20ste eeuw aangelegd, het huis is gebouwd 1937-1938. Het bijbehorende terrein bestaat uit een groot bosgebied met enkele rechte lanen waarvan sommige met exotische bomen, weiden, een waterpartij. Een deel van het park maakt nu deel uit van natuurgebied Voornes Duin. Het huis ligt van buitenaf onzichtbaar in het bos verborgen, in de nabijheid van de waterpartij.

biotoop
huis met tuin/park en bos
basisstructuur (weg/water): duinrand (oorspr. overgang naar percelen duinontginning)
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: zuid- en westkant, verder omringd door bomen

Heenvliet (174) Heenvliet

status
Beschermd complex. Het Ambachtsherenhuis valt hierbuiten.

beschrijving
De ruïne van het 12de-eeuwse Kasteel Heenvliet staat op het terrein van het Ambachtsherenhuis van de Heren van Heenvliet, omgeven door een slotgracht. Het kasteel is in 1572 deels afgebrand en nooit opgebouwd. Het ambachtsherenhuis (oorsprong late middeleeuwen, naderhand verbouwd) staat aan de Markt, met toegangspoort tot de 17de-eeuwse formele tuinaanleg achter het huis, boomgaarden, hakhoutbossen, weiland en de ruïne. Rond het complex staan een tuinmuur en een groene afscheiding.

biotoop
huis met tuin/park en grasland
basisstructuur (weg/water): Markt
panorama: geen
zichtlijn: geen
blikveld: zuidkant

Het Kasteel van Rhoon (175) Rhoon

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Het vermoedelijk van oorsprong 12de-eeuwse kasteel werd na verwoesting eind 16de eeuw weer opgebouwd. Nu bestaat het complex uit drie vleugels en een stalgebouw op het kasteeleiland. De kasteelgaarde is eind 16de eeuw ingericht. De historische structuur is bewaard, met deels een nieuwe invulling. Ter plekke van de vroegere renaissancetuin is een moestuin aangelegd, achter het kasteel ligt parkbos, weiland, grienden en een wiel. Direct noordelijk van het park loopt een iepenlaan.

biotoop
huis met tuin/park, iepenlaan met brede sloten, grienden
basisstructuur (weg/water): Dorpsdijk
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: noord- en zuidkant

Huys ten Donck (176) Ridderkerk

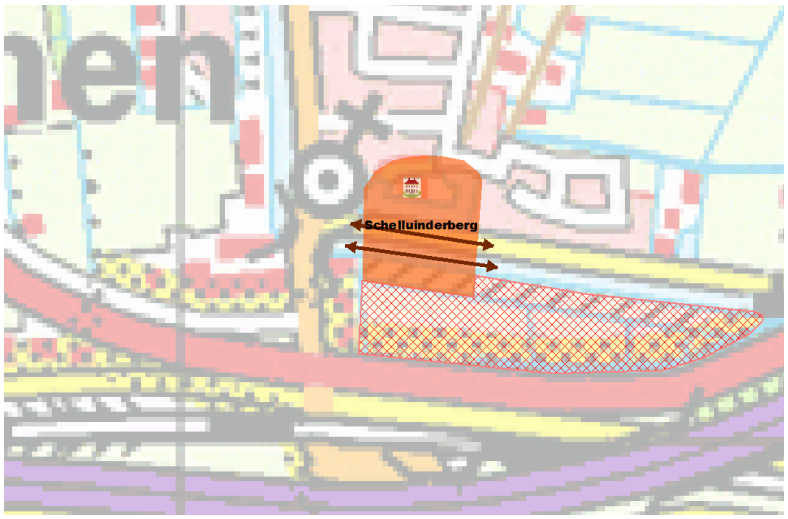

status
Beschermd complex.

beschrijving
Het uit een boerderij ontstane huis kreeg in 1746 het huidige uiterlijk. Het huis ligt onderaan de Maasdijk met een erf rondom en een park erachter. Het park is in 1763 aangelegd in vroege landschapsstijl, met slingerpaden, parkbos, weiland en vijvers. Bij de buitenplaats hoort een groot aantal bijgebouwen zoals een koetshuis, tuinmanshuis met formele tuin uit de vroege 20ste eeuw, speelhuisje, folly, fruitmuur en ingangshek met brug. Buitendijks liggen het 'Buitenbos', een haventje en een weiland tussen dijk en rivier die zichtbaar bij het landgoed horen, gezien het ingangshek aan de dijkkruin. Vanuit de verdieping van het huis is vrij zicht op de rivier. Oostelijk van het landgoed wordt een natuurgebied ontwikkeld.

biotoop
huis met tuin/park en buitendijks gelegen buitenbos, haven en weiland
basisstructuur (weg/water): Nieuwe Maas en Maasdijk
zichtlijn: vanaf midden achtergevel
panorama: over dijk en weilandje naar rivier
blikveld: west-, noord- en oostkant

Schelluinderberg (Huis Schelluinen) (181)

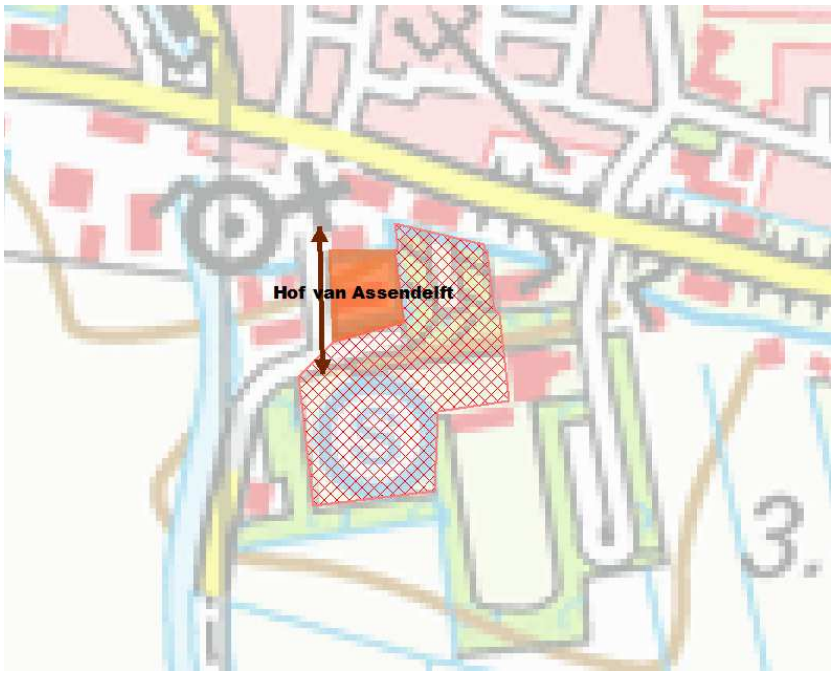

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Het huis is gebouwd als 16de eeuws buitenhuis, op het land van de bijbehorende hofstede. In de 18de eeuw en later werd het huis uitgebreid en als pastorie in gebruik genomen. Voor het huis een geometrisch aangelegde tuin en rondom gazons, een klein parkbos met sloten rondom en twee ingangen met hekpijlers. De laan aan de overkant van de waterloop is een restant van een, ooit verder doorlopende, historische laan.

biotoop
huis met tuin/park en bomenlaan
basisstructuur (weg/water): Langeweg en waterloop Schellluinense Vliet
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: zuidkant

Hof van Assendelft (186) Heinenoord

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Het huidige huis is in 1767 gebouwd ter plaatse van een voorganger. Bijbehorende moestuinen en boomgaard zijn verdwenen. Het Hof van Assendelft is nu streekmuseum, de tuin-/parkaanleg is een van de laatste ontwerpen van Mien Ruys (1904 – 1999) op de weer verworven grond. De aanleg is min of meer geometrisch, de beplanting bestaat o.a. uit fruitbomen.

afweging
Het geheel is herkenbaar als kleine buitenplaats, herenhuis en tuin-/parkaanleg zijn aanwezig

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Hofweg
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: oostkant, zuidkant

Hof van Moerkerken (187) Mijnsheerenland

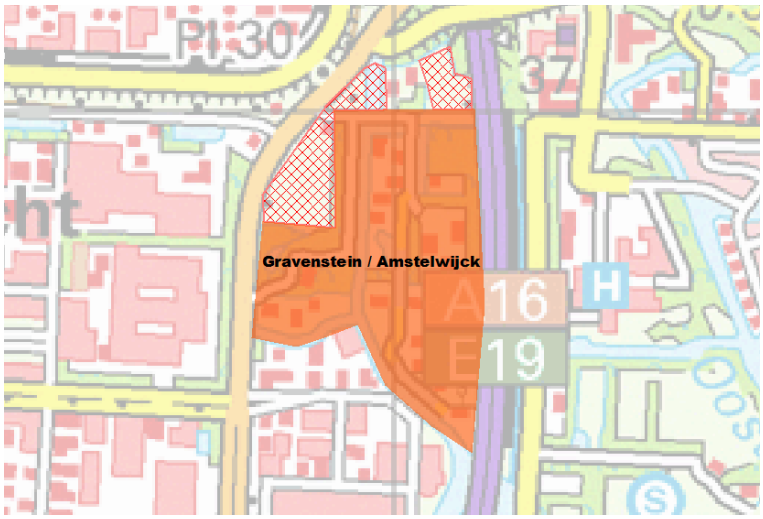

status
Beschermd complex.

beschrijving
Het complex is ontstaan in 1440 op de noordoever van de Binnenbedijkte Maas. Na brand werd het huis na 1663 herbouwd, rond 1796 kreeg het zijn huidige uiterlijk. Bij het complex horen tuin- en parkaanleg, weiland, griend- en rietland en een koetshuis. Aan de straat staat een smeedijzeren hek met hekpijlers van arduinsteen uit 1776.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): voormalige Dorpsweg, nu Hoflaan; Binnenbedijkte Maas
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: west-, oost- en zuidkant

Amstelwijck (190) Gravenstein (195) Dordrecht

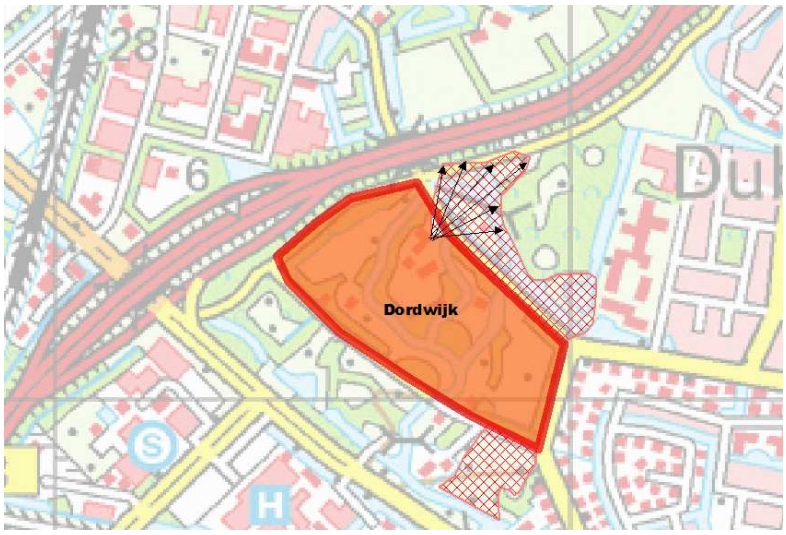

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Het huis Amstelwijck is in 1866 gesloopt. In 1920 is ter plekke een klooster gebouwd, dat nu een kantoorfunctie heeft. Het landgoed is versnipperd geraakt. Het complex bestaat verder uit koetshuis, tuinmanswoning met moderne aanbouwen, fraaie gemetselde hekpijlers met de naam, smeedijzeren hek, gemetselde brug, parkaanleg en een lange oprijlaan. Gravenstein is een van oorsprong 17de-eeuwse buitenplaats direct westelijk van Amstelwijck. Het huis is gemoderniseerd in 1916 en de tuinmanswoning is toen gebouwd. Bij het complex horen een park in landschapsstijl, een fraaie oprijlaan met dubbele rijen beuken en linden en een toegangspoort met brug en gemetselde pijlers en leeuwen erop aan de Amstelwijckweg. Het huis, dat nu wordt gebruikt als kantoor is vanaf de Rijksstraatweg goed zichtbaar. Amstelwijck en Gravenstein samen hebben een brede sloot rondom en zijn gelegen tussen A16 en Rijksstraatweg.

biotoop
huizen met tuin/park
basisstructuur (weg/water): gebouwd aan de historische weg van Dordrecht naar het zuiden, de structuur is nu verstoord
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: open weilandjes aan noord- en westkant

Dordwijk (192) Dordrecht

status
Beschermd complex.

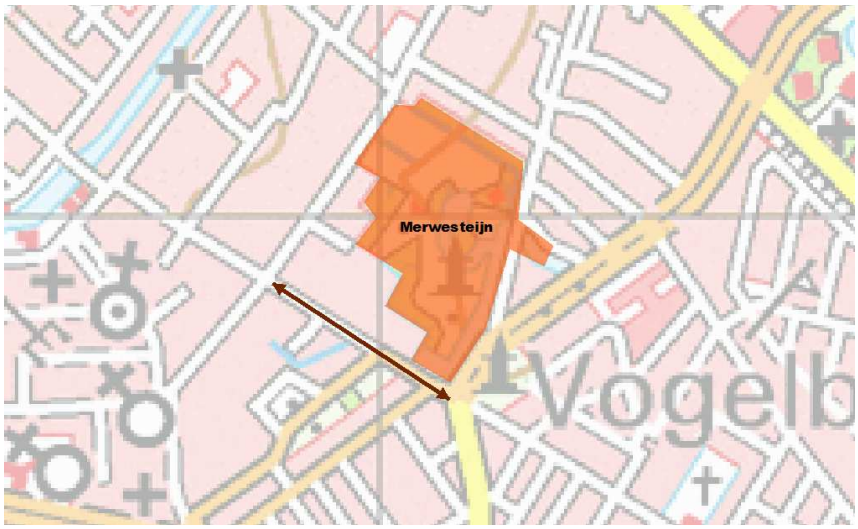
beschrijving
Van oorsprong een hofstede gebouwd rond 1635, die naderhand werd verbouwd tot kasteelachtig huis. Midden 19de eeuw is het park in late landschapsstijl aangelegd naar ontwerp van J.D. Zocher jr. De historische parkaanleg met bijbehorende elementen, moestuin, oranjerie, kas, villa in chaletstijl, tuinmanswoning en toegangslaan met ijzeren toegangshek zijn bewaard gebleven. Diverse bijgebouwen zijn verbouwd tot woning. Aan noord- en zuidkant van de buitenplaats is een park aangelegd. Het noordelijk deel is drassig natuurgebied, van daaruit is het park van de buitenplaats goed te zien en duidelijk herkenbaar als historisch park. Direct tegenover huis liggen restanten van de historische aanleg met laanbeplanting.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Dubbeldamseweg, structuur wordt onderbroken door de Randweg
zichtlijn: geen
panorama: vanuit huis op natuurgebied er tegenover
blikveld: aan noord-, oost en zuidzijde

Gravenstein (195) Dordrecht

zie Amstelwijck (190)

Merwestein (199) Dordrecht

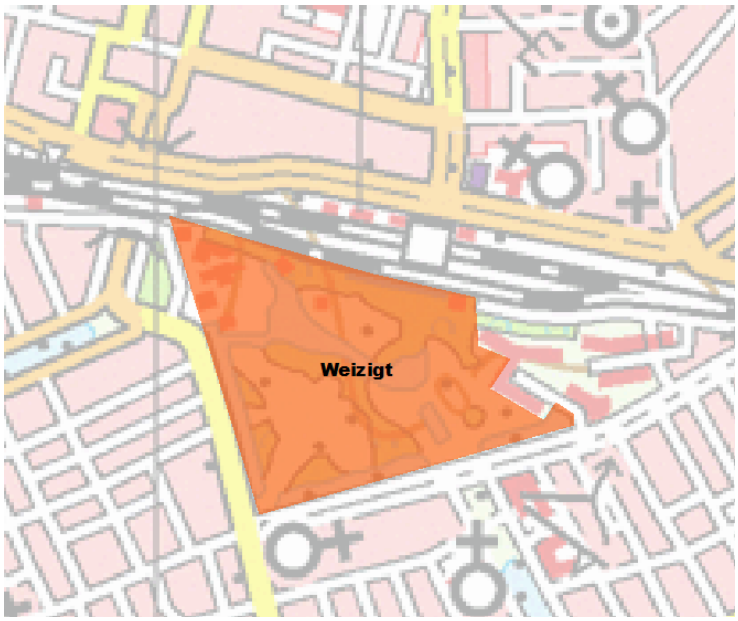

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Merwestein is in de 18de eeuw ontstaan als buitenplaats. In 1851 is een nieuw huis in chaletstijl gebouwd, met romantisch park, dat eind 19de eeuw werd heringericht als openbaar park. In 1944 is het huis door een bombardement verwoest. Nu is Merwestein een fraai aangelegd park met bloemenborders, slingervijvers, oude bomen, hertenkamp, heuveltjes als uitzichtpunt en een tuinmanswoning. Een restant van de vijver ligt in het villawijkje ertegenover.

biotoop
tuin/park met tuinmanswoning
basisstructuur (weg/water): Vrieseweg, historische verbinding tussen binnenstad en gebied oostelijk van de stad
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Weizigt (201) Dordrecht

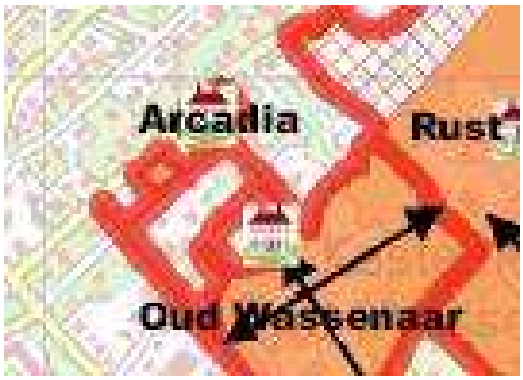

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Van oorsprong buitenplaats van rond 1700, die geleidelijk is uitgebreid. In 1794 kreeg het huis het huidige uiterlijk. Oranjerie, koetshuizen en washuisje werden in de 19de eeuw gebouwd. Het huis is nu kantoor, bijbehorend park is in 1948 heringericht tot openbaar park. De historische aanleg, vooral van oostelijk deel, is goed herkenbaar. Tussen Huis Weizigt en het park is het grote koetshuis tot milieucentrum ingericht. Hier zijn vrij veel moderne aan- en bijgebouwen en een plantenkas gerealiseerd. Weizigt ligt ingeklemd tussen de spoorlijn en uitbreidingswijken, met sloot rond een deel van het park.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Spuiweg, de relatie tussen huis en structuur is verstoord
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Arcadia, Wassenaar

status
Beschermd complex.
Arcadia behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Buitenplaats met landhuis uit 1917 en bijbehorende tuin. Het landhuis is, met het voorplein, georiënteerd op de Schouwweg. De tuin, in architectonische stijl, is voorzien van gemetselde muurtjes en een symmetrische vijver.
Tot het complex behoren ook een chauffeurswoning met garage, een tuinmanswoning en een paardenstal.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Schouwweg
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: geen, nooit aanwezig geweest

Baljuwhuis, Wassenaar

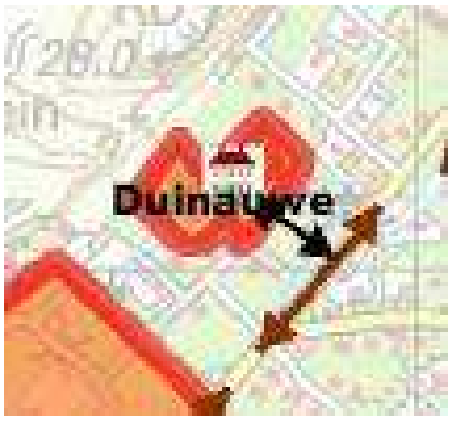

status
Beschermd complex.
Baljuwhuis behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
De buitenplaats bestaat uit het eigenlijke Baljuwhuis (Plein 1) met erachter een restant van het 18de-eeuwse park en aanpassingen van tuin- en landschapsarchitecte Mien Ruys uit 1954, voormalige nutsgronden, een slingerbos (18e eeuw) tuinmuren en een slotenstelsel met houtwal. Een boerderij en voormalige tuinmanswoning maken deel uit van de oostgrens. Het ruime slingerbos met oorspronkelijke indrukwekkende houtopstanden en een gaaf bewaard padenpatroon ligt ten zuidwesten van de hoofdas.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Plein
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Duinauwe, Wassenaar

status
Beschermd complex.
Duinauwe behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Landhuis Duinauwe is in 1911 ontworpen door architect A. Broese van Groenou in een historiserende stijl met elementen van de Engelse Landhuisstijl. Vanaf de jaren '50 tot 1992 is het huis in gebruik geweest als klooster. Daarna heeft het, na restauratie, zijn oorspronkelijke woonfunctie teruggekregen.
Bij het huis ligt een geometrische tuinaanleg (met pergola) die rond 1911 is aangelegd in de toen in zwang zijnde architectonische stijl.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Groot Haesebroekseweg
zichtlijn: naar Groot Haesebroekseweg, over tennisveld heen
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Eikenrode, Wassenaar

status
Beschermd complex.
Eikenrode behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Op de buitenplaats Eikenrode is een villa gebouwd in 1913 naar ontwerp van de architecten Smits en Fels in een aan de Engelse Landhuisstijl verwante bouwstijl. In dezelfde stijl werd in 1933 tegen de oostzijde een kleine dienstvleugel aangebouwd.
Rond het huis ligt een tuin/park met gazons, vijver en boompartijen. De geometrische tuin direct rond het huis, met terrassen en keermuren, gaat naar de randen over in een meer landschappelijke aanleg met solitaire bomen en gebogen paden.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: geen (alleen zicht huis op Rijksstraatweg)
panorama: geen
blikveld: geen, nooit aanwezig geweest

Haagse Bos, Den Haag

Opgenomen bij Huis ten Bosch (78)

Hof van Katwijk, Katwijk

Is dezelfde als ‘t Zand (15)

Ivicke, Wassenaar

status
Beschermd complex.
Ivicke behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

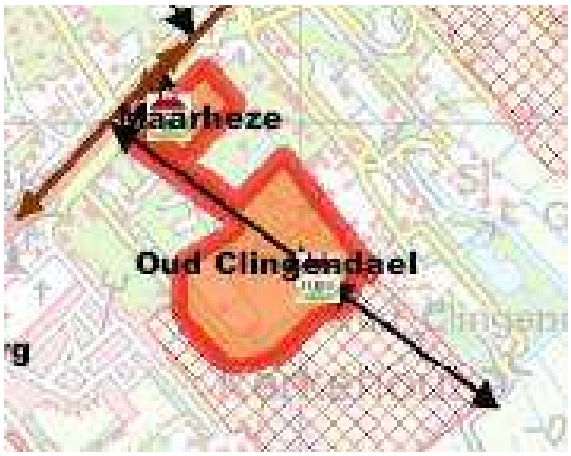
beschrijving
De buitenplaats Ivicke is begin 20ste eeuw ontstaan op het zuidwestelijk deel van landgoed Backershagen, evenals de buitenplaatsen Meyland en Wiltzangk. Ivicke is aangelegd in 1912 op het meest zuidelijke stuk van Backershagen, als landhuis met omringende tuin- en parkaanleg. In het ontwerp is het omringende bos van de oudere 18de en 19de-eeuwse parkaanleg als coulisse gebruikt. De 19de-eeuwse landschappelijke aanleg, naar ontwerp van C.E.A. Petzold, betrof het aaneensmeden en moderniseren van de parken van De Horsten, De Paauw, Backershagen en Groot Haesebroek, in bezit van prins Frederik van Oranje-Nassau (1797 – 1881). Het landhuis sluit via een bordes met trap aan op de formele tuin met o.m. buxushagen. In het parkbos ligt aan de kant van de Rust en Vreugdlaan een vijver. In de aanleg is ook een speelhuisje aanwezig.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: geen, nooit aanwezig geweest

Klein Leeuwenhorst, Noordwijkerhout

Maakt deel uit van het complex Leeuwenhorst / Dijkenburg (5/6)

Maarheeze, Wassenaar

status
Beschermd complex.
Maarheze behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
De buitenplaats Maarheze ontstond begin 20ste eeuw op een van oorsprong formeel ingericht 17de-eeuws deel van Oud-Clingendael. Het landhuis naar ontwerp van J.J. Brandes dateert uit 1914, de tuinaanleg van D.F. Tersteeg uit ca. 1917. De aanleg is in de toen in zwang zijnde architectonische stijl, met symmetrische terrassen rond het huis en een betegelde fontein. Huis, tuin, toegangshek en dienstwoning vormen een sterk samenhangend geheel. Het parkbos van het aangrenzende Oud-Clingendaal (48) fungeert als coulisse voor de tuin/parkaanleg van Maarheze.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rijksstraatweg
zichtlijn: geen,
panorama: vanuit huis over Rijksstraatweg
blikveld: geen, nooit aanwezig geweest

Meyland, Wassenaar

status
Beschermd complex.
Meyland behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
De buitenplaats Meyland is begin 20ste eeuw ontstaan op het zuidwestelijk deel van landgoed Backershagen, evenals de buitenplaatsen Wiltzangk en Ivicke.
Het landhuis op Meyland is gebouwd in ca. 1912 in Engelse Landhuisstijl naar ontwerp van de Rotterdamse architect P. Musly. De bijbehorende tuinaanleg van D.F. Tersteeg is in de toen in zwang zijnde architectonische stijl.
In het ontwerp is het omringende bos van de oudere 18de en 19de-eeuwse parkaanleg als coulisse gebruikt. Van de 19de-eeuwse landschappelijke aanleg is bij de totstandkoming van Meyland ook eenstuk verdwenen. Deze aanleg, naar ontwerp van C.E.A. Petzold, betrof het aaneensmeden en moderniseren van de parken van De Horsten, De Paauw, Backershagen en Groot Haesebroek, in bezit van prins Frederik van Oranje-Nassau.
Kenmerkend voor de tuinaanleg van Tersteeg zijn de verschillende niveaus en de geometrische indeling. Bij de aanleg behoren ook, een portierswoning, koetshuis annex dienstwoning, toegangsbrug en een tennishuisje.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Backershagenlaan
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: zuidwestkant, sluit aan bij blikveld Rust en Vreugd (52)

Overbosch, Oostvoorne

Toegevoegd aan Kooysight (167)

Villa Ruys, Wassenaar

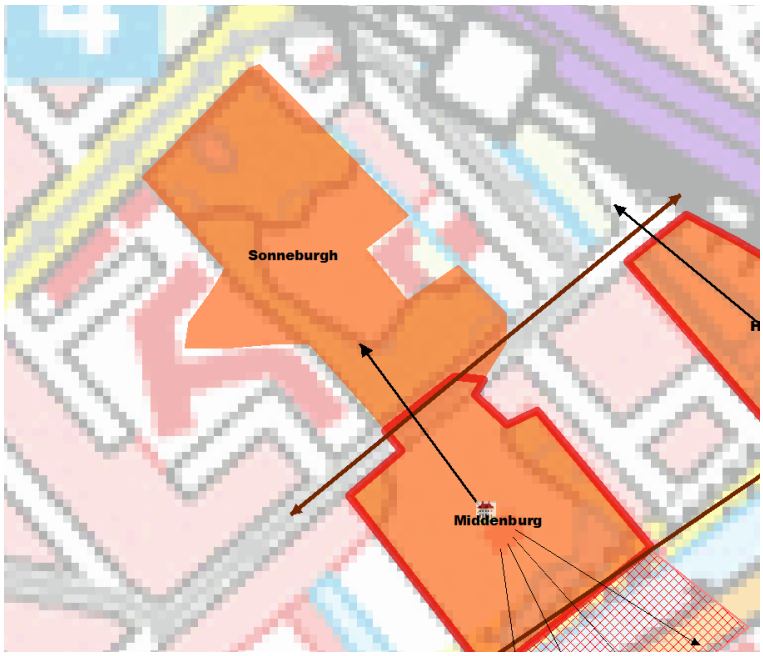

status
Beschermd complex.
Villa Ruys behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
Begin 20ste eeuw is de buitenplaats Villa Ruys aangelegd op een deel van landgoed De Paauw. Het landhuis dateert uit 1914-1916, evenals de tuinaanleg in architectonische stijl. Tot het complex behoren ook een tuinmanswoning, een garage met paardenstallen, een wagenbergplaats met bovenwoning en een moestuin met tuinmuur. Het parkbos van het aangrenzende De Paauw (50) fungeert als coulisse voor de tuin/parkaanleg van Villa Ruys.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): De Paauwlaan
zichtlijn: geen
panorama: vanaf huis over de De Paauwlaan heen
blikveld: aan de zuidwestkant, gemeenschappelijk met Backershagen (38)

Sonneburgh, Voorburg

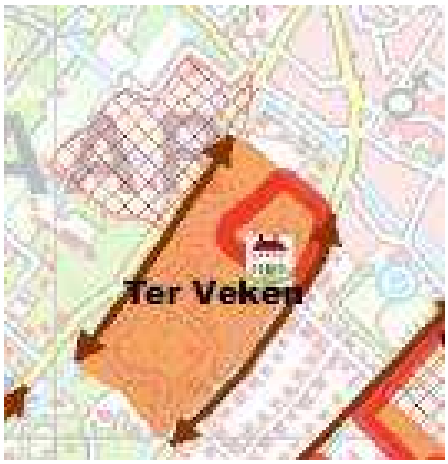
status
Geen beschermd complex.

beschrijving
De oorspronkelijke buitenplaats Sonneburgh is afgebroken en vervangen door een verzorgingshuis. In het naastgelegen park staat nog een aantal oude bomen en is een waterpartij aanwezig. Het park fungeert als overtuin bij Middenburg (96) en wordt daar beschreven.

afweging
Voldoet aan criteria voor opname op CHS: het park is duidelijk gerelateerd aan Middenburg (96) en fungeert als overtuin.

biotoop
park
basisstructuur (weg/water): Westeinde
zichtlijn: tussen park/overplaats en huis Middenburg
panorama: geen
blikveld: verstoord/verdwenen

Ter Veken, Wassenaar

status
Beschermd complex.
Ter Veken behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
De buitenplaats Ter Veken bestaat uit een landhuis, tuinaanleg en landschappelijk park. Ook zijn een kas en een koetshuis aanwezig.
Voor het huis was oorspronkelijk sprake van een geometrische tuinaanleg in architectonische stijl, die echter vervangen is door een gazon. In 1937 is daarbij rondom het huis een rotstuin in Japanse stijl toegevoegd.
Het landschappelijke park (omstreeks 1908-1915) met de geaccidenteerde aanleg kenmerkt zich door een afwisseling van open en besloten ruimtes met een gevarieerde beplanting, die wordt begrensd door sloten. Er zijn verschillende doorzichten gecreëerd.
Opvallend element is de ten noorden van het huis gelegen, in de 18de eeuw opgeworpen duinheuvel (uitkijkheuvel of Parnassusheuvel genoemd) beplant met diverse eikenbomen.
Het huis is niet zichtbaar vanaf de weg. De rand aan de Schouwweg is erg dichtgegroeid.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Schouwweg, waterloop langs de Jagerslaan
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: noordoost, nu natuurterrein.

Wiltzangk, Wassenaar

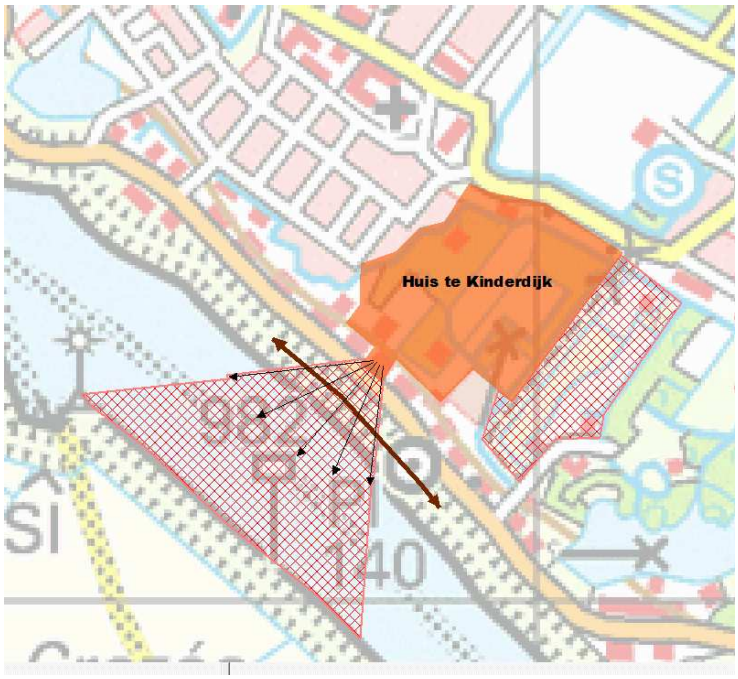

status
Beschermd complex.
Wiltzangk behoort bij de aaneengesloten reeks buitenplaatsen langs de Rijksstraatweg en enkele parallelle wegen die met elkaar het beschermd gezicht Landgoederenzone Wassenaar – Voorschoten – Leidschendam vormen.

beschrijving
De buitenplaats Wiltzangk is begin 20ste eeuw ontstaan op het zuidwestelijk deel van landgoed Backershagen, evenals de buitenplaatsen Meyland en Ivicke.
Het landhuis op Wiltzangk is in 1915 in Engelse Landhuisstijl ontworpen door de Rotterdamse architect P. Musly en in fasen gerealiseerd. De tuin- en parkaanleg in architectonische tuinstijl is tot stand gekomen omstreeks 1920 naar ontwerp van de tuinarchitect D.F. Tersteeg. In het ontwerp is de oudere 19de-eeuwse landschappelijke parkaanleg, naar ontwerp van C.E.A. Petzold, als coulisse gebruikt. Deze aanleg betrof het aaneensmeden en moderniseren van de parken van De Horsten, De Paauw, Backershagen en Groot Haesebroek, in bezit van prins Frederik van Oranje-Nassau (1797 – 1881).
Onderdelen die deel uitmaken van de aanleg van rond 1920 zijn een terras, tuinvazen op sokkels en lantaarnpalen.
Tot het complex behoren ook een tuinmanswoning, een garage met plantenkas en een pomphuis.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Rust en Vreugdlaan
zichtlijn: geen
panorama: geen
blikveld: geen, nooit aanwezig geweest

Huis te Kinderdijk, Alblasserdam

status
Geen beschermd complex.

beschrijving
Het Huis te Kinderdijk is een van oorsprong als buitenverblijf gebruikte boerderij, die in de late 18de eeuw is verbouwd en vergroot tot buitenplaats. Het huis ligt aan de dijk langs de Noord. Het bijbehorende park bestaat uit een binnen- en een buitenpark. Het binnenpark is privé, ingericht in landschapsstijl met oude bomen. Het buitenpark heeft lanen, bossen, grasland, boomgaard en water en is openbaar. Een duidelijke entreepartij ontbreekt. Het complex ligt in het hart van Alblasserdam met een volkstuinencomplex ernaast.

biotoop
huis met binnen- en buitenpark
basisstructuur (weg/water): de Noord met de dijk erlangs
zichtlijn: geen
panorama: naar de dijk en de rivier
blikveld: zuidoostkant, over rivier, weilandjes en volkstuinen

Nieuw Rhodenrijs, Rotterdam

status
Beschermd complex.

beschrijving
Buitenplaats Nieuw Rhodenrijs aan de Delftweg (Schie) bij Overschie dateert uit begin jaren ’30 van de 20e eeuw. De agrarische landerijen aan de Delftweg werden toen getransformeerd tot tuin/park. Nieuw Rhodenrijs vormt een geheel met de oudere buitenplaats De Tempel (155); de aanleg als geheel is in landschappelijke stijl. In het park zijn de sloten uit de agrarische periode vóór de buitenplaats-aanleg gehandhaafd.

biotoop
huis met tuin/park
basisstructuur (weg/water): Delftweg/Delftsche Schie
zichtlijn: nee
panorama: nee
blikveld: zuid- en westkant

Beukenhorst, Rijswijk, zie Hoornwijk (117)

4 Buitenplaatsrestanten in Zuid-Holland

4.1 Toelichting categorie

Hieronder volgt een opsomming van de 82 buitenplaats-locaties die op grond van de criteria uit dl. A 1.5 niet zijn opgenomen als afzonderlijke buitenplaats met buitenplaatsbiotoop op de CHS. Deze terreinen vormen categorie *F niet- of gedeeltelijk beschermde buitenplaatsen die niet voldoen aan de criteria voor opname op de CHS*. Zie ook dl. B 1.
Er is kortweg geen sprake meer van een buitenplaats als herkenbaar geheel van huis met park, maar van buitenplaatsrestanten. Er is, op ensembleniveau, in principe ook geen sprake van een provinciaal belang. De terreinen van categorie F vallen daarom buiten het provinciale beleidskader voor de buitenplaatsen en hun biotopen. Dat wil echter niet zeggen dat er van geen enkele bescherming sprake is:

- bewaard gebleven herenhuizen of dienstwoningen kunnen aangewezen zijn als rijks- of gemeentelijk monument;
- parkrestanten die nu openbaar park, begraafplaats of een ander type groengebied zijn, genieten bescherming in het kader van bestemmingsplan (WRO), Natuurbeschermingswet e.d.;
- restanten die onderdeel uitmaken van een buitenplaatsenzone vallen op grond daarvan *wel* onder het beleidskader.

4.2 Conclusies

Een flink aantal buitenplaatsrestanten blijkt een vorm van bescherming te hebben:

- 34 zijn rijks- of gemeentelijk monument;
- 11 liggen in of bestaan uit een specifiek groengebied (park, begraafplaats);
- 11 horen als specifiek onderdeel bij een buitenplaatsenzone;
- 2 zijn zowel groengebied als specifiek onderdeel van een buitenplaatsenzone;
- 2 zijn zowel monument als onderdeel van een buitenplaatsenzone.

21 buitenplaatsrestanten zijn niet als rijks- of gemeentelijk monument beschermd, liggen niet in of bestaan niet uit een specifiek groengebied en maken geen specifiek onderdeel van een buitenplaatsenzone. Voor 1 restant geldt grotendeels hetzelfde, maar dit ligt wel binnen een buitenplaatsenzone. Vanwege het totale verdwijnen speelt het daarin geen rol (9 Rozenhof, Noordwijk).

Bij de genoemde aantallen horen enkele kanttekeningen:

- de aanwijzing als rijks- of gemeentelijk monument betreft meestal alleen een hoofd- of bijgebouw, soms ook een tuin. Dat laatste is echter lang niet altijd het geval: ‘groene’ buitenplaatsrestanten hebben in die gevallen geen bescherming;
- de (planologische) bescherming van de groengebied betreft voornamelijk het groene karakter en meer of minder expliciet het

cultuurhistorisch karakter. Een bescherming als groengebied is niet altijd een afdoende bescherming van cultuurhistorische waarden;
- bij de niet als monument of als groengebied beschermde restanten is in wisselende mate sprake van cultuurhistorische waarden. Een voorbeeld zijn de restanten in Alphen aan den Rijn. Bij Amstelstein (68) en Rust en Werk (70) zijn de historische landhuizen bewaard, zij het niet gaaf. Van Weltevreden (73) zijn een tuighuis en een houten loods over, terwijl de structuur van de aanleg min of meer herkenbaar is. In deze gevallen kunnen de restanten via het gemeentelijk beleid alsnog beschermd worden en/of via het provinciale beleid inzake de planvorming rond de Oude Rijnzone.
  Een tweede voorbeeld betreft twee terreinen in Leidschendam/Voorburg: Damsigt (87) en Heeswijk (90). Van beide buitenplaatsen is in het veld niets bewaard gebleven. Van Damsigt is een gedemonteerde theekoepel herbouwd op Vreugd en Rust (103), van Heeswijk staat een fontein op Te Werve (126). In dergelijke gevallen is feitelijk op de terreinen zelf niets meer te beschermen.

4.3 Buitenplaatsrestanten

Leeswijzer
Ter verduidelijking zijn onder het kopje *status* enkele relevante onderzoeks- en beleidsgegevens vermeld[2]:
- of er sprake is van complexbescherming;
- of het terrein al dan niet op de CHS, peildatum 2008, stond;
- of sprake is van een monumentale status (rijks- of gemeentelijk monument);
- of het buitenplaatsrestant in een groengebied ligt;
- of het buitenplaatsrestant in een buitenplaatsenzone ligt.

De nummering is, zoals ook dl. B 1, 2 en 3 conform Bijlage I in *Ruimtelijke kwaliteit kastelen en historische buitenplaatsen Zuid-Holland* (OKRA landschapsarchitecten, Stichting PHB, 2007) en het boek *Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland* (J. Stöver e.a., red., Zutphen 2000).

Hof van Hillegom (1) Hillegom

beschrijving
Huis van middeleeuwse oorsprong, dat meermalen is verbouwd. Vanaf 1903 in gebruik als gemeentehuis, een nieuw gemeentehuis is ernaast gebouwd. Nu resteert een kleine parktuin met veel verharding, het terrein is versnipperd en van nieuwe beplanting voorzien.

status

[2] Hierbij is gebruik gemaakt van een notitie van Max Hofman (PZH, Bureau Cultuur en Vrije tijd) van 20 juli 2010.

Geen beschermd complex, niet op CHS (2008), huis is rijksmonument.

Ter Specke (4) Lisse

beschrijving
Huis gebouwd rond 1600, in de 18de eeuw gewijzigd en vergroot. Het huis is gesloopt, alleen het zuidelijk bouwhuis is, in gewijzigde vorm, overgebleven, in een klein restant van de parkaanleg. Het huidige woonhuis dateert uit 1954.

status
Geen complexbescherming, niet op CHS (2008). Huis met tuin is gemeentelijk monument.

Rozenhof (9) Noordwijk

beschrijving
Rozenhof is in 1862 wordt aangekocht door de eigenaar van het naastgelegen Calorama. De buitenplaats is gesloopt voor de aanleg van de provinciale weg

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008), Geen rijks- of gemeentelijk monument. Locatie ligt binnen buitenplaatsenzone Noordwijk/Noordwijkerhout.

Schoonoord (10) Voorhout

beschrijving
Van oorsprong 17de-eeuwse buitenplaats. Het huis is gesloopt, het park raakte versnipperd. Het laatste restant is nu openbaar wandelpark Overbosch.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Restant is openbaar park.

Rusthoff (13) Sassenheim

beschrijving
Van oorsprong 18de-eeuwse buitenplaats. Het huis is gesloopt, het park met landschappelijke aanleg is nu openbaar, met het originele ingangshek aan de Hoofdstraat. Aan overkant lag een overtuin.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Restant is openbaar park.

Leevliet (18) Warmond

beschrijving
Op de buitenplaats heeft een aantal opeenvolgende huizen gestaan, het laatste huis is in 1969 gesloopt, het terrein is versnipperd geraakt.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. De restanten van het park van Leevliet zijn onderdeel van de buitenplaatsenzone Warmond.

Middendorp (19) Warmond

beschrijving
In 1824 zijn verschillende percelen samengevoegd tot een buitenplaats. Het huis is nog aanwezig, de parkaanleg is verdwenen.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Het huis is onderdeel van de buitenplaatsenzone Warmond.

Abspoel (23) Oegstgeest

beschrijving
Kasteel is in 1574 in brand gestoken en gesloopt, er is niets van over.
Het terrein voldoet niet aan de buitenplaats-criteria en evenmin aan de aan de criteria voor kasteelterrein

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Terrein is onderdeel van de buitenplaatsenzone Oegstgeest.

Bos van Wijckerslooth (24) Oegstgeest

beschrijving
Het parkbos dat nu Bos van Wyckerslooth heet, behoorde bij de buitenplaats Duinzigt. Het landhuis op de buitenplaats is gesloopt in WOI. Het bos is in 1949 aangekocht door gemeente en voor publiek opengesteld. Van de oude hofstede zijn het huis Klein Curium aan de straatzijde over en het toegangshek.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Terrein is onderdeel van de buitenplaatsenzone Oegstgeest.

Buitenzorg (28) Leiden

beschrijving
Van oorsprong 17de eeuws buitenplaatsje, waarvan het huis midden 18de eeuw werd verbouwd, met koepelkamer met uitzicht over de Rijn. Het huis heeft een kleine tuin met gemetselde tuinmuren langs de weg, de overtuin is verdwenen.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is rijksmonument.

Het Gravensteen (31) Leiden

beschrijving
Het complex is gebouwd ca. 1300, als (privé) gevangenis van de graven van Holland. Daarna in gebruik als huisvesting voor de Universiteit.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008), pand is rijksmonument.

Nieuweroord (32) Leiden

beschrijving
Het huis werd in 1920 gebouwd, rondom werd een park aangelegd met een wandelbos achterop het terrein. Begin jaren '70 van de vorige eeuw is het huis gesloopt. Het bos is bewaard gebleven.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Restant is grotendeels openbaar toegankelijk bosgebied: Bos van Bosman.

Vreewijk (34) Leiden

beschrijving
Van oorsprong 18de eeuws herenhuis. Het huis is grondig verbouwd tot zorggebouw. Na 1881 is een woonwijk gebouwd op het terrein.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is gemeentelijk monument.

Huis te Nieuwkoop (37) Nieuwkoop

beschrijving
17de eeuws huis dat in de 18de eeuw in verval raakte. Alleen een toren is overgebleven, zonder tuin of park.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Restant (toren) is rijksmonument.

Duinrell (43) Wassenaar

beschrijving
Eind 17e eeuw werd op de buitenplaats Duinrell een landhuis gebouwd. Rondom lag een formele aanleg, die in de 19e eeuw werd getransformeerd tot een park in landschapsstijl. In 1935 werd het landgoed voor publiek opengesteld en in de jaren ’60 ontwikkeld tot attractiepark. Het landhuis werd in 1986 afgebroken. Van de oorspronkelijke bebouwing zijn een bouwhuis, een oranjerie en een dienstwoning over
Het park is geheel ingericht voor de recreatieve functies van Duinrell.

status
Geen beschermd complex, op CHS (2008). Bouwhuis, oranjerie en dienstwoning gemeentelijk monument of daarvoor genomineerd.

NB tot nu toe viel Duinrell in categorie B: *niet- of gedeeltelijk beschermde buitenplaatsen die al op de CHS staan*. Er is van de buitenplaats echter te weinig over om in aanmerking te komen voor opname op de CHS.

Rijksdorp (51) Wassenaar

beschrijving
Huis ontworpen door Pieter Post, gesloopt. Op het terrein is vanaf 1920 een villapark ontwikkeld.

status
Geen beschermd complex; buitenplaats niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Villapark krijgt in 2010 van de gemeente een zelfde bescherming als het beschermd gezicht Landgoederenzone.

Vreeburg (54) Wassenaar

beschrijving
Toren in een historiserende stijl gebouwd, uit omstreeks het midden van de 19e eeuw, gebouwd tegen een oudere boerderij die de naam 'Vreeburg' droeg. De toren is gebouwd door de toenmalige eigenaren van het naastgelegen Duinrell, wellicht als een soort folly in de vorm van een donjon.

In 1943 is de oude boerderij afgebroken en op de fundamenten is een nieuw huis gebouwd. Rond de toren ligt een tuin.

status
Geen beschermd complex, op CHS (2008). Toren is rijksmonument.

NB tot nu toe viel Vreeburg in categorie B: *niet- of gedeeltelijk beschermde buitenplaatsen die al op de CHS staan*. Er is van het buitenplaats-onderdeel echter te weinig over om in aanmerking te komen voor opname op de CHS.

Adegeest (57) Voorschoten

beschrijving
Middeleeuwse hofstede, die in de 18de eeuw ingrijpend werd verbouwd en van een landschapspark werd voorzien. Het huis is in de 19de eeuw verbouwd tot boerderij. In een deel van het park is een woonwijk gebouwd, de rest is ingrijpend geherstructureerd.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is rijksmonument

Rosenburgh (62) Voorschoten

beschrijving
De buitenplaats werd in 1723 aangelegd ter plaatse van een middeleeuwse hofstede. In 1730 werd het huis gesloopt en de lusthoven verwijderd door de heer van Duivenvoorde. Het nog steeds omgrachte terrein is nu deels openbaar wandelgebied en op het westelijk deel ligt een begraafplaats.

status
Geen beschermd complex, op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument, gedeeltelijk begraafplaats. Terrein is onderdeel van de buitenplaatsenzone Rijksstraatweg/Schouwweg e.o.

Amstelstein (68) Alphen aan den Rijn

beschrijving
Huis uit ca. 1800, dat nog aanwezig is. Tuin- of parkaanleg zijn verdwenen.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Berendrecht (69) Alphen aan den Rijn

beschrijving
17de-eeuwse buitenplaats, waarvan het huis is gesloopt en de parkaanleg is verdwenen. Funderingsresten zijn gerestaureerd

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument; funderingsresten in openbaar park.

Rust en Werk (70) Alphen aan den Rijn

beschrijving
Buitenplaats ontstaan rond een 17de-eeuwse steenbakkerij. Nu restaurant van Avifauna, in 1949 ingericht door de toenmalige eigenaar. Hoog geboomte direct achter het huis mogelijk restant van het park. Verder ingericht als vogelpark.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Vredelust (72) Alphen aan den Rijn

beschrijving
18de-eeuwse buitenplaats waarvan alleen het huis uit 1883 is bewaard.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is rijksmonument.

Weltevreden (73) Alphen aan den Rijn

beschrijving
De 18de-eeuwse buitenplaats is verdwenen; op het terrein zijn villa's en appartementen gebouwd. De structuur van de landschappelijke aanleg is nog enigszins herkenbaar. Van de bebouwing zijn alleen tuighuis en houten koetshuis bewaard.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

De Binckhorst (75) Den Haag

beschrijving
In de 18de eeuw verbouwd huis, nu zonder park, omgeven door nieuwbouw.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is rijksmonument.

Binnenhof (76) Den Haag

beschrijving
Eertijds onderdeel van het Stadhouderlijk Kwartier, gebouwd in 1620, in zuidelijke richting verlengd in 1678. Nu in gebruik bij de Raad van State. Aan de zijde van het Binnenhof een open galerij met natuurstenen zuilen. Het complex is geheel ingebouwd.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Gebouwen zijn rijksmonument.

Hofje van Nieuwkoop (77) Den Haag

beschrijving
Hofje, ontstaan uit een buitenplaats. Omstreeks 1660 gebouwd.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Hofje is rijksmonument.

Leyenburg (79) Den Haag

beschrijving
Tot herenhuis verbouwde middeleeuwse hoeve, die is gesloopt. Het terrein is grotendeels bebouwd. Een plantsoen met een waterpartij en een oprijlaan met bomen resteert.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Deel terrein is plantsoen.

Damsigt (87) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
18de-eeuwse buitenplaats, die geheel is verdwenen. Het enige restant, een theekoepel, is uit elkaar genomen om te herbouwen op Vreugd en Rust.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Duivenstein (88) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
Van oorsprong 14de-eeuwse hofstede, verbouwd tot buitenplaats en naderhand gesloopt. Alleen de boerderij is bewaard gebleven.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Boerderij is rijksmonument.

Heeswijk (90) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
Heeswijk is in 1958 gesloopt, geen tuin of park over.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Hoekvliet (91) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
Het van oorsprong 17de-eeuwse huis Hoekvliet is gebruikt als parfumeriefabriek, die tot 1902 bestond. Alleen het fabrieksgebouw is bewaard, geen tuinaanleg.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is gemeentelijk monument.

In de Wereldt is veel gevaar (94) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
Het huis (1793) is in gebruik geweest als kostschool, daarna als wasserij. Het fraaie huis is gerestaureerd en verbouwd tot appartementen. Tuin en park zijn verdwenen, de Utrechtse Baan loopt er nu vlak langs.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument, huis is onderdeel buitenplaatsenzone Vlietzone.

Leeuwensteijn (95) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
Het huis is gesloopt, terrein is nu villapark.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument, restant is onderdeel buitenplaatsenzone Vlietzone.

Middendorp (97) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
Middendorp is een van oorsprong 17de eeuws complex, dat uit vier huizen bestaat.
Daarachter ligt een vrij kleine tuin.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is rijksmonument, huis en tuin onderdeel buitenplaatsenzone Vlietzone.

Noordervliet (98) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
Het huis is in 1904 gesloopt, er is een villaparkje gebouwd.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Villaparkje ligt binnen buitenplaatsenzone Vlietzone.

Rusthof (99) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
Huis en bijgebouwen zijn in 1911 gesloopt, op het terrein zijn villa's gebouwd. Alleen oranjerie staat nog.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument; villagebied ligt binnen buitenplaatsenzone Vlietzone.

Schoonoord (100) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
De buitenplaats werd in 1827 aangelegd. Het huis is bewaard, van het park is niets over.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008).). Geen rijks- of gemeentelijk monument, huis is onderdeel buitenplaatsenzone Vlietzone.

Sionslust (101) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
Van het buiten van 17de-eeuwse oorsprong bestaat alleen het huis nog, dat in 1920 zijn huidig uiterlijk kreeg. Het park is bebouwd.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is gemeentelijk monument.

Huis de Werve (104) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
Huis in ruime tuin. Grootste deel van het park is bebouwd, waarbij een gemeentelijk plantsoen aangelegd.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis met tuin is rijksmonument.

Rozenrust (106) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
Van oorsprong 18de eeuws herenhuis; van het oorspronkelijke park is slechts een klein deel rond het huis bewaard gebleven.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis met tuin is rijksmonument.

Zuyderburgch (108) Leidschendam/Voorburg

beschrijving
De historische gebouwen zijn opgegaan in nieuwbouw, een hekpijler en enkele andere fragmenten zijn bewaard.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Burchvliet (110) Rijswijk

beschrijving
Op de voormalige buitenplaats uit de 17de eeuw is een woonwijk gebouwd.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Drievliet (112) Rijswijk

beschrijving
De buitenplaats Drievliet is getransformeerd in het pretpark van dezelfde naam. Het 18de-eeuwse huis staat aan de Vliet.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Huis is onderdeel buitenplaatsenzone Vlietzone.

's Gravenmade (113) Rijswijk

beschrijving
Alleen huis en waterpartij zijn bewaard gebleven.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis rijksmonument.

Haag- en Delftzicht (114) Rijswijk

beschrijving
Het 18de-eeuwse huis bestaat nog, het terrein is verkaveld voor woningbouw.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis rijksmonument.

Hilvoorde (115) Rijswijk

beschrijving
Alleen de 18de-eeuwse brug van de in oorsprong 17de-eeuwse buitenplaats is bewaard gebleven.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Tollenshuis of Ottoburg (119) Rijswijk

beschrijving
De Ottoburg werd vanaf 1846 bewoond door de dichter Hendrik Tollens. Nu huisvesting van Museum Rijswijk, met daarbij tuin en koetshuis, geen park.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is rijksmonument, terrein is onderdeel buitenplaatsenzone Rijswijk.

Oversteen (120) Rijswijk

beschrijving
Het oorspronkelijke huis is gesloopt, het terrein is verkaveld voor bebouwing.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Schoonoord (121) Rijswijk

beschrijving
Lag tussen Welgelegen en Den Burch, bestaat niet meer. Ter plaatse ligt nu het Julianapark.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Locatie ligt binnen buitenplaatsenzone Rijswijk.

Sionslust (122) Rijswijk

beschrijving
Oorspronkelijk klooster, daarna buitenplaats met park, vanaf 1804 in verval geraakt. Het huis is gesloopt en het park werd verkaveld t.b.v. tuinbouwbedrijven. Sporen van de buitenplaats zijn in het veld duidelijk zichtbaar.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Meerzigt (128) Zoetermeer

beschrijving
17de-eeuwse boerderij met herenhuis ervoor, als enige restant van de reeks buitenplaatsen in de Driemanspolder. Nu restaurant; op het erf is een reconstructie van de tuin gemaakt in de jaren ’80 van de 20ste eeuw. Achter de boerderij is de woonwijk Meerzigt gebouwd, het kassencomplex dat ervoor stond, is verwijderd. De parkaanleg is verdwenen.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Boerderij is rijksmonument.

Ouwendijk (131) ‘s Gravenzande

beschrijving
Het herenhuis uit ca. 1725 is gesloopt en vervangen door een moderne villa. Tuin grotendeels verhard, alleen hekpijlers over.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Vreeburgh (132) ‘s Gravenzande

beschrijving
17de-eeuws huis waarvan het terrein in verschillende delen is verkocht. Het huis is in 1999 gesloopt.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Honselersdijk (133) Westland

beschrijving
Buitenverblijf dat in 1612 door prins Frederik Hendrik werd gekocht en verbouwd tot paleis met park en tuinen. In 1815 is het paleis, na jarenlange verwaarlozing, gesloopt. Op het terrein staan nu vooral tuinbouw- en industriecomplexen. Een deel van de grachten rondom het binnenpark is nog aanwezig, maar zonder samenhang. Alleen een deel van het bijgebouw de Nederhof bestaat nog.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). De Nederhof is rijksmonument.

Hoofbosch (134) De Lier

beschrijving
Boerderij, die uitgroeide tot 17de-eeuwse buitenplaats. De gebouwen zijn gesloopt en het gebied is heringericht ten behoeve van tuinbouw.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Het Nieuwe Steen (136) Delft

beschrijving
Het Nieuwe Steen is een vroeg 14de-eeuwse toren, die de kern is gaan vormen van het oude stadhuis.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Kern stadhuis is rijksmonument.

Koningsrust (140) Maasland

beschrijving
In de 17de eeuw was Koningsrust een grote buitenplaats met boerderij en tuinderswoning. Het herenhuis is al in 1753 gesloopt. Boerderij en tuinderswoning bestaan nog, omgeven door kassen en dus zonder onderling verband.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Holy (141) Vlaardingen

beschrijving
Van oorsprong 13de-eeuwse toren die in de 17de eeuw werd omgevormd tot buitenplaats. Deze werd in 1860 ontmanteld. Het 18de-eeuwse ingangshek, met bakstenen pijlers en een smeedijzeren hek, is bewaard gebleven.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Hek is gemeentelijk monument.

Huis te Riviere of Sarinenhove (142) Vlaardingen

beschrijving
Oudere boerderij die in 1644 zijn huidige uiterlijk kreeg, toen het voorhuis aan de westzijde werd uitgebouwd tot herenkamer. In de 18de eeuw lag een grote, formele tuin rondom. In de 19de eeuw werden pand en terrein volledig boerderij.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Boerderij is rijksmonument.

Bijdorp (144) Rotterdam

beschrijving
Buitenplaats van rond 1800, oorspronkelijk bestaand uit huis en tuin/park. Het huis is gesloopt in 1966. Ter plaatse staat nu een appartementencomplex. Een deel van het park met oude bomen is bewaard gebleven.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Deel terrein is nu niet-openbaar park.

Dijkzigt (146) Rotterdam

beschrijving
Buitenplaats uit het midden van de 19e eeuw, met park en het huis Villa Dijkzigt. Het terrein is na 1924 volgebouwd. Het huidige Museumpark is het laatste onbebouwde gebied en in 1985 als openbaar park ingericht.
Een kleine vijverpartij en twee cipressen naast het huist resteren van de tuin in landschapsstijl.

status
Geen beschermd complex, op CHS (2008). Huis is rijksmonument.

Het Leeuwenhof (151) Rotterdam

beschrijving
Vermoedelijk midden 17e eeuw aangelegde buitenplaats langs de Delftsche Schie bij Overschie. Na 1828 is een deel van het terrein verveend. Het landhuis is afgebroken in 1893. Een boerderij met de naam Het Leeuwenhof is overgebleven, evenals een koetshuis en hekpijlers.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Boerderij, koetshuis en hekpijlers zijn rijksmonument.

De Oliphant (152) Rotterdam

beschrijving
Oorspronkelijk landhuis uit 1591, voorzien van achthoekige toren, gebouwd bij Nieuwesluis op Voorne. Als gevolg van de uitbreiding van het Botlekgebied is De Oliphant in 1975 verplaatst naar de Kromme Zandweg in Charlois.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is rijksmonument.

Stadzicht (154) Rotterdam

beschrijving
Stadzicht is een vrij jonge buitenplaats aan de Rotterdamse Schie. In 1920 zijn een tuinhuis, een koetshuis en een opslagplaats gebouwd en vijf jaar later een tuinmanswoning en het hoofdhuis. Ook werd na 1925 een park aangelegd, waarin een aanwezige veenplas werd opgenomen.
Het huis is in 1975 afgebroken, het park is vanaf eind jaren ’60 openbaar. Bewaard zijn park, koetshuis en tuinmanswoning. Van het hoofdhuis en het tuinhuis zijn de overwoekerde fundamenten aanwezig.

status
Geen beschermd complex, op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Terrein is openbaar park.
Na heroverweging juni 2010 is besloten Stadzicht van de de CHS af te voeren. Het buitenplaatsrestant voldoet niet aan de criteria (zie Deel A 1.5).

Carabas/Huis te Rooswijck (166) Oostvoorne

beschrijving
Huis van middeleeuwse oorsprong, dat in de 18de eeuw is omgevormd tot boerderij. In 1927 werd het als buitenverblijf gekocht door stedenbouwkundige P. Verhagen die rondom tuinen aanlegde. Nu is het vooral een boerderij met tuin, boomgaard en bos. Geen parkaanleg, het complex is van buitenaf niet herkenbaar.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is gemeentelijk monument.

Het Ambachtsherenhuis (173) Abbenbroek

beschrijving
De kern van het Ambachtsherenhuis dateert van voor 1600. Zijn huidige uiterlijk kreeg het huis in 1768, toen ook het smeedijzeren inrijhek werd gemaakt. In het interieur bevinden zich nog veel authentieke elementen. Bij het huis hoort een tuin.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is rijksmonument

Schoonzicht (182) Arkel

beschrijving
Van oorsprong een boerenhoeve gelegen op de Hooge Donk van Arkel, die in 1764 werd vervangen door een jachthuis en daarna door het huidige huis. Het park is verdwenen, alleen een tuin achter het huis is aanwezig.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is rijksmonument.

Meerdervoort (189) Zwijndrecht

beschrijving
Middeleeuwse versterkte hoeve, bestaande uit een traptoren met daartegen een woongebouw. In de 17de eeuw getransformeerd tot buitenplaats die in de 20ste eeuw werd gesloopt. Het terrein werd vervolgens grotendeels bebouwd. Het omgrachte deel is als parkje vrij toegankelijk.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Deel terrein is openbaar parkje.

Crabbehoff (191) Dordrecht

beschrijving
Buitenplaats met herenhuis met torentje, oorspronkelijk in 1646 gebouwd. Na brand is het huis door een kopie vervangen. Huis en landerijen zijn in 1959 verkocht aan de gemeente, het terrein is versnipperd geraakt, erop is o.a. het winkelcentrum Crabbehoff gebouwd.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is rijksmonument.

Dubbelsteyn (193) Dordrecht

beschrijving
Huis en bijgebouwen zijn gesloopt, alleen een deel van het park resteert en is getransformeerd tot openbaar park.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Deel terrein is nu openbaar park.

Eyckendonk (194) Dordrecht

beschrijving
Buitenplaats, in 1864 ontstaan uit een boerderij. Het huis is gesloopt voor nieuwbouw van een appartementencomplex.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Haaswijk (196) Dordrecht

beschrijving
Het huis is gesloopt, er staat nu alleen nog de boerderij op een bedrijventerrein.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

Louterbloemen (198, Dordrecht

beschrijving
Buitenplaats ontstaan in 1854, het huis is nooit gerealiseerd. Alleen een klein deel van het park is bewaard, op de rest is een bedrijventerrein aangelegd.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Deel vroegere park is openbaar toegankelijk parkbos.

Rozenhof (200) Dordrecht

beschrijving
Rozenhof zal aangelegd zijn ca. 1800 en is naderhand uitgebreid tot buitenplaats met huis, overtuin en diverse bijgebouwen en waterpartijen. In 1895 verkocht aan een verzekeringsmaatschappij die het huis in gebruik nam als kantoor en rond het huis herenhuizen bouwde. De parkaanleg verdween daarbij.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Huis is rijksmonument.

Wielborg (202) Dordrecht

beschrijving
Het huis is gesloopt, op het terrein ligt nu begraafplaats van Dubbeldam met een grote vijver (wiel)

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Terrein nu begraafplaats.

Langendam (203) Sommelsdijk

beschrijving
In de 18de eeuw een buitenplaats met uitgestrekt bos. Daarvan is niets over, alleen de boerderij is bewaard gebleven.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Boerderij genomineerd als gemeentelijk monument.

Bloemendaal, Den Haag

beschrijving
De psychiatrische inrichting Bloemendaal is wellicht ontstaan uit een buitenplaats. Er is geen buitenplaatsbebouwing aanwezig, op een deel van het terrein wel een parkaanleg met gazons, boomgroepen en rododendrons. Verder op het terrein moderne paviljoens en een recentelijk gebouwd project met urban villa's.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument.

De Hertenkamp, Wassenaar

beschrijving
Hertenkamp ingericht door C.E.A. Petzold in opdracht van prins Frederik rond 1854. Op het terrein ligt nu nieuwe natuur (ten noordwesten van Ter Veken, aan de overzijde van de Schouwweg). Aan de Jagerslaan staat nog een toegangshek met een pijler waarop een hert.

NB er is ook een De Hartenkamp, Rijksstraatweg 462, onderdeel van Backershagen met dienstwoning uit 1912 en rondom tuinaanleg met borders en grasstroken.

status
Geen beschermd complex, op CHS (2008). Hek is rijksmonument.

Ottoburg, Rijswijk

Is dezelfde als Tollenshuis (119), zie hierboven

Overbrugh, Oostvoorne

Onbekend: geen buitenplaats te vinden op Voorne met die naam.

Plaswijck, Rotterdam

Stadspark, nooit buitenplaats geweest.

Scheveningse Bosjes, Den Haag

Duinbos/park, nooit buitenplaats geweest

Wildrust, Wassenaar

beschrijving
18e-eeuwse buitenplaats, gerelateerd aan Groot Haesebroek (44) met lanenstelsel en sterrebos. Kort na 1984 is het landhuis afgebroken, naderhand zijn twee nieuwe villa's gebouwd.

status
Geen beschermd complex, niet op CHS (2008). Geen rijks- of gemeentelijk monument. Terrein maakt deel uit van de buitenplaatsenzone Rijksstraatweg/Schouwweg e.o.

Zuiderpark, Den Haag

Stadspark, nooit buitenplaats geweest.

5 Kasteelterreinen

5.1 Kasteelterreinen en –biotopen

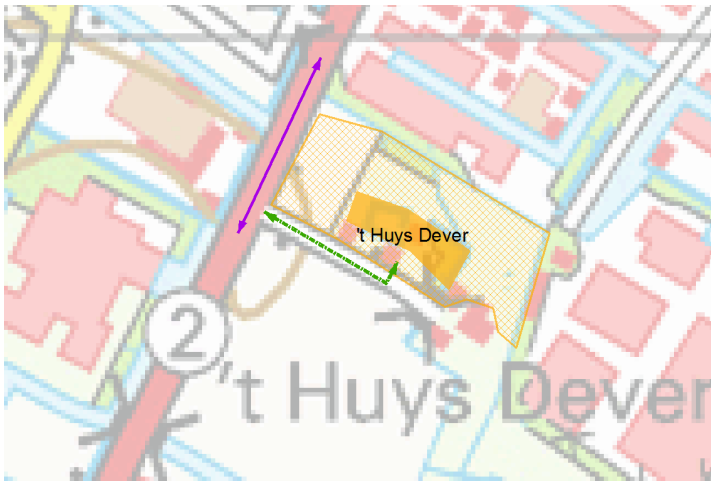
Van de 32 onderstaande kasteelterreinen zijn er 30 van een kasteelbiotoop voorzien. Alleen bij Polanen (129) en Schoonenburg (179) was dit niet mogelijk. Er zijn onvoldoende historische gegevens en/of kenmerken in het terrein om een biotoop te kunnen bepalen.
De kasteelbiotoop bestaat uit de volgende onderdelen, tevens legenda-eenheden op de CHS:

- kasteel(restant): blauwe contour;
- kasteelterrein: oranje vlak, de rode lijn is de omgrenzing van het archeologsich monument, al dan niet wettelijk beschermd;
- basisstructuur: paarse lijn;
- koppelstuk: groen onderbroken pijl;
- blikveld: raster;
- lijnen oorspronkelijke landschappelijke context; groene lijnen;
- restant buitenplaatsperiode: blauw vlakje/blauwe contour.

De kasteelbiotoop staat uitgebreid beschreven in Dl. A 4.

NB. De nummering correspondeert met die in Bijlage I in *Ruimtelijke kwaliteit kastelen en historische buitenplaatsen Zuid-Holland*, overgenomen uit het boek *Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland,* Zutphen 2000.

't Huys Dever (2) Lisse

beschrijving
Woontoren met voorburcht uit de 14de eeuw, die in de 17de eeuw werd uitgebreid met een groot voorhuis. In de 19de eeuw in verval geraakt. In de jaren ‘70 van de vorige eeuw is de ruïne gerestaureerd, de gracht is gereconstrueerd. Huis Dever ligt nu aan de rand van een industrieterrein, omgeven door moestuinen en grienden.

De biotoop bestaat uit:

- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: gerestaureerde donjon, gedeeltelijk gerestaureerde voorburcht, gereconstrueerde omgrachting;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: Heereweg
- het eventuele *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: laantje tussen Heereweg en kasteel;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: verkaveling is gewijzigd, enkele fragmenten kavelgrenzen in de onmiddellijk omgeving van het kasteel zijn nog aanwezig;
- de *restanten* van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zo ver ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: geen restanten aanwezig uit de periode (17de – 19de eeuw) toen er een groot herenhuis bij de donjon stond (nader te bestuderen);
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: open/groen/agrarisch gebied rond het kasteelterrein (zie kaartje)

toelichting
In de omgeving van het kasteelterrein is vrij recent aan de noord- en oostzijde bedrijfsbebouwing verrezen dan wel uitgebreid. Daardoor is de landschappelijke context gewijzigd. De Deversloot, de verbinding tussen de gracht en de Lisser Poel is verdwenen.

Teylingen (11) Voorhout

beschrijving
Ronde waterburcht uit de 13de eeuw met resten van een donjon. Oorspronkelijk bestond het kasteel uit een ronde muur; de aanleg van de donjon wordt gedateerd rond 1250. Tevens is een voorburcht aangelegd en in de 17de en 18de eeuw bestond rondom het kasteel een uitgebreide (geometrische) tuinaanleg. Na verkoop van het kasteel in 1803 zijn de gebouwen op de voorburcht gesloopt en is de omringende tuinaanleg verwijderd. In 1888 is het verwaarloosde gebouw aan het rijk overgedragen. Rond 1900 en in 1953 is de burcht zwaar gerestaureerd.
Sinds 1933 wordt verval door constructieve maatregelen voorkomen.

De biotoop bestaat uit:

- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: gerestaureerde ronde hoofdburcht, opnieuw uitgegraven omgrachting en gereconstrueerde toegangspoort;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: Teylingerlaan, in aanvang was dit wellicht een doorsteek door de natte strandvlakte;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel ligt direct aan basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur* (Hoofdweg), niet aanwezig, kasteel direct aan basisstructuur;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: verkaveling is direct buiten de omgrachting gewijzigd;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: niet meer aanwezig;

- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: open agrarische gebied ten westen van het kasteelterrein.

toelichting
De landschappelijke context van dit kasteelterrein is in de loop der tijd sterk gewijzigd. Afgezien van het tracé van de Teylingerlaan zijn geen overblijfselen herkenbaar van de voormalige geometrische tuinaanleg rondom het kasteel. De directe omgeving aan de noordelijke, oostelijke en zuidelijke zijde van het kasteelterrein wordt gedomineerd door recente bebouwing. Het verkavelingspatroon van het nog open agrarische gebied ten westen van het kasteelterrein is gewijzigd ten opzichte van de topografische kaart uit circa 1850.

Oud-Teylingen (21) Warmond

beschrijving
Terrein met de resten van een omstreeks 1275 gebouwde ronde waterburcht met donjon. De burcht lag langs de Oude Dam, die een waterkering en doorgang vormde in het in de Middeleeuwen moerassige gebied tussen de strandwallen waarop Warmond, Oegstgeest en Rijnsburg zijn ontstaan. Het grondplan van de burcht is bekend uit opgravingen: Oud-Teylingen was een onregelmatig gevormde ringburcht met tegen de noordzijde van de ringmuur een donjon. De ingang bevond zich in een poortgebouw aan de zuidzijde van de ringmuur. Op het kasteelterrein, een archeologisch rijksmonument, bevindt zich momenteel een kinderboerderij.

De biotoop bestaat uit:

- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het cirkelvormige burchtterrein, omgeven door twee smalle waterlopen en bomen;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: Oude Dam;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteelterrein grenst direct aan basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur* (Oude Dam): niet aanwezig, kasteelterrein grenst direct aan basisstructuur;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: verkavelingspatroon in de omgeving van het kasteelterrein is grotendeels gewijzigd. Direct ten noorden en ten westen van het kasteelterrein zijn fragmenten van de vroegere verkaveling aanwezig;

- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: niet aanwezig, er is geen buitenplaatsperiode bekend;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: open agrarische gebied ten noorden en ten westen van het kasteelterrein.

toelichting
De directe omgeving aan de oostelijke en zuidelijke zijde van het kasteelterrein wordt gedomineerd door recente bebouwing. Het verkavelingspatroon van het nog open agrarische gebied ten noorden en ten westen van het kasteelterrein is op hoofdlijnen niet gewijzigd ten opzichte van de topografische kaart uit circa 1850.

De Burcht (29) Leiden

beschrijving
Mottekasteel in het stadscentrum van Leiden, aangelegd op een kunstmatige heuvel bij een punt waar twee takken van de Rijn samenvloeien. Uit archeologisch onderzoek is gebleken dat de kasteelheuvel is opgeworpen in de 10de eeuw en aanvankelijk was voorzien van een houten gebouw. De huidige stenen burcht dateert waarschijnlijk uit het midden van de 12de eeuw. Bekend is dat de burcht in 1203 was opgebouwd uit tufsteen. Nadien is het kasteel op verschillende plaatsen hersteld met baksteen. Om de burcht compleet te omringen met water zijn de twee aangrenzende Rijntakken met elkaar verbonden door een gracht. Het tracé daarvan is gedeeltelijk nog herkenbaar in het tegenwoordige Van der Sterrepad aan de oostzijde van de burcht. De oorspronkelijke ingang bevond zich aan de westelijke zijde van de burcht. Mogelijk heeft hier ook een voorburcht gelegen. In de loop der tijden heeft het kasteel langzamerhand zijn militaire functie verloren. Omstreeks 1650 is de huidige hoofdingang aan de zuidoostelijke zijde gebouwd. In de eeuwen daarna is de burcht regelmatig veranderd en gerestaureerd. De motteheuvel is onder meer als een soort watertoren gebruikt en was daartoe voorzien van reservoirs en waterleidingen (grotendeels verdwenen). In de 18de eeuw heeft bij de hoofdingang waarschijnlijk een baroktuin op de motteheuvel bestaan (verdwenen). Momenteel is de burcht een openbaar toegankelijk rijksmonument.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: gerestaureerde stenen burcht, de kunstmatige motteheuvel, het tracé van het Van der Sterrepad (gracht);
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: de samenvloeiende riviertakken van de Rijn (Oude Rijn en Nieuwe Rijn);

- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteelterrein grensde direct aan basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur* (Oude en nieuwe Rijn): niet meer aanwezig door stedelijke bebouwing tussen de burcht en de Oude en Nieuwe Rijn;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: niet meer aanwezig;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: niet aanwezig, er is geen buitenplaatsperiode geweest, verdwenen baroktuin is niet als buitenplaats-aanleg geïnterpreteerd;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: de open ruimte tussen de burcht en de omringende bebouwing. Niet meer aanwezig vanwege stedelijke bebouwing tussen de burcht en de Oude en Nieuwe Rijn.

toelichting
De omgeving van het kasteelterrein wordt sterk gedomineerd door de bebouwing van de Leidse binnenstad.

Cronesteyn (30) Leiden

beschrijving
Huisplaats van de voormalige ridderhofstede Cronesteyn, die in de 14de eeuw is gesticht uit een versterkte hoeve. Na verwoesting in 1573-1574 tijdens het beleg van Leiden werd Cronesteyn enkele jaren later herbouwd als buitenplaats. Na verval in de 18de eeuw zijn de laatste resten van het huis omstreeks 1800 afgebroken. Momenteel resteren nog fundamenten en zichtbare overblijfselen van de vroegere gracht rondom het huis. Het kasteelterrein ligt sinds 1982 in het openbare Polderpark Cronesteyn.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het omgrachte kasteelterrein;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: het middeleeuwse Rijn-Schiekanaal;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteelterrein grenst direct aan basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur* (verkavelingspatroon Polderpark): niet aanwezig, kasteelterrein grenst direct aan basisstructuur;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: verkavelingspatroon Polderpark;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: niet meer aanwezig;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: niet aanwezig vanwege omringende bossages.

toelichting
De omgeving ten noorden van het Rijn-Schiekanaal (volgt op deze locatie de voormalige Roomburger wetering) wordt gedomineerd door de stedelijke

bebouwing van Leiden. Het verkavelingspatroon in het Polderpark is bij de parkaanleg (bewust) op hoofdlijnen niet gewijzigd ten opzichte van de topografische kaart uit circa 1850 en vormt een referentie aan de laatmiddeleeuwse ontginningsstructuur.

Ter Does (36) Leiderdorp

beschrijving
Huisplaats van het voormalige kasteel Ter Does. Bekend is dat de Hollandse graaf Floris V (1256-1296) Dyderic van der Does heeft beleend met land aan de Does, een tot afwateringskanaal omgevormde natuurlijke waterloop. Meest aannemelijk is dat het kasteel is ontstaan uit een versterkte ontginningshoeve langs de Does. Omstreeks 1300 had het de vorm van een omgrachte woontoren, waaromheen later een ringmuur is aangelegd. Rond 1500 vonden enkele uitbreidingen plaats. Nadat het kasteel in 1591 was gekocht en opgeknapt door vlootvoogd Pieter van der Does is het in de 18de eeuw afgebroken. De kasteelheuvel is nadien geëgaliseerd. De plek waar het kasteel heeft gestaan is nog waarneembaar als een flauwe glooiing in het terrein die wordt omgeven door een cirkelvormige laagte die correspondeert met de voormalige gracht. Ook zijn nog resten van de oude tuinmuren zichtbaar.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het glooiende kasteelterrein met de resten van de omgrachting;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: de Does;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteelterrein grenst direct aan basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur* (Does en laatmiddeleeuwse veenontginningen): niet aanwezig, kasteelterrein grenst direct aan basisstructuur;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt:

verkavelingspatroon van het open weidegebied ten zuiden van de Does (Polder Achthoven);
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: resten van de oude tuinmuren;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: open weidegebied ten zuiden van de Does.

toelichting
De omgeving ten noorden van de Does wordt gedomineerd door de stedelijke bebouwing van Leiderdorp. Het verkavelingspatroon van het open weidegebied ten zuiden van de Does is in essentie niet gewijzigd ten opzichte van de topografische kaart uit circa 1850 en vormt een referentie aan de laatmiddeleeuwse ontginningsstructuur.

Zwieten (64) Zoeterwoude

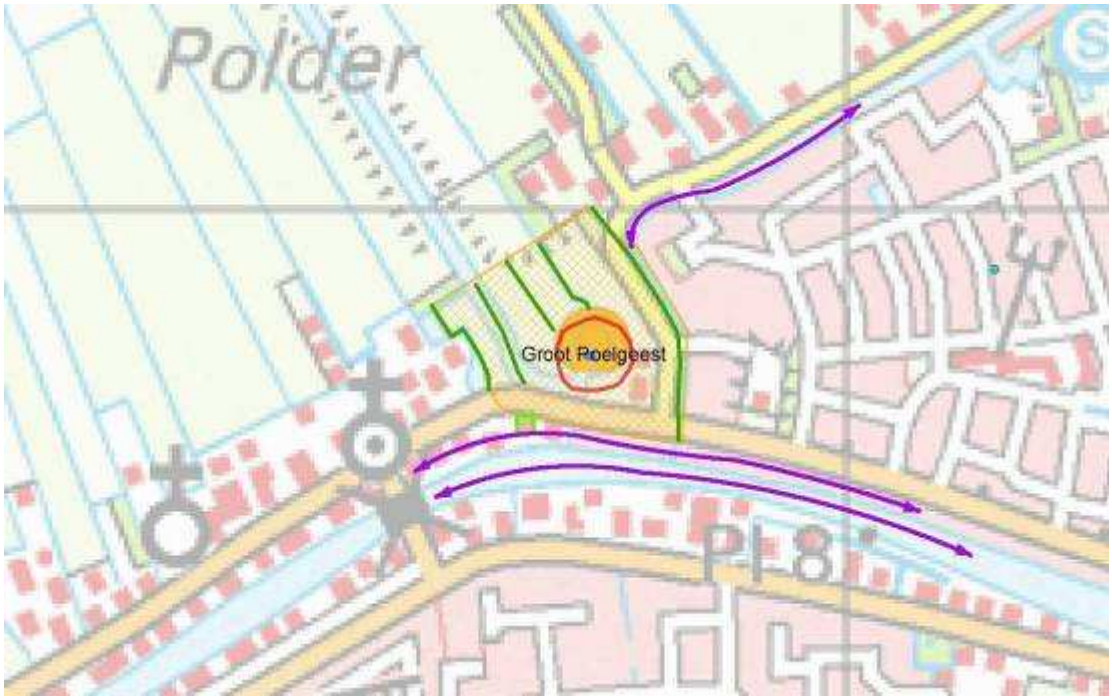
beschrijving
Huisplaats van het voormalige kasteel Zwieten. In 1321 stond dit kasteel bekend als Hollands leen. Meest aannemelijk is dat het kasteel is ontstaan uit een versterkte ontginningshoeve langs de Weipoortsche Vliet, een tot afwateringskanaal omgevormde natuurlijke waterloop. In de 17de eeuw had het de vorm van een omgracht huis dat bestond uit twee naast elkaar gelegen vleugels met vier op de hoeken van deze aanleg geplaatste torens. Begin 18de eeuw werd het huis ingrijpend verbouwd en in 1805 is het afgebroken. Momenteel resteert nog het kasteelterrein waarin zich funderingen bevinden en dat wordt omringd door de resten van de oorspronkelijke slotgracht.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het kasteelterrein met omgrachting;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: de Weipoortsche Vliet;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel grensde direct aan basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: niet aanwezig, kasteel grensde direct aan basisstructuur;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: niet meer aanwezig; de van oorsprong laatmiddeleeuwse percelering is op het terrein van de Heineken-brouwerij verdwenen;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: niet meer aanwezig;

- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: de parkeerterreinen bij de Heineken-brouwerij ten zuiden en ten westen van het kasteelterrein.

toelichting
De omgeving rondom het kasteelterrein wordt gedomineerd door bebouwing en parkeerterreinen van de Heineken-brouwerij en ten zuiden daarvan de spoorweg en de provinciale weg N11. De loop van de Weipoortsche Vliet op het terrein van de Heineken-brouwerij is in essentie niet gewijzigd ten opzichte van de topografische kaart uit circa 1850 en vormt nog een referentie aan de laatmiddeleeuwse ontginningsstructuur.

Groot-Poelgeest (65) Koudekerk aan den Rijn

beschrijving
Door gracht omgeven kasteelterrein met resten van het voormalige huis Groot-Poelgeest. De oudst bekende vermelding van dit kasteel dateert uit 1326 toen het door de familie Poelgeest in leen werd opgedragen aan de Hollandse grafelijkheid. Gezien de ronde basisvorm van het kasteel is een aanleg in de 13de eeuw het meest aannemelijk. Mogelijk heeft de familie Poelgeest de burcht meteen bij hun vestiging in Koudekerk rond 1250 laten aanleggen. Overeenkomstig met De Burcht in Leiden werd Groot-Poelgeest gebouwd bij een plaats waar twee rivierarmen van de Rijn samenvloeiden (Oude en Luttike Rijn). Nadat de familie Poelgeest in 1705 was uitgestorven, is het kasteel vervallen. Op het kasteeleiland staat nu nog een torentje van het voormalige poortgebouw van het kasteel en aan de weg langs de Oude Rijn staat nog een bijbehorend koetshuis uit 1648. Eiland, torentje en koetshuis zijn rijksmonumenten en niet vrij toegankelijk.

De biotoop bestaat uit:

- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het kasteelterrein met daarop overgebleven torentje van het poortgebouw, omgrachting;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: de Oude en Luttike Rijn en Rijndijk (Dorpsstraat);
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel grenst direct aan basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur* (Oude en Luttike Rijn en Rijndijk): niet aanwezig, kasteel grenst direct aan basisstructuur. Wel is door bebouwing aan de zuidkant van de Dorpsstraat het zicht vanaf het kasteelterrein op de Oude Rijn vrijwel verdwenen;

- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: verkavelingspatroon ten noorden van de Oude Rijn;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: koetshuis;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: open weidepercelen direct rondom het kasteelterrein.

toelichting
De omgeving ten oosten van het kasteelterrein wordt gedomineerd door de bebouwing van Koudekerk aan den Rijn. Het verkavelingspatroon van het open weidegebied ten noorden van de Oude Rijn en de bebouwde kom van Koudekerk aan den Rijn is in essentie niet gewijzigd ten opzichte van de topografische kaart uit circa 1850 en vormt tezamen met de Oude en Luttike Rijn een referentie aan de laatmiddeleeuwse ontginningsstructuur.

Klein-Poelgeest (66) Koudekerk aan den Rijn

beschrijving
In 1988 in een parkje geconsolideerde funderingen van het voormalige huis Klein Poelgeest. Dit kasteeltje is in de 14de eeuw gebouwd langs de tot Lagewaardse wetering vergraven Luttike Rijn, door een broer van de bezitter van het naburige Groot-Poelgeest (65). Het aanzien van het middeleeuwse huis is onbekend, waarschijnlijk is dat verwoest in de 16de eeuw tijdens de Opstand. Op een gravure uit 1730 is een 17de-eeuws aandoend huis op een omgracht terrein te zien. In de 18de eeuw lag rond Klein-Poelgeest een park met lanen, boomgaarden en waterpartijen. Naast het huis stond een boerderij voor de exploitatie van de bijbehorende landbouwgronden. Na het overlijden van de laatste bewoner in 1773 heeft het huis leeggestaan totdat het in 1832 werd afgebroken en het terrein werd afgegraven ten behoeve van kleiwinning voor de baksteenindustrie.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: de geconsolideerde funderingsresten in het parkje;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: de Luttike Rijn/Lagewaardse wetering;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel grensde direct aan basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur* (Oude en Luttike Rijn en Rijndijk): niet aanwezig, kasteel grensde direct aan basisstructuur. Wel is de zichtrelatie tussen de funderingsresten en de Lagewaardse wetering verstoord door tussenliggende woningen;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: niet direct rondom de funderingsresten, wel nog verkavelingspatroon aanwezig ten noorden van de Luttike Rijn/Lagewaardse wetering;

- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: niet meer aanwezig;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: het omringende parkje/openbare ruimte waarin de funderingsresten staan opgesteld.

toelichting
De directe omgeving ten van het kasteelterrein ten zuiden van de Luttike Rijn/Lagewaardse wetering wordt gedomineerd door de bebouwing van Koudekerk aan den Rijn. Het verkavelingspatroon van het open weidegebied ten noorden van de Luttike Rijn/Lagewaardse wetering is in essentie niet gewijzigd ten opzichte van de topografische kaart uit circa 1850 en vormt tezamen met deze wetering een referentie aan de laatmiddeleeuwse ontginningsstructuur.

Den Tol (67) Koudekerk aan den Rijn

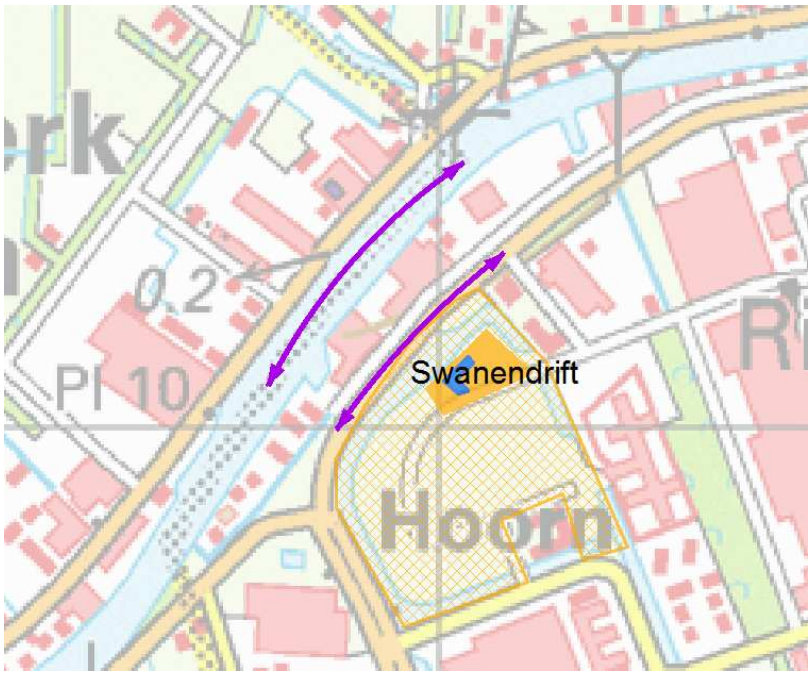
beschrijving
Omgracht kasteelterrein met resten van de voormalige ridderhofstede Den Tol. De oudst bekende vermelding dateert uit 1306. Meest waarschijnlijk is het kasteel ontstaan uit een versterkte ontginningshoeve langs de tot Lagewaardse wetering vergraven Luttike Rijn. Op grond van de benaming is echter ook een oorspronkelijke relatie denkbaar met de Karolingische tolheffing aan de Rijn te Koudekerk. Hoe het middeleeuwse kasteel er uit zag, is onbekend. Afbeeldingen uit het begin van de 18de eeuw laten een groot herenhuis zien. Daaromheen heeft een park gelegen dat na een verkoop van het kasteel in 1733 is gerooid en omgevormd tot bouwland. Bij de afbraak van het kasteel in 1781 bleef een *bouwhuis* gespaard, dat met de gronden van Den Tol werd verpacht. Omstreeks 1807 is een nieuw herenhuis gebouwd en een landgoedbos met lanen aangelegd. Dat huis werd in 1905 afgebroken en delen ervan zijn opgenomen in de thans nog bestaande boerderij (inclusief kelder met resten uit oudere bouwfasen van het kasteel). Den Tol is een rijksmonument en niet openbaar toegankelijk.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het (hernieuwd) omgrachte terrein met boerderij waarin nog delen van het vroegere kasteel aanwezig zijn;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: de Luttike Rijn/Lagewaardse wetering;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: Hofstedelaantje (gereconstrueerd);
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur* (Luttike Rijn en laatmiddeleeuwse veenontginningen), de ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en het *koppelstuk*

(Hofstedelaantje): noordelijk deel van het tegenwoordige Hofstedepark, zichtrelatie deels belemmerd door aanwezige boombegroeiing;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: gereconstrueerd Hofstedelaantje en verkavelingspatroon ten noorden van de Luttike Rijn en de bebouwde kom van Koudekerk aan den Rijn;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: niet meer aanwezig, tenzij enkele bomen in het Hofstedepark teruggaan op de buitenplaats-aanleg;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: het omringende Hofstedepark rondom het kasteelterrein.

toelichting
De directe omgeving van het Hofstedepark met daarin het kasteelterrein wordt gedomineerd door de omliggende bebouwing van Koudekerk aan den Rijn. Het verkavelingspatroon ten noorden van de Luttike Rijn is in essentie niet gewijzigd ten opzichte van de topografische kaart uit circa 1850 en vormt samen met de vergraven Luttike Rijn een referentie aan de laatmiddeleeuwse ontginningsstructuur. Op de topografische kaart uit 1912 zijn rondom het kasteelterrein geen landschappelijke elementen herkenbaar die wijzen op de aanwezigheid van een park of tuinaanleg.

Swanendrift (71) Alphen aan den Rijn

beschrijving
Overblijfselen van het voormalige huis Swanendrift in een uit grasland bestaand terrein aan de Hoorn, langs de Oude Rijn. De resten zijn aangetroffen tijdens een archeologische opgraving in 1998. De 18de-eeuwse buitenplaats Swanendrift is waarschijnlijk ontstaan uit het adellijke huis Leeuwen dat in 1323 door Dirk van Leeuwen in leen werd opgedragen aan graaf Willem III. Van de buitenplaats zijn geen afbeeldingen bekend, maar in 1760 werd het omschreven als een herenhuis met tuinmanshuis en boerderij met 300 roeden wei- en hooiland.
Tijdens de opgraving in 1988 zijn beerputten, waterkanalen en kademuren gevonden. Daarnaast werden in de vorm van een laag buxus-snoeihout aanwijzingen voor formele tuinaanleg gevonden. Ook werden resten van betrekkelijk zwaar, uit flinke bakstenen opgetrokken muurwerk aangetroffen, van een huis uit de 14de of 15de eeuw (vermoedelijk van het huis Leeuwen). Er bestaan plannen om de overblijfselen in het zicht te laten en op te nemen in een bedrijventerrein dat op de locatie is gepland.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: de na de opgraving achtergebleven resten in het grasland (ten zuiden van de Hoorn);
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: de Oude Rijn en zuidelijke Rijndijk (de Hoorn);
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel grensde direct aan de basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: niet aanwezig, locatie grenst direct aan de basisstructuur. Wel is de zichtrelatie tussen de buitenplaatsresten en de Oude Rijn verstoord door het industrieterrein tussen de Hoorn en de Oude Rijn;

- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: niet meer aanwezig;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: niet meer aanwezig;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: het terrein met grasland waar de overblijfselen zich bevinden.

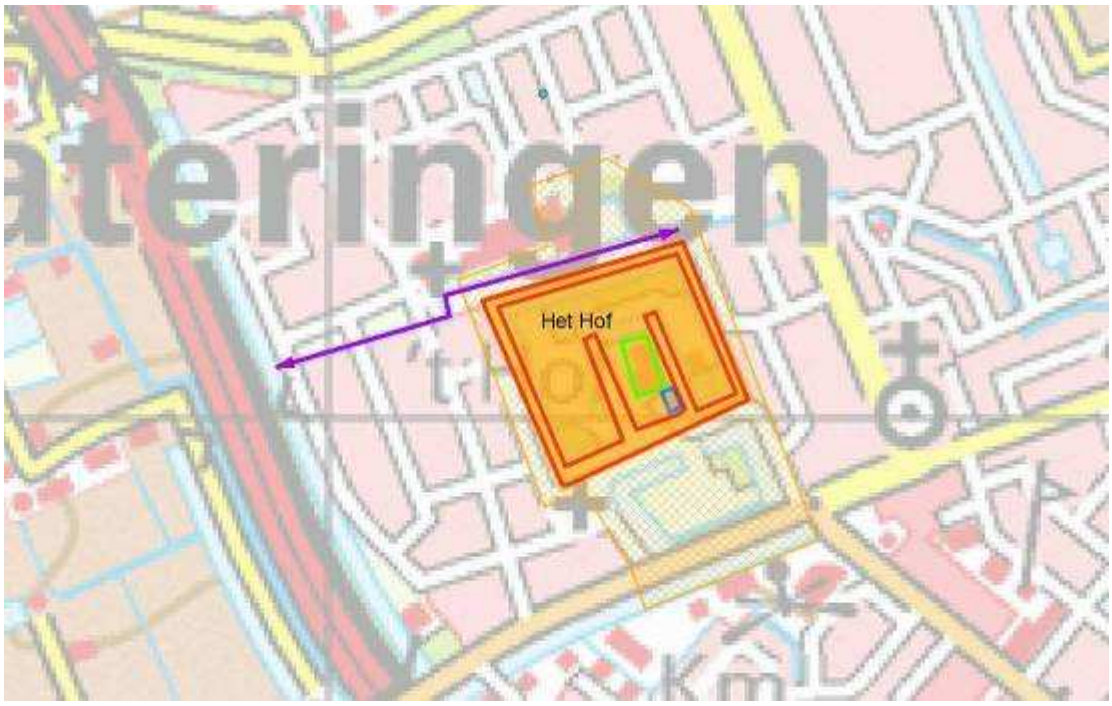
toelichting
De directe omgeving ten van het grasland wordt gedomineerd door de bebouwing van het omringende industrieterrein. Het verkavelingspatroon van het open weidegebied ten westen van de Compierekade is in essentie niet gewijzigd ten opzichte van de topografische kaart uit circa 1850. Tezamen met de Oude Rijn vormt dit verkavelingspatroon een referentie aan de laatmiddeleeuwse ontginningsstructuur.

Polanen (129) Monster

beschrijving
Pseudo-ruïne uit 1993, aangelegd in de tuin van de villa Nieuw-Polanen, vlakbij de plaats waar in 1981 de overblijfselen van het middeleeuwse kasteel Polanen zijn opgegraven. Daarbij zijn onder meer fundamenten van een zware donjon van 7 bij 7 meter blootgelegd. De donjon stond op een terrein van 42 bij 29 meter dat werd omgeven door een 12 meter brede gracht. Meest aannemelijk is dat het kasteel is aangelegd langs de Boomawetering: een tot afwateringskanaal omgevormde natuurlijke waterloop. Het kasteel is eind 14de eeuw verwoest. De bij de opgraving gevonden kloostermoppen zijn door de eigenaar van het terrein gebruikt voor de bouw van de pseudo-ruïne in zijn voortuin.

*biotoo*p
Het is niet mogelijk voor Polanen een kasteelbiotoop aan te geven. Op het oorspronkelijke kasteelterrein zijn na de opgraving in 1981 tuinbouwkassen gebouwd. De enige nog waarneembare resten van het kasteel zijn de voor de pseudo-ruïne gebruikte stenen. Dit bouwwerk staat niet op de oorspronkelijke kasteel-locatie. De vroegere landschappelijke context is nauwelijks ervaarbaar.

Het Hof (130) Wateringen

beschrijving
Terrein waarop een vroegmiddeleeuwse curtis (hofboerderij) en vanaf de 13de eeuw het kasteel van Wateringen hebben gestaan. Het complex is gesticht aan het riviertje de Gantel. In 1485 werd in het kasteel een cisterciënzer klooster gevestigd. Na verwoesting van het klooster in 1573 werd hier een buitenplaats gevestigd. In 1806 werd het Hof verkocht en gesloopt, waarna het landgoed in gebruik werd genomen als boerderij. Na aankoop door de gemeente Wateringen in 1951 werd de boerderij omgevormd tot een cultureel centrum en de weilanden tot een park. De middeleeuwse slotgrachten zijn nog intact en bij de in 1984 gerestaureerde boerderij staan enkele gevonden muurrestanten van het kasteel opgesteld.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het kasteelterrein met omgrachting, de opgestelde muurrestanten van het kasteel;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: Gantel;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteelterrein grensde direct aan basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur* (Gantel): het tegenwoordige Hofpark (zichtrelatie deels belemmerd door aanwezige boombegroeiing);
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: in enkele hoofdlijnen nog aanwezig, maar sterk aangetast door bebouwing van Wateringen en nauwelijks ervaarbaar vanwege tuinbouwkassen;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: boerderij;

- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: het omringende Hofpark rondom het kasteelterrein.

toelichting
De directe omgeving van het Hofpark met daarin het kasteelterrein wordt gedomineerd door de omliggende bebouwing van Wateringen. De relatie van het kasteelterrein met de loop van de Gantel is in de huidige situatie niet evident waarneembaar.

De Kenenburg (135) Schipluiden

beschrijving
Terrein van het voormalige kasteel De Kenenburg dat in de 12de eeuw is gesticht langs de Gaag, een tot afwateringskanaal vergraven natuurlijke waterloop. In de 16de eeuw bestond het kasteel uit een hoofdburcht met voorburcht, die in 1573 is verwoest. In de 17de eeuw werd het kasteel zonder de voorburcht herbouwd als buitenplaats, met daaromheen tuinen. Rond 1800 is het kasteel gesloopt en zijn de tuinen in gebruik genomen als landbouwgrond. Van historische prenten en uit opgravingen tussen 1966 en 1989 is veel bekend over het uiterlijk en de plattegrond van het voormalige kasteel (vierkante grondvorm met donjon). Het kasteelterrein ligt momenteel in een woonwijk en is ingericht als parkje. Ter herinnering aan de burcht is in 1993 een deel van de hoofdtoren en wat muurwerk opgemetseld, als referentie aan de situatie in de 17de eeuw.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: locatie met het uit 1993 daterende torendeel en muurwerk (niet authentiek);
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: de Gaag;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet meer aanwezig;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: niet meer aanwezig door huidige bebouwing tussen het kasteelterrein en de Gaag;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: niet meer aanwezig door bebouwing van Schipluiden;

- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: niet meer aanwezig;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: het omringende parkje en parkeerterreinen rondom het opgemetselde muurwerk en torendeel.

toelichting
De directe omgeving van het Hofpark met daarin het kasteelterrein wordt gedomineerd door de omliggende bebouwing van Schipluiden. Hierdoor is er geen directe zichtrelatie tussen het kasteelterrein meer en de loop van de Gaag.

De Molenwerf (137) Gouda

beschrijving
Cirkelvormig, omgracht en bebouwd terrein met een doorsnede van circa 60 meter ten zuidoosten van de Grote of Sint Janskerk. Aangenomen wordt dat het hier gaat om een overblijfsel van de (kasteel)motte van het geslacht Van der Goude, gesitueerd aan het riviertje De Gouwe vlak bij de samenvloeiing met de Hollandse IJssel. Deze veronderstelling wordt ondersteund door archeologische gegevens, hoewel op deze locatie geen sprake is van een archeologisch monument. Bovengronds is alleen de cirkelvormige gracht en het naar het midden toe oplopende terrein waarneembaar.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: de cirkelvormige gracht en het oplopende terrein daarbinnen;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: het riviertje de Gouwe/gracht;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel grensde vrijwel direct aan de Gouwe;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: niet meer aanwezig door bebouwing tussen kasteelterrein en gracht/Gouwe;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: niet meer aanwezig;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: er heeft zich geen buitenplaats-aanleg voorgedaan;

- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: niet meer aanwezig door bebouwing tussen kasteelterrein en gracht/Gouwe.

toelichting
De omgeving van het kasteelterrein wordt sterk gedomineerd door de bebouwing in de binnenstad van Gouda.

Ter Goude (138) Gouda

beschrijving
Terrein met overblijfselen van het kasteel dat tussen 1361 en 1384 door de heer van Gouda bij de stad werd gebouwd langs de Hollandse IJssel. Tussen 1577 en 1808 is het kasteel in gedeelten afgebroken. In 1631 werd op de restanten van het kasteel een molen gebouwd. In het tegenwoordige Houtmanplantsoen bevinden zich nog muurdelen, de fundamenten van een toren en resten van de kasteelkelder.

De biotoop bestaat uit:

- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: geconsolideerde resten in het Houtmanplantsoen. Daarnaast zijn onder de molen en omliggende bebouwing aan de Punt nog omvangrijke muurdelen en gewelven aanwezig. De Chartertoren is bij de molen in de bestrating aangegeven;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: de Hollandse IJssel;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel grensde direct aan de basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: niet aanwezig, locatie grenst direct aan de basisstructuur;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: het stratenpatroon van de oude binnenstad van Gouda. In de oostelijk aangrenzende wijk Kort Haarlem is het oorspronkelijke verkavelingspatroon nog herkenbaar in het stratenpatroon;

- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: er heeft zich geen buitenplaats-aanleg voorgedaan;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: het omringende Houtmanplantsoen, de Nieuwe Veerstal en de Hollandse IJssel.

toelichting
Bij dit kasteelterrein is sprake van een historisch-stedebouwkundige context. Visueel goed waarneembare relatie tussen kasteelterrein, historische stadskern en Hollandsche IJssel.

Huis te Riviere of Mathenesse (143) Schiedam

beschrijving
Overblijfselen van het Huis te Riviere dat in 1258 werd gebouwd door Aleida, een dochter van de Hollandse graaf Floris IV. In 1339 werd Dirk van Mathenesse ermee beleend. Het kasteel omvatte een omgrachte donjon die rond 1350 is vergroot. Ten zuiden van de donjon lag mogelijk al in de 13de eeuw een voorburcht. In 1575 en 1590 is het kasteel verwoest. Momenteel resteren van dit kasteel nog bakstenen muurdelen van de donjon, gedeeltelijk tot en met de tweede bouwlaag bewaard gebleven. De ruïne is rijksmonument en wordt sinds 1997 door hoogbouw omgeven.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: de muurresten van de donjon;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: het riviertje de Schie en de daarin omstreeks 1250 aangelegde dam;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: Broersvest;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: deels niet meer aanwezig door bebouwing langs de Schie;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: niet meer aanwezig als gevolg van verstedelijking;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: er heeft zich geen buitenplaats-aanleg voorgedaan;

- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: Broersvest en onbebouwd terrein tussen Broersvest en kantoorgebouw.

toelichting
De omgeving van het kasteelterrein wordt sterk gedomineerd door de bebouwing van Schiedam.

Ten Berghe (149) Rotterdam

beschrijving
Overblijfselen van het kasteel Huis ten Berghe dat waarschijnlijk in de 13de eeuw is gebouwd (oudst bekende vermelding 1269) op een donk (opgestoven rivierduin uit de laatste ijstijd), niet ver van het riviertje de Rotte. Het kasteel bestond uit een rechthoekige bakstenen donjon. Bij de woontoren stonden een kerkje en een boerderij. In 1426 is de woontoren verwoest. Sinds de 19de eeuw hebben voorname families hun grafkelders in en om de ruïne laten plaatsen, waardoor deze momenteel wordt omgeven door een terrasaanleg van graven. Donk, begraafplaats en kerk zijn meebeschermd in het archeologisch rijksmonument.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: de muurresten van de donjon;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: de donk van Hillegersberg waarop het kasteel is gebouwd, de weg daar overheen, de Bergse Dorpsstraat;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel lag aan de basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: niet aanwezig, kasteel lag aan de basisstructuur;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: sterk gewijzigd als gevolg van turfwinning, aanleg van droogmakerijen en verstedelijking;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: er heeft zich geen buitenplaats-aanleg voorgedaan;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: begraafplaats rondom de ruïne.

toelichting
De directe omgeving van het kasteelterrein wordt sterk gedomineerd door de aanwezigheid van de naastliggende kerk.

IJsselmonde (150) Rotterdam

beschrijving
Terrein waarop het kasteel IJsselmonde heeft gestaan. De geschiedenis van dit kasteel gaat terug tot 1072 toen de Utrechtse bisschop een versterking liet bouwen aan de monding van de Hollandse IJssel in de Lek. Omstreeks 1665 is een opvolger van dit kasteel afgebroken, waarna een nieuw kasteel is gebouwd met een vierkante plattegrond en achtkantige torens op de hoeken. Dit kasteel stond pal ten westen van de nog bestaande kerk. Rond 1900 is het kasteel afgebroken en de bijbehorende parkaanleg ten zuiden van het kasteel verwijderd. Alleen het koetshuis dat dateert uit 1679 is nog aanwezig; het heeft nu een horecabestemming.

De biotoop bestaat uit:

- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: geen resten van het eigenlijke kasteel, alleen van het 17e-eeuwse koetshuis en recente reconstructie van een torendeel;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: Lek/Lekdijk en monding van de Hollandse IJssel;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet (meer) aanwezig;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: stukje open terrein aan de westzijde van Oud-IJsselmonde, zichtrelatie deels belemmerd door aanwezige bomen;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: niet meer aanwezig als gevolg van verstedelijking/aanleg infrastructuur;

- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: er heeft zich geen buitenplaats-aanleg voorgedaan;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: open terrein aan de westzijde van Oud-IJsselmonde.

toelichting
De omgeving van het kasteelterrein wordt sterk gedomineerd door de bebouwing en grootstedelijke infrastructuur rond Rotterdam.

Capelle (159) Capelle aan den IJssel

beschrijving
Omgracht kasteelterrein met resten van het voormalige kasteel Capelle dat omstreeks 1285 is gebouwd. In 1351 werd het kasteel verwoest waarna een nieuw kasteel werd gebouwd dat alweer in 1394 ook werd verwoest. Vervolgens werd een nieuw - niet versterkt – huis gebouwd ten noorden van het kasteelterrein. In 1612 is op het oude kasteelterrein een herenhuis met kasteelachtige allure gebouwd dat in 1797 is gesloopt. Momenteel is alleen het archeologisch beschermde terrein aan de Slotlaan nog herkenbaar en aan de overzijde van de Slotlaan staat nog de gevangenis van het kasteel. Noordelijk van het kasteelterrein zijn in het plaveisel van het Slotplein de contouren van laatmiddeleeuwse niet versterkte huis aangegeven. Direct westelijk van het kasteelterrein ligt een terrein van hoge archeologische waarde met resten van een dam en duikers uit de Romeinse tijd.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het omgrachte kasteelterrein, gevangenis, contouren van het onversterkte huis aangegeven in de bestrating aan het Slotplein;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: Hollandse IJssel en daarlangs gelegen kade;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel grensde direct aan basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: smalle open strook tussen kasteelterrein en IJsseldijk en parkeerterrein aan de Holllandse IJssel;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: niet meer aanwezig als gevolg van verstedelijking;

- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: niet meer aanwezig als gevolg van verstedelijking;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: open terrein direct rondom het kasteelterrein, inclusief het aangrenzende Slotplein.

toelichting
De omgeving van het kasteelterrein wordt vrij sterk gedomineerd door de omliggende bebouwing. Op de topografische kaarten uit circa 1850 en 1900 staan rondom het kasteelterrein nog lanen afgebeeld die waarschijnlijk deel hebben uitgemaakt van tuinaanleg bij het kasteel. Deze lanenstructuur is in het huidige stratenpatroon niet meer aanwezig.

Liesvelt (160) Liesveld

beschrijving
Omgracht kasteelterrein met overblijfselen van kasteel Liesvelt. De oudst bekende vermelding van een heer te Liesveld dateert uit 1283, waarschijnlijk was de heerlijkheid een Hollands leen. Liesveld moet een aanzienlijk kasteel zijn geweest bestaand uit een hoofdburcht met voorterrein. In 1572 werd Liesveld verwoest en daarna weer opgebouwd. Rond 1700 lag voor het kasteel een ommuurd voorplein, dat deels was bebouwd en deels was voorzien van een formele tuinaanleg. Een poortgebouw met twee aangebouwde vleugels en een voorliggende brug sloot het terrein af. Na een dijkdoorbraak bij Lexmond is het kasteel in 1740 afgebroken, waarna in 1745 een nieuw gebouw is opgetrokken. Momenteel bestaat in de vorm van een koetshuis, dat in oorsprong waarschijnlijk dateert uit de 16de eeuw, nog een deel van de zuidelijke vleugel aan het poortgebouw.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het omgrachte kasteelterrein met koetshuis;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: Lek en zuidelijke Lekdijk;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel grensde direct aan basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur* (Lek en Lekdijk): smalle strook tussen kasteelterrein en Lekdijk, zichtrelatie deels verstoord door bebouwing langs de binnenzijde van de Lekdijk;

- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: open agrarische gebied ten oosten en ten zuiden van het kasteelterrein;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: niet meer aanwezig;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: open weidepercelen rondom het kasteelterrein.

toelichting
De directe omgeving rondom het kasteelterrein wordt relatief sterk gedomineerd door de bebouwing van het dorpje Liesveld. Het verkavelingspatroon van het agrarische gebied ten oosten en ten zuiden van het kasteelterrein is in essentie niet gewijzigd ten opzichte van de topografische kaart uit circa 1850 en vormt tezamen met de Lekdijk een referentie aan de laatmiddeleeuwse ontginningsstructuur.

Huis Herlaer (161) Ameide

beschrijving
Middeleeuws kasteel aan de Lekdijk dat in de 18de eeuw werd vervangen door een herenhuis. Het huis is vóór 1822 gesloopt, de 18de-eeuwse hekpijlers bestaan nog. Op het terrein staat een moderne villa omgeven door fruit- en groententeelt.

De biotoop bestaat uit:

- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het terrein met in de bodem de resten van het kasteel;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: de Lekdijk;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteelterrein grenst direct aan de basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: niet aanwezig, kasteelterrein grenst direct aan de basisstructuur;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: enkele lijnen gaan terug op de verkavelingsstructuur haaks op de Lekdijk;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: hekpijlers aan de voet van de Lekdijk;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: onbebouwd terrein aan de noordoostkant, tussen kasteellocatie en Lekdijk, verder veel beplanting (boomgaarden e.d.).

toelichting
De directe omgeving van het kasteelterrein wordt gedomineerd door boomgaarden en een bosje aan de Lekdijk.

De Burcht (165) Oostvoorne

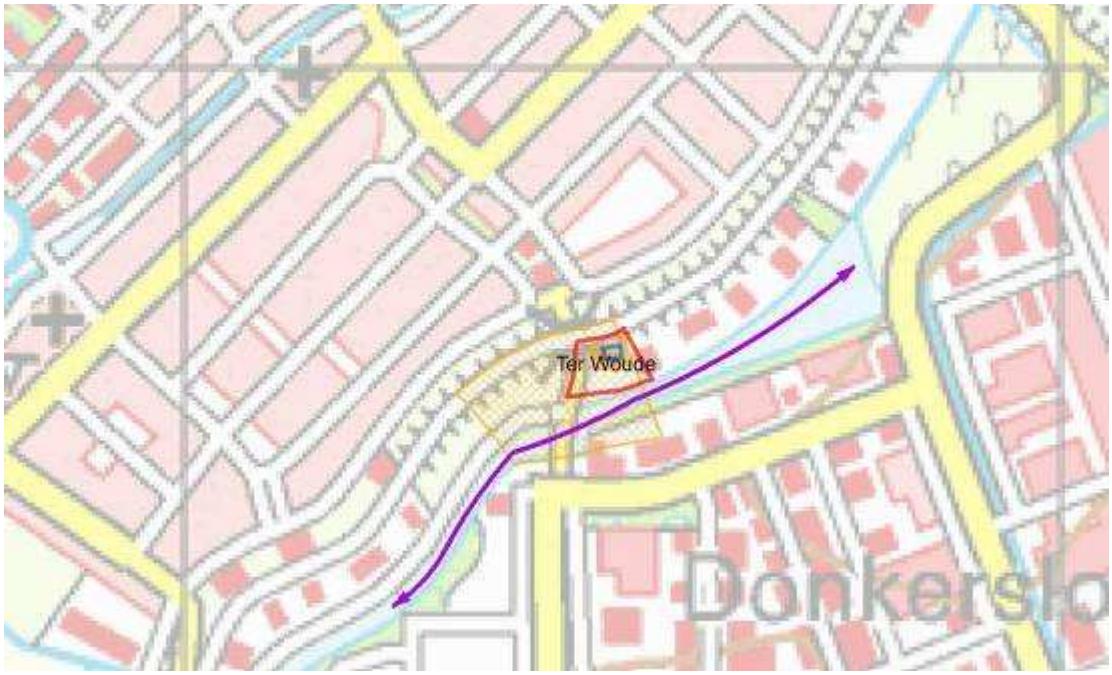
beschrijving
Deels gereconstrueerd mottekasteel met omgrachting in het dorp Oostvoorne. Het kasteel is gesticht in de late 12e of vroege 13de eeuw. Op de motteheuvel stond een woontoren of donjon die werd omgeven door een ringmuur. In de 14de eeuw lag aan de westelijke zijde van het mottekasteel een voorburcht met daarin representatieve vertrekken.
Samenhangend met achterstallig onderhoud en gebreken werd in 1534 een gedeelte van de voorburcht afgebroken. In 1552 volgde gedeeltelijke sloop van de donjon in de hoofdburcht en de poorttoren. In de 17de eeuw was de burcht tot een ruïne vervallen die in 1824 werd geslecht. Vanwege de grote cultuurhistorische waarde werd in 1934 gestart met de ontgraving van de hoofdburcht en in 1953 begonnen met de consolidatie van de ontgraven funderingen. Het terrein van de voorburcht (apart archeologisch monument) is tot op heden ongemoeid gelaten en nog niet archeologisch onderzocht.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het omgrachte terrein van de hoofdburcht met geconsolideerde funderingen en opgebouwde muurresten, het open met gras begroeide terrein van de voorburcht;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: op google earth en historische kaarten lijkt een slootje zichtbaar dat vanaf de kasteelgracht noordwaarts loopt naar de Noorddijk. Dit slootje zou een restant van een kreek kunnen zijn die naar de Maas(monding) voerde en waaraan het kasteel werd gesitueerd;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteelterrein grenst direct aan de basisstructuur;

- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur* (sloot ten noorden van kasteelgracht): niet aanwezig, kasteelterrein grenst direct aan de basisstructuur;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: op hoofdlijnen behouden, door toegenomen bebouwing wel minder goed herkenbaar;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: er heeft zich geen buitenplaatsfase voorgedaan;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: onbebouwd terrein direct rondom het kasteelterrein.

toelichting
De directe omgeving van het kasteelterrein wordt vrij sterk gedomineerd door de tegenwoordige bebouwing van Oostvoorne.

Ter Woude (177) Ridderkerk

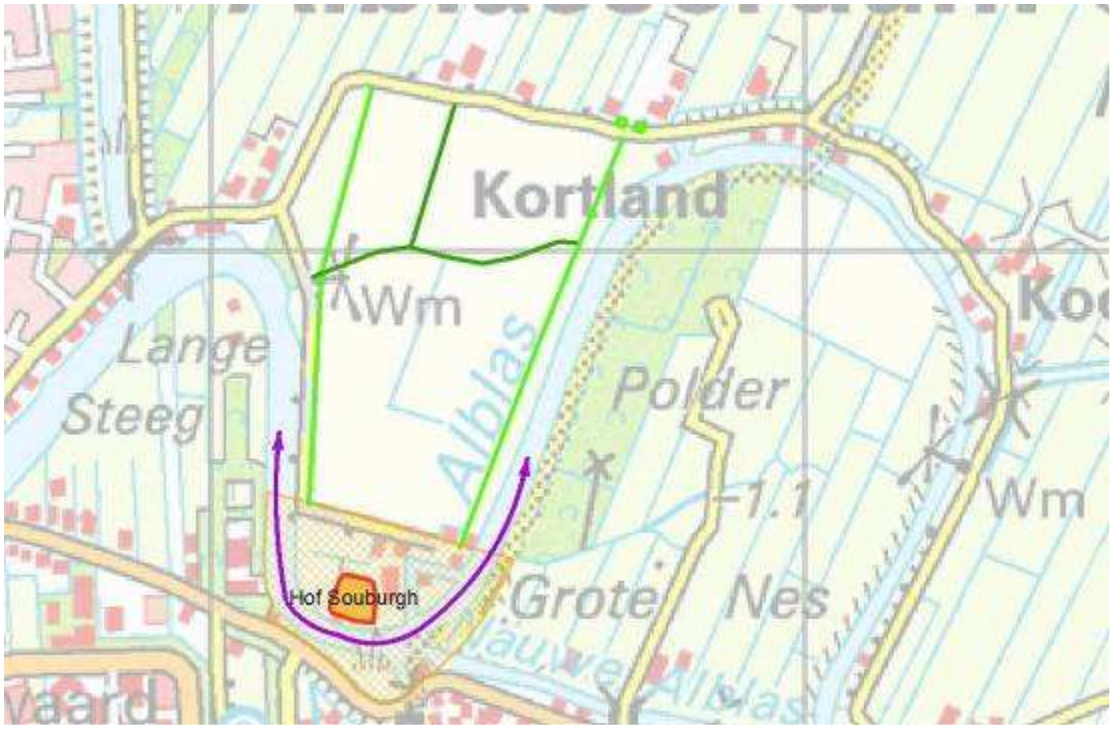
beschrijving
Terrein met overblijfselen van het kasteel van de familie Van Woude die hier een grafelijk domein in leen hield. De bouw van het kasteel langs de toenmalige Merwede begon in 1372, maar het gebouw is nooit voltooid omdat de Riederwaard in 1373 onder water kwam te staan. Het muurwerk is tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten omver getrokken en bij de Sint-Elisabethsvloed in 1421 raakten de resten met een laag klei bedekt. In 1968/69 zijn de resten van het kasteel terug gevonden en is het muurwerk geconsolideerd en gedeeltelijk weer opgemetseld. Ook een deel van de gracht is gereconstrueerd.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: geconsolideerde en deels opgemetselde muurresten van het kasteel, deels gereconstrueerde omgrachting;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: de voormalige loop van de Merwede, nu herkenbaar in de vorm van de polder Woude en de daarin recentelijk nieuw aangelegde waterloop;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: indien aanwezig geweest niet meer herkenbaar als gevolg van overstromingen, inpoldering en herinrichting;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: het onbebouwde gebied tussen de kasteelruïne en de nieuw geconstrueerde waterloop in de polder Woude;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: alleen nog referentie aan de voormalige loop van de Merwede in de langgerekte

vorm van de polder Woude en de daarin recentelijk nieuw aangelegde waterloop;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: er heeft zich geen buitenplaatsfase voorgedaan;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: het onbebouwde gebied rondom de kasteelruïne in de polder Woude.

toelichting
De landschappelijke omgeving van dit kasteelterrein is in de loop der tijd sterk veranderd als gevolg van overstromingen, inpolderingen en verstedelijking. Wel refereert de huidige inrichting van de polder Woude aan historische kenmerken van het landschap in deze omgeving (nieuw gegraven waterloop).

Hof te Souburgh (178) Alblasserdam

beschrijving
Omgrachte huisplaats van het Hof te Souburgh. De oudst bekende vermelding van de heerlijkheid dateert uit circa 1280. Rond 1650 resteerde nog wat muurwerk van het oude omgrachte kasteel. Vóór 1733 werd iets ten noordoosten van het kasteeleilandje een nieuw herenhuis gebouwd, dat op zijn beurt in 1857 is vervangen door de huidige boerderij. In de 18de eeuw is Souburgh uitgebouwd tot buitenplaats en hieraan herinneren nog een aantal hekpijlers aan het Kortland. Het omgrachte huisterrein, de boerderij en de hekpijlers zijn rijksmonumenten. Voorts staan op het terrein nog een molenstomp van een grondzeiler uit 1860, een voormalige dienstwoning met een droogzolder voor appels en drie landarbeidershuisjes. het is niet duidelijk of deze gebouwen bij de buitenplaatsperiode hebben gehoord. De eigenaar heeft plannen om de laatstgenoemde objecten op te knappen en voor nieuwe functies te bestemmen.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het omgrachte huisterrein;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: het riviertje de Alblas;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel grensde direct aan de Alblas;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: het omringende erf en bouwland tussen de Alblas en het kasteelterrein;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: alleen op hoofdlijnen gehandhaafd;

- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: hekpijlers, boerderij, bijgebouwen;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: het omringende erf en bouwland, de Alblas.

toelichting
De directe omgeving van het kasteelterrein in de meanderbocht heeft nog een relatief sterk landelijk karakter. Op hoofdlijnen is het verkavelingspatroon dat staat afgebeeld op de topografische kaart uit circa 1850 binnen de meanderbocht nog aanwezig, maar veel tussenliggende kavelsloten zijn gedempt.

Schoonenburg (179) Nieuw-Lekkerland

beschrijving
Onbebouwde donk (opgestoven rivierduin uit de laatste ijstijd) ten oosten van Nieuw-Lekkerland langs de Schoonenburgerweg. Mogelijk heeft op deze heuvel in de 13de eeuw het kasteel van de Heren van de Lek gestaan, dat volgens de overlevering na 1450 is gesloopt. Van het kasteel is erg weinig bekend en op basis van lokaal archeologisch en historisch onderzoek wordt sterk betwijfeld of op deze plaats ooit een kasteel heeft gestaan. Momenteel is de heuvel de grootste onbebouwde donk van Nederland.

*biotoo*p
Het is niet mogelijk voor Schoonenburg een kasteelbiotoop aan te geven, bij gebrek aan historische gegevens.

Giessenburg (180) Giessenburg

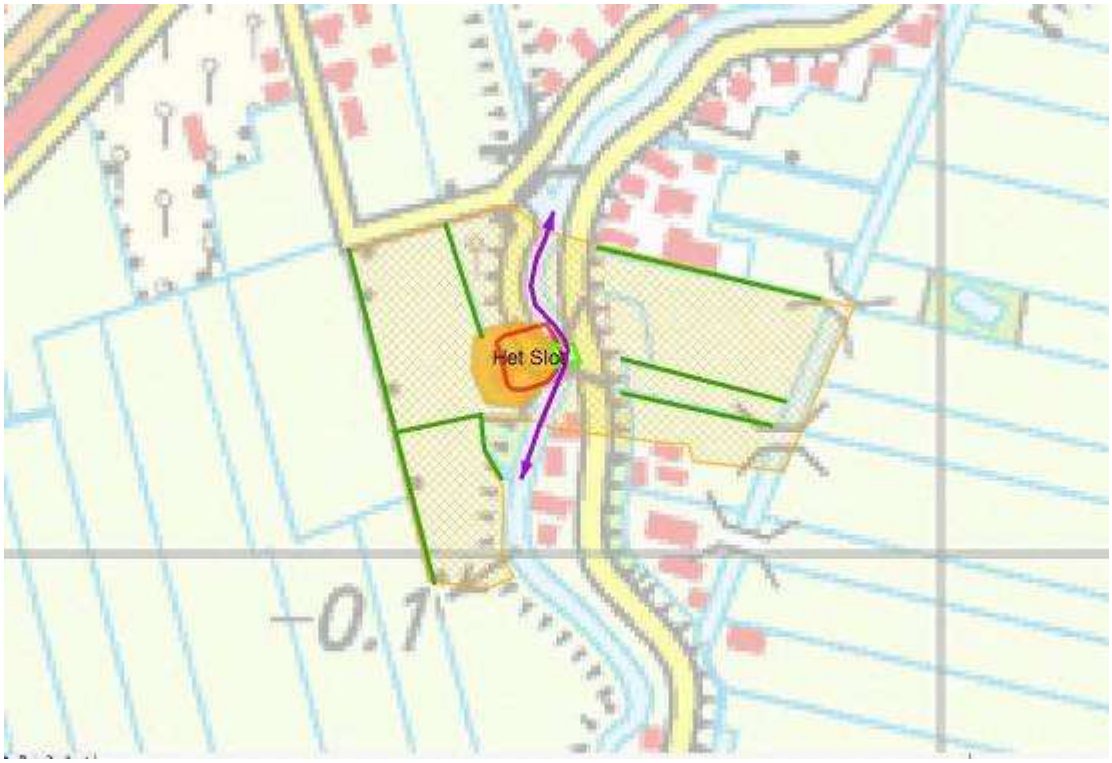
beschrijving
Cirkelvorming door gracht omgeven terrein van het kasteel Giessenburg. Dit kasteel werd in 1411 gebouwd aan het riviertje de Giessen als Hollandse versterking in de zogenaamde Arkelse oorlogen. Tijdens de Opstand opgelopen beschadigingen zijn waarschijnlijk pas halverwege de 17de eeuw hersteld. Het kasteel is toen omgevormd tot buitenplaats met luxueus woonhuis en parkaanleg. Ook de woontoren maakte toen nog deel uit van het complex. Eind 18de eeuw raakte de buitenplaats in verval en rond 1800 moeten de panden zijn gesloopt. Momenteel ligt het als archeologisch monument beschermde kasteelterrein in het bungalowpark ‘Giessenburg’.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het omgrachte kasteelterrein;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: het riviertje de Giessen;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel grensde direct aan de Giessen;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur* (Giessen): niet aanwezig, kasteel grensde direct aan de Giessen;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: in de directe omgeving gewijzigd als gevolg van de aanleg van het bungalowpark Giessenburg en de bebouwing van Giessen-Oudkerk, daarbuiten goed geconserveerd;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: de nog bestaande toegangslaan naar het kasteelterrein door het bungalowpark;

- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: het omringende onbebouwde terrein en de Giessen, maar zichtrelaties deels belemmerd door vegetatie.

toelichting
De directe omgeving van het kasteelterrein wordt aan de oostelijke zijde – waar tijdens de buitenplaatsfase de parkaanleg lag - sterk gedomineerd door de aanwezigheid van het bungalowpark.

Het Slot (183) Noordeloos

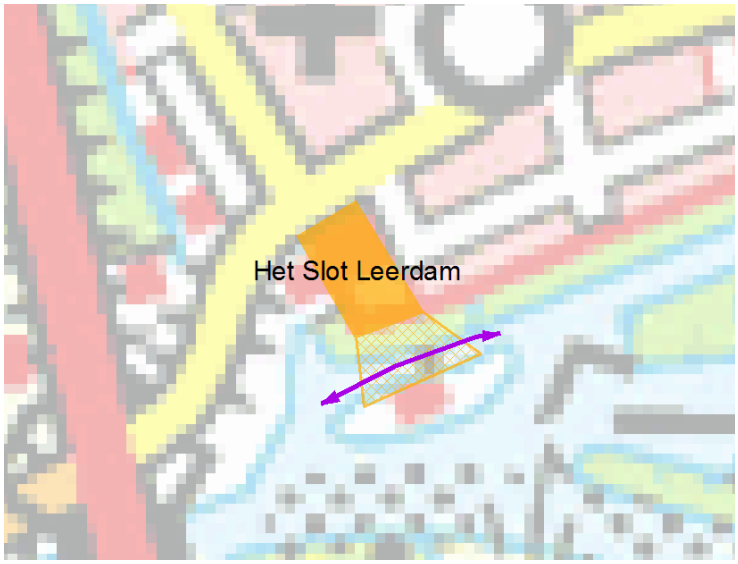
beschrijving
Door gracht omgeven terrein van het slot te Noordeloos. Van de eerste heer van Noordeloos, Arnoud van Arkel, is een vermelding bekend uit 1293. Een precieze bouwperiode van het kasteel is niet bekend.
In 1716 kreeg het kasteelterrein een bestemming als buitenplaats en werd een nieuw herenhuis gebouwd ‘aan het Slot-erff, synde de plaets daar het Heerenhuys weleer gestaan heeft’. Circa 1880 werd dit huis vervangen door nieuwbouw in neogotische stijl, die in 1968 is afgebroken en vervangen door de huidige woning. Momenteel rest het omgrachte terrein met een toegangsbrug. Bij de oprit liggen twee zware, mogelijk 16e-eeuwse consoles die uit het oude slot afkomstig kunnen zijn.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: het omgrachte kasteelterrein;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: het riviertje de Noordeloos;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel grensde direct aan de Noordeloos;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: niet aanwezig, kasteel grensde direct aan de Noordeloos;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: verkavelingspatroon van het open agrarische gebied direct rondom het kasteelterrein;

- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: neogotisch toegangsbruggetje;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: open agrarische gebied direct rondom het kasteelterrein.

toelichting
Fraaie landschappelijke context: het verkavelingspatroon van het omliggende landelijke gebied is niet of nauwelijks gewijzigd ten opzichte van de topografische kaart uit circa 1850 en vormt een referentie aan de laatmiddeleeuwse ontginningsstructuur.

Het Slot (184) Leerdam

beschrijving
Middeleeuws kasteel dat vrijwel geheel is verdwenen. Restanten ervan liggen bij en op de binnenplaats van het Hofje van Van Aerden.

De biotoop bestaat uit:

- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: de binnenplaats van het hofje en een belendend perceel aan de zuidkant, beide met restanten van het kasteel;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: Linge/Lingedijk;
- het eventuele *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet (meer) aanwezig;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: niet meer aanwezig;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: haven/Linge aan de zuidkant.

toelichting
De kasteellocatie ligt nu in de binnenstad van Leerdam, ooit lag het kasteel los van de stad, daarvan gescheiden door een gracht.

Spreeuwesteijn (185) Ouddorp

beschrijving
Terrein met overblijfselen van de heuvel van het mottekasteel Spreeuwesteijn. Van dit kasteel is relatief weinig bekend, maar gezien het kasteeltype zal de aanleg hebben plaats gevonden in de periode tussen circa 1175 en 1275. In de 13de eeuw was het kasteel eigendom van een Voorns geslacht, de Heren van Somerland. In 1680 werd nog slechts gesproken over een berg waarop vee kon worden ondergebracht bij overstromingen, van het kasteel was toen blijkbaar niets of niet veel meer over. De motteheuvel is in de 19de eeuw grotendeels afgegraven, waarbij muurwerk van baksteen is opgeruimd. Bij opgravingen in 1968 werden 13de-eeuwse scherven gevonden en ook een ruw soort baksteen. Mogelijk bevinden zich nog funderingsresten in de huidige kasteelberg. De sloten langs het terrein geven het verloop van de vroegere kasteelgracht aan. Op het perceel ten noorden van de kasteelberg heeft vermoedelijk een voorburcht gestaan.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: de kasteelheuvel met daarin mogelijk funderingsresten, de omringende sloten, perceel met mogelijk resten van de voorburcht;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: niet meer goed herkenbaar, niet meer goed herkenbaar als gevolg van overstromingen en latere inpolderingen, maar mogelijk de recht op het kasteelterrein toe lopende Steenweg;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet meer goed herkenbaar als gevolg van overstromingen en latere inpolderingen;

- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: (Steenweg): open agrarisch gebied direct rondom het kasteelterrein;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: verkavelingspatroon van het nog onbebouwde in agrarisch gebruik zijnde deel van de Oudelandse Polder direct rondom het kasteelterrein;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: er heeft zich geen buitenplaatsfase voorgedaan;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: het nog onbebouwde in agrarisch gebruik zijnde deel van de Oudelandse Polder direct rondom het kasteelterrein.

toelichting
Het verkavelingspatroon van het nog in agrarisch gebruik zijnde deel van de Oudelandse Polder direct rondom het kasteelterrein is niet of nauwelijks gewijzigd ten opzichte van de topografische kaart uit circa 1850. Deze polder is waarschijnlijk al in de 12de eeuw bedijkt, ongeveer ten tijde van de stichting van het kasteel, maar samenhangend met latere overstromingen is onduidelijk in hoeverre het huidige verkavelingspatroon nog refereert aan de ontginningsstructuur.

Develstein (188) Zwijndrecht

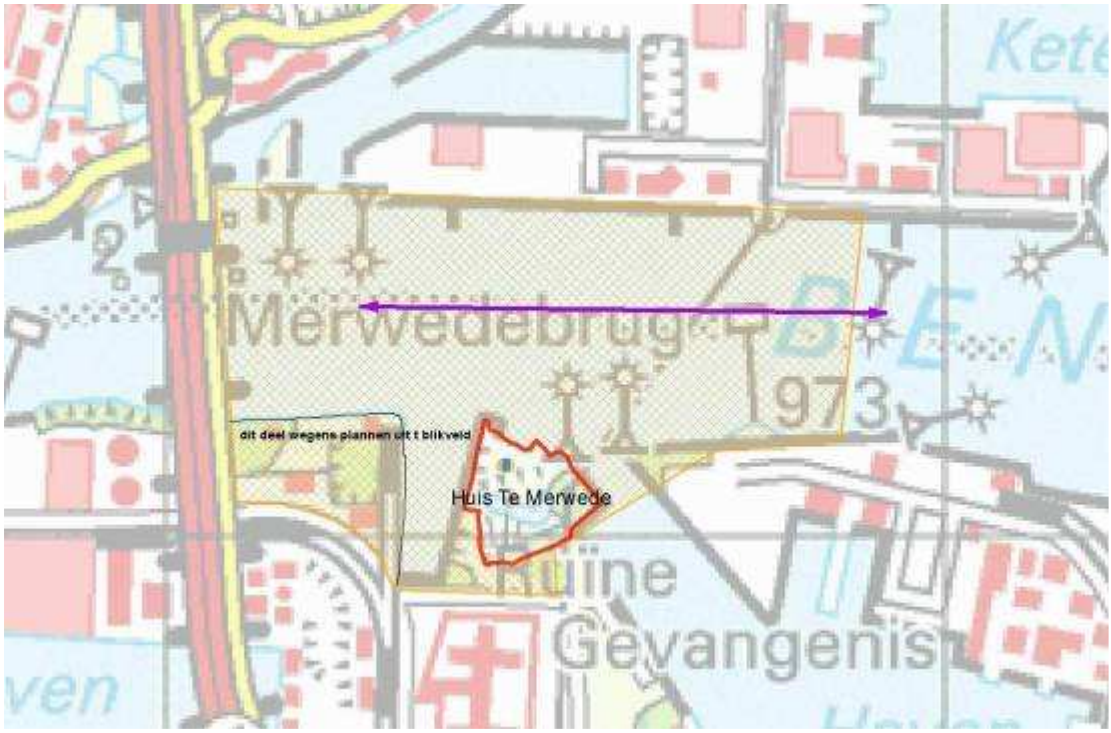
beschrijving
Omgracht kasteelterrein met overblijfselen van het Huis Develstein. Het kasteel werd na de bedijking van de Zwijndrechtse waard (1332) gesticht langs het riviertje de Devel door Willem van Duivenvoorde, die het in leen hield van de Hollandse graaf. In 1572 werd het kasteel door de Spanjaarden verwoest. In 1594 kwam de ruïne in handen van de Dordtse familie Van Beveren die Develstein in de 17de eeuw verbouwde tot buitenplaats. In 1824 is het kasteel gesloopt. Momenteel is het kasteelterrein in gebruik als openbaar parkje. Het eilandje en de gracht zijn nog intact en bij archeologisch onderzoek (proefsleuf) zijn resten van de fundering aangetroffen.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: omgracht kasteelterrein;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: de voormalige Devel (nu herkenbaar in nieuw aangelegde waterloop) en daarlangs gelegen kade;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, directe ligging aan de basisstructuur;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: tracé en berm van de tegenwoordige Develsingel;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: met uitzondering van gereconstrueerde loop van de Devel niet meer aanwezig als gevolg van verstedelijking in de Zwijndrechtse waard;

- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: niet meer aanwezig als gevolg van verstedelijking;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: openbare ruimte direct rondom het kasteelterrein.

toelichting
De omgeving van het kasteelterrein wordt sterk gedomineerd door de bebouwing en grootstedelijke infrastructuur van Zwijndrecht.

Huis te Merwede (197) Dordrecht

beschrijving
Terrein met overblijfselen van het Huis te Merwede, dat is gebouwd tussen 1307 en 1335 op het knooppunt van de rivieren Oude Maas, Noord en Merwede, als plaats waar het stapelrecht werd uitgeoefend. In 1418 werd het huis verwoest en vervolgens gescheiden van Dordrecht als gevolg van de Sint Elisabethsvloed (1421). Daarbij kwamen grote stukken land rondom Dordrecht onder water te staan. De ruïne van het kasteel, dat aan de voet van de dijk was gebouwd, bleef boven het water uitsteken. In de 17de en 18de eeuw viel ten oosten en ten zuiden van de ruïne weer land droog, maar pas in de 19de eeuw werd overgegaan tot de bedijking van de Merwedepolder waarbinnen de kasteelresten kwamen te liggen. Momenteel ligt het kasteelterrein in een vrij toegankelijk parkje in het havengebied van Dordrecht. Recent is hier in de verharding ook de plattegrond van het kasteel gemarkeerd.

De biotoop bestaat uit:
- het *kasteel/kasteelterrein* zelf: terrein met ruïne en in de verharding aangegeven plattegrond van het kasteel;
- de *basisstructuur* waar het kasteel/kasteelterrein bewust aan gekoppeld is: Merwede en de daarlangs gelegen dijk;
- het *koppelstuk* tussen de kasteellocatie en de basisstructuur: niet aanwezig, kasteel lag direct aan de Merwede;
- de (grotendeels) open ruimte tussen het *kasteel/kasteelterrein* en de *basisstructuur*: het omringende terrein van het parkje;
- de hoofdlijnen van de oorspronkelijke landschappelijke context in de vorm van de *kavelstructuur* waarbinnen de locatie ligt: met uitzondering

van de loop van de Merwede niet meer aanwezig als gevolg van de aanleg van het Dordrechts havengebied;
- de restanten van een eventuele buitenplaatsperiode, voor zover ruimtelijk gerelateerd aan de kasteellocatie: er heeft zich geen buitenplaatsfase voorgedaan;
- het *blikveld*, de benodigde ruimte om het kasteel/kasteelterrein te kunnen ervaren: het terrein van het parkje rondom de ruïne, de Merwede en de havenkanalen.

toelichting
De omgeving van het kasteelterrein wordt sterk gedomineerd door de infrastructuur van het havengebied van Dordrecht.

5.2 Waardering, monumentale status en zichtbaarheid

In de onderstaande opsomming staan de waardering, de monumentale status en de zichtbaarheid van de kasteelterreinen:

- ZHAW = zeer hoge archeologische waarde op grond van de CHS-kaart;
- HAW = hoge archeologische waarde op grond van de CHS-kaart;
- AMK = Archeologische Monumentenkaart (op CHS-kaart overgenomen als terrein archeologisch monument), wel of niet beschermd. Let wel: een terrein als archeologisch monument op de AMK kaart zegt niets over de beschermingsstatus. De rode lijn om het terrein geeft ten onrechte de indruk alsof het terrein op grond van de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) beschermd zou zijn;
- M = bouwresten wel of niet (rijks)monument;
- Z = zichtbaarheid terrein ja/nee ; speelt alleen als er geen bouwrestanten zijn (M = monument, is dus zichtbaar).

NB. De nummering correspondeert met die in Bijlage I in *Ruimtelijke kwaliteit kastelen en historische buitenplaatsen Zuid-Holland*, overgenomen uit het boek *Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland,* Zutphen 2000.

2 ’t Huys Dever, Lisse
ZHAW; AMK niet beschermd; M (ruïne)

11 Teylingen, Voorhout
ZHAW; AMK niet beschermd; M (kasteelrestant)

21 Oud-Teylingen, Warmond
ZHAW; AMK beschermd; Z ja

29 De Burght, Leiden
ZHAW; AMK niet beschermd; M (kasteelterrein)

30 Cronesteyn, Leiden
HAW; AMK niet beschermd; Z ja

36 Ter Does, Leiderdorp
ZHAW; AMK beschermd; Z ja

64 Zwieten, Zoeterwoude
ZHAW; AMK beschermd; Z ja

65 Groot Poelgeest, Koudekerk a/d Rijn
ZHAW; AMK niet beschermd; Z ja

66 Klein Poelgeest, Koudekerk a/d Rijn
AMK niet beschermd; Z ja

67 Den Tol, Koudekerk a/d Rijn

ZHAW; AMK niet beschermd; M (boerderij)

71 Swanendrift, Alphen a/d Rijn
AMK niet beschermd; Z nee

129 Polanen, Monster
AMK niet beschermd; Z nee

130 Het Hof, Wateringen
ZHAW; AMK beschermd; M (boerderij)

135 Huis De Kenenburg, Schipluiden
HAW; AMK niet beschermd; Z ja

137 De Molenwerf, Gouda
Zeer grote kans archeologische sporen (CHS); Z ja (beperkt)

138 Kasteel Ter Goude, Gouda;
ZHAW; AMK niet beschermd; M (plantsoen/resten)

143 Mathenesse, Schiedam
HAW; AMK niet beschermd; M (ruïne)

149 Huis Ten Berghe, Rotterdam
ZHAW; AMK niet beschermd; M (ruïne)

150 IJsselmonde, Rotterdam
Zeer grote kans archeologische sporen (CHS); restant (koetshuis); Z ja

159 Kasteel Capelle, Capelle a/d IJssel
ZHAW; AMK niet beschermd;geen resten; Z beperkt

160 Huis Te Liesvelt, Liesvelt
ZHAW; AMK beschermd; M (koetshuis)

161 Huis Herlaer, Ameide
HAW; AMK niet beschermd; M (restanten)

165 De Burcht, Oostvoorne
ZHAW; AMK niet beschermd; M (kasteelrestant)

177 Huis Te Woude, Ridderkerk
ZHAW; AMK niet beschermd; restanten; Z ja

178 Hof Te Souburgh, Alblasserdam
ZHAW; AMK beschermd; M (boerderij)

179 Schonenburg, Nieuw-Lekkerland
ZHAW; AMK niet beschermd; Z (beperkt)

180 Kasteel Giessenburg, Giessenburg
ZHAW; AMK niet beschermd; Z ja

183 Het Slot, Noordeloos
ZHAW; AMK niet beschermd; Z ja

184 Het Slot, Leerdam
ZHAW; AMK niet beschermd; Z ja

185 Spreeuwesteijn, Ouddorp
ZHAW; AMK beschermd; Z ja

188 Develstein, Zwijndrecht
ZHAW; AMK niet beschermd; Z ja

197 Huis Te Merwede, Dordrecht
ZHAW; AMK niet beschermd; M (ruïne)

6 Buitenplaatsenzones

6.1 Zes buitenplaatsenzones in Zuid-Holland

Zes buitenplaatsenzones zijn op kaart gezet. In de bijbehorende toelichting komen per buitenplaatsenzone aan bod:

- ligging en basisstructuur;
- ontstaan en ontwikkeling;
- hoofdlijnen ruimtelijk karakter;
- onderdelen buitenplaatsenzone.

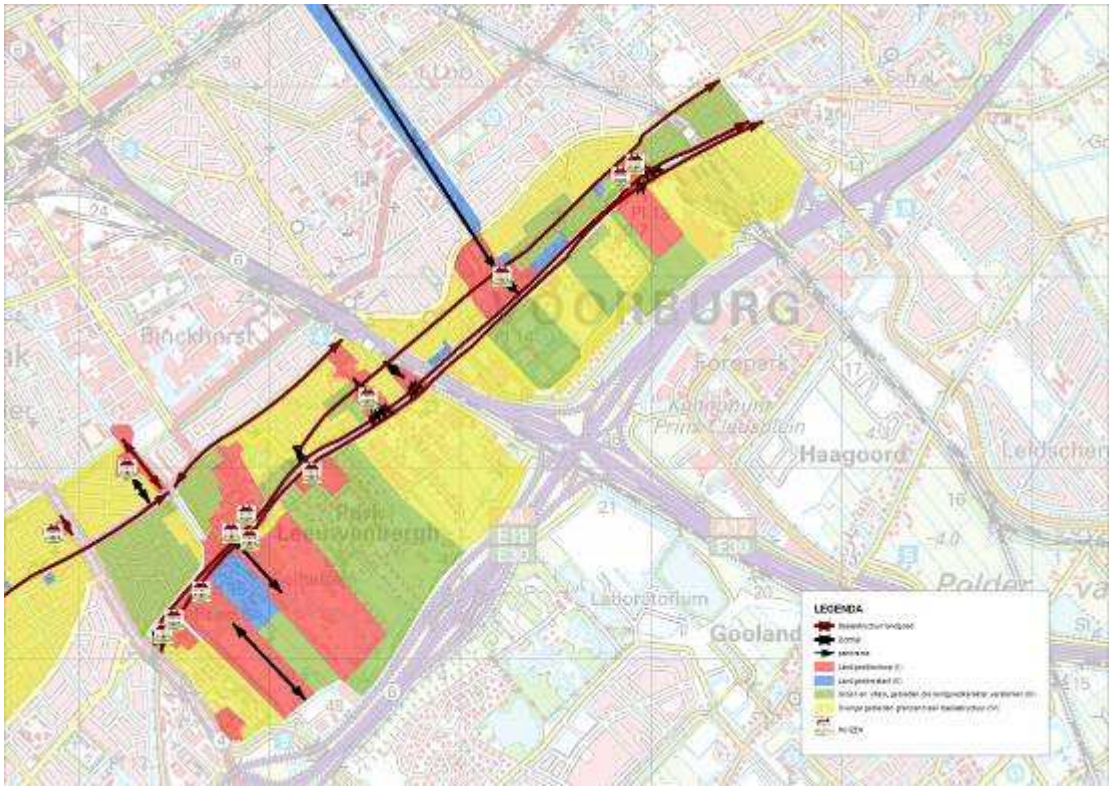
De buitenplaatsenzone bestaat uit de volgende onderdelen, tevens legenda-eenheden op de CHS:

- buitenplaatsbiotoop (I);
- buitenplaatsrestanten (II);
- gebieden die het buitenplaatskarakter versterken, m.n. groen en villa's (III);
- overige gebieden grenzend aan de basisstructuur (IV).

De buitenplaatsenzone staat uitgebreid beschreven in Dl. A 3.

De zonekaartjes zijn opgenomen in de hierna volgende beschrijving per zone. In verband met de leesbaarheid staan ze in groter formaat ook in Dl. B. 6.2.

Vlietzone

Ligging en basisstructuur

De Vlietzone ligt op de vrij brede noordoost - zuidwest georiënteerde strandwal die van Voorschoten naar Rijswijk loopt. De buitenplaatsen liggen langs de zuidrand daarvan, op de overgang naar het veengebied. De zone, die zo'n vier kilometer lang is, wordt ongeveer in het midden doorsneden door het viaduct van de A12. De zone valt binnen de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Rijswijk en Den Haag.
Binnen de Vlietzone liggen dicht tegen elkaar aan de drie basisstructuren: het Oosteinde en het Westeinde in elkaars verlengde, en parallel daaraan de Vliet met de Westvlietweg direct erlangs.
De buitenplaatsen ten noordwesten van de Vliet zijn met hun voorgevel gekoppeld aan het Oosteinde/Westeinde en met hun achtergevel aan de Vliet. Die ten zuidoosten van de Vliet staan direct aan de Westvlietweg. Alleen het in het westen van de zone gelegen Arentsburgh (en voorheen ook Hoekenburg) is met zijn oprijlaan gekoppeld aan de Prinses Marianneweg, die in feite het verlengde vormt van de Rijswijkse reeks buitenplaatsen. Hier maken de huizen - ook Arentsburgh en Hoekenburg - front naar de Vliet. Langs de Westvlietweg staan de buitenplaatsen met hun voorgevels op de weg georiënteerd.

Ontstaan en ontwikkeling

In de Romeinse tijd lag ter plaatse van de huidige buitenplaats Arentsburgh, direct aan de Vliet, de handelsnederzetting Forum Hadriani. Naderhand verdween de nederzetting geheel. De kern van Voorburg is in de vroege middeleeuwen ten noorden daarvan ontstaan, langs de weg die nu

Oosteinde-Herenstraat-Westeinde heet (eerder Voorwegh of Heerwegh). Daarmee lag de kern van Voorburg op de overgang van de strandwal naar het veengebied. Komvorming ontstond in de 16e eeuw ter hoogte van de Kerkbrug over de Vliet. Westelijk van de Voorwegh lagen de Achterwegh (nu Prinses Mariannelaan) en ten westen daarvan de Broeksloot. Langs de Vliet en langs de Broeksloot ontstond een langgerekt boerderijlint.
Vanaf de 17de eeuw kwamen boerderijen langs de Vliet in handen van notabelen, die ze als buitenverblijf gingen gebruiken. Aan de oever van de Vliet kwam daardoor een reeks goed over water en over land bereikbare buitenplaatsen te liggen: de Vliet was in 1638 als trekvaart tussen Leiden en Delft in gebruik genomen. Al rond 1800 verdwenen enkele buitens vanwege brand of plundering.
Kaarten uit het begin van de 19de eeuw laten hier toch een vrijwel aaneengesloten rij buitenplaatsen zien, vaak met een theekoepel aan het water van de Vliet, tot aan de kern van Leidschendam. Aan de overkant van het water lagen alleen in het uiterste westen enkele buitenplaatsen. Rond 1850 stonden laanbomen langs het grootste deel van Oost- en Westeinde.
In de 19de eeuw werden verscheidene landhuizen gesloopt, terwijl elders grotere huizen en bijgebouwen verrezen. De aanleg van de stoomtram in 1885 maakte het gebied aantrekkelijk voor forenzen uit Den Haag en Rotterdam, die er villa's bouwden. In de 20ste eeuw zijn in het gebied individuele woonhuizen, maar vooral villawijken en villaparken gerealiseerd, soms ter plekke van een gesloopte buitenplaats (Leeuwenstein, Vronestein), soms in een deel van het buitenplaatspark of tussen buitenplaatsen in. In de loop der tijd is de Vlietzone onder hoge druk komen te staan. Zware infrastructuur, bedrijfsgebouwen en kantorencomplexen liggen rond en in het gebied.

Hoofdlijnen ruimtelijk karakter
De Vlietzone is goed als buitenplaatsenzone herkenbaar, maar dan vooral het westelijk en het zuidelijk deel ervan. Wel rukken andere ontwikkelingen aan alle kanten op.
Oost- en Westeinde en de Westvlietweg zijn duidelijk herkenbaar als de basisstructuren waaraan de buitenplaatsen zijn gekoppeld.
Het profiel van het Oosteinde is weinig continu. In het noorden, bij Eemwijk, is het historische profiel goed bewaard gebleven, omdat daar wegsloten, kavelsloten, ingangshekken en laanbomen nog aanwezig zijn. Elders, vooral waar woonwijken aan de weg grenzen, zijn sloten en laanbomen verdwenen of vervangen. Alleen erfafscheidingen zorgen daar voor continuïteit.
Langs het Westeinde ontbreken bomen en sloten grotendeels; wel zijn Hofwijk en Middenburg op de weg georiënteerd.
Aan de overzijde van de Vliet, zuidelijk van de A12, zijn de buitenplaatsen direct gekoppeld aan de Westvlietweg en de Vliet daarlangs. Tussen de buitenplaatsen zijn vrij veel kavelsloten dwars op de weg bewaard; de wegsloten zijn meestal verdwenen. De smalle Westvlietweg heeft hier een belangrijke verkeersfunctie. Bij herprofilering is een fietspad aangelegd. Hier heeft het jaagpad gelegen.
Noordelijk hiervan staan weinig buitenplaatsen; die zijn hier ook nauwelijks gebouwd. Intensivering van de bebouwing hier doet onmiskenbaar afbreuk aan het 'buitenplaatskarakter' van de zone als geheel. Een aantal

buitenplaatsen ligt immers direct ertegenover, aan de andere oever van de Vliet.
In de Vlietzone is het belang van laanbomen, weg- en kavelsloten, en erfafscheidingen voor herkenbaarheid als buitenplaatsenzone duidelijk zichtbaar.

Onderdelen buitenplaatsenzone

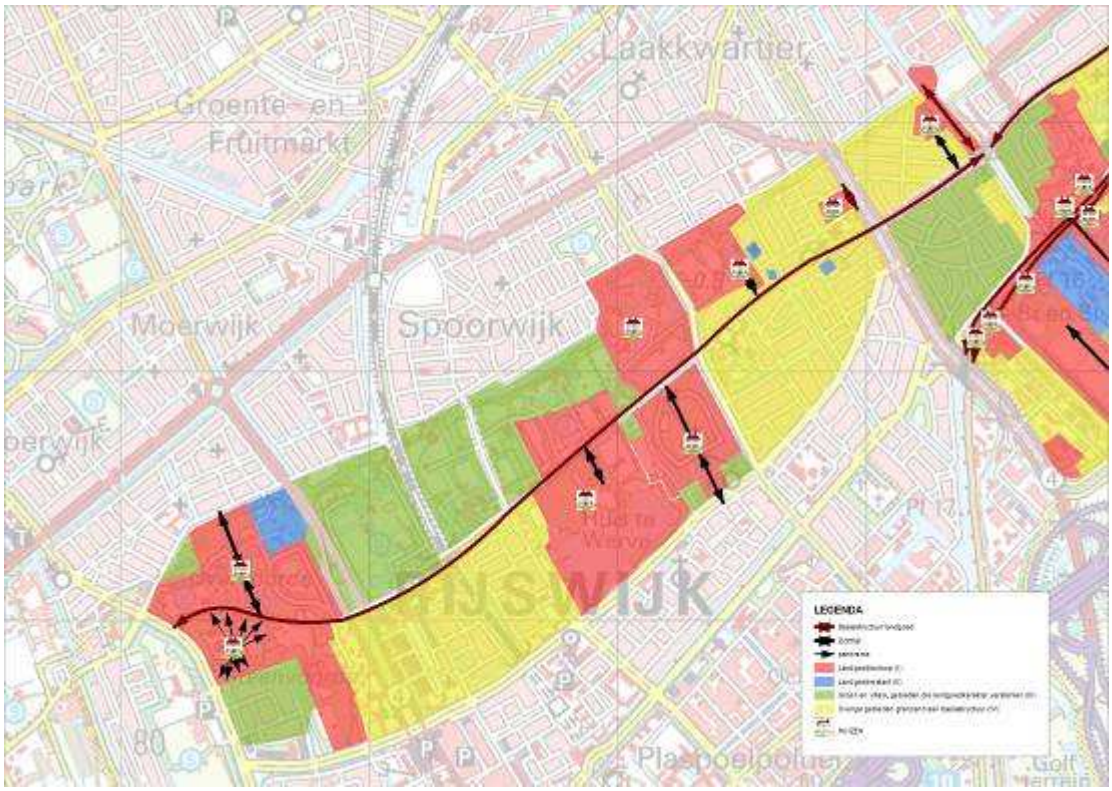
I
Op de CHS zijn van oost naar west de volgende buitenplaatsbiotopen opgenomen: Eemwijk/Vliet en Burgh, Vreugd en Rust, westelijk van de A12 Hofwijck, Middenburg, Arentsburg/Hoekenburg en ten zuiden van de Vliet Dorrepaal/Leeuwenberg, Zeerust, Vredenoord, Hoornwijck/Beukenhorst en Zuidhoorn.

II
Oostelijk van de A12 liggen van oost naar west de volgende buitenplaatsrestanten: huis en tuin van Schoonoord (rond 1820 hoorde het terrein bij de buitenplaats Opwijck), restanten van het park van Bijvliet (achter de St Martinuskerk) en van de buitenplaats Rusthof langs de Vliet, de voormalige boerderij Onder den Linden die fungeerde als oranjerie bij Rusthof, huis, tuin en bijgebouwen van Middendorp en huis en tuin van In de Werelt is veel gevaar tegen de A12 aan.
Westelijk van de A12 ligt het restant van de voormalige buitenplaats Drievliet. Het huis en enkele onderdelen zoals hekpijlers zijn nog intact, het terrein is nu een pretpark. Over de Trekvliet is een lange zichtlijn op het huis en vice versa.

III
Aan het buitenplaatskarakter van de Vlietzone draagt een aantal gebieden bij als ‘groen’ en ‘villagebieden’.
Oostelijk van de A12 de op het terrein van de buitenplaatsen gebouwde (villa)wijkjes Leeuwensteijn (het omgrachte huisterrein ligt nog onbebouwd op het binnenterrein), Park Vronesteyn en de nieuwe wijk Vlietwyck. Langs het Oosteinde staan aan beide kanten huizen met diepe voortuinen en soms oude bomen, bijvoorbeeld de voormalige boerderij Woelwijk en de huizen Klein Gansenhoef en Klein Rusthof.
Westelijk van de A12 is achter het huidige Dorrepaal, vroeger Leeuwensteijn, het terrein tot woonwijk verkaveld. De omtrek van het terrein, de kavelsloten en enkele oude bomen zijn bewaard. De wijk Hoekenburg is aangelegd in het park van de gelijknamige buitenplaats. Ook weiland en sportvelden, vooral aan de zuidkant van de Vliet, vallen onder deze categorie.

IV
Overige gebieden variëren van de historische kern van Voorburg, (beschermd dorpsgezicht) tot bedrijventerreinen, woonwijken en kantorencomplexen.

Rijswijk

Ligging en basisstructuur

De buitenplaatsenzone van Rijswijk is aangelegd op de zuidrand van de noordoost - zuidwest van Voorschoten naar Rijswijk lopende strandwal.
De basisstructuur van de buitenplaatsenzone is de huidige Van Vredenburchweg. Parallel en noordelijk daarvan loopt het Julialaantje, een smal weggetje met een onregelmatig beloop. Sommige buitenplaatsen noordelijk van de Van Vredenburchweg liggen daaraan, maar hebben dan wel een zichtlijn naar of zicht op de Van Vredenburchweg (gehad). De ten zuiden van de weg gelegen buitenplaatsen zijn wel direct aan de basisstructuur gekoppeld. De buitenplaatsenzone, die zo'n drie kilometer lang is, ligt in de gemeente Rijswijk.

Ontstaan en ontwikkeling

Op de strandwal hebben zich in de middeleeuwen de eerste bewoners gevestigd, met het lineaire patroon van historische kernen tot gevolg. Op dezelfde strandwal werden ook kastelen gebouwd; Den Burgh werd in de 13de eeuw voor het eerst genoemd, Huis te Blotinghe in 1329. Na de middeleeuwen kregen de kastelen een woonfunctie en ontwikkelden zich tot buitenplaats (Den Burgh), of ze verdwenen ten gevolge van oorlogshandelingen. Zo werd het Huis te Blotinghe al eind 14de eeuw afgebroken en naderhand door een ander kasteel vervangen.
In de 17de en 18de eeuw zijn in het gebied veel meer buitenplaatsen gebouwd. Rond 1800 besloegen zij een groot deel van het huidige gemeentelijk grondgebied.
De Van Vredenburchweg heet op het kadastraal minuutplan (1822) de Zandweg. De achtergrens van de noordelijk gelegen buitenplaatsen werd

gevormd door de Broeksloot. De sloot had toen al een uitermate onregelmatig beloop. De sloot bestaat nog, maar is hier en daar tot slingervijver vergraven. In het huidige uitgestrekte groen- en recreatiegebied tussen Den Burgh en de Voorden hebben geen buitenplaatsen gelegen, er stond alleen kleinere woonbebouwing.
Een aantal buitenplaatsen is inmiddels verdwenen. Hillevoorde (westelijk van Te Werve) en Leeuwendaal (tussen de Vliet en Cromvliet) zijn geheel onder woonwijken verdwenen. Andere buitenplaatsen, zoals Cromvliet en de Voorden, zijn inmiddels aanmerkelijk kleiner geworden.

Hoofdlijnen ruimtelijk karakter
Delen van de buitenplaatsenzone van Rijswijk zijn gemakkelijk als zodanig te herkennen. Er liggen immers nog steeds veel en grote buitenplaatsen langs de Van Vredenburchweg. Het is aanmerkelijk lastiger de zone als één geheel te ervaren. De Van Vredenburchweg vormt als basisstructuur niet langer niet één continue lijn. Het profiel en de inrichting variëren van een stedelijke weg (met middenberm) vlakbij de kern van Rijswijk, een smal fietspad (bij Te Werve) dat via een nieuwe brug over het spoor voert, tot een groene laan met laanbomen tussen buitenplaatsparken (bij De Voorden). De drukke Haagweg doorsnijdt de basisstructuur op een ingrijpende manier ter hoogte van de Herenstraat. Een belangrijke constante in de zone is de Broeksloot, die de noordelijke achtergrens vormt van de reeks buitenplaatsen.

Onderdelen buitenplaatsenzone

I
Op de CHS zijn van west naar oost de volgende buitenplaatsbiotopen opgenomen:
De Voorden (Overvoorde, De Voorde en Steenvoorde), Te Werve, Huis de Nieburg, Den Burgh, Welgelegen en Cromvliet. Hofrust (aan de huidige Laan van Hofrust, vroeger ‘Achterlaan’ geheten) is toegevoegd.

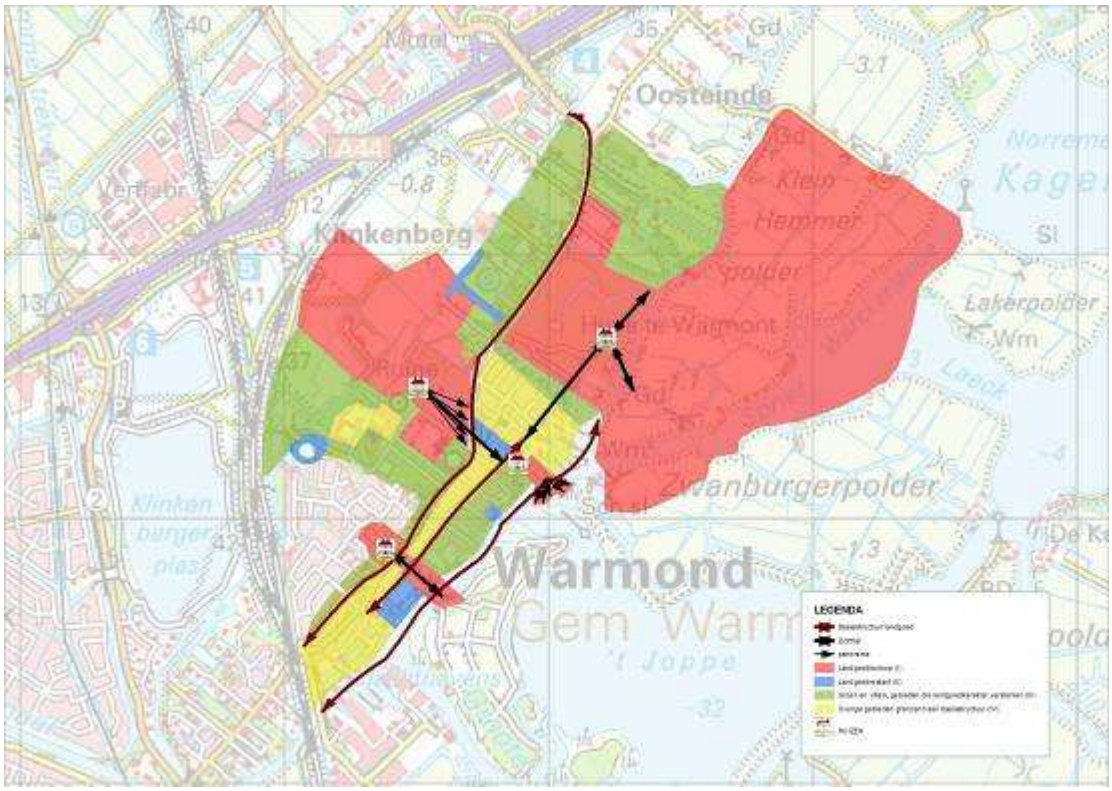
II
Daartussen liggen van oost naar west de volgende buitenplaatsrestanten : aan de Herenstraat het Tollenshuis of Ottoburg. Waar de Herenstraat overgaat in de Van Vredenburchweg staat het huis Haag- en Delftzicht, vlak voor de buitenplaats Welgelegen. Net ten oosten van Welgelegen staat de voormalige boerderij van het Huis te Blotinghe, en westelijk ervan ligt het openbare park dat Schoonoord heet. Dit is het heringerichte terrein van de buitenplaats met dezelfde naam die is verdwenen. Ook De Opperd, het gebied ten noorden van De Voorden met daarin voorzieningen, maakte vroeger deel uit van het park van Overvoorde.

III
Aan het buitenplaatskarakter van de zone van Rijswijk draagt een aantal gebieden bij als ‘groen’ en ‘villagebieden’.
Tussen de Van Vredenburchweg, de Trekvliet en de Vliet ligt een woonwijk die ca. 1900 is gerealiseerd op het terrein van de voormalige buitenplaats Leeuwendaal, met een duidelijk groen karakter, laanbomen, voortuinen en

vaak fraaie huizen. Ten noorden van de basisstructuur, tussen Den Burgh en Overvoorde ligt een groot groen, maar wel gefragmenteerd gebied dat bestaat uit tennisbanen, sportvelden, volkstuinen, parkaanleg, een wat verwilderd groengebied en enkele door groen omgeven gebouwen als scholen, een conferentieoord e.d. Zuidelijk van Huis de Nieburg staan twee grote vrijstaande gebouwen in het groen aan het water.
Verder is de brede middenberm van de prinses Beatrixlaan, bestaande uit plantsoenaanleg en boomgroepen, ter hoogte van De Voorden als zodanig op kaart gezet. Deze berm, bijna een langgerekt park, gaat visueel over in de buitenplaatsparken.

IV
Bij de buitenplaatsenzone behoren tenslotte de gebieden die aan de basisstructuur liggen, maar die verder geen bijzondere waarde hebben. Hierbij gaat het om de kern van Rijswijk, woonwijken met een minder duidelijk groen karakter en woongebieden uit de jaren zestig van de vorige eeuw. Als achtergrens is hierbij globaal aangehouden de achtergrens van de buitenplaatsen.

Warmond

Ligging en basisstructuur

De buitenplaatsenzone van Warmond is vrij compact en valt samen met de historische dorpskern. Het Huis te Warmond ligt noordelijk van de kern en de buitenplaats Vroenhof in het zuiden ervan. De ongeveer twee kilometer lange zone ligt in noordoost - zuidwest richting en volgt daarmee de onderliggende strandwal.
De zone in Warmond heeft in feite een driedubbele basisstructuur, bestaande uit de doorgaande Herenweg, de waterloop de Leede, en tussen beide de Dorpsstraat - Burgemeester Ketelaarstraat. De meeste buitenplaatsen staan - zoals de naam al zegt - aan de Herenweg, andere (ook) aan de Dorpsstraat. De Dorpsstraat loopt aan de noordkant aan tegen het park van Huis te Warmond, en buigt zuidelijk van de kern naar de Herenweg toe.

Ontstaan en ontwikkeling

Warmond is ontstaan op de zuidelijke uitloper van de meest oostelijke, en dus de oudste, strandwal. Bij het al bestaande dorp werden in de middeleeuwen twee kastelen gebouwd, het Huis te Warmond en huis Oud-Teylingen. Beiden werden van een uitgestrekte tuin voorzien. In de 16de en de 17de eeuw verdichtte de dorpskern zich steeds verder, met de Dorpsstraat als bebouwingsas. Daarlangs stonden vrijstaande huizen en boerderijen. De Dorpsstraat was altijd nauw verbonden met het Huis te Warmond. Op alle historische kaarten loopt de straat recht op het huis af; het huis is vanuit het dorp altijd zichtbaar.
In de loop van de 18de eeuw nam de bevolking in Warmond af, maar de buitenplaatsen beleefden een opbloei. Oostergeest en Groot Leerust werden toen ingrijpend veranderd en het van oorsprong 14de-eeuwse Huis te

Warmond kreeg rond 1775 zijn huidige uiterlijk. Nog in 1850 liggen de buitenplaatsen - behalve Groot Leerust aan de Dorpsstraat - nog vrij in het groen. Vanaf het begin van de 20ste eeuw zijn ze steeds meer door de dorpsbebouwing omgeven; alleen Oostergeest ligt nog vrijwel vrij.

Hoofdlijnen ruimtelijk karakter
De buitenplaatsen, met de bijbehorende parken en zichtlijnen, spelen ook nu een belangrijke rol in het beeld van Warmond.
De drie basisstructuren van de Warmondse zone vormen alledrie heel duidelijk een continue lijn. De Herenweg is de doorgaande weg van Sassenheim naar Oegstgeest. Vooral ter hoogte van het Huis te Warmond heeft de weg een statig karakter vanwege de wegsloten en laanbomen aan beide kanten. Meer naar het zuidwesten is de weg minder groen en ontbreken de wegsloten. De Herenweg is nauw met de buitenplaatsen verbonden vanwege de oriëntatie van de huizen op de weg, maar ook omdat de weg een aantal buitenplaatsen doorsnijdt. Hij loopt tussen het Huis te Warmond en het voormalige Overbos daarvan, tussen Vroenhof en de overtuin, en doorkruist de zichtlijn van Oostergeest naar de overtuin van Groot Leerust.
Binnen het dorp zelf is altijd de zichtlijn tussen het Huis te Warmond en de Dorpsstraat van het grootste belang geweest. Deze relatie is nu moeilijk ervaarbaar omdat het in de zichtlijn gelegen ophaalbruggetje aan de rand van het park is opgehaald. Het park vormt de groene afsluiting van de dorpskern.
De Dorpsstraat is heel anders van karakter dan de Herenweg: hier geen wegsloten en laanbomen en vrij dichte bebouwing aan twee kanten en een smaller profiel.
Het riviertje de Leede is vanuit het dorp vrij lastig ervaarbaar omdat de oever tussen de Dorpsstraat en het water is bebouwd. Stegen, slootjes en dammen tussen de percelen geven zicht op het water.

Onderdelen buitenplaatsenzone

I
Op de CHS zijn van noord naar zuid de volgende buitenplaatsbiotopen opgenomen: het Huis te Warmond, Oostergeest, Groot Leerust en Vroenhof. Bovendien ligt de kasteelbiotoop van Oud-Teylingen in deze zone.

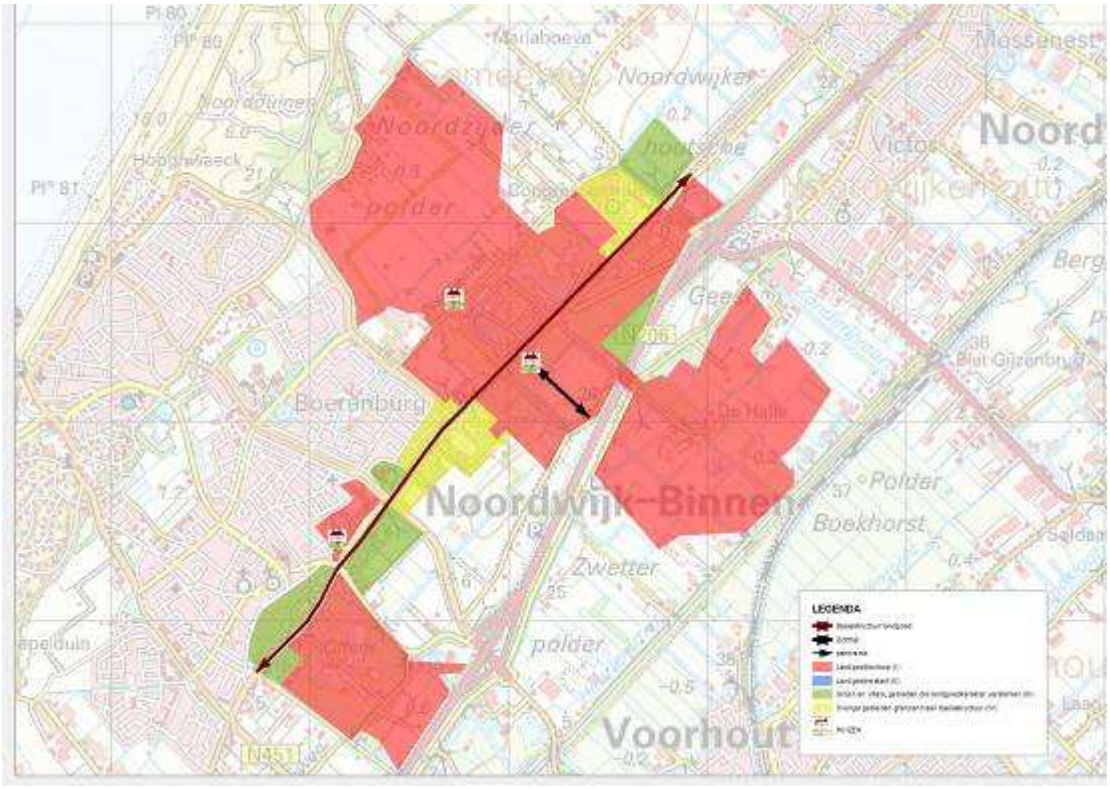
II
Daartussen liggen van noord naar zuid de volgende buitenplaatsrestanten: Westelijk van Huis te Warmond de bomenrijen die deel uitmaakten van het Overbosch, het voormalige overpark van Groot Leerust, het restant - voornamelijk het huis - van het buitenplaatsje Middendorp en de restanten van het park van Leevliet, zuidelijk van Vroenhof.

III
Aan het buitenplaatskarakter van de zone van Rijswijk draagt een aantal gebieden bij als ‘groen’ en ‘villagebieden’.
Het gebied rond het park van Huis te Warmond bestaat uit bollenvelden, een camping en volkstuinen, sportvelden en villa's en een voormalige boerderij met tuinen en erf rondom. Langs de Herenweg en tussen de Dorpsstraat en

de Leede staan huizen in soms ruime tuinen. Het Groot-Seminarium heeft groen rondom, een begraafplaats en een statige oprijlaan met een dubbele rij beuken en een toegangshek aan de Herenweg. Bovendien is het groengebied ten noorden van Oud-Teylingen, dat deel uitmaakt van de kasteelbiotoop, bij de zone getrokken.

IV
Bij de buitenplaatsenzone behoren tenslotte de gebieden die aan de basisstructuur liggen, maar die verder geen bijzondere waarde hebben.
Het gaat daarbij om een aantal woongebieden in en net buiten de kern, en het vlakbij Oud-Teylingen verrezen nieuwbouwcomplex.

Noordwijkerhout/Noordwijk Binnen

Ligging en basisstructuur

De buitenplaatsenzone van Noordwijkerhout ligt op de meest westelijk gelegen strandwal, waarop ook de kernen Noordwijkerhout en Noordwijk-Binnen zijn gelegen. De buitenplaats Offem ligt op de zuidelijke uitloper daarvan, op de rand van het lager gelegen komgebied. De zone is ongeveer drie kilometer lang en ligt in de gemeenten Noordwijk en Noordwijkerhout. De basisstructuur ervan wordt gevormd door de midden op de strandwal aangelegde Gooweg. De weg vormt de verbinding tussen Haarlem en Katwijk. Vanaf de Gooweg zijn de buitenplaatsen niet erg zichtbaar. Alleen het huis Klein Leeuwenhorst maakt duidelijk 'front' naar de weg toe. Calorama wordt momenteel door een talud van de basisstructuur gescheiden. Dijkenburg staat aan de noordelijke parallelweg.

Ontstaan en ontwikkeling

In de 13de eeuw werd kasteel De Boeckhorst gebouwd in de buurt van de gehuchten die zijn uitgegroeid tot Noordwijk en Noordwijkerhout. Ook werd het klooster gesticht waaruit de buitenplaats Leeuwenhorst is ontstaan.
Op 17de -eeuwse kaarten is te zien dat de buitenplaatsen Leeuwenhorst en Offem toen niet gericht waren op de Gooweg (toen Heerwech geheten), maar dat huis en park lagen aan parallel lopende wegen en weteringen. Rond 1850 stonden de huizen Nieuw Leeuwenhorst (naderhand gesloopt) en Dijkenburg tegenover elkaar aan de Buurtweg (nu Westeinde), de parallelweg ten noorden van de Gooweg. Pas naderhand is de oriëntatie op de Gooweg gekomen, met de later aangelegde buitenplaatsen Klein Leeuwenhorst en

Calorama. Deze ontwikkelingsgeschiedenis verklaart waarom de meeste buitenplaatsen vanaf de Gooweg zo slecht te ervaren zijn.
Kaarten uit ca. 1850 laten zien dat de Gooweg, de parallel daaraan gelegde Buurtweg en dwarswegen in en rond de Leeuwenhorst en Offem van rijen laanbomen waren voorzien.
Recentelijk is veel gebouwd. Zowel Calorama als Offem zijn (of worden) vrijwel door woningbouw omgeven.

Hoofdlijnen ruimtelijk karakter
De Gooweg bij Noordwijk en Noordwijkerhout is niet direct herkenbaar als buitenplaatsenzone. Toch zijn er belangrijke buitenplaatsen aanwezig met grote bijbehorende parken.
De Gooweg loopt dwars door het bos van Leeuwenhorst, en elders door wat meer open gebied. De weg is een druk bereden verkeersroute, die is voorzien van fietspaden. Voor de verkeersfunctie is het profiel dus ingrijpend gewijzigd. Wegsloten en laanbomen zijn er niet. Hierdoor, en vanwege het aangepaste profiel is de weg over de gehele lengte niet als historische weg herkenbaar. Bijna overal waar de weg langs buitenplaatsen, parken en woonwijken loopt, staat dichte beplanting tot vlak aan de weg. Ook van het park van Offem is feitelijk niet meer dan een gesloten groene wand te zien. Woonwijken en historische buitenplaatsparken zien er daardoor hetzelfde uit. Herinrichtingsmaatregelen zouden de buitenplaatsenzone als zodanig veel herkenbaarder kunnen maken.

Onderdelen buitenplaatsenzone

I
Op de CHS zijn opgenomen van noord naar zuid de volgende buitenplaatsbiotopen:
Leeuwenburg/Dijkenburg, Calorama en Offem. Bij Calorama is opgemerkt dat de relatie met de basisstructuur (de Gooweg) is verstoord. Offem is al grotendeels door nieuwbouwwijken ingesloten en in de nabije toekomst zal dat proces verder gaan.

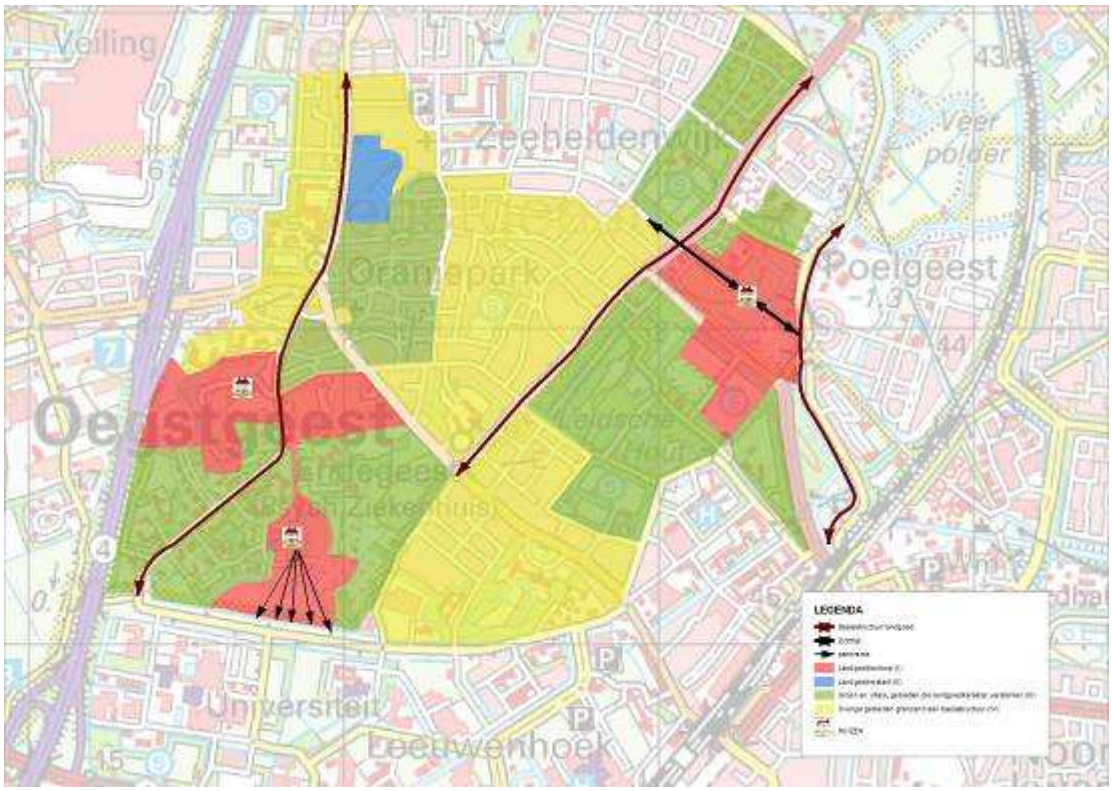
II
Tussen de buitenplaatsbiotopen liggen geen buitenplaatsrestanten meer. De buitenplaats Rozenhof is gesloopt en onder een rotonde verdwenen.

III
Tot de buitenplaatsenzone van Noordwijk wordt verder gerekend als ‘groen’ en ‘villagebieden’ die bijdragen aan het buitenplaatskarakter: vooral de strook ten zuiden van de Gooweg. Dit is voornamelijk een groengebied met daarin de lange oprijlaan van het tegenwoordige huis Wildoord. Ook de stroken villa's zuidelijk daarvan zijn als zodanig op kaart gezet.

IV
Bij de buitenplaatsenzone behoren tenslotte de gebieden die aan de basisstructuur liggen, maar die verder niet bijdragen aan het

buitenplaatskarakter van de zone. Het gaat daarbij om de kern van Noordwijk en een aantal woongebieden.

Oegstgeest

Ligging en basisstructuur

De buitenplaatsenzone van Oegstgeest ligt op twee smalle uitlopers van de noordoost-zuidwest lopende strandwal of 'geest' net ten noorden van het mondingsgebied van de Oude Rijn. Zoals de naam van de buitenplaats Endegeest - vroeger 'Eyndegeest' - al zegt eindigt de geest hier. De hoogste delen van de strandwal zijn afgezand ten behoeve van de stadsuitbreidingen van Leiden. De zone als geheel is ongeveer drie kilometer lang.
De basisstructuur van de buitenplaatsenzone te Oegstgeest bestaat uit twee min of meer parallel aan elkaar, op de strandwal gelegen wegen: westelijk de huidige Rhijngeesterstraatweg met de Endegeesterstraatweg in het verlengde ervan (de doorgaande weg Haarlem - Den Haag) en de huidige Warmonderweg oostelijk daarvan. Ten oosten van Oud-Poelgeest ligt de Haarlemmertrekvaart.

Ontstaan en ontwikkeling

Oegstgeest is één van de vroegst bewoonde plekken van het kustgebied. Al vroeg lagen in het gebied ook enkele versterkte huizen. Oud-Poelgeest dateert in oorsprong uit ca. 1000, Endegeest uit de 13de of 14de eeuw en Abspoel vermoedelijk van wat later. Bij het beleg van Leiden (1573-1574) werden de huizen Abspoel en Poelgeest verwoest, het laatste is opnieuw opgebouwd. Van Endegeest bleven alleen de twee torens staan; het huis werd ca. 1650 herbouwd. Naderhand werden Rhijngeest en Duinzigt gesticht. In de 19de eeuw lagen bij Oegstgeest meer buitenplaatsen dan nu. De gebouwen van Abspoel werden in 1863 gesloopt, alleen de uit het park afkomstige natuurstenen obelisk staat nu voor de ingang van Endegeest.

Dankzij de aanleg van de stoomtramverbinding in 1881 werd Oegstgeest vanuit Leiden goed bereikbaar. Er werden huizen voor forenzen gebouwd, waaronder het Wilhelminapark tegen Endegeest aan.
Op het terrein van Endegeest werd in 1896 het gelijknamige psychiatrisch ziekenhuis geopend. Drie jaar later werd de naastgelegen 18de-eeuwse buitenplaats Rhijngeest door de gemeente gekocht; de instelling breidde zich langzaam uit. In het park werd rond 1900 een Sanatorium gebouwd. Delen van park en gebouwen van Endegeest en Rhijngeest maken inmiddels al meer dan een eeuw deel uit van een inrichting voor geestelijke gezondheidszorg.

Hoofdlijnen ruimtelijk karakter
De buitenplaatsenzone van Oegstgeest heeft ter hoogte van Rhijngeest een duidelijk buitenplaatskarakter, elders voeren andersoortige bebouwing en groen de boventoon. Wel is het gebied opvallend groen te noemen. Het terrein van psychiatrisch ziekenhuis, parkgebieden, sportvelden, en tenslotte een aantal villaparken maken daar deel van uit.
De westelijke weg heeft vooral ter hoogte van Rhijngeest het profiel goed bewaard: hier ligt een wegsloot met bruggen langs de weg en er staan fraaie hoge eiken als laanbomen. Verderop is het historische karakter van de weg minder gemakkelijk herkenbaar.

Rhijngeest is vanaf de weg goed zichtbaar. Endegeest vroeger vermoedelijk ook, maar nu belemmeren paviljoens van de inrichting het zicht. Endegeest is wel goed zichtbaar vanuit de ten zuiden nieuw aangelegde Wassenaarseweg.
De nog bestaande bijgebouwen en het park van het voormalige Duinzigt versterken het buitenplaatskarakter van de Rhijngeesterstraatweg meer naar het noorden.
De Warmonderweg fungeert als drukke verkeersroute, waarvoor het profiel aangrijpend is aangepast. Hier en daar zijn alleen fragmenten van de wegsloot nog aanwezig. Oud-Poelgeest is met de oprijlaan op de basisstructuur georiënteerd.

Onderdelen buitenplaatsenzone

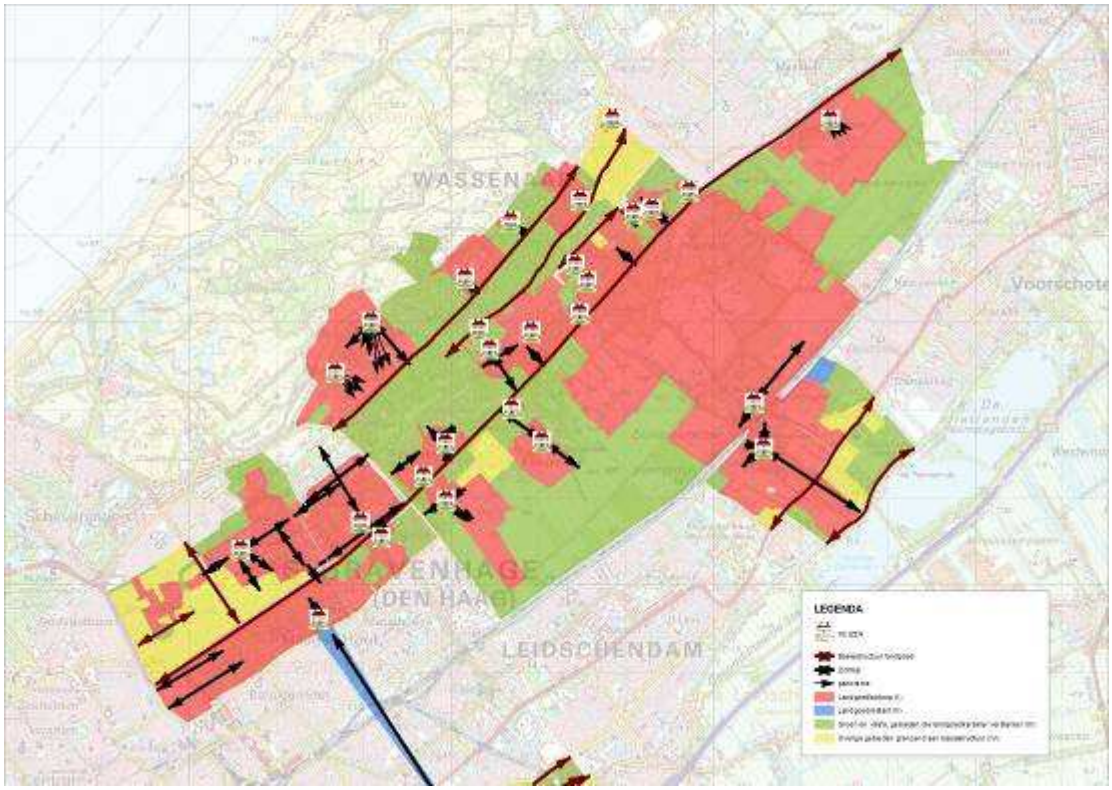
I
Op de CHS zijn opgenomen van noord naar zuid de volgende buitenplaatsbiotopen:
Oud-Poelgeest, Rhijngeest en Endegeest

II
Als buitenplaatsrestant is opgenomen het Bos van Wyckerslooth, ofwel het park van de voormalige 18de-eeuwse buitenplaats Duinzigt. Naderhand heeft J.D. Zocher sr. er een wandelbos met landschappelijke aanleg ontworpen met vijver en slingerpaden. Gebouwde restanten van het 18de eeuwse Duinzigt zijn het bijgebouw Klein Curium en oude toegangshek aan de straatzijde.

III
Aan het buitenplaatskarakter van de zone in Oegstgeest draagt een groot aantal gebieden bij die kunnen worden gezien als ‘groen’ en ‘villagebieden’. In het noorden van de zone grenst het villapark 'Oranjepark' uit 1928 aan het Bos van Wyckerslooth. en het gehele voormalige park van Endegeest en Rhijngeest dat als instellingsterrein fungeert. Hier zijn veel vrijstaande moderne paviljoens bijgebouwd, maar daartussen zijn de padenstructuur, de historische bebouwing en vooral monumentale bomen deels bewaard gebleven. Op het voormalige terrein van Abspoel zijn villa's in ruime tuinen gebouwd; het terrein als geheel is omgeven door een sloot. Tegen het bos van Rhijngeest is recentelijk een villawijkje gebouwd van waaruit de hoge bomen goed zichtbaar zijn. Verder vallen het groengebied Leidse Hout, het Heempark, volkstuinen, sportvelden en fragmenten weidegebied onder deze categorie.

IV
Bij de buitenplaatsenzone behoren tenslotte de gebieden die aan de basisstructuur liggen, maar die verder niet bijdragen aan het buitenplaatskarakter van de zone.
Hierbij gaat het om een deel van de dorpskern en verder om een aantal woonwijken.
Als achtergrens is hierbij globaal aangehouden de achtergrens van de buitenplaatsen.

Rijksstraatweg/Schouwweg e.o., Wassenaar - Voorschoten – Leidschendam-Voorburg – Den Haag

Ligging en basisstructuur
De buitenplaatsenzone Rijksstraatweg/Schouwweg e.o., bestaat in hoofdzaak uit de drie series buitenplaatsen die langs de basisstructuren Rijksstraatweg/Leidsestraatweg/Benoordenhoutseweg, Buurtweg/Groot Haesebroekseweg en Schouwweg liggen. Duivenvoorde is als enige gekoppeld aan de wat zuidelijker gelegen Veurseweg als basisstructuur.
De zone heeft een grootste lengte van meer dan 10 km in noordoost – zuidwest richting en ligt in vier gemeenten: Wassenaar, Voorschoten, Leidschendam-Voorburg en Den Haag.
De basisstructuren Rijksstraatweg, Buurtweg/Groot Haesebroekseweg en Schouwweg liggen op de strandwal waarop ook de historische dorpskern van Wassenaar ligt. De Veurseweg lig op het wat meer landinwaarts gelegen strandwallencomplex met de oude kernen van Rijswijk, Leidschendam, Voorburg en Voorschoten.
De zone bestaat voor het overgrote deel uit drie beschermde gezichten op grond van de Monumentenwet: Landgoederenzone, Marlot/Reigersbergen en Haagse Bos. Daarnaast vallen binnen de zone enkele terreinen die bij het blikveld van een buitenplaats behoren, maar niet in een beschermd gezicht vallen, en de vroegere buitenplaats Oostduin – Arendsdorp in Den Haag, nu stadspark.

Ontstaan en ontwikkeling
In Middeleeuwen vestigden de eerste bewoners zich op de strandwallen, als hoge en droge gebieden. Het nog altijd herkenbare, lineaire patroon van historische bewoningskernen en wegen op de noord-zuid lopende

strandwallen is in die periode ontstaan. Vanaf de strandwallen werden de lager gelegen en relatief natte strandvlaktes ontgonnen.
Behalve dorpen, wegen, bouwlanden e.d. werd op de strandwallen ook een aantal kastelen gebouwd. Na de Middeleeuwen kregen de meeste kastelen steeds meer een woonfunctie en ontwikkelden zich tot buitenplaats.
Daarnaast werden boerderijen, vooral in de 17de eeuw, door rijke stedelingen uitgebreid tot buitenplaats. Hierdoor ontstond gaandeweg een grote dichtheid aan buitenplaatsen en landgoederen. De aantrekkelijkheid voor de aanleg hiervan lag in het landschap met zijn hoogteverschillen en nat-droog gradiënten, dat zich uitstekend leende voor tuin- en parkaanleg.
In de 19de eeuw groeiden de buitenplaatsen met hun uitgestrekte parken aan elkaar. Het grootste vrijwel aaneengesloten gebied werd gevormd door de buitenplaatsen van prins Frederik (1797 – 1881): de Paauw, Ter Horst, Raaphorst, Eikenhorst, Backershagen en Groot Haesebroek. Eem vrij groot aaneengesloten gebied ontstond ook aan de zuidkant in Den Haag. Het wordt gevormd door het midden 17de-eeuwse Huis ten Bosch, gebouwd voor stadhouder Frederik Hendrik, met het van oorsprong middeleeuwse Haagse Bos. Dit functioneerde enkele eeuwen als grafelijk jachtterrein, maar kreeg vanaf de 17de eeuw steeds meer een recreatief karakter.
Begin 20ste eeuw werd een aantal buitenplaatsen verkaveld voor villabouw, zoals Rijksdorp.

Hoofdlijnen ruimtelijk karakter
Het landschap van de buitenplaatsenzone wordt sterk door de buitenplaatsen gedomineerd. Langs de Rijksstraatweg grenzen tussen de Papeweg en de Waalsdorperlaan de buitenplaatsen met hun parken direct aan elkaar. De tussenliggende bebouwing aan en rond de weg bestaat vooral uit villa’s en herenhuizen die in karakter aansluiten op de buitenplaatsen. Aan de Buurtweg/Groot Haesebroekseweg en Schouwweg liggen minder buitenplaatsen en meer villa’s en herenhuizen. Ook hier is echter sprake van een zeer groen karakter, niet alleen vanwege de parken van de buitenplaatsen, maar ook door de aanwezigheid van ruime tuinen bij de overige huizen en de laanbeplanting langs de wegen. De Rijksstraatweg heeft als provinciale weg (N44) een breed profiel en een inrichting voor het autoverkeer. Het lommerrijk karakter van de centrale as van de buitenplaatsenzone is hierdoor aangetast.
De meeste buitenplaatsen liggen met hun park direct aan de basisstructuur, enkele liggen aan een dwarsweg of –laan. De huizen zijn afwisselend dichtbij en wat verder van de weg af gesitueerd, veelal met de gevel naar de weg gekeerd en via een oprijlaan daarmee verbonden. Naar en over de weg heen zijn er zichtlijnen en panorama’s.
Binnen de zone zijn er landschappelijk grote verschillen; ten zuiden van de Rijksstraatweg gaat de parkaanleg van de buitenplaatsen over in open agrarisch gebied. Als geheel heeft dit deelgebied daardoor een landelijk karakter. De noordkant bestaat grotendeels uit een afwisseling van buitenplaatsen en villagebieden en heeft een meer stedelijk karakter, zij het zeer extensief.

Onderdelen buitenplaatsenzone

I
Op de CHS zijn de volgende buitenplaatsbiotopen opgenomen:
Zuidwijk, Raaphorst, Eikenhorst, Ter Horst, Eikenrode, De Paauw, Villa Ruys, Backershagen, Meyland, Wiltzangk, Ivicke, Rust en Vreugd, Oud Wassenaar, Maarheze, Oud-Clingendael, De Wittenburg, Beukenhorst, Langenhorst, Duindigt, Clingendael, Oosterbeek, Marlot, Huis ten Bosch/Haagse Bos, Oostduin – Arendsdorp, Voorlinden, Blankenburg, Groot Haesebroek, Arcadia, Duinauwe, Ter Veken, Baljuwhuis en Duivenvoorde.

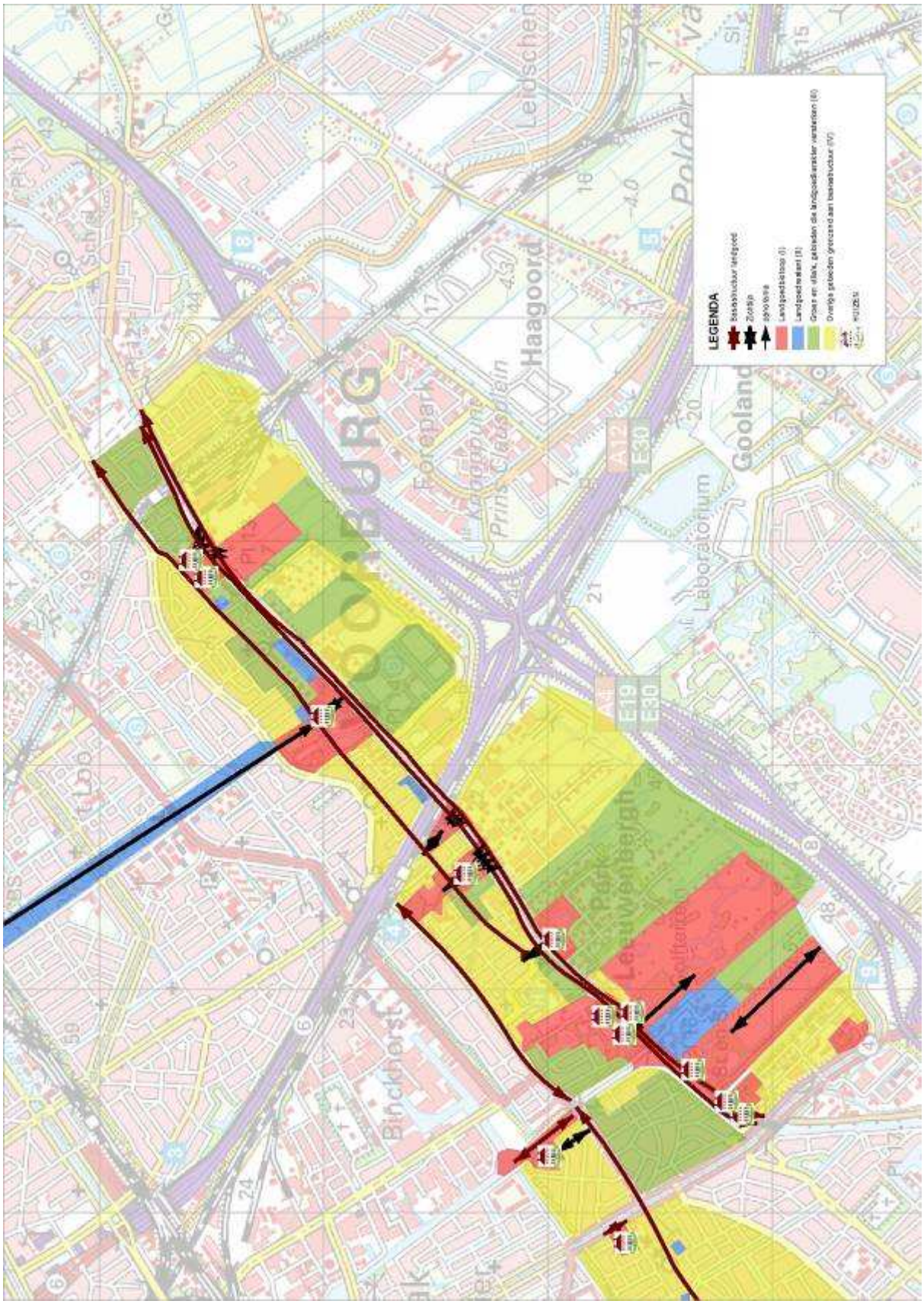
II
Binnen de zone liggen twee voormalige buitenplaatsen. Rond Duinauwe in Wassenaar liggen restanten van de 18de eeuwse buitenplaats Wildrust, gerelateerd aan Groot Haesebroek, met lanenstelsel en sterrebos. Het nog steeds omgrachte terrein van Rosenburg in Voorschoten is nu deels openbaar wandelgebied, op het westelijk deel ligt een begraafplaats.

III
Een aantal gebieden draagt bij aan het groene buitenplaatskarakter van de zone.
Het gaat dan in de eerste plaats om de open weidegebieden in de strandvlakte, dus in de Papenwegse polder en de Duivenvoordse en Veenzijdse polder. In de laatstgenoemde polder horen ook de hakhoutbosje in deze categorie.
Vervolgens vallen in deze categorie de ruime, groen opgezette villaparken, veelal ontwikkeld op een voormalige buitenplaats. Een voorbeelden is De Kievit op het verkavelde, zuidelijk deel van Groot Haesebroek.
Het villapark bij Marlot, ontwikkeld vanaf ca. 1920, sluit in plattegrond aan bij het oude landgoed. De waterloop rond Marlot is voortgezet in het villapark en aan de waterloop is een vijver aangelegd met in de as twee pleinen.

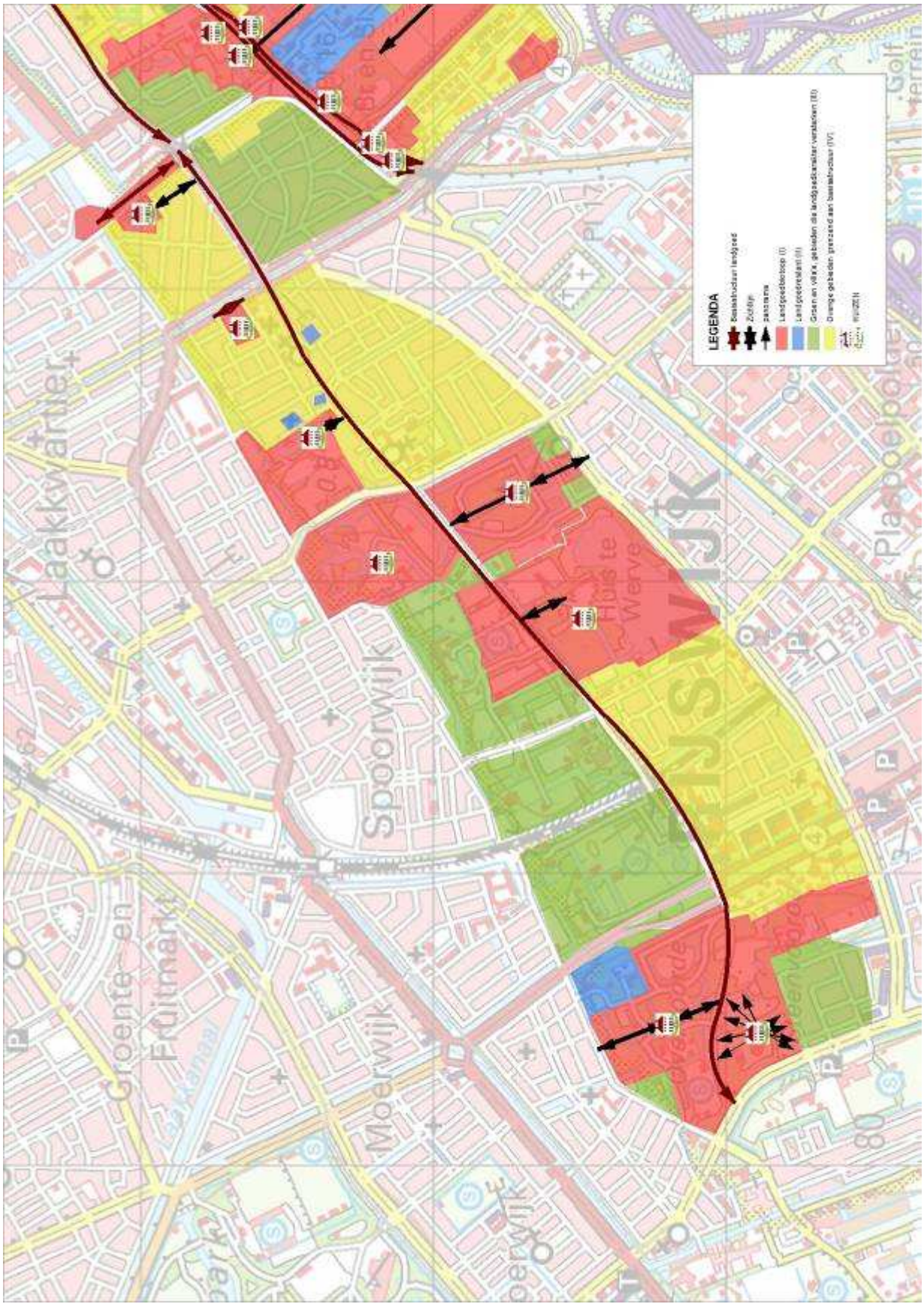
IV
Binnen de buitenplaatsenzone liggen (uiteraard) ook gebieden die niet bijdragen aan het buitenplaatskarakter van de zone, zoals de historische kern van Wassenaar, enkele bedrijfs- en instellingscomplexen enz.

6.2 Kaartjes buitenplaatsenzones

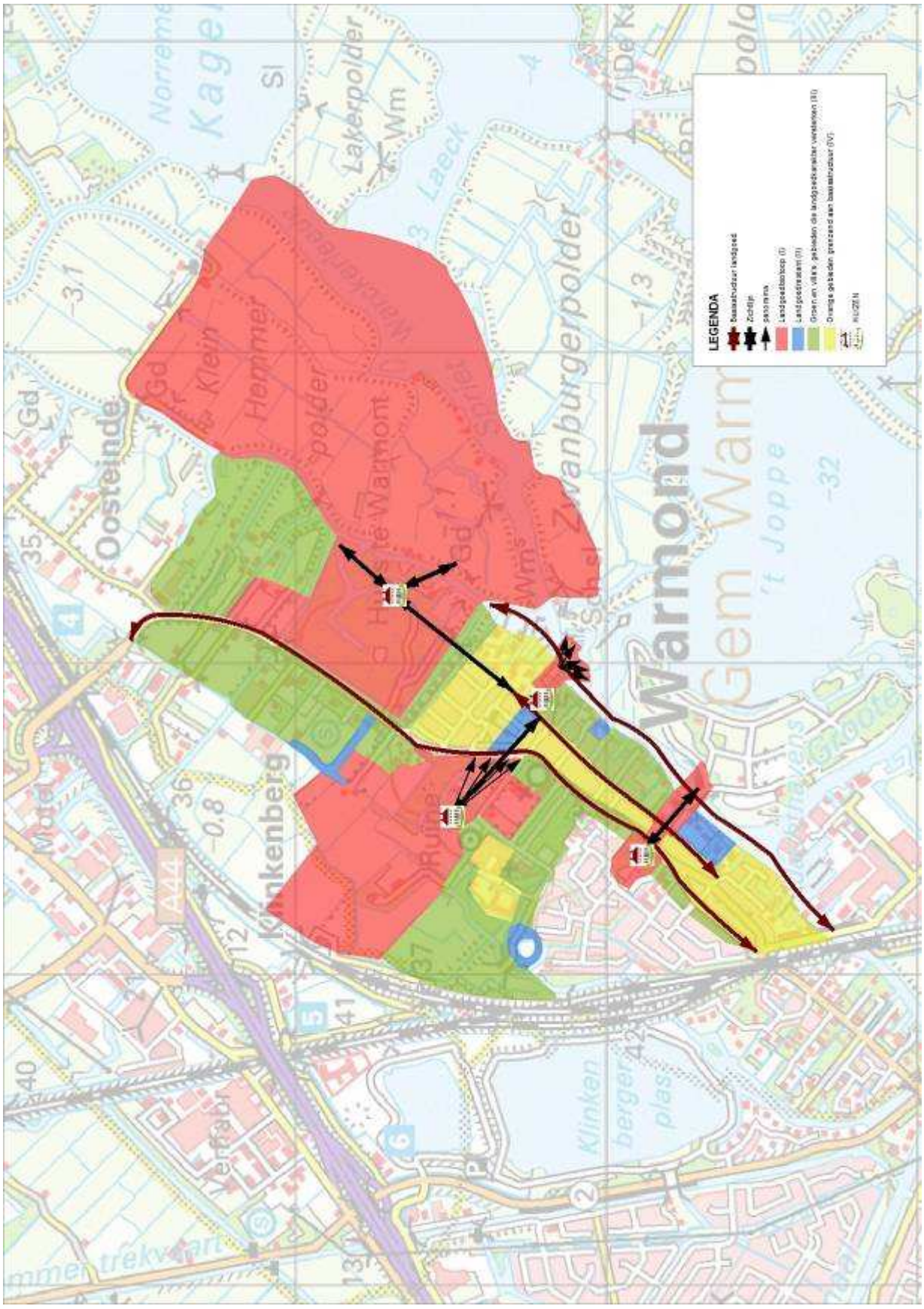
Vlietzone

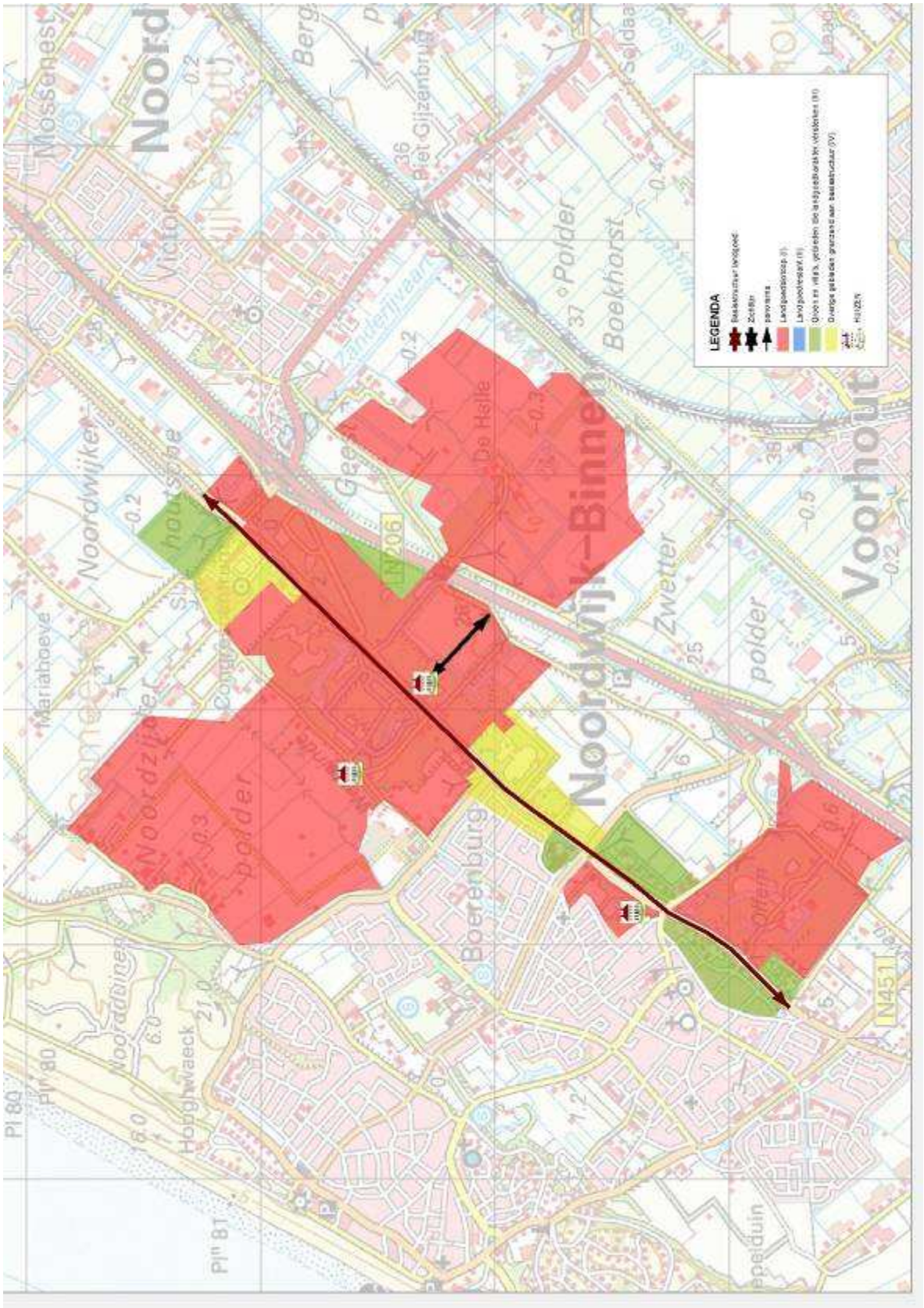
Rijswijk

LEGENDA
Laakkwartier
Spoorwijk
Moerwijk
Fruitmarkt
Groente- en
RIJSWIJK

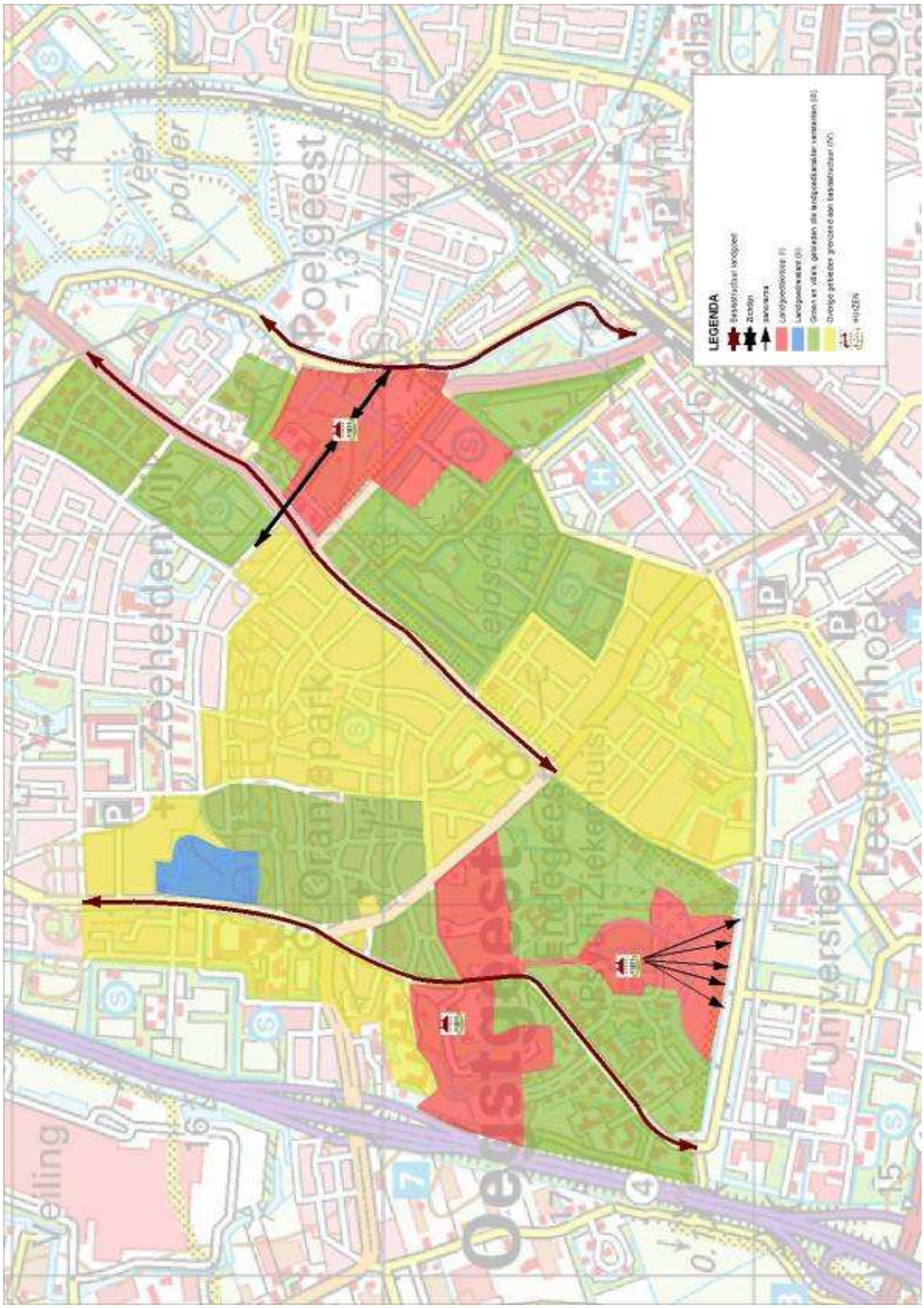
Warmond

LEGENDA
Warmond
Oosteinde
Kinkenberg
Hemmer
Zwanburgerpolder
Lakerpolder
A44

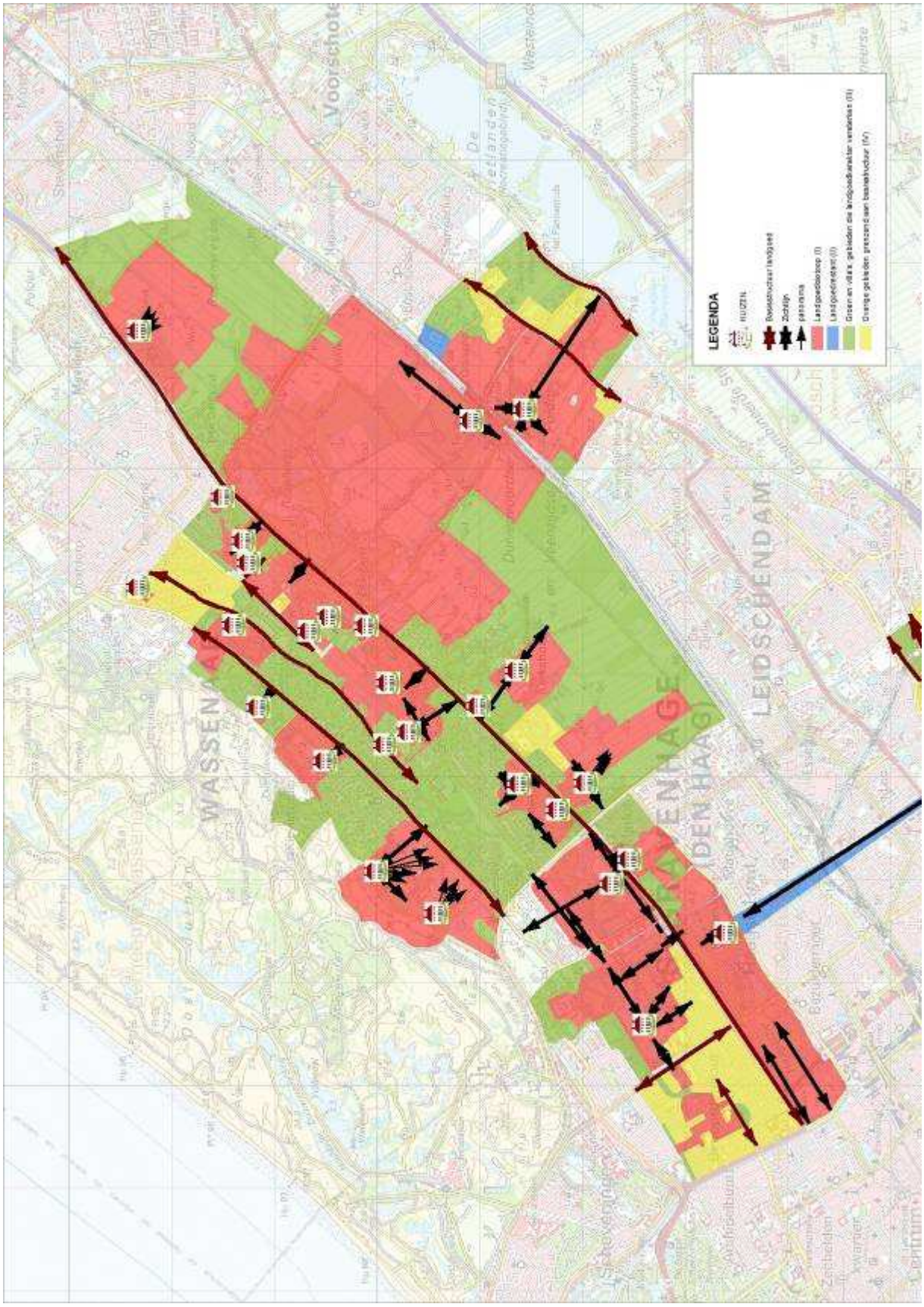
Noordwijkerhout/Noordwijk Binnen

Oegstgeest

LEGENDA
Oegstgeest
Zeehelden
Veiling
Universiteit
Leeuwenhoek

Rijksstraatweg/Schouwweg e.o., Wassenaar - Voorschoten – Leidschendam-Voorburg – Den Haag

Bouwen op de oprijlaan mag niet

Provincie maakt zich sterk voor behoud van landgoederen

GROENE HART • Landgoederen zijn aantrekkelijk voor rustzoekers en recreanten. Dat is altijd zo geweest en om dat ook zo te houden laat de provincie Zuid-Holland de waardevolle omgeving van een landgoed vastleggen. Bouwen mag nog wel, maar niet in de fraaie zichtlijnen die zo kenmerkend zijn voor een landgoed.

RIK SNELDER

Ook op landgoed Linschoten zijn zichtlijnen, panorama en blikveld van groot belang. Dergelijke kenmerken moeten worden beschermd, vindt de provincie Zuid-Holland. ARCHIEFFOTO MARNIX SCHMIDT

In Zuid-Holland en Utrecht zijn vele landgoederen te vinden, die vaak van culturele en historische waarde zijn. Tegelijkertijd kennen beide provincies stedelijke gebieden waar de bebouwing knaagt aan de landelijke buitenplaatsen. Gedeputeerde staten van Zuid-Holland willen daarom bufferzones instellen rond landgoederen. Het provinciebestuur heeft zelfs een naam voor zulke zones bedacht: de landgoedbiotoop. Zo'n gebied heeft een aantal kenmerken, zoals het panorama, het blikveld en de zichtlijnen.

Het is volgens GS niet zo dat door een bufferzone een landgoed volledig op slot gaat, maar verdere ontwikkeling is wel aan voorwaarden gebonden.

Het uitgangspunt is om niet te bouwen, tenzij nieuwbouw past bij het landgoed, de zichtlijnen en het panorama. Gedeputeerde Van Engelshoven-Huls zegt daarover: „Het provinciale themajaar Landgoederen 2008 heeft iets losgemaakt. Landgoederen zijn waardevol in Zuid-Holland. We willen ze beschermen en waar mogelijk kwaliteit toevoegen."

Het provinciale plan krijgt bijval van Floris Bouwman, expert in landgoedontwikkeling en eigenaar van het bureau B40 landschapsarchitectuur, stedenbouw en recreatieontwikkeling. „Zonder meer een goede zaak," zegt hij.

„De structuur van een historisch landgoed is herkenbaar voor recreanten en bewoners. Bij het ontwerp is rekening gehouden met het zicht op het landgoed, de aansluiting op omliggende watergangen en wegen tussen de bebouwing en het omliggende park. Daar hebben mijn voorgangers door de eeuwen heen hard aan gewerkt."

Door ruimtegebrek en behoefte aan woningen en bedrijfsruimten komt juist die rustieke omgeving in de knel. Nieuwbouw moet wel bij de kenmerken van een landgoed passen, zegt Bouwman. „Het is belangrijk om nieuwe bebouwing niet alleen als een bedreiging te zien, maar ook als een kans om juist kwaliteit toe te voegen aan een bestaand landgoed."

Nieuwe bebouwing kan volgens hem zelfs financieel van belang zijn in het economisch rendabel houden van een historisch landgoed. De opbrengsten van beperkte woningbouw, kleinschalige horeca of bedrijfjes kunnen in het onderhoudspotje voor landgoederen, aldus Bouwman.

De provincie Utrecht kent geen eenduidige maatregelen om een bufferzone rond een landgoed te beschermen. Utrecht stelt in haar streekplan wel dat de waarden van landgoederen behouden moeten blijven. Dit wordt van landgoed tot landgoed bekeken. „De kenmerken verschillen nogal. Een buitenplaats op de heuvelrug is iets heel anders dan een landgoed zoals Linschoten. Wij hebben dat niet in een verordening ondergebracht," zegt Gerard Jaspers van de provincie Utrecht.

Op bestaande landgoederen is uit exploitatieoverwegingen soms behoefte aan nieuwe economische functies in bestaande gebouwen. Daarbij valt te denken aan onder meer kleinschalige logies, horeca of een landgoedwinkel. „Mede vanwege de vaak aantrekkelijke ligging is hier ook een grote vraag naar. Wij staan hier positief tegenover, maar zullen van geval tot geval een afweging maken."

Plannenmakerij op of rond een historisch landgoed is maatwerk, maar door het opstellen van de zogenoemde landgoedbiotoop wordt wel de samenhang met de omgeving versterkt, zegt landschapsarchitect Floris Bouwman. Hij raadt Utrecht dan ook aan ook de bufferzonemaatregel op te nemen.

7 Artikel AD 29 januari 2010